

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
TARİH PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

OSTROGOT-BİZANS ASKERİ VE SİYASİ İLİŞKİLERİ

Halil PEKŞAN

Danışman

Prof. Dr. Mustafa DAŞ

İZMİR-2021

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi/ Tezsiz Yüksek Lisans Dönem Projesi olarak sunduğum “Ostrogot-Bizans Askeri ve Siyasi İlişkileri” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yaparak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

.../.../.....

Halil PEKŞAN

İmza

ÖZET
Yüksek Lisans Tezi
Ostrogot-Bizans Askeri ve Siyasi İlişkileri
Halil Pekşan

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Tarih Anabilim Dalı
Tarih Programı

Germen toplulukları arasında gösterilen Gotlarınkökeni İskandinav Yarımadası'na dayanmaktadır. Gotların Karadeniz'in kuzeyine yaptıkları göçün devamında ayrılan kollarından biri olan Ostrogotların Bizans İmparatorluğu ile ilişkileri, Kavimler Göçü'nün yarattığı kitlesel nüfus hareketinin etkisiyle meydana gelen Hadrianopolis Savaşı'yla başladı. Ostrogotların önemli bir bölümünün Avrupa Hunları'nın egemenliğine girmeleri, iki taraf arasındaki doğrudan ilişkilerin geçici olarak durmasına neden oldu.

Nedao Savaşı'nın ardından Avrupa'da Hun egemenliğinin zayıflaması, Ostrogotların özgürlüklerini elde etmelerine yol açtı. Hun tehlikesinin devam ediyor olması Ostrogotların Bizans İmparatoru ile bağlantı kurmasına neden oldu ve Pannonia'ya yerleştirildiler. Bu şekilde hem kendileri için toprak elde ettiler hem de Bizans İmparatorluğu'nun batı sınırını tehlikeli durumlardan korudular.

Theodoric Amal'ın Ostrogotların başına geçmesiyle ve Bizans İmparatorluğu'na karşı yürüttüğü faaliyetlerle birlikte imparator Zeno, Balkanlarda Ostrogot varlığından rahatsızlık duymaya başladı.Theodoric Amal'ı ve Ostrogotlarıİtalya'ya, Batı Roma İmparatorluğu'nu sonlandıran Odoacer üzerine gönderme yoluna gitti.Odoacer'i yenen Ostrogotların İtalya'da krallıklarını kurmaları Bizans-Ostrogot ilişkilerine yeni bir boyut kazandırdı.İki taraf arasındaki ilişkilere Roma Senatosu, Papa ve Avrupa'daki diğer krallıklar da dahil oldular. Aryanist olan Ostrogotlar, Konstantinopolis

ile Roma arasındaki dini ilişkilere karışmalarının yanında kralları Theodoric Amal, Roma Senatosu'nukontrolü altında tutuyordu ve konsillerden birini kendisi belirliyordu.

Theodoric Amal'ın ölümünün ardından Ostrogotların içinde çıkan yönetim tartışmaları krallığı zayıf bir duruma düşürdü. Bizans tahtına geçen Iustinianus'un izlediği Roma İmparatorluğu'nun topraklarını geri kazanma politikasının bir ayağı olarak 536 yılında İtalya'ya askeri sefer başladı.İki taraf arasındaki ilişkiler, 556 yılına kadar süren mücadelelerin ardından İtalya'daki Ostrogot egemenliğinin yıkılmasıyla birlikte son buldu.

Anahtar Kelimeler: Ostrogotlar, Bizans İmparatorluğu, Kavimler Göçü, Balkanlar, İtalya

ABSTRACT
Master's Thesis
Military and Political Relationships Between Ostrogoths-Byzantine
Halil Pekşan

Dokuz Eylül University
Graduate School of Social Sciences
Department of History
History Program

Goths, origin from Scandinav Peninsula, who is stated among Germanic people. Ostrogoths left after the migration of Goths to the north of the Blacksea and their relationship with Byzantine Empire is based on the Battle of Hadrianopolis, which occurred under the influence of the mass population movement created by the Migration of Tribes. Relations directly between two sides temporarily stopped due to important part of Ostrogoths going under the rule of the European Huns.

After Nedao War the rule of Huns got weakened in Europe this leded Ostrogoths to get their freedom. They made contact with Byzantine Emperor and they placed in Pannonia because of the contination threats from Huns. In this way, they both obtain land for themselves and protected the west borders of Byzantine from dangerous situations.

With Theodoric Amal's coming to head of the Ostrogoths and the activities he carried out against the Byzantine Empire, emperor Zeno started to feel discomforted from presence of Ostrogoths in Balkans. He picked the way sending both Theodoric Amal and Ostrogoths to Italy on Odoacer, who ended the Western Roman Empire. The Ostrogoths, who defeated Odoacer, went to the Italy and established their own kingdom, added a new dimension to their links with Byzantion. The Senate of Rome, Pope and other kingdoms in Europe get involved between relationship of two sides. Arianist Ostrogoths could intervene to Religious relationships between Konstantinople and Roma, but on the other

hand their king Theodoric Amal kept Senate of Roma under control and he was picking one of the conculs.

After the death of Theodoric Amal, the management discussions among the Ostrogoths put the kingdom in weak situation. Iustinianus, who throned on Byzantine, started military expedition to Italy in 536 for tracing the politic of reconquested the lands of Empire of Rome. The relationship between two sides came to end after the struggles till 556,with the rule of Ostrogoths in Italy ended.

Key Words: Ostrogoths, Empire of Byzantine, Migration Period, Balkans, Italy

OSTROGOT-BİZANS ASKERİ VE SİYASİ İLİŞKİLERİ

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	ii
YEMİN METNİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	xi
EKLER LİSTESİ	xii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM GOTLAR

1.1.GOTLARIN ANAYURLARI VE KÖKENLERİ	4
1.2. BALTİK KIYILARI'NDA GOT VARLIĞI	8
1.2.1.Yazılı Kaynaklar	9
1.2.2.Arkeolojik Veriler	12
1.3. ÜÇÜNCÜ YÜZYIL SONUNA KADAR GOTLARIN GENEL DURUMU	14
1.3.1. Baltık Kıyılarından Karadeniz'e	14
1.3.2.Roma İmparatorluğu'yla İlk Temaslar	16
1.3.3.Cniva Dönemi ve Sonrası Gotların Durumu	18
1.4. GOT AYRIMI VE DÖRDÜNCÜ YÜZYILDA GOTLAR	22
1.4.1. Vesi-Tervingiler	24
1.4.2.Greuthungiler	33

İKİNCİ BÖLÜM
OSTROGOT KRALLIĞI KURULANA KADAR BİZANS-OSTROGOT
İLİŞKİLERİ

2.1. BİZANS İMPARATORLUĞU, OSTROGOTLAR VE HUNLAR	35
2.1.1. Hunların Batıya Göçü	36
2.1.2. Hadrianopolis Savaşı ve Sonrası	40
2.1.3. Avrupa Hun Egemenliği ve Ostrogotlar	51
2.1.3.1. Avrupa ve Balkanlarda Hunların Siyasi Faaliyetleri	53
2.1.3.2. Catalaunia (Campus Mauriacus) ve Nedao Savaşları	60
2.2. AVRUPA HUN EGEMENLİĞİ SONRASI OSTROGOTLARIN DURUMU	67
2.2.1. Theodoric Strabo ve Trakya Gotları	68
2.2.2. Pannonia Gotları	69
2.3. BATI ROMA İMPARATORLUĞU'NUN YIKILIŞI VE ODOACER	73
2.4. İMPARATOR ZENO'NUN OSTROGOT POLİTİKASI	76
2.4.1. İmparator Zeno-Theodoric Amal-Theodoric Strabo Üçgeni	77
2.4.2. Ostrogotların İtalya'ya Göç Süreci	85
2.4.3. Theodoric Amal-Odoacer Mücadelesi	89

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
OSTROGOT KRALLIĞI BİZANS İMPARATORLUĞU ASKERİ-SİYASİ
İLİŞKİLERİ

3.1. İTALYA OSTROGOT KRALLIĞI'NIN KURULUŞU	92
3.1.1. Theodoric Amal'ın Yönetimi	92
3.1.2. İtalya Ostrogot Kralı Theodoric Amal Döneminde Ostrogot-Bizans Askeri ve Siyasi İlişkileri	95
3.2. İTALYA SAVAŞLARI'NA KADAR BİZANS-OSTROGOT SİYASİ İLİŞKİLERİ	106
3.2.1. İtalya Ostrogot Krallığı'nda Çöküşün Başlangıcı: Athalaric ve Amalasuntha	107

3.2.2. Iustinianus'un İmparatorluğu ve Dış Siyaseti	109
3.2.3. İtalya Savaşlarını Hazırlayan Nedenler	114
3.3. İTALYA'DA OSTROGOT-BİZANS MÜCADELESİ	117
3.3.1. Belisarius'un Napoli Kuşatması	119
3.3.2. Vitigis ve Ostrogotların Direnci	121
3.3.2.1. Vitigis'in Roma Kuşatması	123
3.3.2.2. Ravenna'ya Giden Yol	128
3.3.2.3. Ravenna'nın Düşüşü	132
3.3.3. Hildebad ve Eraric	135
3.3.4. Ostrogotların Yeni Umudu: Totila	136
3.3.4.1. Totila'nın Roma Kuşatması	138
3.3.4.2. Sena Gallica ve Taginae (Busta Gallorum) Savaşları	142
3.3.5. Teia ve İtalya Ostrogot Egemenliğinin Sonu	147
SONUÇ	150
KAYNAKÇA	152
EKLER	

KISALTMALAR

AM: Ammianus Marcellinus

Bkz.: Bakınız

ev.: Çeviren

dn.: Dipnot

ed.: Editör

MC: Marcellinus Comes

ODB: Oxford Dictionary of Byzantium

s.: Sayfa

ss.: Sayfadan sayfaya

vd.: Ve devamı

yak.: Yaklaşık

EKLER LİSTESİ

Ek 1: Kavimler Göçü'nün yarattığı hareketlilik	ek s. 1
Ek 2: Balkanlar Haritası	ek s. 2
Ek 3: Konstantinopolis ve Çevresi	ek s. 3
Ek 4: Ostrogot Krallığı'nın kurulduğu Dönemde Avrupa ve Balkanlardaki Siyasi Durum	ek s. 4
Ek 5: Roma şehri ve kapıları	ek s. 5
Ek 6: Kuzey İtalya Haritası	ek s. 6
Ek 7: Güney İtalya Haritası	ek s. 7

GİRİŞ

İnsanlığın uzun geçmişinde oluşturduğu malzeme birikiminin araştırılmasının zorluğu, tarih biliminde dönemlemenin ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Bu doğrultuda belirlenen klasik üçlü taksimin (Eski, Orta ve Yeniçağ) yanında, tarih bilimine olan farklı yaklaşımlar çeşitli bölümlemeleri ortaya çıkarmıştır.¹

Klasik üçlü taksimin yanında ortaya atılan fikirlerle çağlar arası geçişi daha belirgin bir şekilde ifade eden dönemler de ortaya çıkmaktadır. M.S. 200 ile 700 yılları arasını kaplayan Geç Antikçağ, bu dönemlerden biridir. Geç Antikçağ'ın coğrafi sınırları, Batı ve Doğu Avrupa'dan Yakın Doğu'ya kadar uzanmaktadır.²Kapsadığı zaman aralığı ve coğrafya ile bağlantılı olarak Geç Antikçağ, dünyada tarih çalışmaları alanında önemli bir yere sahiptir. Kavimler Göçü, Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkılması, Hristiyanlık, İslamiyet inançlarının yayılması ve Roma'nın Bizans'a evrilmesi Geç Antikçağ'ın önemli gelişmeleri arasındadır. Bu nedenle Geç Antikçağ üzerine yapılan araştırmalar, dünyadatarih çalışmalarının önemli bir bölümünü oluşturmaktadır.Peter Brown, Edward Gibbon, Arthur Hugh Martin Jones, Stephen Mitchell, John Bagnell Bury Geç Antikçağ tarihçiliğinin oluşmasına çalışmalarıyla katkı sağlamış önemli araştırmacılarıdır.

Türklerin Geç Antikçağ'da özellikle Karadeniz'in kuzeyinden Roma-Bizans dünyasıyla kurdukları ilişkilerle bağlantılı olarak dönemin kaynaklarında yer almaları, ülkemizde bu alan üzerine çalışmaların başlamasında önemli bir yere sahiptir. Çalışmaların antik kaynakların ve araştırma eserlerin çevirileriyle ve bunlara dayalı araştırmalarla başladığını söylemek mümkündür. Ali Ahmetbeyoğlu, Turhan Kaçar, Abdullah Üstün, Mert Kozan,Samet Özgüler gibi kişiler çalışmalarıyla ülkemizde Geç Antikçağ alanının gelişmesine önemli katkılarda bulunmuşlardır. Ülkemizde Geç Antikçağ'a yönelik çalışmaların geçmişe oranla arttığının görülmesine rağmen daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulduğu ortadadır.Elinizdeki çalışmanın amaçlarından biri deTürk Tarihçiliği'nde gelişmekte olan bu alana küçük de olsa katkıda bulunmaktır.

¹Farklı bölümlemeler için Bakınız (Bkz.) Turhan Kaçar, “Geç Antikçağ Tartışmaları ve Bir Revizyon Önerisi Olarak “Birinci Bin Yıl”, Cedrus, Sayı 4, 2018, sayfa (s.) 520.

² Geç Antikçağ'ın tarihlendirilmesi, yaklaşık (yak.) ifade edilmektedir. Peter Brown, **Geç Antikçağ Dünyası**, Çeviren (çev.) Turhan Kaçar, Alfa Yayınları, İstanbul, 2017, s. 9.

Geç Antikçağ ve Ortaçağ dönemlerindeki en önemli siyasi aktörlerden biri olan Bizans İmparatorluğu ile Balkanlar'dan İtalya'ya gelen İskandinavya kökenli Ostrogotlar arasındaki askeri ve siyasi ilişkilere mercek tutmak çalışmanın temel amacıdır. Bizans İmparatorluğu'nun kapladığı topraklarla ve Ostrogotların katettiği mesafeyle bağlantılı olarak çalışma oldukça geniş bir coğrafyayı ele almaktadır. Bu coğrafya, İspanya'dan Anadolu'ya, İskandinavya'dan İtalya'ya kadar uzanmaktadır. Çalışmanın kapsadığı coğrafi ve kronolojik sınırlar içinde zaman zaman Bizans-Ostrogot ilişkilerinin gidişatını etkileyen kimi topluluklar da konunun öznesi haline gelmektedirler. Avrupa Hunları, Franklar, Vizigotlar bu topluluklar arasında gösterilebilir.

Üç ayrı bölümden oluşan tez çalışmasının ilk bölümü, Gotların anayurtları ve kökenleri, Baltık'tan Karadeniz'e uzanan göçleri, iki ana kola ayrılmalarıyla başlamaktadır. Devamında önemli Got topluluklarının müstakil olarak ortaya çıkmaları bu toplulukların Gotlar içerisindeki yeri, birbirleri arasındaki farklılıklar, Roma ve Bizans İmparatorlukları'yla girdikleri ilişkiler incelenmektedir. Bölüm, Kavimler Göçü'ne kadarki süreçte Gotların çevre siyasi güçlerle olan ilişkilerine odaklanarak sona ermektedir.

Çalışmanın ikinci bölümü, Hunların batıya hareketiyle başladığı kabul edilen Kavimler Göçü'nün tetiklediği nüfus hareketleri sonucunda Gotların Bizans İmparatorluğu topraklarına girmeleriyle başlamaktadır. Kavimler Göçü'nün devamında doğudan gelen Hunların Ostrogotları egemenlikleri altına almasıyla Ostrogotların tarihi, bir yerde Avrupa Hunları'nın tarihiyle iç içe geçmiştir. Ortaya çıkan bağımlılık durumundan kaynaklı olarak Ostrogotların Bizans İmparatorluğu'yla doğrudan bir ilişkisi bulunmamaktadır. Bu nedenle ikinci bölümün başlangıç kısımları, Avrupa Hunları'nın siyasi faaliyetlerini merkeze almaktadır. Avrupa Hun egemenliğinden kurtulmalarının ardından Ostrogotlar, imparator Marcianus döneminden itibaren Bizans İmparatorluğu ile doğrudan ilişkilere başlamış oldular. İkinci bölüm, Theodoric Amal'ın liderliğinde Ostrogotların İtalya'ya göç ve yerleşmelerine kadar geçen süreçteki Ostrogot-Bizans ilişkilerini inceleyerek sona ermektedir.

Çalışmanın üçüncü ve son bölümü, artık krallıklarını kurmuş olan Ostrogotlar ile Bizans İmparatorluğu arasındaki askeri ve siyasi ilişkilerin son safhasını ele

almaktadır. Bölümün ilk kısımları, Ostrogot Krallığı'nın kurucusu Theodoric Amal'ın Bizans İmparatorluğu tarafından nasıl görüldüğünü incelemektedir. Ostrogot Krallığı'yla Bizans İmparatorluğu arasındaki askeri ve siyasi ilişkilerindeki kırılma noktasını birer yıl arayla gerçekleştiren Theodoric Amal'ın ölümü ve Iustinianus'un Bizans tahtına çıkışı oluşturmaktadır. Üçüncü bölümün kalan kısımları, Theodoric Amal'ın ölümü sonrası Ostrogot Krallığı'nda ortaya çıkan yönetim krizine ve asıl amacı topraklarını Roma İmparatorluğu'nun 2. yüzyıldaki sınırlarına geri kavuşturmak olan Bizans İmparatoru Iustinianus'un İtalya'ya müdahalesine odaklanmaktadır. Nitekim Bizans İmparatorluğu'nun bu müdahalesi, 20 yıl süren bir mücadelenin ardından Ostrogot Krallığı'nın tarihten silinmesiyle sonlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

GOTLAR

1.1. GOTLARIN ANAYURTLARI VE KÖKENLERİ

Gotların tarihi üzerine yapılan çalışmaların büyük çoğunluğu, ortaya çıktıkları coğrafya ile alakalı olarak İskandinavya'yı işaret etmektedir. Ortaya konan çalışmalar için temel kaynak ise Jordanes'e aittir. Got kökenli olan Jordanes, *Getica* olarak bilinen *De origine actibusque Getarum* (Gotların Kökeni ve Faaliyetleri) isimli eserinde Gotların tarihi hakkında önemli bilgiler vermektedir. 551 yılında Konstantinopolis'te yazılmış olan *Getica*, 520'lerde Ostrogot İtalya'sında Amallı Theoderic'in sarayında görevli olan Romalı Senatör Cassiodorus'un *Historia Gothorum* (Got Tarihi) isimli eserinin özeti durumundadır. Jordanes *Getica*'da, Cassiodorus'un eserinin üç günlüğüne kendisinde kaldığını ve bu süre zarfında okuduklarından aklında kalanları bilgisi ve gözlemiyle birleştirerek kendi eserini oluşturduğunu belirtir. Cassiodorus'un eserinin günümüze ulaşamamış olması iki eseri karşılaştırmamızı olanaksız hale getirirse de *Getica*'nın değerini bir kat daha arttırmaktadır.³

Jordanes, *Getica*'da sunduğu iki kanıtla Gotların anavatanının İskandinavya olduğuna işaret etmektedir. Bunlardan ilki Gotların ilk kralları olan Berig'in⁴, beraberindekilerle yaptığı göç macerasıdır. Jordanes Gotların göçünü şu şekilde aktarmaktadır: “Şimdi ırkların kovanı ya da kavimlerin rahmi gibi olan bu Scandza⁵ adasından Gotların uzun zaman önce kralları Berig önderliğinde ayrıldığı söylenir. Gemilerinden karaya çıkar çıkmaz ve toprağa ayak basar basmaz hemen bu bölgeye kendi adlarını verdiler. Bugün bile burası Gothiscandia⁶ adını taşımaktadır.”⁷

³ Abdullah Üstün, **Türk Tarihinin Bir Kaynağı: De Origine Actibusque Getarum**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir, 2007, s. 19; Mert Kozan, **Ostrogotlar ve Büyük Theodoricus Dönemi**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2014, (Theodoricus) s. 2; Mert Kozan, “Gotların Anayurdu ve Kökeni”, Tarih Araştırmaları Dergisi, Sayı 55, Ankara, 2014, (Gotların Anayurdu), Sayfadan sayfaya (ss.) 72-73; Peter Heather, **Gotlar**, çev. Erkan Avcı, Phoenix Yayınevi, Ankara, 2012, (Gotlar) s. 29.

⁴ Gotların bilinen ilk kralıdır. Hüküm sürdüğü dönem üzerine farklı tartışmalar mevcuttur. Tartışmalar için Bkz. Thomas S Burns, “The Early Gothic Migrations”, History in Africa, Cilt 9, 1982, (Migrations), s. 4.

⁵ İskandinavya yarım adası. Üstün, s. 39.

⁶ Baltığın güneydoğusu, muhtemelen Dantzig şehri; Üstün, s. 45.

Getica'da Gotların İskandinavya kökeniyle alakalı ikinci kanıt ise Jordanes'in söylediği İskandinavya'nın yerli kabile isimleridir:

Sonra farklı kavimlerin yığınları gelir.Theustes, Vagoth, Bergio, Hallin, Liothida. Onların tüm yerleşim yerleri düz ve verimli bölgededir. Bundan dolayı yaşadıkları yerde diğer kabilelerin saldırılarıyla rahatsız edilirler.Bunların ardında, cesur ve savaşçı bir ırk olan Ahelmil, Finnaithae, Fervir ve Gauthigothlar bulunmaktadır.Bunların ardından Mixi, Evagre ve Otingis gelir.Bunların hepsi kaleler gibi yontulmuş kayalarda, vahşi hayvanlar gibi yaşarlar. Ve bunların ötesinde Ostrogotlar, Raumaric, Aeragnariciivetüm Scandza sakinlerinden daha yumuşakve en mülayimi olan Finler vardır.Vinovilothlar da onlara benzer. Suetidi bu soydandır ve boy uzunluğu olarak hepsinden üstündür.Bununla birlikte kökenleri aynı soya dayanan Danlar, boylarının Scandza'da yaşayan diğer kavimler arasında en üstün olduğunu iddia eden Herulları yurtlarından sürdüler. Bundan başka aynı bölgede Grannii, Augandzi, Eunixi, Taetel, Rugi, Arochi veçok uzak olmayan bir zamanda Roduulf'un kralları olduğuRanii bulunmaktadır.⁸

Jordanes'in bahsettiği topluluklar arasında üç isim dikkat çekmektedir. Bunlar Vagot, Gauthigot ve Ostrogot'tur. İçinde Got adı geçen bu toplulukların İskandinavya'dan dışarı çıkmadıkları düşünülmektedir. Bu topluluklar günümüzde İsveç'te bulunan bazı yerlerin isim babalarıdır. Yaşadıkları yerlere ithafen *Ostrogotlând, Västergotland* ve *Gotland* Adası adları verilmiştir.⁹

Got tarihine yönelik modern çalışmalar, Gotların anayurtlarıyla alakalı çeşitli çıkarımlar ortaya atmışlardır. Heather, Gotların anayurt tartışmalarında İngiltere topraklarının da bir seçenek olabileceğini belirtmektedir. İngiliz tarihçi bu düşüncesini Jordanes'in Getica'da verdiği şu paragrafa dayandırmaktadır:

Kaydettikleri yazılı efsanelerin herhangi yerinde Britanya'da ya da diğer adalarda köleliğe boyun eğdiklerine ya da tek bir at karşılığında belli bir adam tarafından kurtarıldıklarına rastlamıyoruz. Elbette şehrimizde herhangi biri Gotların anlattığının dışında farklı bir kökten geldiklerini söylerse bırakın itiraz etsin. Ben eski hikâyelere güvenmektense okuduklarıma inanmayı tercih ederim.¹⁰

Peter Heather, bu bölümün dışında Jordanes'in eserinde belirttiği bazı adalara dikkat çekmek istemiştir. Etrafı sularla çevrili olarak belirtilen adanın hangi ada olduğu konusunda 6. yüzyıl insanının bir takım şüpheleri olduğunu belirtir. Greko-Romen etnik ve coğrafik geleneğe göre Britanya ve İskandinavya'nın gizemli kuzey

⁷ Charles Christopher Mierow, **The Gothic History of Jordanes**, Oxford University Press, London, 1915, s. 57.

⁸ Mierow, ss. 56-57.

⁹ Mert Kozan, Gotların Anayurdu, ss. 76-77.

¹⁰ Mierow, s. 60.

adaları olduğunu ve çoğunlukla *Thule*¹¹ olarak anıldıklarını ifade eder.¹² Bütün bu fikirleri öne süren Heather, Gotların kökeninin İskandinavya'ya dayandığını tam anlamıyla reddetmemektedir. Kendisi tarihi kaynaklarda belirtilen açıklamalara dayanarak iki coğrafyayı birbirlerine benzetmekte ve Gotların anayurtları meselesinde İngiltere coğrafyasının gözden kaçırılmaması gerektiğini savunmaktadır. Ele alıp açıklamaya çalıştığı bu konuya tam anlamıyla bağlı olduğu da söylenemez.¹³

Gotların anayurtlarıyla alakalı bir diğer görüş, Frederik Kortlandt tarafından ortaya atılmıştır. Kortlandt, Witold Mańczak'ın "*Kamen die Goten aus Skandinavien?*" isimli çalışmasından hareketle Iordanes'in aktardığı Gotların İskandinav kökenini reddetmekte ve anayurtlarının Germania toprakları olduğunu kabul etmektedir.¹⁴

Gotların kökenlerine bakıldığında ilk olarak Nuh peygamberin soyundan geldikleri iddiasıyla karşılaşılır. Germen kavimlerinin tümünü kapsayan bu iddiadan Gotlar da nasiplerini almışlardır. Tufandan sonra Avrupa'ya gelen Nuh'un oğlu Yafes'in ve torunları Gog, Mogog ve Gomer'in bu coğrafyadaki demografik yapıyı oluşturduğu düşünülmektedir.¹⁵

Gotların kökenini Nuh peygambere dayandıran isimlerin başında Flavius Iosephus gelmektedir. 37/38 tarihinde Kudüs'te doğan Flavius Joshepus Yahudi tarihçisidir. Aramice kaleme alıp daha sonra *Περὶ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ πολέμου* (Yahudi Savaşı Üzerine) ismiyle Yunanca'ya çevirdiği 7 kitaplık eseri, 72 yılına kadarki süreci anlatır. Eserin Aramice yazılmış metni günümüze ulaşmamıştır. Josephus'un bir diğer eseri olan *Ἰουδαϊκή ἀρχαιολογία* (Yahudi Eski Eserleri) Yunanca kaleme alınmıştır. Çalışma, 20 kitaptan oluşmakta olup dünyanın yaratılışından 66 yılına kadarki Yahudi tarihi ve kültürünü anlatmaktadır.¹⁶ Josephus bu eserinde Magog'un soyundan gelen Magogitesler'in, Yunanlılar tarafından İskitler olarak adlandırıldığını

¹¹ Kozan, Gotların Anayurdu, s. 77. Antikçağ yazarlarına göre etrafı okyanuslarla çevrili, ulaşımın son derece zor olduğu Kuzeydeki gizemli adalar; Bkz. Claudius Ptolemy, **The Geography**, çev. ve Editor (Ed.) Edward Luther Stevenson, Dover Publications, New York, 1991, s. 79.

¹² Heather, Gotlar, ss. 55-57.

¹³ Kozan, Gotların Anayurdu, ss. 77-78.

¹⁴ Frederik Kortlandt, "The Origin of the Goths", 2000, s. 1.

¹⁵ Frank L. Borchardt, **German Antiquity in Renaissance Myth**, The Johns Hopkins Press, Baltimore, 1971, s. 18.

¹⁶ Bülent İplikçioğlu, **Eskibati Tarihi I**, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 2015, (Eskibati), s. 416.

belirtmektedir.¹⁷ Jordanes, eseri *Getica*'nın bir bölümünde Josephus'un bu iddiasına değinir ve söyleminin gerçeği yansıtmadığını belirtir.¹⁸ Gotları, eserlerinde İskit toplulukları arasında sayan tarih yazarları bulunmaktadır.¹⁹ Josephus'un eserini kaleme aldığı dönemde ise Gotlar, İskit coğrafyasında değil Baltık kıyılarındadırlar. Dolayısıyla Jordanes'in söylediklerine katılarak Josephus'un bu iddiasının gerçeklik değeri yoktur denilebilir.

Gotların Mogog'un soyundan geldiğini savunan isimler arasında Sevilleli Isidore öne çıkmaktadır. M.S. 560 yılında doğan Isidore'un babası Severianus, Kartaca kökenlidir. Isidore, 600 yılı civarında kardeşi Leander'den aldığı Sevilla piskoposluğu görevini 636 yılında ölene dek sürdürdü. Isidore'un ana çalışması 12 kitaptan oluşan *Etymologia of Origines* eseridir. Ansiklopedi biçiminde hazırlanan bu çalışma, yaklaşık olarak 615-630 yılları arasına tarihlenmektedir. Retorikten teknolojiye, tanrılardan tarıma kadar birçok konu hakkında bilgi veren²⁰ bu eser Ortaçağ boyunca temel kaynaklardan biri olarak kullanıldı. Isidore'un diğer çalışmaları *Chronica Majora* ve *Historia Gothorum Wandalorum Sueborum* isimlerindedir. *Chronica Majora*, yaratılıştan M.S. 615'e kadar gelen dünya tarihidir. *Historia Gothorum Wandalorum Sueborum* ise M.S. 256-624 arası Vizigotların kronolojik olarak düzenlenmiş tarihidir. Bu eserinde Gotların tarihinin yanında kısaca Vandal ve Suevi tarihlerinden de bahsetmektedir.²¹ Eserin konumuzla alakalı kısmı ise Gotların kökenleri hakkında verdiği bilgilerdir: “*Şüphesiz ki Gotlar çok eski halklardandır. Peygamber Hezekiel'in çalışmasından hareketle, isimlerinin son hecelerinin benzerliğinden dolayı köken olarak Yafes'in oğlu Magog'a,*

¹⁷ Josephus, **Jewish Antiquities Books I-IV**, çev. H. St. J. Thackeray, William Heinemann LTD, London, 1961, ss. 59-61.

¹⁸ Mierow, s. 58.

¹⁹ Bkz. Marcellinus Comes (MC), **The Chronicle of Marcellinus**, çev. Brian Croke, Australian Association for Byzantine Studies, Sydney, 1995, s. 2; Zosimus, **New History**, çev. Ronald T. Ridley, Australian Association for Byzantine Studies, Sydney, 2006, s. 247-258; Christopher Mallan ve Caillan Davenport, “Dexippus and the Gothic Invasions: Interpreting the New Vienna Fragment (Codex Vindobonensis Hist. gr. 73, ff. 192^v-193^v)”, The Society for the Promotion of Roman Studies, The Journal of Roman Studies, Cilt 105, 2015 ss. 203-226; Robert J. Penella, **The Private Oration of Themistius**, University of California Press, London, 2000, s. 258; Eunapius, “Text and Translation”, **The Fragmentary classicising historians of the later Roman empire: Eunapius, Olympiodorus, Priscus and Malchus**, Cilt 2, Francis Cairns, Liverpool, 1983, s. 53.

²⁰ **The Etymologies of Isidore of Seville**, çev. ve notlar Stephen A. Barney, W. J. Lewis, J.A Beach, Oliver Berghof, Cambridge University Press, Cambridge, 2006, (The Etymologies), ss. VII-VIII.

²¹ **Isidore of Seville's History of Goths, Vandals and Suevi**, çev. Guido Donini ve Gordon B. Ford Jr., E.J. Brill, Leiden, Hollanda, 1970, (Goths) s. VII.

dayandıran bazı tahminler bulunmaktadır."²²Isidore, eserini yazarken kendisine Kitab-ı Mukaddes'i, özellikle Hezekiel maddesini ve 38. Vahiyi referans almıştır. 6. Yüzyılda Isidore'un verdiği bu bilgiler oldukça dikkat çekicidir fakat günümüzde Gotlar adına yapılan çalışmalarla onun iddiası kabul görmemektedir.²³

1.2.BALTİK KIYILARI'NDA GOT VARLIĞI

Berig'in İskandinavya'dan hangi sebeple göç ettiği hakkında elimizde kesin bir kaynak bulunmamaktadır. "*Irkların kovarı, kavimlerin rahmi*" benzetmesiyle alakalı olarak bu coğrafyanın potansiyel insan zenginliğine sahip olduğu söylenebilir. İskandinavya'da insanlar sağlıklı yaşarlardı, erkekler altmışında kadınlar ise ellisinde hala anne-baba olma potansiyeline sahiptiler. Kimi yerlerde altı ay kadar sürebilen uzun kış geceleri İskandinavlıların çoğalma dürtüsünü bir hayli arttırmıştır.²⁴ Bütün bu etkenler, nüfusun hızlı bir şekilde artmasına sebep olarak kıtlık ve açlık gibi doğal afetlere zemin hazırlamış ve bunlarda göç dalgalarını tetiklemiş olabilir.

Göçlerin sebepleri arasında gruplar arası meydana gelen çatışmalar da önemli bir yere sahiptir. Jordanes Getica'da, İskandinavya'dan göç etmeyen toplulukların isimlerini de saymaktadır.²⁵ İskandinavya'daki topluluklar arasında meydana gelen çatışmalar sonucunda bazı gruplar baskınlıklarını kabul ettirdikleri için adada kalırken diğerleri göç etmek zorunda kalmış olabilirler. Belirtilen ya da belirtilmeyen bir sebeple Berig'in takipçileriyle beraber bugünkü Polonya topraklarına gelerek M.S. 1. yüzyılda yazarların gözlemlerine girdiğini söyleyebiliriz.

Tarih, savaş, politika ve entelektüel birikimle sınırlı tutulursa 3. yüzyılın ortalarından önce Gotların tarihi yoktur denilebilir. Bunun en önemli nedeni Gotların M.S. 4. yüzyıl başına kadar yazılı kültürlerinin olmamasıdır. Alfabeye benzer bir sistem kullandıklarını görülmektedir ama insanların, olayların veya sahip oldukları eşyaların kaydının tutulduğuna dair kesin bir bilgi bulunmamaktadır.²⁶ Bu nedenle

²² Isidore, Goths, s. 3.

²³ Mert Kozan, Gotların Anayurdu, s. 81.

²⁴ Herwig Wolfram, **Germenler; Kökenleri ve Roma Dünyasıyla İlişkileri**, çev. Tuğba İsmailoğlu Kacı, Kronik Kitap, İstanbul, 2020, (Germenler), s. 25.

²⁵ Üstün, ss. 43-44.

²⁶ Heather, Gotlar, ss. 60-61; Thomas S. Burns, **A History Of the Ostrogoths**, Indiana Univesity Press, Bloomington, 1984, (Ostrogoths), s. 18.

Gotlar hakkında edindiğimiz bilgilerin kaynağı dönemin Akdenizli yazarları ve yapılan arkeolojik çalışmalardır.²⁷

1.2.1. Yazılı Kaynaklar

Gotların Baltık kıyılarındaki varlıkları hakkında bilgi veren isimler arasında Strabon, Cornelius Publius Tacitus, Cladius Ptolemy bulunmaktadır. Gotlar, metinlerde Gutones, Gotones, Gytones, Getae gibi farklı şekillerde geçmektedir.²⁸

Strabon, M.S. 1. yüzyılda Gotlar hakkında bilgi veren isimlerden biridir. M.Ö. 63/64-M.S. 19 yılları arasında yaşamıştır. Amaseia’da (Amasya) doğmuş olan Strabon’un bazı eksiklikleriyle günümüze gelen *Geographika* (*Γεωγραφικά*=Coğrafya) eseri 17 kitaptan oluşmakta, Asya, Avrupa ve Afrika coğrafyaları ve bu coğrafyalarda yaşayan topluluklar hakkında önemli bilgiler vermektedir.²⁹ M.S. 17.-18. yıllar arasında yazıldığı tahmin edilen bu eserin 7. kitabında Strabon, Marcomanni³⁰ Kralı Maroboduus’un³¹ egemenliği altındaki topluluklardan bahsetmektedir. Saydığı bu topluluklar arasında *Butones* ismi göze çarpar.³² Strabon’un eserinde *Gutones* yerine *Butones* halinde kullanıldığı düşünülmekte ve bu kullanım birçok modern tarihçi tarafından tartışılmaktadır. Antik Yunanca’da B ve Γ harflerinin karışabileceğini, dolayısıyla Strabon’un *Γούτωναç* yerine *Βούτωναç* şeklinde kullandığı belirtilmektedir.³³

1. yüzyılda Gotlar ve yaşadıkları coğrafya hakkında bilgi veren bir diğer isim, Roma İmparatorluğunun önemli tarihçilerinden biri olan Cornelius Publius

²⁷ Heather, Gotlar, s. 61.

²⁸ Roman Zaroff, “The Origins of the Goths”, *Proceedings of The University of Queensland History Research Group*, Sayı 11, 2000, s. 4. Gutones adının son hecesi olan –one hakkında farklı düşünceler mevcuttur. Dilbilimciler, Gut-one adı “Genç” Gotlar ya da “Muhteşem” Gotlar anlamında kullanılabileceğini gözönünde bulundurmaktadırlar. Herwig Wolfram, **History of Goths**, Trans. Thomas J. Dunlap, University of California Press, Londra, 1988, (Goths), s. 20.

²⁹ Nazan Karataş Özü, “Strabo’nun Coğrafası” İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü Coğrafya Dergisi, Sayı 30, İstanbul 2015, ss. 80-84; İplikçioğlu, Eskibatu, s. 75 – 439.

³⁰ Yukarı Elbe nehrinden, Tuna’ya kadar olan topraklarda M.Ö. 1. yüzyıl sonları-M.S. 4. yüzyıl arasında etkinlik gösteren bir Germen kabilesi. Tacitus Marcomannilerin Suevlere bağlı olduğunu belirtmektedir; Tacitus, **The Annals**, çev. A. J. Woodman, Hackett Publishing Company, Indianapolis, 2004, (Annals) ss. 376-381.

³¹ Marcomanni kralı. Tacitus kendisinden “Suevi kralı” şeklinde bahseder; Tacitus, Annals, s. 407.

³² **The Geography of Strabo**, Cilt 3, çev. Horace Leonard Jones, William Heinemann Ltd., Great Britain, 1954, ss. 156 – 157.

³³ Wolfram, Goths, s. 384. Peter Heather da bu ayrıma değinen araştırmacılar arasındadır; Heather, Gotlar, s. 47.

Tacitustur. M.S. yak. 55 – 117 yıllarında yaşamış olan Tacitus, 97 yılında konsüllük³⁴ görevinden sonra edebi çalışmalara başlamıştır. Tacitus'un farklı alanlarda kaleme aldığı birçok eseri³⁵ bulunmasına rağmen iki tanesi çalışmamızın sınırlarına girmektedir. Bu eserlerden ilki Germania coğrafyası³⁶ hakkındaki eseridir. Kısaca Germania olarak bilinen bu eserin tam adı *De origine et situ Germanorum* “Germenlerin Kökeni ve Durumu Hakkında”dır.³⁷ 89-93 yılları arasında Roma’da bulunmayan Tacitus’un bu süreçte Germania eserine materyal topladığı düşünülmektedir.³⁸ Tacitus, Germania isimli bu eserinde Gotlar hakkında şu şekilde bilgi vermektedir:

*Lugii’lerin ötesinde German kabilelerinin geri kalanlarından daha sert bir anlayışla kralları tarafından yönetilen Geron’lar bulunmaktadır. Kuzeye gittikçe karşılaştığımız bu durum, özgürlüklerine aykırı değildir. Bunların ardında okyanusun diğer tarafında yaşayan Rugii ve Lemovierler bulunmaktadır ve bütün bu kabileler kalkanlarının yuvarlak, kılıçlarının kısa olmaları ve krallara boyun eğmeleri bakımından öteki kabilelerden ayrılırlar.*³⁹

Metinde Lugiilerin ötesinde Geronlar olarak belirtilen Gotlar o dönem Polonya’nın kuzeydoğusunda yaşıyorlardı. Yaşadıkları coğrafyanın belirtilmesinin yanında krallar tarafından yönetilmeleri ve hükümet yapılarının sıkı olması yönetim anlayışlarında bir sistem olduğunun göstergesidir. Gotlar bunu sağlarlarken

³⁴ Roma İmparatorluğu’nda krallık döneminden sonra kurulan sistemde devletin en yüksek yürütme organı olarak görülürler. Yönetim süreleri bir yıl olup, aynı anda iki konsül beraber görev yapmakta ve birbirlerine karşı sorumlu olmaktadır. Konsüller sadece eski magistratus’lar (Roma devlet memuru) arasından seçilmiştir. Görev yaptıkları süre boyunca sınırsız yetkiye sahiplerdir fakat görev sonunda hesap verme zorunlulukları vardı. Geç İmparatorluk döneminde fonksiyonunu yitirdi ve yönetici ünvanı olarak kabul edilmeye başladı. İmparatorlar her yıl Doğu’ya ve Batı’ya birer konsül atıyorlardı. Bu kişilerin varlıklı olması gerekiyordu çünkü ziyafet vermek, hipodromda oyunlar düzenlemek gibi maddiyata dayalı görevleri bulunmaktaydı. Kaydedilmiş son konsül 541’e tarihlenmektedir. Bülent İplikçioğlu, **Hellen ve Roma Tarihinin Anahatları**, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2007, (Hellen ve Roma), ss. 75-76; Alexander Kazhdan, “Consul”, **The Oxford Dictionary of Byzantium** (ODB), Ed. Alexander P. Kazhdan, Cilt 1, Oxford University Press, New York, 1991, ss. 525-526.

³⁵ Tacitus’un diğer eserleri; *Dialogus de Oratoribus*, Güzel söz söyleme sanatı üzerine yazılmıştır; Tacitus, **Germania**, çev. Hamit Dereli, Maarif Vakfı, Ankara, 1944, (Germania), s. X; “*Iulius Agricola’nın yaşamı*” (*De vita Iulii Agricolae*) kayınpederi Agricola’nın biyografisi, *Historiae* isimli M.S. 69-96 (İmparator Decius’un ölümü) yılları arasını kapsayan 14 kitaplık tarih eserinden 1.-4. Kitaplar ve 5. Kitabın başlangıç bölümü günümüze ulaşmıştır. (15 Ocak 69- Kodus Kuşatması 70); İplikçioğlu, Eskibati, s. 442.

³⁶ Tacitus’a göre Germania’nın sınırlarını Doğuda ve Batıda Tuna ve Ren Nehirleri, Kuzeyde Baltık kıyıları ve Güney ve Güneydoğu da ise adını vermediği dağ sıraları oluşturur. Tacitus, **The Agricola and Germania**, çev. R. B. Townshend, Methuen & CO, Londra, 1894, (Agricola and Germania), s. 54.

³⁷ İplikçioğlu, Eskibati, s. 442.

³⁸ Tacitus, Germania, s. IX.

³⁹ Tacitus, Agricola and Germania, s. 93.

bağımsızlıklarından ödün vermemektedirler. Yazarın bir diğer eseri *The Annals*⁴⁰, İmparator Tiberius'un tahta geçtiği M.S. 14 yılı ile İmparator Nero'nun egemenliğinin sona erdiği 68 yılları arasını kapsayan bir Roma tarihidir. Eser günümüze tam anlamıyla ulaşamamıştır. Elimizde bulunan kısım M.S. 47 – 66 yılları arasını kapsamaktadır.⁴¹ Tacitus bu eserinde Marcomanni Kralı Maroboduus'a sığınmış bir Got soylusundan bahsetmektedir: “*Gotoneslerin arasında önceden Maroboduus'un kudretine sığınmış ve şimdi ikincisinin [Arminius]⁴² icraatlerinden şüphe duyarak intikam almaya cüret eden Catualda isimli genç bir soylu bulunmaktaydı.*”⁴³

Gotların 2. Yüzyılda Avrupa'daki varlığı hakkında bilgi veren bir diğer önemli isim olan Cladius Ptolemy, yak. M.S. 90 – 168 yılları arasında yaşamış olup gözlem ve astronomi çalışmalarının yanında yazdığı *Geography (Coğrafya)* eseriyle coğrafya bilimine de önemli katkılarda bulunmuştur. Ptolemy bu eserinde Avrupa coğrafyası hakkında bilgi verirken:

Cimbri Yarımadası'nın⁴⁴ doğusuna doğru Scandia olarak anılan dört ada bulunur bunlardan ortada olup diğerlerine göre daha doğuda bulunan Vistula Nehri'nin ağızına daha yakındır. [...] Scandia olarak anılan adanın batı kısmında Chaediniler yaşar, doğusunda Favonae ve Firaesiler, kuzeyinde Finni kabilesi, güneyinde Gutae, Dauciones, merkezinde Levoniler bulunmaktadır⁴⁵

şeklinde bir açıklama yapmaktadır. Scandia Adası'nın güney kısmında yaşayan *Gutae*⁴⁶ isimli topluluğun Gotlarla ilişkili olduğu düşünülmektedir. Bunun yanında Ptolemy, Gutones topluluğunu, Vistula Nehri'nin doğusunda yaşayan topluluklar arasında saymaktadır.⁴⁷

Jordanes'in anlattıklarına gelecek olursak, Berig önderliğinde Baltık kıyılarına gelen Gotların yurt edinme süreçlerinden ve bu süreçte civar topluluklarla

⁴⁰ Eser elyazmalarında *Ab excessu Divi Augusti “Tanrısal Augustus'un Ölümünden İtibaren”* adını taşımaktadır; İplikçioğlu, Eskibati, s. 442.

⁴¹ İplikçioğlu, Eskibati ss. 441 – 442.

⁴² Günümüzde Almanya topraklarına karşılık gelen topraklarda yaşayan Cherusçiler'in kralıdır. Mert Kozan, Theodoricus, ss. 21 – 22.

⁴³ Tacitus, *The Annals*, s. 72.

⁴⁴ Tacitus, Cimbrileri Baltık kıyılarında yaşayan halkların arasında saymaktadır. Danimarka yarımadasına bazen Cimbri Yarımadası olarak adlandırıldığını ve bu bölgenin M.Ö. 113'de Roma İmparatorluğunu istila eden Cimbrilerin ilk bulunduğu yer olduğu hakkında tartışmaların olduğunu belirtir; Tacitus, *Agricola and Germania*, s. 86.

⁴⁵ Ptolemy, s. 65.

⁴⁶ Bu topluluğun, Procopius'un *De Bello Gothico II (VI)*'da bahsettiği Gautsların öncüleri olduğuna dair tartışmalar mevcuttur. Bkz. Wolfram, *Goths*, s. 384.

⁴⁷ Zaroff, s. 7.

girdikleri mücadeleden bahsetmektedir: ”Kısa süre sonra buradan, kamp kurdukları Okyanus kıyısında yaşayan Ulmerugi⁴⁸ yurduna ilerlediler, onlarla savaş yaptılar ve evlerinden sürdüler. Daha sonra komşuları olan Vandalları⁴⁹, savaşarak kontrolleri altına aldılar ve böylece bunu da zaferlerine kattılar.”⁵⁰ Tarihi kaynaklar Gotların o dönem hangi topluluğun egemenliği altında oldukları konusunda hemfikir değildir. Bahsedilen dönemde Gotların mücadele ettiği iki ayrı topluluktan bahsedilmektedir. Bunlar Vandallar ve Lugiilerdir.⁵¹ Herwig Wolfram, bunların temelde aynı topluluk olduğunu ve o dönem Gotların güneyinde Oder Nehri’nin doğusunda yaşadıklarını belirtir. İsa’nın doğumuna kadar Kelt olarak göz önünde bulundurulmuş bu insanlar bir yüzyıl sonrasında Germen halklarından sayılmışlardır⁵².

Ortaya konan fikir doğruysa Gotlar, M.S. 1. yüzyılın ilk yarısında Kelt kökenli Lugilerin, ikinci yarısında ise Germen Vandalların egemenliği altındadırlar. Gotlar Jordanes’in ifade ettiği şekilde girdikleri bu mücadeleden kazançlı çıktılar. Bu gelişme Gotların soy efsanelerine de yansımaktadır. Zaferlerini kökensel bir eylem, kimliklerinin kurucu olayı olarak kutluyorlardı. Bu zafer, Gotların Vandal egemenliğinden kurtulmalarının bir adımıydı. Eski kült birliğinin dağılmasından sonra Gotlar Pomeranya’dan Vistula’ya göçerken Vandallar bugünkü Polonya merkezinden daha güneye çekilmek zorunda kaldılar.⁵³

1.2.2 Arkeolojik Veriler

Gotların tarihinin aydınlatılmasında arkeoloji bilimi ve bu bilim içerisindeki çalışmalar da önemli bir yere sahiptir. Bunun en önemli sebebi Gotların yazılı kültüre çok geç geçmeleri ve onlar hakkında kaleme alınan eserlerin kayıp olması ya da

⁴⁸ Baltık Kıyılarında Vistula Nehrinin ağzındaki adalar; Üstün, s. 45; Kemp Malon Ulmerugi isminin *Hulma-Rugos* formundan geldiğini belirtir; Kemp Malone, “An Anglo-Latin Version of the *Hjadrningavíg*”, The University of Chicago Press on behalf of the Medieval Academy of America, *Speculum*, Cilt 39, No. 1, Ocak 1964, s. 41.

⁴⁹ Tacitus, Vandalların tanrı soyundan gelmiş eski kavimlerden biri olduğunu belirtir; Tacitus, *Agricola and Germania*, s. 55.

⁵⁰ Mierow, s. 57.

⁵¹ Malcolm Todd, **The Early Germans**, Blackwell Publishing, Second Edition, İngiltere, 2004, s. 139.

⁵² Wolfram, *Goths*, s. 40. Tacitus da *Germania* eserinde Lugileri Gotların komşuları arasında belirtmektedir. Tacitus, *Agricola and Germania*, s. 93.

⁵³ Wolfram, *Germenler*, s. 89; Wolfram, *Goths*, s. 40.

eksiklerle günümüze gelmiş olmasıdır. Gotlar üzerine yapılan arkeolojik çalışmalar sonucunda tamamen kalıcı sonuçlar elde edilmiştir diyemeyiz. Buna rağmen Gotların yaşamış olduğu coğrafyalarda yapılan bu çalışmalar Got tarihi hakkında ilerleme kaydettirmiştir. Arkeolojik çalışmalar sonucunda tanımı ve analizi yapılan kültürler, M.S. ilk 400 yıllık dönemde Gotların ve diğer Germen topluluklarının yayılımıyla ilişkilendirilmiştir.⁵⁴

M.S. 1.-5. yüzyıllar arasında Polonya’da görülen *Wielbark kültürü*⁵⁵, Gotların M.S. 1. yüzyılda Baltık kıyılarındaki varlığına ve buradan yaptıkları göçlere dair önemli veriler içermektedir. M.S. 1. Yüzyılda ortaya çıktığında Wielbark kültürü M.S. 1. yüzyılda ortaya çıktığında Vistul Nehri’nden batıda Rega Nehri’ne, bu iki nehir arasında da Pomeranya Göller Bölgesi’ne varan alanda yayılmıştır. Wielbark, Polonya’nın kuzeyinde, Malbork bölgesinde bulunan bir köyün adıdır. Bu bölgede bulunan geniş bir mezar, Wielbark kültürünün tüm aşamalarını ve kendinden önceki dönemle alakalı kronolojiyi yansıtmamasından dolayı bahsettiğimiz kültürün sembolü olmuştur. Pomeranya’nın doğusunda yapılan mezar kazıları sonucunda ortaya çıkartılan taştan steller ve halkalar, çömlekler, demir broş, *inhumation*⁵⁶, silahsız gömülen insanlar ve ölü yakma geleneği Wielbark kültürünü tanımlayan faktörler arasındadır.⁵⁷ Wielbark kültürünü civar kültürlerden ayıran en önemli özelliği erkeklerin silahlarıyla gömülmemiş olmalarıdır. Bunun yanında merkez Avrupalı barbar kültürlerin aksine mezarlarda demircilik ve tarımda kullanılan aletlere de rastlanılmamaktadır. Wielbark kültürü demir maddelerin mezarlara konmamasıyla alakalı bir fikir yansıtırsa da kazılan bazı mezarlarda farklı demir buluntularına rastlanmıştır.⁵⁸

Wielbark kültürü, Wielbark-Lubowidz ve Wielbark-Cecele olarak iki farklı çizgide ilerlemektedir. Bunlardan Wielbark-Lubowidz olanı M.S. 1. yüzyıl

⁵⁴ Heather, Gotlar, s. 8,43.

⁵⁵ Wielbark kültürü daha önce *Gotho-Gepidic* kültürü olarak bilinmektedir; Przemyslaw Urbanczyk, “Goths between the Baltic and Black Seas”, **Ancient Europe 8000 B.C.-A.D 1000 (Cilt 2)**, Ed. Peter Bogucki, Pam J. Crabtree, Charles Scribner’s Sons, New York, 2004, (Black Seas),ss. 388-391.

⁵⁶ Ölülerin, toprağa kazılan bir çukura ya da toprak altına hazırlanmış bir sandık mezar içine konularak gömülmesidir. Ahmet Uhri, **Anadolu’da Ölümün Tarih Öncesi**, Ege Yayınları, İstanbul, 2010, s. 55.

⁵⁷ Przemyslaw Urbanczyk, “The Goths in Poland—Where Did They Come From and When Did They Leave?”, Institute of Archaeology and Ethnology, PAN, Warsaw, Cilt 1, Polonya, 1998, s. 398; Wolfram, Goths, s. 12.

⁵⁸ Bartosz Kontny, “Przeworsk Culture Society and its Longdistance Contacts, AD 1–350”, **The Past Societies 4 (500 BC-500 AD)**, Ed. Przemyslaw Urbańczyk, Aleksandra Rzeszotarska- Nowakiewicz, Institute of Archaeology and Ethnology, Polish Academy of Sciences, Varşova, 2016, ss. 219 – 221.

ortalarında Pomeranya ve Aşağı Vistula bölgesinin her iki yanındaki topraklarda şekillenmeye başlamıştır. Bu dönemde burada Gepidlerin⁵⁹ ve Gotların yerleşimleri bulunmaktadır. Jastarnia'da⁶⁰ ve Sławno⁶¹ yakınlarındaki Porzecze'de daha büyük yerleşim yerlerine rastlanmaktadır. Bu bölge Gotların tarihi kaynaklarda ilk görüldükleri yerdir. 2. ve 3. yüzyılda kendini gösteren Wielbark-Cecele kültürü ise Kuzey Polonya ve Vistula Nehrinin doğusundaki Mazovia'ya doğru genişleme göstermiştir. Bu kültürün kalıntıları ayrıca Vistula, San ve Bug⁶² nehirleri boyunca Belarus, Volhynia ve kuzey Ukrayna'ya doğru dağılmaktadır. Böylelikle Cernjachov kültürünün oluşmaya başladığı coğrafyaya doğru ilerler. Wielbark kültürünün ilerleyişine bakarsak Polonya'dan doğuya ve güneye doğru yapılan göç hareketleriyle paralel bir şekilde yayıldığını görmemiz mümkündür.⁶³

1.3.ÜÇÜNCÜ YÜZYIL SONUNA KADAR GOTLARIN GENEL DURUMU

1.3.1. Baltık Kıyılarından Karadeniz'e

Tarih ve arkeoloji çalışmaları Gotların Baltık kıyılarından Karadeniz'e yaptıkları göç hakkında önemli bilgiler vermektedirler. Ortaya çıkan bulguların tarihi kaynaklarla eşleşmesi, yapılan çalışmaların görevlerini tamamlamış olduğunun en önemli göstergesidir. M.S. 2. yüzyıl sonlarında başlayan bu göç hareketini gerçekleştiren tek halk Gotlar değildir. Aşağı Vitsula'daki yuvalarından çıkan Gotlar'ın yanında Gepid, Heruli gibi farklı gruplar da bulunmaktaydı. Birlikte hareket eden topluluk, güneye, şimdiki Rusya'nın batısına ilerleyerek oradan Karadeniz ve Azak Denizi'nin kıyılarına geçti. Daha sonra batıya, Tuna'nın kuzey kıyılarına yayıldılar. Gotlar, Dinyester civarına yerleştiler.⁶⁴ Burası, önceki

⁵⁹ Jordanes, İskitya'nın batısında yaşayan topluluk arasında saydığı Gepidlerin Gotlarla akraba olduğunu söyler. Berig'in Baltık kıyılarına yaptığı deniz seferinde bulunan gemilerden birinin diğerlerine kıyasla yavaş kaldığını ve bu gemide bulunanları kendi dillerinde "yavaş" anlamına gelen *gepanta* olarak adlandırdıklarını belirtir. Bu kavram zamanla bozularak Gepidae haline gelmiştir; Mierow, s. 78.

⁶⁰ Polonya'nın kuzeyinde, Baltık denizinde bulunan bir yarımada.

⁶¹ Polonya'nın kuzeybatısında bulunan bir kasabadır.

⁶² İki nehir de Vistula'ya akar. Heather, Gotlar, s. 71.

⁶³ Heather, Gotlar, ss. 47-52.

⁶⁴ John B. Bury, **Barbarların Avrupayı İstilas**, çev. İslam Kavas, Yusuf Akbaba, Kronik Yayınları, İstanbul, 2020, (Barbarların) s. 26; Henry Bradley, **The Goths**, (Fourth Edition), T. Fisher Unwin, London, 1898, s. 23.

yüzyıllarda doğudan gelen çok sayıda saldırıya şahit olmuş, farklı toplulukların bulunduğu bir bölgeydi.⁶⁵ Gotların gerçekleştirdiği bu yolculuğu Jordanes şu şekilde aktarmaktadır:

Fakat Berig'den bu yana yaklaşık ellinci kral olan Gadaricus'un oğlu Filimer⁶⁶ egemenliğinde kavmin nüfusu artınca, Got ordusunun ve onların ailelerinin bu bölgeden ayrılmaları gerektiğine karar verdi. Elverişli yurtlar ve güzel yerler bulmak amacıyla kendi dillerinde Oium⁶⁷ denen İskit diyarına geldiler. Burada toprağın oldukça bereketli durumundan hoşnutlardı ve ordunun yarısının geçtikten sonra nehri geçmek için kullandıkları köprüünün yıkıldığı ve daha sonra kimsenin gidip gelemeyeceği söylenmiştir. Bu yer için titreyen bataklıklarla ve sonsuz uçurumlarla kaplı olduğu söylenir, öyle ki doğa bu çift engelle onu erişilemez hale getirdi. Bunları uzaktan duyduklarını kabul edip seyyahların anlattıkları hikâyelere inanırsak ve bugün bile o bölgede sığırların böğürtüsü duyulabilir ve insan izine rastlanılabilir. Filimer ile birlikte nehri geçip Oium ülkesine girdiği söylenen Gotların bu bölümü, istedikleri arazilere sahip oldular ve orada çok geçmeden Spali⁶⁸ ırkıyla karşılaştılar, onlarla mücadeleye girdiler ve zafer kazandılar. Böylece kazananlar Pontus denizinin yakınlarına, İskitya'nın en uzak bölümlerine aceleyle ilerlediler.⁶⁹

Köprüünün çökmesi olayı sadece bir varsayım olarak kabul edilebilir. Jordanes, Doğu-Batı Gotlarının ayrımını yapmak için belki de böyle bir öneri sunuyor diyebiliriz. Gotları ayıran bu nehir Dinyeper Nehri olabilir ama bu nehir Gotlar arasındaki iletişimi hiçbir zaman koparmamıştır ve aşılabilir bir sınır olarak tanımlanmamıştır.⁷⁰

Jordanes, Baltık kıyılarından çıkarak Azak Gölü civarındaki İskit topraklarına yerleşen Gotların, Karadeniz kıyılarına olan yolculuklarında önce Moesia, Dacia ve Trakya'ya gittiklerinden ve ardından Karadeniz'in kuzeyindeki İskit topraklarına yerleştiklerinden bahseder.⁷¹

Arkeoloji çalışmalarıyla elde edilen veriler 2. yüzyılda Gotların da içinde bulunduğu toplulukların hareketlerini doğrulamaktadırlar. Bunlardan en önemlisi Polonya'da gözlemlenen Weilbark kültür öğeleriyle 4. yüzyıla kadar Tuna ve Don nehirleri arasında yer alan bölgeye yayılan Černjachov kültür öğeleri arasında

⁶⁵ Todd, s. 139.

⁶⁶ Filimer'in egemenlik sürdüğü dönem hakkında çeşitli tartışmalar bulunmaktadır. Tartışmalar için Bkz. Üstün, s. 45.

⁶⁷ Rusya ve Ukrayna'nın güneyinde muhtemelen Volhynia nehri civarı; Üstün, s. 45.

⁶⁸ Gaius Plinius Secundus, *Natural History* isimli eserinde Tanais (Günümüzde Rusya'nın Güneyi Don bölgesi) bölgesinde yaşayan Spalaei isimli topluluktan bahseder; George Vernadskij, "The Spali of Jordanis and The Spoli of Procopius", Byzantion, Sayı 13, No. 1, 1938, ss. 263-266.

⁶⁹ Mierow, ss. 57-58.

⁷⁰ Wolfram, Goths, ss. 42-43.

⁷¹ Üstün, s. 50.

görülen benzerliklerdir. Bulunan parçalar arasında el yapımı çömlekler, kemikten tokalar ve kadın giysi tarzları göze çarpmaktadır. Benzer şekilde her iki kültürde de benzer ev yapım yöntemleri görülmektedir. Bunun yanında M.S. ilk 2 yüzyıl içerisinde Wielbark bölgelerindeki nüfus artışının 3. ve 4. Yüzyıllarda Pomeranya bölgesinde seyrekleştiği görülmektedir. Bu dönem Černjachov kültür bölgesinde nüfusun arttığı gözlemlenmiştir. Şunu söylemek yerinde olacaktır ki Gotlar, 4. Yüzyılda Černjachov kültürünün egemen olduğu toprakların en az bir kısmında bulunmuşlardır.⁷² Wielbark-Cernjachov kültürlerinin yayıldığı coğrafya ve birbirleriyle olan etkileşimleri Jordanes'in anlattığı "Gotların göç serüvenini" doğrulamaktadır ama arkeologlar bunun bir süreç olduğunu ve Jordanes'in aksine yavaş bir şekilde gerçekleştiğini düşünmektedirler. Wielbark kültürüne sahip bazı mezarlıkların Aşağı Vistula bölgesinde 4. yüzyıl hatta 5. yüzyılın başına kadar kullanıldığı gözlemlenmektedir.⁷³ Gömülü sikkeler yine dönemin önemli arkeolojik kaynaklarından biridir. 2. yüzyıl sonlarında Ukrayna'nın kuzeybatısından Yukarı Tuna'ya, Macaristan ve Moldova'ya kadar çizilen güzergâhta bulunan gömülü sikkeler bu bölgeden geçen toplulukların yarattığı korkuyu yansıtmaktadırlar. Panik halindeki insanlar taşıyamayacakları mallarını gömmüşlerdir.⁷⁴

1.3.2. Roma İmparatorluğu'yla İlk Temaslar

Gotların Baltık kıyılarından Karadeniz'e geldikleri süreçte Roma İmparatorluğu çok parlak bir dönemden geçmiyordu. Tahtın gasp edilmesi⁷⁵ ve Perslerle yapılan savaşlar imparatorluğu zayıf düşüren faktörler arasındaydı. Aynı dönemde batıdaki Germen kavimlerinin saldırıları imparatorluğun donanımlı Tuna ordusunu geri çekilmeye zorlayınca Roma İmparatorluğu'nun Balkan sınırında bir

⁷² Heather, Gotlar, s. 43-71.

⁷³ Przemyslaw, Black Seas, s. 390.

⁷⁴ Burns, Ostrogoths, s. 22.

⁷⁵ İmparatorluk makamını onaylayan hiçbir kurum olmadığından dolayı pratikte imparator olmak için gereken tek vasıf başkaları tarafından kabul edilmektir. Bu doğrultuda kişiler Senato, halk ve ordunun desteğine başvuruyorlardı. Herhangi bir Romalı kendisini imparator ilan edebilirdi. İmparatorlar kendi yönetimlerine karşı oluşan rakiplerini Türkçeye gaspçı olarak çevrilen *tyrannus* olarak tanımladılar. Tahtın gasp edilmesi durumu üçüncü yüzyıl ortalarında yaygın görülmekteydi. Hugh Elton, **The Roman Empire In Late Antiquity**, Cambridge University Press, Cambridge, 2018, ss. 5-6. Diocletianus'un tahta çıkışı, askeri anarşi olarak bilinen bu sancılı dönemin sonu olarak görülmektedir; Stephen Mitchell, **Geç Roma İmparatorluğu Tarihi M.S. 284 – 641**, çev. Turhan Kaçar, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 2016, s. 74.

zayıflık ortaya çıktı. Bu durumu iyi değerlendiren Gotlar imparatorluk sınırlarından geçerek toprakları yağmaladılar. Roma bu duruma tepki vermek istese de sonuç olarak bolca kayıp verdi ve Gotlar da buldukları ilk fırsatta saldırılarını tekrarladılar. Son kez Gutones olarak anılmalarından iki kuşak sonra Gotların'ın Dacia'daki varlıklarına dair önemli işaretler bulunmaktadır. Romalılar batıda Tuna ve Tisa nehirleri arasındaki bölgeyi ve Prut Nehri boyunca sınırı korumayı başaramamışlardı.⁷⁶

Tuna'nın kuzeyinde Gotların gerçekleştirdiği yönünde kaydedilen ilk ciddi tehdit 238 yılına tarihlenmektedir. Gotlar, Tuna Nehri'nin ağzında Histria'yı yağmalayıp talan ettiler. Askerlerin geri çekilmesi, esirlerin teslim edilmesi ve tekrardan bir saldırı düzenlenmemesi karşılığında Gotlara yıllık ödeme teklif edildi. Ancak ödemeyi alabilmeleri için de Roma İmparatorluğu'na bir hizmette bulunmaları gerekiyordu. Gordion III'un imparator olduğu 242 yılında Persler üzerine yapılan seferde Roma İmparatorluğu'nun ordusuna katılarak hizmetlerini yerine getirdiler.⁷⁷ İmparator 244 yılında Perslerle yapılan mücadelelerde öldü. 248 yılına geldiğimizde mevcut Roma imparatoru olan Marcus Iulius Philippus'un, Gotlarla 238 yılında yapılan anlaşmayı bozduğunu görüyoruz. Bu anlaşmayı bozmasının arkasında 246 ve 248 yılında Carpilere karşı kazandığı zaferler yatmaktadır. Bu zaferlerden sonra kendine güveni artan Philippus, Gotlar üzerinde de baskı kurabileceğini düşündü. Gotların anlaşmanın iptalini duyması sonucunda yapacakları olası saldırıları engellemek amacıyla yetenekli bir asker olan Decius⁷⁸'u Moesya'daki Tuna kuvvetlerinin başına geçirdi.⁷⁹ Bölgede bulunan askerler verdikleri desteklerle Decius'u imparator ilan ettiler. Decius'a böyle bir görev yükleyen askerlerin daha önce bastırılan Pacatianus isyanına destek verdikleri ve olası bir cezadan kaçınmak amacıyla ikinci bir isyana kalkıştıkları düşünülmektedir. Philippus, görevlendirirken böyle bir teklifi reddedeceğini düşünüyordu ama Decius,

⁷⁶ Wolfram, Goths, ss. 43-44.

⁷⁷ Malcolm Todd, s. 140; Heather, Gotlar, s. 73.

⁷⁸ Decius'un kariyeri, 238 yılında İmparator Maximinus'un hüküm sürdüğü dönemde Hispania Citerior Severus Alexander'ın yanında başlamıştır; David S. Potter, **The Roman Empire at Bay 180-395**, Routledge, London, 2004, s. 240.

⁷⁹ Wolfram, Goths, ss. 44-45.

arkasındaki orduyla İtalya'ya doğru yola koyuldu. 249 yazında iki taraf arasında gerçekleşen savaş sonucunda Philippus mücadeleyi ve hayatını kaybetti.⁸⁰

1.3.3. Cniva Dönemi ve Sonrası Gotların Durumu

Decius'un İtalya'ya gitmesi Balkanları Got istilasına karşı savunmasız bırakır. Gotlar hiç vakit kaybetmeden *limes transalutanus*⁸¹'u geçerek Moesia ve Dacia bölgelerini hedef alan bir saldırı gerçekleştirirler. Bu saldırının başında sadece kendi halkını değil başka halkları da etrafında toplamış olan Cniva bulunmaktadır. Carpi, Bastarni, Taifali, Hastingsi ve Vandallar ona bağlı topluluklar arasındadır. Cniva'nın yönettiği sefer, üç ayrı kuvveti içermektedir. Bunlar Cniva'nın ana ordusu, Carpiler ve Argaith ile Gunteric⁸²'in yönettiği kuvvetlerdir. Cniva'nın ana ordusu Oltu Nehri'ni geçerek Romula⁸³ kasabasını ele geçirdi. Bir süre sonra bu birlikten ayrılan Carpiler Dacia'ya doğru ilerlediler. Cniva ise kalanlarla beraber Celeiu bölgesinden Tuna'yı geçerek Oescus⁸⁴'a, doğuya doğru sapmış, Aşağı Moesia'ya doğru ilerlemiştir. Argaith ve Gunteric'in komuta ettiği son birlik Aşağı Tuna'dan geçerek Dobruca'yı istila etmiştir. Daha sonra aynı grup Haemus dağlarının güneyinde bulunan Philippopolis'e (Filibe) ilerledi. Gotlar, Gallus⁸⁵ tarafından Novae (Ziştovi)'den püskürtülünce geriye dönmek istemeyen Cniva, Philippopolis'dekilerle buluşmak için güneye doğru ilerledi.⁸⁶

İmparator Decius, Makedonya Valisi Lucius Priscus liderliğinde çıkabilecek olası bir askeri isyanı bastırmak ve hala zayıf olduğunu düşündüğü Gotları ezmek amacıyla topladığı birliklerle olabildiğince hızlı bir şekilde Balkanlara girdi. Dacia dışında bulunan Carpiler ile girdiği mücadeleyi kazandı. Decius'un temel politikası Gotları şehirlerden uzak tutmak, şehirlere girmiş Gotların da ikmal yollarını

⁸⁰ David S. Potter, ss. 240-241.

⁸¹ Roma imparatorluğunun Teleorman'ın (Günümüzde Romanya'nın başkenti Bükreş'in güney batısında kalan şehri) batısında kalelerle güçlendirdiği sınır sistemi; Heather, Gotlar, s. 73.

⁸² Jordanes bu kişilerden Ostrogotha'nın görev verdiği Got soyluları olarak bahseder; Mierow, s. 77.

⁸³ Romanya'nın güney batısında bulunmaktadır.

⁸⁴ Modern Bulgaristan şehri Plevne'nin kuzeybatısında, Gigen köyü yakınlarındaki Moesia'da, Tuna nehri boyunca eski bir şehir.

⁸⁵ Gallus daha öncesinde Decius tarafından yanında bir orduyla Tanais kıyılarına gönderilmişti. Fakat sonrasında barbarlara Decius'a karşı birleşme çağrısında bulundu. Roma'nın Abritus'ta yenilmesinde kendisinin de payı bulunmaktadır ve gücü eline geçirdikten sonra bunu açıklamıştır; Zosimus, s. 8.

⁸⁶ Wolfram, Goths, s. 45.

kesmekti. Bu doğrultuda Haemus ve Rodop geçitlerini kontrol altına alınca Philippopolis'deki Got birlikleri kışı bu şehirde geçirmek zorunda kaldılar.⁸⁷ Decius, Gotlara karşı Niğbolu'da bir saldırı gerçekleştirmeyi denedi fakat daha öncesinde bu şehri yağmalamış olan Cniva, Balkan sıradağlarına çekildi. Bunun üzerine Decius, dağlık bölgeye girerek Gotları takip etti. Takip edildiğinin farkına varan Cniva geriye dönerek Şipka Geçidi'nden geçtikten sonra Beroea (Stara Zagora)⁸⁸ dadinlenmekte olan imparatorluk ordusuna saldırdı. Decius, Gallus'un yardımıyla geri çekilmeyi başardı. 251 baharına kadar birliklerini tekrardan örgütlemekle uğraştı. O bunlarla uğraşırken 250 yılında Gotlar Philippopolis'i ele geçirmişlerdi. Şehirdeki Trakya orduları Gotlarla anlaşabileceğini düşündükleri Priscus'u imparator ilan etmişler, o da şehri Gotlara teslim ederek dostluk kurmayı teklif etmişti. Bu teklifi reddeden Gotlar şehirde kanlı bir saldırı gerçekleştirdiler. Öldürülmemiş olan soyluları esir aldılar. Philippopolis'in düşmesi, Gotların Trakya ve İlyricum'da faaliyet göstermelerine olanak sağladı.⁸⁹

Philippopolis'i ele geçiren Gotlar, buradan topladıkları esirler ve ganimetlerle birlikte kuzeye evlerine doğru yola çıktılar. Decius, Marcianopolis'in⁹⁰ (Devne, Bulgaristan) kuzeybatısına yaklaşık 64 kilometre uzaklıkta bulunan Abritus'ta⁹¹ Gotları yakaladı. Saldırıları başlamadan önce Cniva, Roma ordusunu çembere almak için kendi ordusunu birkaç bölüme ayırdıktan sonra bunlardan birini bataklıkların arkasına saklamıştı. Decius karşısına çıkan ilk kuvveti yenmeyi başarsa da devamında gerçekleşen mücadeleler sonucunda kendisi ve oğlu öldü.⁹² Abritus Savaşı sonrası genel olarak Gotların durumunun daha iyiye gittiği söylenebilir. Yenilginin ardından gücü elinde toplayan Trebonianus Gallus, Gotların topladıkları ganimetlerle yurtlarına dönmesine izin vermesinin yanında onlara yıllık ödeme garanti etti ve Philippopolis'de ele geçirdikleri soyluları da yanlarında götürmelerine

⁸⁷ Burns, Ostrogoths, s. 27; Heather, Gotlar, s. 74.

⁸⁸ Günümüzde Bulgaristan topraklarının bir kısmına karşılık gelen Trakya Diocese'inin sınırları içinde kalmaktadır; George Ostrogorsky, "Byzantine Cities in the Early Middle Ages", Dumbarton Oaks Papers, Cilt 13, 1959, s. 63.

⁸⁹ Wolfram, Goths, ss. 45-46; Mierow, s. 80.

⁹⁰ Zosimus Marcianopolis'i Trakya'nın en büyük şehri olarak belirtmektedir. Zosimus, s. 75.

⁹¹ Modern Bulgaristan'ın Razgrad şehri yakınlarında bulunmaktadır; Wolfram, Germanler, s. 89.

⁹² David S. Potter, s. 246. Cniva'nın İmparator Decius'a karşı kullanmış olduğu taktik hakkında Bkz. **Strategikon: Bizans Kültüründe Strateji Sanatı**, Hazırlayan (Haz.) George T Dennis, çev. Volkan Atmaca, Kırmızı Kedi Yayınevi, İstanbul, 2010, ss. 81-82.

göz yumdu.⁹³ Trebonianus Gallus, barbarlarla yaptığı anlaşmalar sonucunda kendisiyle gurur duymaktaydı. Verdiği kararlarla imparatorluğa ihanet ettiği düşünülmektedir. Boroëa, Philippopolis ve Abritus yenilgilerinden sonra kendisinin yapacağı pek bir şey kalmamıştı; barışı satın almak zorunda kaldı denilebilir.⁹⁴

Trebonianus Gallus'un satın aldığı bu barış ortamı 2 yıl sürdü. 253 yılında Moesia yöneticisi Aemilianus'un, Trebonianus Gallus'un vadettiği yıllık ödemeyi reddetmesi üzerine Gotlar, Trakya ve Moesia'yı istila ettiler. Bunun üzerine Aşağı Tuna'nın kuzeyinden bir saldırı başlatan Aemilianus, Gotları yenilgiye uğrattı. Aldıkları yenilgi Gotlar üzerinde büyük etki yaratmasa da kazandığı zafer, Aemilianus'u askerinin gözünde imparator yapmaya yetti. Şaşırtıcı bir şekilde Roma ordularının kazandığı bu son başarı Balkan topraklarının durumunu daha da kötüleştirdi. Gotlar, 253-254 yıllarında geri döndüler fakat bu dönemde yaptıkları saldırıların küçük çapta ve etkisiz olduğu düşünülmektedir.⁹⁵

255 yılı ve sonrasında Gotların faaliyet alanlarını doğuya, Karadeniz'in kuzeyine kaydırıldığını görmekteyiz. Gotlardan önce Sarmatlar bu coğrafyada faaliyetlere başlamışlardı. Got-Sarmat işbirliğiyle Bosporan Krallığı'nın kontrolünü ele geçirdiler. Roma ile yaptığı anlaşmayla Karadeniz'de yürütülen seferlerin ve nehir kenarındaki Yunan şehirlerinin güvenliğini sağlayan Bosporan donanması şimdi farklı bir amaca hizmet ediyordu. Hedefte Kafkas dağlarının batı yamacında bulunan Pityus (Modern Pitsunda) vardı.⁹⁶ Buraya yapılan ilk sefer başarısızlıkla sonuçlandı. 256 yılında Gotları da yanlarına alarak Pityus ve Trapezus (Modern Trabzon) üzerine yürüdüler. Pontus'un büyük bir bölümünü yakıp yıktılar. Gerçekleşen üçüncü saldırı ile Bithynia ve Propontis'in büyük bir bölümünü talan ettiler.⁹⁷

266 yılına doğru yeni bir sefer düzenlendi. Karadeniz'in kuzey kıyılarından yola çıkan bir filo, Tomi ve Marcianople'de karaya ayak basıp burayı yağmaladıktan sonra Cyzius ve Bzyantium'a hücum etti. Çanakkale Boğazı'ndan geçtikten sonra filo üç gruba ayrıldı. Herulilerden oluşan ilk grup, Thessalonica civarlarında Kuzey Balkanlara yerleşti. Gotlardan ve Herulilerden oluşan ikinci grup ise Attica'yı yerle

⁹³ Zosimus, s. 8.

⁹⁴ Wolfram, Goths, s. 46.

⁹⁵ Wolfram, Goths, s. 48.

⁹⁶ Wolfram, Goths, s. 48.

⁹⁷ Heather, Gotlar s. 74.

bir etti. Respa, Veduc ve Thuruar isimli Got liderlerinin önderliğindeki bir grup, Küçük Asya içlerine doğru ilerlediler. Dikkatlerini Side ve Illum'a çevirmeden önce Kıbrıs ve Rodos saldırıya uğradı. İmparator Gallienus (253-268) 268'de Herulilerin oluşturduğu ilk grubu bozguna uğrattı.⁹⁸ Got-Heruli birleşimi ikinci grup ise 269/270 yılında Balkanlarda Niş yakınlarında imparatorluk kuvvetleri tarafından bozguna uğratıldı. Bu savaşta ordunun başında bulunan İmparator Cladius (268-270), kazanılan zaferin ardından Cladius Gothicus⁹⁹ olarak anılmaya başlamıştır. Kazanılan zaferin ardından savaşta ele geçirilen esirler köle olarak satıldı, genç erkeklerin birçoğu Roma İmparatorluğu'na hizmet etmeleri için orduya alındı.¹⁰⁰

İmparatorluğun cevabı bununla da sınırlı değildi. 269 yılında Ege'ye saldıran gruplar Karadeniz'e geri püskürtüldü. Böylelikle saldırgan toplulukların tekrardan Dardanel'i geçmeleri engellenmiş oldu. Gotlar 270 yılında Tuna'yı geçip Anchialus (Pomorie) ve Nicopolis (Niğbolu) şehirlerini talan etti. İmparator Aurelianus (270-275)¹⁰¹, 271 yılında Palmira üzerine yürürken Illyricum¹⁰² ve Trakya'da bulunan Carpi gruplarını temizledi. Carpiler her zaman Gotların habercileri olmuşlardı ve bu sefer de aynısı gerçekleşti. Gotlar kısa süre sonra ortaya çıktı. İmparatorluk orduları, Gotları Tuna'ya kadar takip ettiler. Gerçekleşen mücadele sonucunda 5000 Got savaşçısı ve kralları Cannabas-Cannabaudes öldürüldü.¹⁰³

⁹⁸ Heather, Gotlar ss. 74-75.

⁹⁹ Roma imparatorları yaptıkları önemli icraatlar sonucunda bazı unvanlarla anılmışlardır. *Gothicus*, Gotlara karşı zafer kazanmış imparatorların kullandığı bir unvandır. Cladius'tan aşağı yukarı 1 yıl sonra imparator olan Aurelianus da 271 yılında kazandığı zaferden sonra aynı unvanla anılmıştır. Bunun yanında Gotlara karşı kazanılan zaferlerin sikkelere de yansıdığını görmekteyiz. Bu sikkelere *Victory Gotii* denilmektedir. Bu sikkelerin ilki II Cladius Gothicus döneminde bastırılmıştır. Büyük Konstantinus de *Victory Gotii* bastıran imparatorlar arasındadır; Burns, Ostrogoths, ss. 25-26; Wolfram, Goths, s. 56.

¹⁰⁰ Potter, s. 266; Bradley, s. 35.

¹⁰¹ Cladius Gothicus'un 269 yılında yakalandığı veba sonucunda ölümünden sonra bir yıldan az bir süre boyunca Quintillus imparatorluk yaptı. Onun ardından 270-275 yılları arası Roma tahtında Aurelianus bulunmaktaydı; Elton, ss. 23-24.

¹⁰² Balkanların kuzeybatısında bulunan Roma eyaletidir. 395 yılından sonra doğu ve batı olarak ikiye ayrılmıştır. 5. – 7. Yüzyıllarda Ostrogot, Hun Lombard Avar gibi toplulukların istilalarına uğramıştır. Illyricum için Bkz. Omeljan Pritsak, "*Illyricum*", **ODB**, Ed. Alexander P. Kazhdan, Cilt 3, Oxford University Press, New York, 1991, s. 987.

¹⁰³ Heather, Gotlar, s. 75; Wolfram, Goths, s. 76. Cannabas-Cannabaudes hakkında çeşitli tartışmalar mevcuttur. Cannabas-Cannabaudes'in Cniva'nın alternatif yazılışlarından biri olabileceği, dolayısıyla bahsedilen ismin Gotların meşhur kralı Cniva olma olasılığıyla alakalı Bkz. Pat Southern, **The Roman Empire From Severus To Constantine**, Routledge, London, 2004, s. 116-225; Peter Heather ise 3. yüzyılda faaliyet gösteren Got liderlerinden bahsederken Cniva ve Cannabaudes isimlerini ayrı ayrı telaffuz etmektedir; Heather, Gotlar, s. 78.

İmparator Aurelianus, 271 yılında Gotları yenerek barış elde etmesine rağmen Tuna sınırının güvenliğinden çekindiği için elinde bulunan Dacia'yı boşaltma kararı aldı. Uygulanma sürecinde imparatorun nasıl haklı bir karar aldığı ortaya çıkmaktadır. Sonraki yıllarda Tervingiler (Batı Gotları) olarak adlandıracağımız kuvvetler Tuna'nın kuzeyinde ortaya çıktılar. Bu dönemde Taifalileri kontrolleri altına aldılar. Mevcut durumlarından dolayı önceki yıllarda müttefikleri olan Dacia bölgesindeki Carpiler, Bastarni ve Vandallar bu dönemde Gotların düşmanları haline geldiler.¹⁰⁴ Germen toplulukları imparatorluğun boşalttığı bu bölge için birbirleriyle mücadelelere giriştiler. Gerçekleşen mücadelelerde Tervingiler ve müttefikleri üstün bir durumda olmalarına rağmen ancak 4. yüzyılın başlarından itibaren bölgeye girmeye başlamışlardır. Gotları batıya yönlendiren en önemli sebep 271 yılında yenilmelerinden sonra yaptıkları anlaşmayla Roma'nın müttefiki olarak Dacia bölgesini istilalardan korumak zorunda olmalarıydı. Aslına bakılırsa Aurelianus Gotlarla anlaşma yapmaya sıcak bakıyordu ancak Gotların Cannabaudes'in ölümünden sonra bütün Gotları kapsayan tek bir liderleri yoktu. Ayrıca Gotların önemli bir problemleri vardı ki bağılılıkları imparatorluğa değil imparatorun kendisineydi. Böylelikle Aurelianus'un 275 yılında ölmesinden sonra tekrardan isyana kalkıştılar. Probus (276-282), Gotların bu saldırgan tutumlarını düzeltmek adına onları askere aldı.¹⁰⁵

1.4. GOT AYRIMIVE DÖRDÜNÜ YÜZYILDA GOTLAR

Gotların 3. yüzyılda gerçekleştirdikleri ayrımın, ortada bir olay varsa hangi olaya dayandığı ve coğrafi sınırlarıyla alakalı elimizde net bir kanıt bulunmamaktadır. Jordanes, eserinin farklı bölümlerinde de Got ayrımıyla alakalı bilgi vermektedir. Bunlardan ilki köprünün yıkılma hikâyesidir. Geçtikleri köprünün yıkılmasıyla beraber nehir, karşıya geçenlerle arkada kalanlar arasında sınır teşkil etmiştir. Jordanes, belki de “ayrım” bir atıf yaparak Gotları, geçmekte oldukları

¹⁰⁴ Bastarniler'in büyük bir kısmı 280 yılında Roma topraklarına katıldı. İmparator Probus onları Trakya'ya yerleştirdi. Aynı olay kısa süre sonra Carpilerin de başına geldi ve Tuna'nın güneyine yerleştirildiler; Wolfram, Goths, ss. 56-67.

¹⁰⁵ Burns, Ostrogoths, ss. 30-31.

nehir iki tarafına konumlandırmaktadır.¹⁰⁶ Jordanes'in Got ayrımıyla alakalı verdiği ikinci bilgi ise Karadeniz'in kuzeyine yaptıkları göçten sonraki durumlarıyla alakalıdır: *"Karadeniz'in kuzeyinde bulunan üçüncü yerleşim mevkilerinde daha uygar hale gelmişlerdi ve önceden söylediğim gibi onlar hakkında daha fazla şey biliniyordu. O zaman halk yönetici ailelere bölündü. Vizigotlar Balth¹⁰⁷ ailesinin idaresindeyken, Ostrogotlar ise şanlı Amal¹⁰⁸ ailesinin idaresinde kaldı."*¹⁰⁹ Eserinin ilerleyen bölümlerinde bu konuya tekrar değinen Jordanes, Got ayrımını coğrafya ile temellendirir:

Şimdi tarihçi Ablabius¹¹⁰, Karadeniz'in kollarından birinin kuzeyinde İskit coğrafyasına yerleştiklerini söylediğimiz Gotlardan doğu bölgesini ellerinde tutan ve kralları Ostrogotha¹¹¹ olan kısmının yaşadıkları yer ya da krallarının adıyla alakalı olarak Ostrogotlar yani Doğu Gotları olarak adlandırıldığını aktarır. Ancak geri kalanı Vizigot yani Batı ülkesinin Gotları olarak adlandırdı.¹¹²

Jordanes Philippus döneminde Gotların Ostrogotha liderliğinde Tuna'yı geçerek Trakya ve Moesia'ya saldırdığını aktarır.¹¹³ Jordanes'in verdiği bilgiler doğru kabul edilip Ostrogotha'nın bu dönemde bir saldırı gerçekleştirdiğini kabul edersek Got ayrımını Philippus'un İmparator olduğunu bildiğimiz 244-249 tarihine kadar indirgeyebiliriz. Jordanes, Cassiodorus'tan aktardıklarıyla ve yaptığı gözlemlerle, Got ayrımı hakkında önemli bilgiler verir fakat onun sunduğu bu bilgiler Got ayrımının tam olarak hangi tarihte gerçekleştiğini açıklamada yetersiz kalmaktadır.

Tarihi kaynaklarda Got ayrımıyla alakalı ilk kanıt 291 yılına dayanmaktadır. Buna göre Tervingiler¹¹⁴, *"Gotların diğer bir grubu"* olarak ifade

¹⁰⁶ Mierow, ss. 57-58.

¹⁰⁷ Jordanes'in asalet olarak Amallardan sonra ikinci sıraya koyduğu Balth ailesi, Vizigotların yöneticilerinin mensup olduğu ailedir. Jordanes, Vizigotların en ünlü kralı olarak gördüğü Alaric'i Balth hanedanına dayandırmaktadır. Üstün, s. 88.

¹⁰⁸ Amal hanedanı, Ostrogotların en soylu ailelerinden olup, isimlerini Got kahramanlık destanlarında geçen Amal'dan alırlar. Üstün, s. 64.

¹⁰⁹ Mierow, s. 61.

¹¹⁰ Bu adla bilinen hiçbir yazarla özdeşleştirilemeyen Ablabius'un kökeni de kesin olarak bilinmemektedir. Üstün, s. 21.

¹¹¹ Ostrogotların isimlerini aldıkları kral olan Ostrogotha, iki ayrı Got kolunun son Ostrogotların ise ilk kralıdır. Wolfram, s. Goths, s. 59.

¹¹² Mierow, s. 74.

¹¹³ Mierow, s. 76.

¹¹⁴ Tervingi'nin Vizigotların geleneksel isimlerinden biri olduğu düşünülmektedir. Bkz. Heather, Gotlar, s. 90.

edilmektedirler.¹¹⁵Bu tarihlerde Tervingiler (Batı Gotları), Yukarı Dinyester'in batısında ve Aşağı Prut coğrafyasında yaşıyorken Greuthungiler¹¹⁶ (Doğu Gotları) muhtemelen Dinyester'in doğusunu yurt edinmişlerdi.¹¹⁷

İsimlerin kökenlerine bakıldığında, Vesi'nin "*İyi ve Soylu*"; Tervingi'nin ise "*Orman insanları*" anlamlarına geldiği karşımıza çıkar.¹¹⁸ Tervingi adlandırması, belki de yaşadıkları bölgede güneyde Ploesti'den (Romanya) kuzeyde Copanca'ya (Moldova) kadar uzanan orman kuşağıyla alakalıdır.¹¹⁹ Greuthungi ise köken olarak Anglo-Saxon dilindeki "*greot*" kelimesiyle ilişkilendirilmiştir. Kelime, "çakıl, toprak"¹²⁰ anlamlarına gelmektedir ve bununla alakalı olarak Greuthungiler "*Steplerin ve çakıllı kıyıların sakinleri*" olarak anılmışlardır.¹²¹

1.4.1. Vesi-Tervingiler

Adlarına 3. yüzyıl sonunda kaynaklarda rastladığımız Tervingiler, uzun bir süre boyunca Roma'nın gözünde bütün Gotları kapsayan siyasi bir ağırlığa sahiptirler. Bunun başlıca sebebi elbette Greuthungi adının 390 civarında kadar bilinmemesidir. Tervingiler kendilerini "Vesi" olarak adlandırıyorlardı. 6. yüzyılda Cassiodorus bu adı Ostrogot ile eşleştirmek için geliştirdi. Cassiodorus'un döneminden Got tarihi, Doğu ya da Batı Gotlarının tarihlerinden biriydi. Cassiodorus da bu iki adı günümüzde kullandığımız şekilde Ostrogot-Vizigot; Doğu Gotları Batı Gotları haline getirdi.¹²²

¹¹⁵ **In Prise of Later Roman Emperors; The Panegyrici Latini**, çev. C.E.V. Nixon and Barbara Saylor Rodgers, University of California Press, 1994, California, ss. 100-101.

¹¹⁶ Ostrogotların geleneksel adlarından biri olan Greuthungi, ilk kez Ammianus Marcellinus tarafından kullanılmıştır. Tarihçi, Valens'in 366-369 arasında Tervingiler üzerinde düzenlediği seferler sırasında Greuthungi isimli bir toplulukla mücadele ettiğinden bahseder. Ammianus Marcellinus (AM), **Roma Tarihi**, çev. Samet Özgüler, Historia Kitap, İstanbul, 2019, s. 472. Eserinde Greuthungi ve Ostrogot isimlerine yer veren Cladius ise Greuthungilerin ve Ostrogotların iki farklı topluluk olduğunu düşünmektedir. Jacqueline Long, **Cladudian's In Eutropium Or, How, When, and Why to Slander a Eunuch**, The University of North Carolina Press, Chapel Hill, 1996, s. 40

¹¹⁷ Burns, Ostrogoths, s. 30; Wolfram, Goths, ss. 56-57.

¹¹⁸ Wolfram, Goths, s. 25

¹¹⁹ Burns, Ostrogoths, s.30.

¹²⁰ Henry Sweet, "Greot", **The Students Dictionary of Anglo-Saxon**, Clarendon Press, Oxford, 1897, s. 77.

¹²¹ Burns, Ostrogoths, s. 30; Wolfram, Goths, s. 25.

¹²² Wolfram, Goths, s. 57; Wolfram, Germanler, s.103.

Tervingiler esnek bir yönetim sistemine sahiptiler. Ammianus Marcellinus onların aile grupları şeklinde hareket ettiklerini söylemektedir.¹²³ Bu ailelerin birleşmesiyle oluşan bir siyasi yapıları vardı. Bu siyasi yapı sürekli bir lidere sahip değildi. Tervingiler sadece kriz durumunda bir lider belirlerdi, özel yetki verilen bu kişiler belirli zaman aralıklarında görevi üstlenmiş olurlardı. *Thiudans/gau reisi*¹²⁴ ya da *yargıç/hakim* olarak anılan bu kişiler,¹²⁵ krallar ile karıştırılmaktadır. Gotların tek bir lider tarafından yönetildiğinin bilinmesine rağmen bunun kral olduğunu düşünen tarih yazarları mevcuttur. Yargıç'ın altında ise daha küçük toplulukları yöneten kişiler bulunmaktaydı.¹²⁶

Tervingiler, 291 tarihinde yeni yurtlar elde etmek amacıyla Vandallar ve Gepidlerle girdikleri mücadelede Taifalileri kendilerine müttefik olarak alırlar. Tervingi ve Taifaliler düşmanlarını kuzey batıya sürdüler. 3. yüzyıl sonu, 4. yüzyıl Tervingi ile Roma İmparatorluğu arasındaki ilişkiler inişli çıkışlıdır. 297 yılında Tetrarşi¹²⁷ sisteminde Caesar olan Galerius'un (305-311) Persler üzerine düzenlediği seferde Got yardımcı birlikleri bulunmaktaydı. Gotları burada federe¹²⁸ olarak adlandıırırsak bu sistemin 5. ve 6. yüzyıllardaki haliyle sadece isimlerinin benzediğini görürüz. 300 yılından sonra Tervingi baskısına karşı kendisine müttefik arayan Roma İmparatorluğu istemeyerek de olsa Sarmatları, 310 yılında Tervingilerle girdikleri mücadelede korumuşlardır. Çekimser olmalarının sebebi, daha öncesinde Sarmatlar'ın İmparatorluğa isyan etmiş olmasıydı. Roma İmparatorluğu sıkıntılı bir düşmana karşı daha az sıkıntılı bir düşmanını müttefik yaptı diyebiliriz. Fakat Roma,

¹²³ AM, s. 589.

¹²⁴ Thomas S. Burns, **Roma and the Barbarians, 100 B.C. - A.D. 400**, The Johns Hopkins University Press, Baltimore, 2003, (Barbarians) s. 366; Bury, Barbarların, s. 30.

¹²⁵ Burns, Barbarians, s. 337.

¹²⁶ Heather, Gotlar, s. 97; Guy Halsall, **Barbarian Migrations and the Roman West, 376-568**, Cambridge University Press, New York, 2007, s.135. Gotların yöneticisini kral olarak belirten yazarlar için Bkz. Heather, Gotlar, s. 97.

¹²⁷ İmparator Diocletianus'un (284-305) imparatorluğun yönetimini ve savunulmasını kolaylaştırmak amacıyla kurduğu dördü yönetim sistemidir. İki Augustus ve bunlara bağlı iki Caesar'dan oluşur. Augustusların istifalarından sonra Caesarlar Augustus olurlar ve iki yeni Caesar seçilerek Tetrarşi sistemi devam ettirilirdi. Tetrarşi döneminde Augustus ve Caesarların seçilmesiyle bağlantılı olarak İmparatorluk idari bölümlere ayrıldı. Bunlar; Balkanlar, Galya, İtalya ve Doğu olmak üzere 4 taneydi. Konstantinus döneminde bu idari sistem düzenlenerek bölgeler *praefectura* adını aldı. Bkz. Georg Ostrogorsky, **Bizans Devleti Tarihi**, çev. Fikret Işıltan, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 2015, (Bizans) ss. 30-31; Mitchell, ss. 79-80; John Julius Norwich, **Bizans, Erken Dönem (MS 323-802)**, çev. Hamide Koyukan, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2013, ss. 32-33.

¹²⁸ Feodus ile imparatora bağlı topluluklar. Feodus için Bkz. 148. Dipnot (dn.).

Sarmatlarla olan ilişkilerini dengede tutmayı başaramadı ve 322 yılında Tervingilerle Gotlar birleşerek İmparatorluğa saldırdılar.¹²⁹

Tuna bölgesinde, Konstantinus (Tetraşi 308-324 / İmparatorluk 324-337) ile Licinius¹³⁰ arasında gerçekleşen iç savaş dönemine kadar barış ve sessizlik egemendi. Mücadele ettikleri dönemde Licinius imparatorluğun doğu kanadına; Konstantinus ise batı kanadına hükmediyordu. Sessizlik 317'de gerçekleşen savaş ile bozuldu. Savaşın temel sebebi Licinius'un Konstantinus'a karşı düzenlenen suikasta katılması ve 314 baharında İtalya'ya bağlı Aemona'daki Konstantinus'un heykel ve portrelerinin Licinius tarafından tahrip edilmesi idi. Bunun haberini alan Konstantinus, ordusuyla İtalya praefecturasına¹³¹ bağlı Pannonia'ya¹³² doğru yola çıktı. Cibalae (Vinkovci) yakınlarında Sava Vadisi'nde gerçekleşen mücadele sonucunda Licinius teslim olmak zorunda kaldı. Yapılan anlaşmayla Moesia dioceses¹³³ Achaea'dan Dacia Ripensis'e kadar olan bölge Konstantinus'a verildi. Trakya ve civarı Licinius'a bırakıldı. Bu savaşta yenilen Licinius'un ordusunda Tervingi kuvvetleri de bulunmaktaydı.¹³⁴

Yapılan anlaşma Tuna sınır birliğine de etki etti ve bu bölgede savunma yapmak eskisinden de zor bir hal aldı. Gotların saldırılarına karşı etkili bir savunma yapmak istiyorlarsa Licinius ve Konstantinus'un birlikte hareket etmeleri gerekliydi. Fakat durum görüldüğü kadar kolay değildi. Birbirlerinin topraklarını ihlal etmeden etkin bir saldırı yapılamayacağı ortadaydı. Herhangi bir faaliyet kolayca savaş sebebi sayılabilirdi. Konstantinus, gerilimi azaltmak adına özellikle birkaç yılını Balkanlarda geçirdi.¹³⁵

¹²⁹ Wolfram, Goths, s. 59; Burns, Ostrogoths, s. 34.

¹³⁰ 308 yılında Augustus rütbesine getirilerek Illyricum'u yönetme görevi verilmişti. Bkz. Mitchell, s. 90 vd (ve devamı.).

¹³¹ Konstantinus döneminde kurulan merkeziyetçi idari sisteme göre İmparatorluk bölümlere ayrıldı. Bu bölümlerin en geniş olan Praefectura, dioceseslerin birleşmesinden oluşmaktaydı. Doğu ve Illyricum praefecturaları İmparatorluğun Doğu kanadında bulunmaktayken, İtalya Galya Batı kanadına aitti. Praefectura hakkında detaylı bilgi için Bkz. Ostrogorsky, Bizans, s. 32; M.V Levchenko, **Kuruluşundan Yıkılışına Kadar Bizans Tarihi**, çev. Maide Selen, Özne Yayınları, İstanbul, 1999, ss. 21-22.

¹³² Günümüzde Macaristan sınırlarına denk gelen toprakla bulunan Pannonia, Tetraşi döneminde yapılan düzenleme sonrasında Prima, Valeria, Savia ve Secunda olarak dört ana eyalete ayrıldı, András Mócsy, **Pannonia and Upper Moesia**, çev. Sheppard Frere, Routledge & Kegan Paul Ltd, London, 2014, s. 273.

¹³³ Çok sayıda eyaletin birleşmesiyle oluşan idari birlikler, Ostrogorsky, Bizans, s. 32.

¹³⁴ Norwich, s. 44; Wolfram, Goths, s. 59.

¹³⁵ Wolfram Goths, ss. 59-60.

Lucinius, ordularını Got sınırında geri çekince 323 baharında Rausimod liderliğinde bir Tervingi birliği onun topraklarına saldırdı. Kendi sınırları içerisine girmeyen bu saldırıya cevap veren Konstantinus isteyerek ya da istemeyerek de olsa Lucinius'un topraklarına girdi. Düşmanı Tuna içlerine kadar kovaladı ve Ruisimod'u öldürdü. Licinius, Konstantinus'un topraklarına girmesini keşif amacıyla yapılan bir istila hazırlığı olarak gördü. Ordusuyla birlikte Konstantinus'u karşılamak için Hadrianopolis'e (Edirne) ilerledi. Gotlar Konstantinus tarafından yenilgiye uğratılınca Licinius'un yanında yer aldılar. Hadrianopolis'deki orduda Alica¹³⁶ adındaki bir prens liderliğinde Got birlikleri bulunmaktaydı. Konstantinus ve ordusu, 3 Temmuz 323 yılında Hadrianopolis önlerinde Licinius ve beraberindekilerle karşı karşıya geldiler. Savaşta büyük kayıplar veren Licinius, Bizans şehrine çekildi ve burada Konstantinus'un yerine başvekili Marcus Martianus'un Augustus olduğunu ilan etti.¹³⁷

Konstantinus'un şehre yaklaştığının haberini alan Licinius, Boğaz yoluyla Asya tarafına geçti. 18 Eylül'de Khrysopholis'te (Üsküdar) Konstantinus bir zafer daha kazandı. Licinius, İmparatorluğun Doğu kanadının başkenti olan Nicomedia'ya (İznik) geçti. Licinius tekrardan saldırıda bulunmayı düşündüyse de karısı Julia, üvey kardeşi Konstantinus ile görüşerek ikisinin arasını yaptı. Licinius görevinden alındı ve Thessaloniki'ye (Selanik) sürgüne gönderildi.¹³⁸

Kısa sürede Licinius Gotların da yardımıyla gücünü toplamaya çalıştı.¹³⁹ Fakat planları ortaya çıktı ve ölüme mahkûm oldu. Gotların topraklarına kaçmaya çalışırken yakalandı ve öldürüldü. Jordanes, Konstantinus ile Licinius mücadelesinde Konstantinus'un Gotlardan asker talebinde bulunduğunu ve Licinius'un Gotlar tarafından öldürüldüğünü belirtmektedir;¹⁴⁰ ama bu yanlış bir bilgidir.¹⁴¹

Konstantinus, mutlak imparator olduktan sonra da Balkanlarda faaliyetlerine devam etti. İnşa ettirdiği kaleler ve kamplarla Tuna sınırını güvence altına almaya çalıştı. Trakya'nın kuzeydoğu köşesine Dobruca'ya bir duvar inşa etti. 328 yılında Tuna'da Oescus (Gigen köyü, Plevne'nin kuzeyi) ve Sucidava (Corabia) arasına bir

¹³⁶ Valesius Seçkileri, çev. Turhan Kaçar, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2008, (Valesius) s. 41.

¹³⁷ Norwich, ss. 44-46; Wolfram, Goths, s. 60.

¹³⁸ Norwich, ss. 44-46; Wolfram, Goths, s. 60.

¹³⁹ Buradaki topluluğun Got değil Sarmat olduğuyla alakalı Bkz. Norwich, s. 46.

¹⁴⁰ Üstün, s. 76.

¹⁴¹ Wolfram, Goths, s. 60.

köprü yaptırdı. Köprü, Roma birliklerinin ve malzemelerinin kuzeye hareketini kolaylaştırmaktadır. Oescus ile bağlantılı olan Oltenya, Tervingilerle Taifalilerin birlikte yaşadıkları bölge arasında tampon konumundaydı. Tuna'dan kovulan Gotlar 330¹⁴² yılında Transilvanya'ya sızmaya başladılar. Arkeolojik çalışmalar bunu *Sîntana-de-Mureş*¹⁴³ kültürüyle açıklamaktadırlar. Bu sızma sonucunda Tisza'da bulunan Sarmatlarla karşılaştılar ve Gotlar Sarmatlar'a saldırdılar.¹⁴⁴

Gotların gerçekleştirdiği saldırıdan faydalanmak isteyen İmparator Konstantinus, oğlunu (Konstantinus II) bir orduyla Sarmatlara yardıma gönderdi.¹⁴⁵ 332 saldırıları bağlamında ya da bu saldırılara başlamadan kısa bir süre önce Romalılar Oltenya'yı ele geçirdiler ve Tervingilerin müttefiki olan Taifalilere büyük bir darbe indirdiler. Aldıkları birçok esirle birlikte Phrygia'ya (Orta Anadolu) geçtiler. Verilen rakamlar doğruysa, Sarmat topraklarına giren Tervingiler'den 100.000 kadarı açlıktan ve soğuktan telef oldular.¹⁴⁶

332 yılında İmparator Konstantinus ile Tervingi lideri Ariaric¹⁴⁷ arasında *feodus*¹⁴⁸ yapıldı. Yapılan anlaşmaya göre Gotlar Tuna kıyılarında Romalılarla serbestçe ticaret yapabilecekler ve yıllık ödeme alacaklardı¹⁴⁹. Bunun karşılığında ise Roma'ya yardımcı birlikler gönderecekler ve Roma sınırındaki itaat etmeyen toplulukları hizaya getireceklerdi. Anlaşmanın bir parçası olarak Ariaric'in oğlu Aoric, Konstantinopolis'e rehin olarak yollandı. İmparatorluk ile Gotlar arasında 332 yılından öncesine dayanan feodus örnekleri bulunmaktadır. 238-297 arasında dört farklı dönemde benzer özelliklerde anlaşmaların yapıldığı ortadadır. 332'deki feodus,

¹⁴² 330 yılını İmparatorluk tarihinde önemli kılan olay Konstantinus'un, 324 yılında inşasına başladığı şehre (M.Ö 600 yılında Byzas tarafından kurulduğu anlatılmaktadır) İmparatorluk başkentini taşımasıdır. Konstantinopolis olarak bilinen bu şehrin 11 Mayıs 330 yılında başkent olması Bizans İmparatorluğunun başlangıcı olarak kabul edilir. Norwich, s. 56-60.

¹⁴³ Cernjachov kültürüyle benzer özellikler gösteren Sîntana-de-Mureş kültürü ismini Transilvanya'daki bir mezarlıktan alır. 2.-5. yüzyıllar arası Romanya merkez olmak üzere Güneydoğu Avrupa'da yayılım göstermektedir. Kontny, ss. 227-228.

¹⁴⁴ Heather, Gotlar, ss. 99-101; Wolfram, Goths, s. 60; Bury, Barbarların, s. 29.

¹⁴⁵ Valesius, s. 43.

¹⁴⁶ Valesius, s. 43; Burns, Ostrogoths, ss. 34-35.

¹⁴⁷ Tarihi kaynaklarda adı geçen ilk Got şefidir. Mierow, s. 48; Valesius, s. 43. Tervingilerin muhtemelen bilinen ilk yargıcısıdır. Wolfram, Goths, ss. 61-62.

¹⁴⁸ Latince karşılığı "anlaşmaya varmak" olan feodus, İmparatorluğun barbar kabilelerle olan sınır ilişkilerinde yaygın olarak kullandığı bir yöntemdi. İmparatorluk ile Germen liderleri arasındaki orantısız ilişki, birbirine denk iki lider arasında yapılan bir muamele olarak yansıtılıyordu. Sözde eşit güçler arasında yapılan ittifakla düşmanlıktan sakınacaklarına, düşmanlarına karşı birbirlerine yardım edeceklerine yemin ediyorlardı. Detaylı bilgi için Mitchell, s. 119.

¹⁴⁹ Bu ödemeler, kağıt üzerinde federal ekin temini (*annonae foederaticae*) olarak görülmekte, gerçekte ise para ile ödenmekteydi. Bury, Barbarların, s. 29.

dönemin kaynaklarında geçen ilk anlaşma olmasıyla diğerlerinden ayrılmaktadır.¹⁵⁰ Yapılan anlaşmalar belirli bir zaman aralığında da olsa İmparatorluğun sınırlarındaki gerilimi azaltmış ve Gotların yardımcı kuvvetleriyle imparatorluğun askeri yükü azalmıştır. Gelecek yüzyıllarda bu sistem kontrolden çıkınca orduda Germen asıllı askerin oranı gittikçe yükselmiştir. İmparatora ve kendi liderlerine bağlı olan bu insanlar Roma'ya itaatle otonomi arasında durmaktalardı.¹⁵¹

İmparator Konstantinus'un 22 Mayıs 337 tarihinde ölümünden sonra taht bir süre boş kaldı. Taht mücadeleleriyle geçen bir dönemin ardından¹⁵² Konstantinus'un oğlu Konstantius II (337-361) imparator oldu. Onun döneminde Gotlar adına yaşanan en önemli gelişme, belirli kesiminin Hristiyanlık inancını kabul etmesidir. Hristiyanlık Gotlar arasında 3. yüzyılın ikinci yarısından itibaren görülmeye başlamıştı. 340 yılında Pagan Gotlar, Hristiyan olanları topraklarından kovunca dışlanan Gotlar Nicopolis'e yerleşti. İmparator Konstantius, piskopos Ulfila'yı¹⁵³ Gotlar arasına gönderdi. Gotlar Hristiyanlığın Aryanî¹⁵⁴ biçimini benimsediler.¹⁵⁵

Konstantius II döneminde Tervingilerin, bir yandan donmuş Tuna Nehrini geçerek Moesia'yı istila ettikleri, diğer yandan da Aoric liderliğinde 348 yılında Hristiyan Gotlara zulmettikleri görülmektedir. Bunlar olurken Perslerle meşgul olan Konstantius II, Tervingiler için etkili bir çözüm üretemedi. Tervingiler 332 yılında olduğu gibi para yardımı aldılar ve önceki zorunluluklarda da düzenlemeye gidildi.¹⁵⁶ 349 yılında Tuna'da barış hüküm sürmekteydi. Bu barışın arkasında imparatorluğun topraklarını genişletme düşüncesinden vazgeçmesi yatmaktaydı. İmparatorluğun

¹⁵⁰ Heather, Gotlar, ss. 99-100; Wolfram, Goths, s. 62.

¹⁵¹ Mitchell, s. 130.

¹⁵² Bahsedilen dönemde gerçekleşen mücadeleler için Bkz. Mitchell, ss. 105-106.

¹⁵³ Arianus piskoposların kararıyla Gotlar arasına gönderilen ilk piskopos olan Ulfila Kapadokya kökenlidir. Yeni bir alfabe geliştirerek Gotça'yı yazılı bir dile dönüştürdü ve Hristiyanların kutsal kitabı olan İncil'i Got diline çevirdi. Turhan Kaçar, **Geç Antikçağ'da Hristiyanlık**, 2. Baskı, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2015, (Hristiyanlık) s. 119; Mitchell, s. 428. Ulfila'nın Got diline çevirdiği İncil hakkında Bkz. Edward James, **Europe's Barbarians, AD 200-600**, 2. Basım, Routledge, New York, 2014, s. 38.

¹⁵⁴ M.S. 318-320/1 yılları arasında Mısır'da Hz. İsa'nın tabiatı üzerine tartışmalar neticesinde ortaya çıkmış olan Arianizm'in temsilcisi olan Arius, Hz. İsa ile Baba Tanrı'nın aynı özden geldiğine karşı çıkar. Ona göre Hz. İsa'nın tanrısallığı ezeli-ebedi değildir. Arius, İznik Konsiliyle (325) aforoz edilmiş; Konstantinopolis Konsiliyle (381) sapkın olarak belirlenmiştir. Arius'un düşünceleri, Germen topluluklarını, Isaac Newton gibi önemli entelektüelleri etkilemiştir. Arius ve Arianizm için Bkz. Turhan Kaçar, "Ebioniteler'den Arius'a: Eskiçağ Doğu Hristiyanlığında İsa Teolojisi Tartışmaları", Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Cilt XLIV, Sayı 2, 2003, (Arius), s. 188,202,204.

¹⁵⁵ Ostrogorsky, Bizans, s. 45; Kaçar, Hristiyanlık, s. 119.

¹⁵⁶ Yapılan bu anlaşmadan sonra 363'da İmparator Iovianus (363-364) hükümdarlığında İmparatorluğun Persler üzerine yolladığı orduda Gotlar da yer almaktadır, Bkz. Zosimus, s. 56-64.

Tuna'nın ötesine egemen olacak gücü kalmamıştı. 366 yılında Procopius'un isyanına destek vermelerine kadar Gotlar İmparatorluğun dostu olarak bilineceklerdi.¹⁵⁷

Aoric döneminde Hristiyan Gotlara karşı gerçekleştirilen zulüm Athanaric¹⁵⁸ (365-376/381) döneminde de devam etti. 369-372 döneminde Hristiyanlara yönelik Got zulmü önceki yıllara oranla daha sistematikti. Gotlar büyüklü küçüklü gerçekleştirilen olaylardan ya da Hristiyanların sürgün edilmelerinden memnun değillerdi. İstedikleri tam bir imha idi. İmparatorluğa özgü olan Hristiyanlık inancının yayılması durumunda Got inanç sisteminin çökebileceğini düşünüyorlardı.¹⁵⁹ Athanaric'in Tervingi lideri olduğu dönemde İmparatorluğu Valentinianus I (364-375) ve Valens (364-378) isimli iki kardeş yönetiyordu. Valentinianus I batı kanadına hükmediyorken Valens ise İmparatorluğun doğu kanadını yönetmekteydi.¹⁶⁰ Valentinianus ve Valens'in egemen olduğu dönemde İmparatorluğun dört bir köşesi tehlike altındaydı.¹⁶¹ İmparatorluğun içinde bulunduğu bu buhran döneminde Valentinianus'un politikası, bozguna uğratmaktansa barbarları sınır hattındaki birliklerle durdurmak üzerinedir. Bu doğrultuda Raetia bölgesinden başlayarak okyanus çizgisine kadar bütün Ren şeridini yüksek kalelerle ve gözetleme kaleleriyle doldurdu.¹⁶² Valens ise Tuna'nın karşısından gelecek akınları engellemek adına bir istasyon zinciri kurdurdu.¹⁶³

İki kardeş Niş şehrinde buluşarak orduları ve komutanları kendi aralarında paylaştıktan¹⁶⁴ sonra batı sınırını güvence altına aldığını düşünen Valens, Suriye üzerine sefere çıktı. Bitinya'ya vardığı sırada, Gotların Trakya'ya saldırmaya hazırlandığı haberini aldı. Gotların saldırmaya niyetlendiği bölgeye süvari ve piyade

¹⁵⁷ Wolfram, Goths, 63; Burns, Ostrogoths, ss. 35-36.

¹⁵⁸ Vizigotların kurucu kralları olarak kabul ettikleri Athanaric'in, Aoric'in oğlu olduğuyla alakalı Bkz. Wolfram, Goths, ss. 62-64.

¹⁵⁹ Heather, Gotlar, s. 103; Wolfram, s. 69.

¹⁶⁰ AM, ss. 440-441.

¹⁶¹ Alamanlar Galya ve Raetia, Sarmatlar ve Quadlar Pannonia, Picti, Sakson, Scotti ve Attacotti toplulukları ise Britanya'da faaliyet gösteriyorlardı. Bazı Got toplulukları aynı dönemde Trakya ve Pannonia'yı yağmıyorlardı. Afrika da bu dönem saldırı altındaki coğrafyalar arasındaydı. Persler ise Iovianus döneminde barış yapılmasına rağmen Armenia'ya saldırmaya hazırlanıyordu. AM, s. 441.

¹⁶² AM, s. 501-538; Zosimus, s. 72.

¹⁶³ Wolfram, Goths, s. 65.

¹⁶⁴ Zosimus, s. 73

birlikleri gönderdi. Gotların Trakya'ya saldırısından yararlanan Procopius¹⁶⁵ bu dönem İmparatorluğun doğu kanadında isyan etti.¹⁶⁶

İmparator Valens'in başkentten uzaklaşmasından sonra fırsat kollamaya başlayan Procopius, aradığı fırsatı Gotların Trakya'ya saldırmalarıyla buldu. Valens'in Trakya'ya gönderdiği Divitenses ve Genç Tungricani lejyonlarının¹⁶⁷ içindeki tanıdıklarıyla bu asker gruplarını örgütledi ve 1-2 gün içinde kendisini Konstantinopolis'te imparator ilan etti.¹⁶⁸ Trakya ordularının isyandan haberdar olup kendisine karşı koyma olasılığına karşılık bu birliklerin lideri Iulius'a eski *praefectus praetorio*¹⁶⁹ Nebridius'un¹⁷⁰ ağzından zorla bir mektup yazdırılarak Konstantinopolis'e çağırıldı ve gözetim altında tutuldu. Iulius'un kandırılmasıyla birlikte Trakya orduları mücadeleye girilmeden kontrol altına alındı. Procopius'un asker sayısını arttırmak için kullandığı en önemli kanıt, akraba olduğunu belirttiği Konstantius'un kızını ve karısı Faustina'yı himaye altına almasıydı. Gotların Procopius'a yardım etmelerinin başlıca sebebi bununla alakalıydı.¹⁷¹ Procopius'un Gotlara gönderdiği mektupta Konstantinus hanedanına bağlı olduğunu belirttiği iddiasıyla 3000¹⁷² askeri isyancıya gönderdiler. İmparatorluk ordularına karşı Phrygia ve çevresinde çeşitli mücadelelere giriştikten sonra Nacolia'daki (Eskişehir) savaşta destekçilerinin ihaneti sonucunda mağlup olan Procopius kellesinden oldu.¹⁷³

¹⁶⁵ İmparator Iulianus'un (361-363) uzaktan akrabası olan Procopius, Iulianus'un Pers seferinde yer aldı. AM, s. 444.

¹⁶⁶ AM, s. 441-446. Zosimus, isyanın tarihini 28 Eylül 365 olarak verir. Zosimus, 72. Procopius isyanının dayanakları; Iulianus'un, kendisine İmparatorluğun çıkmaza girmesi durumunda isyan etmesi gerektiğini söylemesi ve 363 yılında ölüm döşegindeyken tahta kendisini önermesiydi. Fakat iki iddia da asılsızdır. AM, s. 444; Zosimus, s. 72.

¹⁶⁷ Ammianus Marcellinus'un adını andığı bu kabileler Germania coğrafyasında yaşamaktalardı. AM, s. 462.

¹⁶⁸ AM, ss. 446-448.

¹⁶⁹ Augustus döneminde imparatorun yakın muhafızı sayılan *praefectus praetorio*, M.S. 4. Yüzyıldan sonra önemli bölgesel sivil memur makamı haline geldi. Praefectura'da görev yapmaktadırlar ve bağlılıkları imparatorlara değil görev yaptıkları bölgelerdir. Görevleri arasında vergi toplama, kamu yapılarının inşası, tahıl iâşesi, ticaret, ürün fiyatlandırması ve yüksek eğitim bulunmaktadır. Kazhdan, "Praefectus Praetorio", ODB Cilt 3, s. 1710.

¹⁷⁰ Nebridius, isyana karşı herhangi bir ortam oluşmaması için zincire vurulan kişiler arasındaydı. AM, s. 449.

¹⁷¹ Gotların her zaman İmparatorluğa değil mevcut imparatora ya da hanedana bağlı olmaları Procopius'un teklifini kabul etmelerindeki başlıca neden olarak gösterilmektedir. Burns, Ostrogoths, s. 36.

¹⁷² Zosimus bu sayıyı 10.000 olarak vermektedir. Zosimus, s. 73.

¹⁷³ AM, ss. 450-458; **Ioannis Antiocheni Fragmenta quae Supersunt Omnia**, çev. Sergei Mariev, Walter De Gruyter, Berlin ve New York, 2008, (Ioannis), ss. 373-375. Procopius-Valens mücadelesi hakkında ayrıntılı bilgi için Bkz. AM, s. 450 vd.; Zosimus, s. 63 vd.

Valens, isyanı bastırdıktan sonra, Procopius'a yardım gönderen Gotlar üzerine saldırı başlattı. 365 yılının başında Suriye'ye doğru hareket ederken Valens'in aklında Gotlarla savaşma fikri yoktu ama Procopius isyanını desteklemeleriyle Valens'e bir savaş sebebi verdiler.¹⁷⁴ Transmarisca'da¹⁷⁵(Turtukaya) kurdurduğu seyyar köprüyle Tuna'yı geçen Valens, ordusuyla beraber Tervingi-Taifali yerleşimine ulaştı. Onun geleceğini önceden haber alan Gotlar Serri dağlarına¹⁷⁶ çekilmişlerdi ve Valens savaştıracak kimseyi bulamayınca 367 yılında büyük bir karşılaşma yaşanmadı. Bir sonraki yıl gerçekleştirmek istediği askeri faaliyetler Tuna'nın taşması sonucu engellenince kışı geçirmek için Marcianopolis şehrine geçti¹⁷⁷ Bahar döneminde ordularıyla birlikte bu şehirden ayrılan Valens, Tuna'yı geçerek barbarların topraklarına saldırdı. Tervingi lideri Athanaric'in, Valens ve ordusuyla mücadele etmeye cesaret edemeyip kaçması üzerine Valens tekrardan Marcianopolis'e döndü.¹⁷⁸ 369 yılında Noviodunum'dan nehri geçen Valens, Tervingilere yardıma gelen Greuthungiler'e saldırdı.¹⁷⁹

369 yılında Athanaric ile Valens arasında barış yapıldı. Aradan geçen 3 yıllık dönemde Roma ile ticaret yapamayan Tervingiler erzak sıkıntısı çekiyordu. Yaşadıkları kıtlıktan dolayı imparatorluğa sık sık barış teklifinde bulunuyorlardı. İmparator en sonunda bu teklifi kabul etti.¹⁸⁰ Tuna Nehrinin ortasında yapılan anlaşmayla Tervingiler'in rehineleri geri almalarıyla birlikte Tuna Nehrini geçmeleri ve imparatorluk topraklarına girmeleri yasaklandı. Daha önce Romalılarla yaptıkları ticaret ağı iki bölgeyle sınırlı tutuldu ve federe olarak aldıkları yıllık ödemeler sonlandırıldı. Konstantinopolis'e dönen Valens Gothicus unvanıyla onurlandırıldı.¹⁸¹

¹⁷⁴ Wolfram, Goths, s. 66.

¹⁷⁵ Ammianus bu yer adını Daphne olarak verir ve Tuna'nın güneyine konumlandırır. Bkz. AM, s. 471. Procopius ise aynı yeri Tuna'nın kuzeyine, Transmarica'nın karşısında olarak verir. Procopius, **Buildings**, Trans. H. B. Dewing, Harvard University Press, Londra, 1971, s. 281. Bu adın kafa karışıklığından dolayı kullanıldığına dair Bkz. J. Den Boeft, J.W. Drijvers, D. den Hengst ve H.C. Teitler, **Philological and Historical Commentary on Ammianus Marcellinus XXVII**, Brill, Leiden ve Boston, 2009,(Marcellinus XXVII) s. 107.

¹⁷⁶ Serri dağlarının güneydoğu Karpatlarda bulunduğuna yönelik tartışmalar için Bkz. J. Den Boeft ve diğerleri, Marcellinus XXVII, s. 110.

¹⁷⁷ AM, ss. 471-472; Wolfram, s. 67.

¹⁷⁸ Zosimus, s. 75; AM, s. 472.

¹⁷⁹ Mitchell, ss. 111; Wolfram, s. 68.

¹⁸⁰ Zosimus, s. 75; AM, s. 472. Valens'in teklif etmesinin sebebi Persler olabilir. Zosimus, Valens'in anlaşmayı yapar yapmaz Persler üzerine sefere çıktığından bahseder. Zosimus, aynı sayfa. Doğu politikasını bitirmeden önce batıdaki defteri tamamen kapatmak istemiş olabilir.

¹⁸¹ Zosimus, s. 75; AM, 472-473; Wolfram, s. 68.

369 yılında İmparatorluk ile Tervingiler arasında yapılan barışı takip eden dönemde Tervingi liderleri arasında mücadeleler ortaya çıktı. 365 yılından itibaren içerideki ve dışarıdaki problemler nedeniyle Athanaric'in yargıçlığının sürekli yenilenmesi Tervingi Prensi Fritigern'e rahatsızlık veriyordu. Athanaric'in gücünün kısıtlanmaması durumunda ortaya çıkabilecek bir krallık Tervingi aristokrasisi için büyük bir sorun olabilirdi. Fritigern, Athanaric döneminde Hristiyanlara yapılan zulmü bahane ederek İmparator Valens ile bağlantıya geçti.¹⁸² Hristiyan olması dolayısıyla Athanaric'e karşı destek kazanması zor olmadı çünkü olası bir Got Krallığı imparatorluk için de tehlike oluşturabilirdi. Valens, Trakya'ya yardım amacıyla bir ordu yolladı. 372-375/6 arasında gerçekleşen mücadeleler sonucunda Athalaric gücü elinde tutmayı başardı.¹⁸³

1.4.2. Greuthungiler

Greuthungilerin erken dönemi, Tervigilerinki kadar belirgin değildir. İsimlerinin ortaya çıkış tarihleri arasında bile 100 yıllık bir zaman dilimi bulunmaktadır. Dördüncü yüzyılda Tervingiler İmparatorluk tarihçilerinin kayıtlarında yer alırken¹⁸⁴ Greuthungiler benzer özellik gösteremediler. Bunun nedeni tamamen bulundukları coğrafya ile alakalıdır. Tervingiler Tuna civarında İmparatorlukla etkileşime girmeleriyle alakalı olarak tarihçilerin kayıtlarına girmişlerdir.

Tervingilerin yargıçlarına nazaran Greuthungilerin krallar tarafından yönetildiğini görüyoruz.¹⁸⁵ Buna dayanarak Tervingilerin sadece kriz anlarında, Greuthungilerin ise her zaman bir lider altında yaşadıklarını söyleyebiliriz. Greuthungilerin Amallı ilk kralı olarak Ermanaric kabul edilir.¹⁸⁶ Jordanes, Ermanaric'i Amal hanedanının en soylusu olarak gösterir ve geçmişte bazı kişilerin Ermanaric'i Büyük İskender ile karşılaştırdığını belirtir. Ermanaric'in 351-376 yılları

¹⁸² Wolfram, Goths, s. 70.

¹⁸³ **A Select Library of Nicene and Post-Nicene Fathers of The Christian Church, Sayı II: Socrates, Sozomenus Church Histories**, Çeviri ve Notlar Philip Schaff, Henry Wace, The Christian Literature Company, New York, Oxford, London, 1890,(Socrates, Sozomenus) s. 115.

¹⁸⁴ Wolfram, Goths, s. 89.

¹⁸⁵ Heather, Gotlar, s. 96.

¹⁸⁶ Wolfram, Goths, s. 86.

arasında krallık yaptığı kabul edilmektedir.¹⁸⁷ Tahta geçtiği dönemden itibaren kuzeyli birçok topluluğa diz çöktürerek konfederasyon halini aldı. Ermanaric'e boyun eğen bu topluluklar arasında *Goltescytha*¹⁸⁸, *Thiudos*¹⁸⁹, *Inaunxis*, *Vasinabroncae*, *Marens*, *Mordens*¹⁹⁰, *İmniscaris*¹⁹¹, *Rogas*, *Tadzans*¹⁹², *Athaul*, *Navego*, *Bubegenae* ve *Coldae* bulunmaktaydı.¹⁹³ Verilen halklarının yaşadığı bölgelerle, Güney Rusya'daki Greuthungi toprakları arasında yaklaşık 1930 km bulunmaktadır. Greuthungilerin sınırlarını bu şekilde genişletmesinde Volga'dan Ural'a uzanan bölgenin ticari özelliği etkili olmuş olabilir. Değerli metaller, bal, balmumu ve değerli kürkler bu bölgenin popüler ürünleri arasındadır.¹⁹⁴ Kuzeyli halklarla mücadelesinden sonra Ermanaric, Heruli ve Venethi topluluklarını boyunduruğu altına aldı.¹⁹⁵ Ermanaric'in Herulilerin üzerine yürümüş olmasının ekonomik sebepleri de bulunmaktadır. Volga, Don ve Karadeniz arasındaki ticaret yolunu kontrol etmek amacıyla Heruli ekonomik merkezlerini yıkmış olduğu söylenebilir.¹⁹⁶ Ermanaric'in savaşlarla ve evlilik ittifaklarıyla oluşturduğu bu konfederatif sistem 5. yüzyıl başında Ostrogotlar olarak bilinmekteydi. Ermanaric döneminde Ostrogotların doğusunda Alanlar; batısında Tervingiler ve dağınık Gepid grupları, Vandallar ve diğer Doğu Germanleri bulunmaktalardı.¹⁹⁷

¹⁸⁷ Irma Korkkanen, **The Peoples of Hermanaric Jordanes, Getica 116**, Academia Scientiarum Fennica, Helsinki, 1975, s. 27.

¹⁸⁸ Wolfram, kelimenin orjinalinin Golthethiudos yani Uralların "*altın halkları*" anlamına gelebileceğine, -scytha'nın metni kopyalayan tarafından satır arasına yazılmış bir dipnot olabileceğine değinir. Bkz. Wolfram, Goths, s. 87.

¹⁸⁹ Got kabilelerinden biri. Üstün, s. 79.

¹⁹⁰ Merens ve Mordens Volga'daki Fin Meriens ve Mordwines toplulukları olarak özdeşleştirilirler. Wolfram, Goths, s. 87.

¹⁹¹ Ceremisi kabilesi. Üstün, s. 79.

¹⁹² Rogas ve Tadzans, Volga kıyılarında yaşayan manasına gelen Roastadjans olarak görülürlerdi. Wolfram, Goths, s. 87.

¹⁹³ Mierow, s. 84. Ermanaric egemenliğine giren topluluklar için ayrıca Bkz. Korkkanen, s. 32 vd.

¹⁹⁴ Wolfram, Goths, s. 87.

¹⁹⁵ Mierow, ss. 84-85.

¹⁹⁶ Wolfram, ss. 87-88.

¹⁹⁷ Burns, Ostrogoths, ss. 37-38.

İKİNCİ BÖLÜM

OSTROGOT KRALLIĞI KURULANA KADAR BİZANS-OSTROGOT İLİŞKİLERİ

2.1.BİZANS İMPARATORLUĞU, OSTROGOTLAR VE HUNLAR

Dördüncü yüzyılın son çeyreğinde Bizans-Got ilişkilerine yeni bir siyasi güç katıldı. 375 yılında Don ve Dinyeper'i geçen Hunlar¹⁹⁸, Alanlar, Gotlar ve Bizans İmparatorluğu ve devamında Avrupa'nın diğer toplulukları üzerinde önemli etkiler bıraktılar.¹⁹⁹ Avrupa Hun Devleti'nin 5. yüzyıl ortalarındaki yıkılışına kadar Bizans-Got ilişkilerinin tartışmasız önemli bir aktörü haline gelmişti. Greuthungileri (ya da Ostrogotları) egemenlikleri altına aldılar ve Tervingileri (ya da Vizigotları) imparatorluk topraklarına kadar sürdüler.²⁰⁰ Özellikle Amallı Ostrogotların tarihi, boyun eğmelerinden Avrupa Hun Devleti'nin yıkılışına kadar bir bakıma Avrupa Hunlarının tarihidir. Attila'nın Galya seferindeki ordusu birçok Germen topluluğundan oluşmaktaydı. Bunların arasında Valamir, Thiudimer ve Vidimer liderliğinde Ostrogotlar da bulunmaktaydı.²⁰¹ Ostrogotların Avrupa Hun ordusunda yer almaları bununla da sınırlı değildir. Jordanes, Hunların *Catalaunia* düzlüklerinde İmparatorluk ordusuna karşı giriştiği mücadelede Attila'nın yanında Valamir, Thiudimer ve Vidimer liderliğinde Ostrogot ordusunun varlığından ve İmparatorluk

¹⁹⁸ Hunların kökenleri ve 4. Yüzyıl öncesi faaliyetleriyle hakkında Bkz. Ali Ahmetbeyoğlu, **Avrupa Hun İmparatorluğu**, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 2001, (Avrupa Hun), ss. 1-18; Lajos Ligeti, "Attila Hunlarının Menşei", **Attila ve Hunları**, 2. Baskı, Ed. Gyula Nemeth, çev. Şerif Baştav, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları, (AÜDTCF), Ankara, 1982, ss. 9-24; İbrahim Kafesoğlu, **Türk Milli Kültürü**, 16. Basım, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 1998, ss. 57-84.

¹⁹⁹ Jean-Paul-Roux, **Türklerin Tarihi-Pasifikten Akdeniz'e 2000 Yıl**, 3. Basım, çev. Aykut Kazancıgil-Lale Arslan-Özcan, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, Temmuz 2007, s. 70-77.

²⁰⁰ E.A. Thompson, **A History of Attila and the Huns**, Clarendon Press, Oxford, 1984, (Attila), ss. 21-24.

²⁰¹ Bury, Barbarların, s. 106.

ordusunda bulunan Vizigot Kralı Theodoric'in, Ostrogot Andag²⁰² tarafından öldürüldüğünden bahseder.²⁰³

2.1.1. Hunların Batıya Göçü

Hunların batıya, Karadeniz'in kuzeyine doğru yaptıkları göç hareketi, Hiung-nu'ların²⁰⁴ Orta Asya'daki egemenliklerini kaybetmelerinden sonraki döneme denk gelmektedir.²⁰⁵ Kriz, Ho-han-yeh'in Şan-yu²⁰⁶ olduğu dönemde Asya Hunlarını, Çin egemenliğine sokma düşüncesiyle başladı. Sol bilge eliği²⁰⁷ olan Çi-çi, kardeşinin Şan-yu'luğunu tanımayarak devleti ikiye ayırdı. Aralarında gerçekleşen mücadeleyi kazanan Çi-çi, Orhon Nehri civarında bulunan başkenti ele geçirdi. Devletin merkezini Talas-Çu arasına kaydırıldı. Çi-çi'nin daha fazla güçlenmesini istemeyen Çin İmparatorluğu, M.Ö. 36 yılında Talas'a bir ordu yolladı ve gerçekleşen mücadele sonucunda Çi-çi öldü.²⁰⁸ Ho-han-yeh ölene kadar (M.Ö. 31) devleti Çin egemenliğinde kaldı. Ölümünden sonra çocukları bağımsızlığı elde etseler de devam eden yıllarda liderlik mücadeleleri sonucunda Kuzey Hunları ve Güney Hunları olarak ikiye ayrıldılar. Güney Hunları Çin'e bağlıyken Kuzey Hunları bağımsızlıklarını sürdürüyorlardı. Ekonomik olarak önemli olan Güney Sibirya'nın ve İç ve Batı Asya'nın önemli bir bölümünün ellerinde olması, Çin'in, Kuzey Hunlarına karşı saldırıda bulunmasının temel sebepleri arasındaydı. Çin'in düşmanca faaliyetlerine dayanamayan Kuzey Hunları, M.S. 91 ve 155 de yaptıkları göçlerle batıya gittiler ve Güney Kazakistan'da bulunan Çi-çi Hunlarına katıldılar.²⁰⁹

Çi-çi'nin iktidarından sonra Seyhun Nehrinin doğusu, Kafkaslar'ın kuzeyi, Aral Gölü'nün doğu bozkırlarına yayılan Türk toplulukları bulunmaktaydı. Doğudan

²⁰² Andag adının Alan kökeni hakkında Bkz. Bernard S. Bachrach, **A History of Alans in the West**, University of Minnesota Printing Department, Minneapolis, 1973, ss. 50-51.

²⁰³ Mierow, ss. 107- 109.

²⁰⁴ Hiung-nu kelimesinin Hun'a karşılık geldiğine dair Bkz. Ahmetbeyoğlu, Avrupa Hun, ss. 11-18; Kafesoğlu, s. 52.

²⁰⁵ Ahmetbeyoğlu, Avrupa Hun, s. 19.

²⁰⁶ Hun dilinde imparator anlamına gelen Şan-yu kavramı, *Tanju, Jenuye, Tanhu, Şanu, Şany* gibi çeşitli telaffuzlara sahiptir. Asya Türk devletleri, bu kavramı altı yüzyıl boyunca kullanmışlardır. Kafesoğlu, s. 60.

²⁰⁷ Orta Asya Türk devletleri, merkez doğu kabul edilerek bölümlere ayrılır o şekilde yönetilirdi. Doğudan sonda ikinci önemli bölüm olan batının yöneticisi Sol Bilge eliği idi. Kafesoğlu, s. 65, 252.

²⁰⁸ Ahmetbeyoğlu, Avrupa Hun, ss. 19-20.

²⁰⁹ Kafesoğlu, ss. 66-68.

gelen soydaşlarıyla birlikte güçlenmeye başlayan bu topluluklar bir süre sonra batıya göç ettiler. Yaptıkları bu göçün iklim değişikliğiyle ya da 350 yılında Ak-Hunların baskısıyla gerçekleştiği düşünülmektedir.²¹⁰

Avrupa Hun Devleti'ni kuran topluluk hakkında Alanlarla²¹¹ mücadeleye girdikleri 355-365 yıllarına kadar herhangi bir bilgiye ulaşılamamaktadır. Bunun en önemli sebebi batıya doğru yolculuğa çıkmış olan Türk topluluklarının Çin ile büyük oranda bağlantılarını koparmış olmaları ve Yunan/Latin dünyasıyla henüz tanışmamış olmalarıdır.²¹² Aradan geçen zaman diliminde yazılı kültüre sahip topluluklarla karşılaşmadıkları hesaba katılırsa Avrupa Hun tarihinin Yunan ya da Romalı gezgin ve tarihçilerin anlattıklarıyla sınırlı olduğu açıktır.²¹³

370 yılında Balamir²¹⁴ liderliğinde Güney Rusya boyunca ilerleyen Hunların ilk karşılaştıkları topluluk Alanlardı ve gerçekleşen mücadeleler sonucunda Alanların topraklarını ele geçirdiler. Alanların bir kısmı batıya doğru ilerlediler kalanları ise Hunlara katıldılar. Alan topraklarının ele geçirilmesinin ardından batıya doğru yolculuklarına devam eden Hunlar Ostrogot sınırlarına kadar ilerlemişlerdi. Gotlar, birçok topluluğu egemenliği altına alan Hunlarla karşı karşıya gelince ne yapacaklarını şaşırdılar.²¹⁵ Ostrogotların Kralı Ermanaric, Hun saldırılarına karşı uzun süre dirense de bu mücadeleler sırasında hayatından oldu.²¹⁶ Ermanaric'in ölümünden sonra kurduğu konfederasyon da son buldu. Fetihlerle kurduğu düzen,

²¹⁰ Kafesoğlu, ss. 69-70.

²¹¹ Adlarına M.S. 1. yüzyıl kaynaklarında rastladığımız Alanlar'ın bir grubu, Tiberius-Vespasianus dönemlerinde Tuna'nın kuzeyinde bulunuyorken, diğerleri Karadeniz ve Azak denizi kıyılarında Don nehri civarında yaşamaktalardı. Bachrach, ss. 3-7. Hunlarla karşılaştıklarında ise İtil, Don ve Kafkasya arasındaki bölgede yaşıyorlardı. Ahmetbeyoğlu, Avrupa Hun, s. 25. Jordanes, Alanların Hunlar gibi savaşçı bir millet olduklarını ama Hunlara boyun eğdiklerini belirtmektedir. Mierow, s. 86.

²¹² Ahmeybeyoğlu, Avrupa Hun, s. 21.

²¹³ Avrupa Hunları hakkında bilgi veren Yunan ve Romalı tarihçiler için Bkz. Thompson, Attila, ss. 4-14.

²¹⁴ Jordanes'in Balamir olarak verdiği Balamir, Avrupa Hunlarının kaynaklarda rastlanan ilk lideridir. Üstün, s. 83.

²¹⁵ Mierow, ss. 86-87; AM, s. 587.

²¹⁶ Ammianus Marcellinus, Ermanaric'in Hunlara daha fazla dayanamayacağını düşündüğünü ve korkusunu sona erdirmek için intihar ettiğini yazar. AM, s. 587. Jordanes ise Ermanaric'in ölümünü çok daha farklı bir olaya bağlar. Ona göre Ermanaric, Hunlarla mücadele ederken Rosomon topluluğundan Sarus ve Ammius adında iki adam tarafından öldürülmüştü. Ermanaric daha önce bu iki adamın kız kardeşini öldürtmüştü dolayısıyla Ermanaric'in ölümünün temel sebebi intikamdı. Mierow, s. 87. Heather, Pagan German krallarının halklarının kaderlerinden sorumlu tutulduklarını ve Ermanaric'in Hun belasına son vermek için kendisini tanrılara kurban etmiş olabileceğine değinir. Bkz. Heather, Gotlar, s. 152.

onun ömrüyle sınırlı kaldı. Bu yönüyle Ermanaric ve siyasi yapısı, Napoleon ve sistemine benzetilmektedir.²¹⁷

Dönemin kaynakları, Ermanaric'in ölümünden sonra Ostrogot iktidarının iki ayrı kolda ilerlediğini göstermektedir.²¹⁸ Bu ikilik, aşağıda göreceğimiz üzere Hun egemenliğini kabul etmeyen Ostrogot topluluklarının batıya ilerlemeleriyle alakalıdır. Hadrianopolis Savaşı'nın gelişimini anlatan ve eserini bu savaşın son bulduğu 378 yılında sonlandıran Ammianus Marcellinus'un odağında, Hun egemenliğini kabul etmeyerek batıya ilerleyen Ostrogot toplulukları varken; Amal hanedanını yüceltmek amacıyla yazdığı eserinde Jordanes, dikkatini Hun egemenliğini kabul etmek zorunda kalan Ostrogotlar üzerinde toplamaktadır.

Ermanaric'in ölümünden sonra Ostrogotların başına yeğeni Vithimer²¹⁹ geçti. 1 yıl kadar Hunlara karşı koymaya çalışan Vithimer, bu sürenin ardından Hunimund'un²²⁰ oğlu Gesimund ve birliklerini de yanına çeken Balamir tarafından Erac Nehri²²¹ yakınlarında öldürüldü.²²²

Hunimund'un oğlu Gesimund'un, Balamir'in yanında Vithimer'e karşı mücadele ettiği dönem 376 yılına denk gelmektedir. Fakat Valamir, Vidimir ve Thiudimir kardeşler, Gesimund'un mirasçıları olarak sayılmaktadır ve Gesimund'un 376'da değil 430-440 arasında faaliyet gösterdiği düşünülmektedir. Ortaya çıkan karışıklığın temel sebebi Jordanes'in iki farklı Hunimund'dan bahsetmesidir. Bunlardan ilki Ermanaric'in oğlu ve Gesimund'un babası olarak iddia edilen Hunimunddur. İkinci Hunimund ise 430 sonrası faaliyet göstermiştir. Sonuç olarak ya Hunimundlarla bağlantılı şekilde iki farklı Gesimund bulunmaktadır ya da Amallı Theoderic'in büyük büyük dedeleri tarihsel karakterlerdir.²²³

Vithimer'i öldüren Balamir'e geri dönersek Vithimer'in yeğeni Valdamerca ile evlenerek Gotlar üzerinde askeri etkisinin yanında evlilik bağına da kurmuş oldu.

²¹⁷ Bradley, s. 45.

²¹⁸ Bu kollardan ilki Ermanaric'in kendisi ikincisiyse kardeşi Vultuulf'tur. Heater, Gotlar, s. 167; Wolfram, Goths, s. 249. Çalışmanın planıyla alakalı olarak Ostrogotların Ermanaric'in ardılları bir sonraki bölümde ele alınacaktır.

²¹⁹ Ammianus Marcellinus'un Vithimer ve Videric olarak verdiği Ostrogot liderleri, Jordanes'in Getica'sında Vinitharius ve Vandalarius olarak geçmektedir. Mierow, s. 121; Heather, Gotlar, s. 171.

²²⁰ Hunimund, Ermanaric'in oğludur. Mierow, s. 121. Hunimund için Bkz. Ahmetbeyoğlu, Avrupa Hun, s. 29.

²²¹ Phasis olarak da adlandırılan Erac nehri, Gürcistan'ın batısında bulunmaktadır. Üstün, s. 121.

²²² AM, s. 587; Mierow, s. 121.

²²³ Wolfram Gesimund'un 430-440 yıllarında faaliyet gösterdiğini düşünmektedir. Wolfram, Goths, ss. 253-254.

Vithimer'in ölümünün ardından Ostrogotların liderliği küçük yaştaki oğlu Videric'e kaldı ama yönetim Alatheus ve Safrax'ın²²⁴ elindeydi.²²⁵ Bu iki lider vasıflı komutan Hun egemenliğini reddederek ve güvenliklerini de düşünerek Ostrogotların küçük bir bölümüyle Dinyester Nehri civarına ilerlediler. Hunlarla Ostrogotlar arasındaki mücadelelerin haberini alan Tervingi lideri Athanaric hali hazırda İmparatorluk orduları tarafından tehdit ediliyordu. Böyle bir durumda Hunlar tarafından uğrayabileceği bir saldırıya karşılık kampını Dinyester kıyılarına²²⁶ kurduktan sonra Munderic ve Lagariman'ı düşmanın gelişini gözetlemeleri amacıyla görevlendirdi. Hunlar ise batıya doğru devam ettikleri takdirde büyük bir orduyla karşılaşacaklarını düşündükleri için dinlenmeye çekilmişlerdi. Gece karanlığından yararlanarak sığ taraflarından nehri geçen Hunlar, Tervingiler üzerine bir saldırı gerçekleştirdiler.²²⁷ Bu saldırıdan sonra Athanaric Besarabya'ya kadar geri çekildi. Tervingilerin büyük bir bölümünü Siret ve Prut Nehirleri arasındaki bölgede topladı. Prut Nehrinden Tuna'ya kadar olan savunmasız hattı surlarla güçlendirdi. Hunlar, 376 yılında Siret, Prut ve Tuna üçgeninin kuzey sınırında, Taifali topraklarına saldırdılar. Ganimet peşine düşmeselerdi Tervingilere vurdukları darbe çok daha fazla olurdu.²²⁸ Bu saldırıya karşılık veremeyen Tervingiler'in büyük bir bölümü dağıldı ve Taifali topraklarının sınırında bulunan ormanlık araziye kaçtı. Athanaric ve beraberindekiler ise Karpatlara çekildiler. Hun saldırısı sonucunda ordusu dağılan Athanaric, kendisine bağlı gruplarla Olt ve Tuna ırmakları arasına oradan da Karpatları geçerek Macar ovasına geldi.²²⁹ Hunlara karşı alınan son yenilgiden sonra Athanaric'in rakibi olan Tervingi liderleri alternatif bir fikir sundular. Hristiyan olmalarından dolayı (en

²²⁴ Alatheus ve Safrax gibi adamlar Greuthungilerde krala bağlı olmayan güçlü ve baskın bir sınıfın varlığına örnek oluşturur. Bu adamlara Got dilinde *reik* denmektedir. Bu kavram Latince yönetici, kral manasına gelse de *reik* daha ziyade "insanların lideri" ya da "saygıdeğer" anlamında kullanılmaktadır. Heather, Gotlar, ss. 108-109. Alatheus Sarmat kökenli, Safrax ise Alan ya da Vithimer'in son zamanlarda para verip kendi tarafına çektiği Hunlardan olabilir. Kökenlerine bakılmaksızın bu iki adam ve benzerlerinin Ermanaric'in kurduğu konfederasyon içinde cesaretlerini ve liderliklerini kanıtlama şansı buldukları, Ermanaric'in ölümünden sonra, kurduğu yapının dağılmasını engelledikleri görülmektedir. Burns, Ostrogoths, s. 38.

²²⁵ AM, s. 587; Mierow, s. 121. Batıya gitmeyerek Hun egemenliğinde kalan Ostrogotlar için Bkz. Bölüm 2.1.3.

²²⁶ Aynı dönemde hem Tervingilerin hem de Greuthungiler'in Dinyester kıyılarında bulunduğunu görüyoruz fakat bu iki topluluk arasında bir bağlantı bulunmamaktadır. Hatta Tervingi lideri Athanaric, Greuthungilerin topraklarına girmelerinden rahatsızlık duymaktadır. Heather, Gotlar, ss. 152-153.

²²⁷ AM, ss. 587-588.

²²⁸ Wolfram, Goths, s. 71.

²²⁹ Ahmetbeyoğlu, Avrupa Hun, ss. 31-32.

azından bir kısmının) aralarının iyi olduğunu düşündükleri Bizans topraklarına kaçmanın güvenli bir çözüm olacağını belirttiler. Tervingilerin büyük bir bölümü ortaya atılan fikri benimseyerek Alaviv ve Fritigern tarafında geçtiler. Bu durumda Athanaric'in yargıçlığı sona ermiş oluyordu.²³⁰

İmparator Valens'e yolladıkları elçiyle Trakya veya Moesia'da barınabilecekleri bir toprak verildiği takdirde imparatorun egemenliği altında yaşayacaklarını bildirdiler.²³¹ Valens için bu önemli bir fırsattı. Gotlar, İmparatorluğun sınırlarında bulunmalarıyla tampon görevi görürler ve düşmanla ilk teması sağlayabilirlerdi.²³² Gotlardan orduda da faydalanabilirdi. Askerlik yapmak istemeyenler de belirli ödeme talep ederek imparatorluk hazinesine gelir sağlayabilirdi.²³³ Gotların ekonomiye sağlayacağı katkı bununla da sınırlı değildi. Yerleştikleri yerlerdeki tarım arazilerini de değerlendirebilirlerdi.²³⁴ Olayın artı ve eksi yanlarını düşünen Valens, silahlarını bırakmaları şartıyla izin verince Gotlar 376'da Tuna'yı geçerek İmparatorluk topraklarında ilerlemeye başladılar.²³⁵

2.1.2. Hadrianopolis Savaşı ve Sonrası

İmparatorluk topraklarına ilerleyen Gotları karşılayan tribunoslar²³⁶ ve komutanlar, barbarlar arasındaki iyi görünümü kadınları seçiyor, köle ve çiftçileri ele geçiriyorlardı. Sergiledikleri bu faaliyetlerle vasıflarına bakmadan birçok

²³⁰ Wolfram, Goths, s. 72. Ana kaynak, AM, ss. 588-589; Zosimus, s. 79; Socrates, Sozomenus, ss. 115-116. Yargıçlığı bırakan Athanaric'in akıbeti için Bkz. Wolfram, Goths, s. 132.

²³¹ AM, s. 589; Socrates, Sozomenus, s. 116. Jordanes, Tervingilerin İmparator Valens'in güvenini kazanmak için Hristiyan olma sözü verdiklerini ve sınırı geçtikten sonra Hristiyanlığın Aryanist mezhebini benimsediklerini aktarır. Mierow, s. 88.

²³² Socrates, Sozomenus, s. 116.

²³³ Thomas S. Burns, "The Battle of Adrianople: A Reconsideration", Historia: Zeitschrift für Alte Geschichte, Bd. 22, H. 2, 2nd Qtr. 1973, (Adrianople), s. 336.

²³⁴ Mert Kozan, "Hadrianopolis Savaşı Öncesi Durum ve Savaşa Giden Süreç", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt 10, Sayı 54, 2017, s. 304.

²³⁵ Zosimus, s. 79; Mierow, s. 88. Ammianus Marcellinus, Tervingilerin imparatorluk topraklarına kabul edilmelerinden kısa bir süre sonra Greuthungilerin de Valens'ten benzer bir istekte bulunduklarını fakat imparatorluk çıkarlarına ters düştüğü gerekçesiyle reddedildiklerini yazar. AM, s. 591. Jordanes ise Greuthungi liderleri Alatheus, Safrax ve Farnobius'u İmparatorluk topraklarına kabul edilmiş şekilde ifade eder. Mierow, s. 89.

²³⁶ Geç imparatorluk döneminde (4. ve 7. yüzyıl arası) daha çok askeri bir makam olan Tribunos, ortalama 400 kişiden oluşan Tagma, Arithmos ya da Bandonları komuta ederdi. Askeri birimler hakkında detaylı bilgi için Bkz. George T Dennis, s. 37 vd.

barbarın imparatorluk sınırına girmesine izin verdiler.²³⁷ Sınırı geçen Gotlar erzak kıtlığıyla karşılaşınca liderleri, Trakya ve Moesia'da bulunan İmparatorluk komutanları Lupicinus ve Maximus'dan pazar açmaları için talepte bulundu. Bu iki komutan para hırsıyla koyun ve öküz etinin yanında civar bölgelerden topladıkları köpek ya da kirli hayvan leşlerini de Gotlara satıyorlardı. Biçilen fiyatlar öyle fazlaydı ki bir köle bir somun ekmeğe veya on poundluk ete denk geliyordu.²³⁸

Gotlar durumdan oldukça rahatsızlardı ve İmparatorluğa verdikleri sözden dönmenin eşiğindelerdi. Gotların ayaklanmalarından korkan Lupicinus, ordularını Gotların üzerine göndererek geçişlerini hızlandırdı. İmparatorluk topraklarına kabul edilmeyen Greuthungiler için bu önemli bir fırsattı. İmparatorluk orduları Tervingilerle uğraşırken Greuthungiler nehri geçerek Fritigern'e oldukça uzak bir noktaya konumlandılar.²³⁹

Tuna'yı geçen²⁴⁰ Tervingiler ise İmparatorluk emirleriyle Marcianopolis'e ilerlediler. Liderleri olmadan Tervingileri daha rahat kontrol altında tutabileceğini²⁴¹ düşünen Lupicinus, Alavius ve Fritigern'i bir yemeğe davet etti. Kendi adamları ise Got ordusunu bölgeye sokmama emri almışlardı. Şehre giremedikleri için hayati ihtiyaçlarını tedarik edemeyen Gotlarla İmparatorluk birlikleri arasında mücadele başladı. Got toplulukları Fritigern'in ve Alavius'un hizmetkârlarının Lupicinus tarafından öldürüldüğü haberini alınca liderlerinin içerde zorla tutulduğu düşüncesine kapılarak saldırılarını daha da arttırdılar. Fritigern, gerçekleşen saldırıların bir isyan hareketine dönüşmemesi için kendisinin serbest bırakılması gerektiğini, dışarı çıktığı takdirde askerlerini sakinleştirebileceğini söyledi. İsteği yerine getirilince ordusuyla beraber kasabadan uzaklaştı.²⁴²

Hun yenilgisi sonrasında kendi topraklarını bırakıp İmparatorluk sınırlarına ilerlemeleri ve burada temel ihtiyaçlarının karşılanmaması, çocuklarını bile köle

²³⁷ Zosimus, s. 79. Tribunesler ve komutanların geçişlerde denetimde bulunmaması Gotların silahlarıyla birlikte imparatorluk topraklarına girmelerini kolaylaştırdı. Burns, Adrianople, s. 336. Eunapius, bu dönem İmparatorluk sınırlarını geçenlerin sayısını 200.000 olarak vermektedir. Eunapius, s. 61.

²³⁸ Mierow, ss. 88-89; AM, s. 591. 1 pound yaklaşık 453 grama denk gelmektedir. Pound için Bkz. Donald Fenna, **A Dictionary of Weights, Measures, and Units**, Oxford University Press, New York, 2002, ss. 223-224.

²³⁹ AM, s. 592.

²⁴⁰ Wolfram, Tervingilerin Silistre civarından geçtiklerini belirtmektedir. Gerekçeler için Bkz. Wolfram, Goths, s. 119.

²⁴¹ Burns, Adrianople, s. 338.

²⁴² AM, ss. 592-593.

olarak satmak zorunda kalmaları²⁴³, İmparatorluğa askerlik hizmetinde bulunmaları ya da ödeme yapmalarının gerekliliği Tervingilerin 1 yıllık süre zarfında yaşadıkları sıkıntılı olaylardı. Lupicinus'un komplosu ise bardağı taşıran son damla oldu.

Tervingiler Marcianopolis'te yağma hareketlerine başladılar. Bunun haberini alan Lupicinus, hazırlattığı orduyla Marcianopolis'e hareket etti ve şehre 15 kilometre uzaklıkta gerçekleşen mücadeleyi Tervingiler kazandılar. Zaferin ardından Fritigern, Trakya'ya yöneldi ve burada bulunan Got soyluları Colias ve Sueridus'a katıldı. Bu iki adam, İmparatorluk tarafından verilen yetkiyle Hadrianopolis kışlalarını kontrol ediyorlardı. Görev yerleri Hellespontus'a kaydırılınca yiyecek, para ve iki gün gecikme talebinde bulundular. Daha önce mallarını yağmaladıkları için problemlili oldukları şehir yöneticisi taleplerini yerine getirmeyip şehirden kovmaya kalkınca taraf değiştirip isyana kalkışmışlardı.²⁴⁴ Birleşmeden sonra ordularıyla Hadrianopolis kentini kuşatmaya çalıştılsa da tam anlamıyla başarılı olamayınca küçük çaplı bir orduyu burada bırakarak yağma amacıyla Trakya'nın dört bir yanına dağıldılar.²⁴⁵

İmparator Valens, Tervingilerin Trakya'yı istila ettikleri haberini aldığıında Antakya'da, Pers seferindeydi. 368-371 yılları arasında Armenia'nın kontrolü üzerine çıkan tartışmalarla iki taraf arasında geniş çaplı mücadele kaçınılmaz görünüyordu.²⁴⁶ Valens, Tervingiler üzerine önden süvari komutanı Profuturus ile piyade komutanı Traianus'u gönderdi ve kendisi de başkent Konstantinopolis'e doğru yola çıktı. Yeğeni Gratianus'tan (367-383) da Trakya'ya askeri yardım göndermesi talebinde bulundu. Trakya'ya varan Profuturus ve Traianus ordularıyla, Tervingileri Koca Balkan Dağlarının ötesine kadar püskürttüler.²⁴⁷ İmparatorluk

²⁴³ Mierow, s. 89.

²⁴⁴ İmparatorluğa bağlılığını sürdüren Got toplulukları da mevcuttur. Ulfila'ya tabii olanlar buna en önemli örnektir. Wolfram, Goths, s. 121.

²⁴⁵ AM, ss. 593-596. Hardianopolis'i önemli kılan bir diğer özelliği burada bulunan mühimmat depolarının varlığıdır. Bu bölgede yağma hareketine girişen Tervingiler, bu depolardan ve yendikleri imparatorluk birliklerinden aldıkları silahları ileride gerçekleşen mücadelelerde kullandılar. Wolfram, Goths, ss. 120-121.

²⁴⁶ Mitchell, s. 124.

²⁴⁷ AM, s. 597. Armenia'dan gelen ordunun içindeki Sarazen süvarileriyle alakalı Bkz. AM, s. 597,621; Zosimus, ss. 79-80; Eunapius, s. 65. 332 yılında Konstantinus'un Tervingilerle yaptığı feodus'un benzeri Valens tarafından doğuda Sarazenlerle yapıldı. İmparatorluğun feodus politikası için Bkz. A.H.M Jones, **The Later Roman Empire 284-602**, Cilt 2, Basil Blackwell, Oxford, 1964, (Cilt 2) ss. 611-612. Bu sayede Trakya'daki Got mücadelesinde orduda yer buldular.

orduları tarafından sürülen Tervingiler, *Salices*²⁴⁸ adı verilen yerde kurdukları kampın çevresini katarlarla çevirdiler. Profuturus, Traianus ve Gratianus'un yolladığı birliklerin lideri olan Richomeres bir araya gelerek Tervingi kampının yakınlarında beklemeye başladılar. Uygulamak istedikleri plan oldukça açıktı. Yük arabalarıyla çevrili olan Tervingilerin yiyecek sıkıntısıyla harekete geçtikleri vakit saldırılmaya en elverişli olan artçı birlikleri hedef alınacaktı. Bunu akıl eden ya da kaçaklardan öğrenen Fritigern, herhangi bir faaliyet göstermeden beklemeye devam etti. Aradan geçen kısa bir sürenin ardından tarafların beklemeye sabrı kalmayınca 377 yılı sonbaharında oldukça kanlı bir çarpışma yaşandı.²⁴⁹ Tervingiler, savaştan sonra bir hafta kadar kamplarından dışarı çıkmadılar. Marcianopolis'e çekilmiş olan İmparatorluk kuvvetleriye Balkan geçitlerini kapatarak Tervingilerin gıda kaynaklarını kestiler. Tuna, Balkan Dağları ve Karadeniz üçgeni arasında sıkışıp kalan Tervingiler, Alatheus ve Safrax liderliğindeki Greuthungileri yardım etmeleri için ikna ettiler.²⁵⁰

Trakya'da başlayan isyanın ve ardından gerçekleşen savaşın haberlerini alan İmparator Valens, süvari birlikleri komutanı Saturninus'u, Traianus ve Profuturus'a yardım götürmesi için görevlendirdi. Bölgeye varan Saturninus, askerleri geri çekerek daha önce kapatılan geçitlerin açtırılmasını istedi. Saturninus'un verdiği kararın sonuçları ağır oldu. Gotlar, Aşağı Tuna'dan Rodop'a ve Hellespontus'a kadar bütün bölgeyi yağmalayarak katliamlar yaptılar. Gotların yaptığı katliamların etkisi o kadar fazlaydı ki durumu aktaran Ammianus Marcellinus onları *kafeslerini paramparça etmiş vahşi hayvanlara* benzetmektedir.²⁵¹

30 Mayıs 378'de Konstantinopolis'e gelen Valens, yaptığı düzenlemelerle Traianus'un yerine, askeri ve politik özelliklerini bildiği Sebastianus'u *Magister Militum*²⁵² olarak görevlendirdi. Askerleri disiplinsiz bulan, kaçmak için

²⁴⁸ Heather, Ammianus Marcellinus'un, *Salices*'i Marcianopolis yakınlarına konumlandığını ve bunun bir hata olduğunu belirtir. Doğru konumun Dobruca olduğuyla alakalı Bkz. Peter Heather, **Goths and Romans 332-489**, Oxford University Press, New York, 1995, (Goths and Romans) s.145; Wolfram da aynı fikirdedir. Wolfram, Goths, s. 121.

²⁴⁹ AM, ss, 597-600.

²⁵⁰ Wolfram, Goths, s. 122. Alan ve Hun birliklerine de ganimetten pay sözü vererek davalarına ortak ettiler. AM, s. 601.

²⁵¹ AM, s. 600-602. Dıbalum Savaşı olarak bilinen bu mücadele için Bkz. Ian Hughes, **İmperial Brothers Valentinian, Valens and the Disaster at Adrianople**, Pen&Sword Military, South Yorkshire, 2013, (Adrianople) s. 170.

²⁵² Geç İmparatorluk döneminde ordu komutanıdır. Sayıları dönemden döneme farklılık göstermektedir. Konstantius II döneminde Doğu, Galya ve Illyricum olmak üzere 3 tane bulunmaktaydı. Valentinianus

eğitildiklerini düşünen Sebastianus, cesur ve acemi olanlardan seçtiği 2000 kişilik orduyla Konstantinopolis'ten yola çıktı. Elindeki askerlerle kazanacağı başarılar sonucunda orduya girmek isteyenlerin sayılarının artacağını düşünüyordu.²⁵³

İmparator Valens, başkentte çok fazla kalmadı. Gelişinden on iki gün²⁵⁴ sonra, 11 Haziran 378'de Konstantinopolis'ten ayrılarak Melantias'a²⁵⁵ gitti. Burada Gratianus'un gelmesini beklerken bir yandan da askerin kabulü ve eğitimleriyle ilgileniyordu.²⁵⁶

Rodop'un eteklerindeki topraklardan Hadrianopolis'e gitmekte olan Gotlar, İmparator Valens'in büyük bir orduyla harekete geçtiğini öğrenince Beroea ve Niğbolu yakınlarındaki garnizonlarına ilerlediler. Yolculukları sırasında Meriç Nehri yakınlarında Sebastianus ve askerleri tarafından saldırıya uğrayan Gotların büyük bir kısmı öldü. Hayatta kalanlar, ganimetlerini bırakıp kaçmak zorunda kaldılar. Bu olaydan sonra başıboş bir şekilde dolaşan Got topluluklarının imha edilmesinden tedirginlik duyan Fritigern, ordularını Cabyle denilen yerde topladı.²⁵⁷

Kısa bir süre sonra Melantias'dan hareket eden İmparator Valens, ordusuyla üç günlük bir yürüyüş yaptıktan sonra Hadrianopolis'in Güneydoğusuna 26 kilometre mesafede olan Nice garnizonuna geldi.²⁵⁸ Gotların, ikmal yollarını kesmek için geçitleri kapattığı haberini alınca okçu ve süvari gruplarını yollayarak bu faaliyetlerini engellemeye çalıştı.²⁵⁹

ve Valens dönemlerinde ise imparatorluğun mevcut durumundan dolayı hem doğuda hem batıda ayrı ayrı Magister Militumlar bulunmaktaydı. Theodosius dönemine kadar sadece bir piyade ve bir süvari birliğinin başında bulunurken bu dönemden sonra beşten fazla birliği komuta ediyorlardı. Magister Militum, askerlerini ağırlıklı olarak Germen toplulukları arasından seçmekteydi. Magister Militum için Bkz. Alexander Kazhdan ve Anthony Cutler, "*Magister Militum*", **ODB**, Ed. Alexander P. Kazhdan, Cilt 2, Oxford University Press, New York, 1991, ss.1266-1267; Zosimus, s. 83.

²⁵³ Zosimus, s. 80; Eunapius, ss. 67-69.

²⁵⁴ Socrates, Sozemenos, s. 117.

²⁵⁵ Malentias'ın konumu tam olarak bilinmemektedir. Agathias, Malentias'ın Konstantinopolis'e olan uzaklığının en fazla 140 states (yaklaşık 26 kilometre) olduğunu aktarır. Agathias, **The Histories**, çev. Joseph D. Frendo, Walter De Gruyter, Berlin, 1975, s. 149.

²⁵⁶ Noel Lenski, **Failure of Empire: Valens and the Roman State in the Fourth Century A.D.**, University of California Press, Berkeley, Los Angeles, London, 2002, s. 336.

²⁵⁷ Zosimus, s. 80; AM, ss. 607-608. Cabyle, günümüzde Bulgaristan topraklarında bulunan Yanbolu şehrine karşılık gelmektedir. Beroea'dan Karadeniz'e ve Hadrianopolis'den Tuna'ya uzanan yollar arasında bir kavşakta bulunmasıyla önemli bir yere sahiptir. Cabyle için Bkz. J. Den Boeft, J.W. Drijvers, D. den Hengst ve H.C. Teitler, **Philological and Historical Commentary on Ammianus Marcellinus XXXI**, Brill, Leiden ve Boston, 2018, (Marcellinus XXXI) s. 191.

²⁵⁸ J. Den Boeft ve diğerleri, Marcellinus XXXI, s. XVIII. İmparator Valens'in Melantias'dan Nice garnizonuna olan yolculuğunun Ammianus'un anlatımında problemli olduğuyla alakalı Bkz. Lenski, s. 337.

²⁵⁹ AM, s. 609. Gotlar teoride planlarına devam etseler de pratikte Valens'in hamlesiyle tam olarak istediklerini başaramadılar. Hughes, Adrianople, s. 188.

Gotların ana gövdesi ise Tunca Nehri (Bulgaristan'ın Güneyi) yakınlarından Hadrianopolis'in doğusuna Nice üzerine ilerlemekteydi. Fritigern ve beraberindekiler Nice garnizonuna ulaşabilselerdi Valens'in kuvvetleriyle ikmal merkezi arasında bulunacaklardı. Ancak uğrayacakları herhangi bir saldırıdan korkan Gotlar, Güneydoğuya doğru saparak dolambaçlı yollardan gitmeyi tercih ettiler. Valens de Gotların düzenleyebileceği bir saldırıdan telaşlanıyordu. Bu telaşlı döneminde, Gotların tamamının 10.000²⁶⁰ kişi olduğuna dair aldığı yanlış bilgi üzerine Valens, saldırı kararı aldı.²⁶¹

Ordusunu dörtlü dizilime sokarak Hadrianopolis'in yerleşim alanlarına doğru ilerledi. Burada bir savunma yapısı inşa ettirdi. 8 Ağustos günü yüksek rütbeden insanların katıldığı bir savaş kurulu toplayarak yapılabilecekler hakkında fikir aldı. Sebastianus ve ondan etkilenen birkaç kişi savaşın bir an önce gerçekleşmesini istiyorlardı.²⁶² Sebastianus'un tutumu konusunda tarihi kaynaklar birbirleriyle örtüşmemektedirler. Ammianus'un aksine Zosimus'un aktarımında Sebastianus'un tutumu farklıdır:

*Sebastianus ona [Valens'e] başkentte kalmasını ve daha öteye gitmemesini, bu kadar çok düşmanla açık savaş yürütmenin kolay olmadığını söyledi. Erzaklarının azlığından dolayı zayıflamalarına, teslim olmalarına ya da Roma topraklarından geri çekilmelerine, genellikle kıtlıktan kaynaklanan acınası felakete katlanmaktansa kendilerini Hunların ellerine bırakmayı tercih etmelerine kadar pusularla ve manevralarla [mücadeleyi] uzatmak daha iyidir.*²⁶³

Zosimus'un aktardığı konuşma sözünü ettiğimiz kurulda değil, muhtemelen Konstantinopolis'te, İmparator Valens'in başkentte bulunduğu 12 günlük zaman diliminde yapıldı. Sebastianus, kendisine yöneltilen suçlardan aklanmaya çalışırken Valens ile aralarında böyle bir konuşma geçmiş olmalıdır. Sebastianus'un söyledikleri, Gotlarla olan mücadeleye olan tutumunu direkt olarak yansıtmaktadır. Ammianus, Sebastianus'un bir an önce savaşmayı istediğini aktarmaktadır ama hem kendisi hem Zosimus ve hatta Eunapius, Sebastianus'un iyi bir asker ve komutan olduğuna değinirler.²⁶⁴ Mesele, Ammianus'un bilgiyi nereden edindiğiyle alakalıdır.

²⁶⁰ Gotların sayısının Valens'e bildirilen fazla olduğuyla alakalı Wolfram, Goths, s. 127.

²⁶¹ Lenski, s. 337.

²⁶² AM, s. 609. Dörtlü dizilim için Bkz. Dennis, s. 177. Ammianus, Gotların ya da imparatorluk birliklerinin herhangi bir saldırı alacaklarını düşündükleri durumlarda dörtlü dizilime geçtiklerini belirtir. Bkz. AM, s. 609, 621.

²⁶³ Zosimus, ss. 80-81.

²⁶⁴ AM, ss. 607-608; Zosimus, s. 80; Eunapius, s. 69.

Ammianus'un kaynakları genel olarak Hadrianopolis savaşıdan sonra hayatta kalanlar olarak kabul edilir. Bu kişiler arasında hem Valens'in savaştan önce oluşturduğu kurulda hem de savaş sonrası 379 yılında İmparator Theodosius'un (379-395) başlattığı soruşturmada fikir belirten kişiler bulunmaktadır. Bunların başında Saturninus ve süvari birlikleri komutanı Victor gelmektedir.²⁶⁵ Ammianus'un belirttiğine göre Victor, Gratianus'un²⁶⁶ ve Galya birliklerinin beklenilmesi gerektiğini savunmaktaydı.²⁶⁷ Theodosius'un yaptığı soruşturmada fikirlerini belirten Saturninus ve Victor, Sebastianus'u hedef göstererek kendileri üzerine yöneltilebilecek herhangi bir suçlamadan kaçmış olabilirler.²⁶⁸

İmparator Valens henüz başlamamış olan bu savaşı büyük bir zafer olarak görüyordu ve bu zaferi Gratianus ile paylaşma taraftarı değildi. Konstantinopolis'ten ayrılırken halk arasında ufak çaplı isyan hareketleri belirmekteydi. Kazanacağı bir zaferle başkent sakinleriyle de arasını düzeltebilirdi.²⁶⁹

İmparatorluk tarafındaki gelişmeler bu şekildeyken Fritigern, 8 Ağustos günü İmparator Valens'e bir elçilik heyeti gönderdi. Kabul edilen heyet, İmparator Valens'e iki ayrı mektup sundu. Mektuplardan ilki Trakya'ya yerleşmelerine izin verilmesi²⁷⁰ ve Hun-Alan topluluklarına kaybettikleri toprakları geri almaları karşılığında daimi bir barış teklif ediyorken kaynaklarda gizli mektup olarak belirtilen ikinci mektubun içeriği daha farklıydı:

*Eğer ki imparator zaman zaman savaşımaya hazır olan ordusunu onlara yakın bölgelerde göstermez ve imparatorluk isminden çıkan korkuyla beraber savaşımaya duydukları yıkıcı arzuyu dizginlemezse, kendi halkının vahşiliğini başka şekilde yatıştırmasının veya onları Roma devletinin menfaatine yönelik koşulları kabul etmeleri için ikna etmesinin mümkün olmadığını söylüyordu.*²⁷¹

Fritigern'in elçileri reddedilerek gönderildiler. Ağustos'un 9. günü ordu ağırlıklarını ve değerli eşyalarını Hadrianopolis'teki istihkâmda bırakarak şafak vaktinde yola çıkan Valens ve ordusu, yaptıkları uzun yürüyüşten sonra öğlene doğru

²⁶⁵ Hugles, s. 186.

²⁶⁶ Gratianus, Haziran 378'de Alaman topluluklarıyla mücadele etmişti. Bu mücadelelerin ardından yazdığı bir mektupla beraber Richomeres'i önden yollayarak kendisi de amcası Valens'in yanına gitmek üzere yola çıktı. AM, ss. 603-609.

²⁶⁷ AM, s. 609.

²⁶⁸ Hugles, s. 186.

²⁶⁹ AM, s. 607,609; Zosimus, s. 81.

²⁷⁰ Trakya'ya federe statüsünde yerleşecekler ve kendi kabile örgütleri altında kompakt yerleşimler oluşturacaklardı. Bkz. Wolfram, Goths, s. 126.

²⁷¹ AM, ss. 609-610.

Gotlarla karşı karşıya geldi. İmparatorluk ordusu, piyadelerin geride, sağ kanattaki süvarilerin ise ön plana durduğu bir dizilişe sahipti. Sol kanattaki süvariler ise dağınık bir şekilde en geride bulunuyorlardı.²⁷² Modern yaklaşımlara göre Trakya’da Gotlara karşı toplanan İmparatorluk ordusunun 30.000-40.000 kişiden oluştuğunu belirtmektedir.²⁷³

Merkezi Tervingi piyadelerinden oluşan Got ordusu ise yük katarlarını ordunun arkasına konumlandırmış bir şekilde bekliyordu.²⁷⁴ Got ordusunun büyüklüğü hakkında Ammianus’un yanlış kabul ederek verdiği 10.000’den başka bir sayı bulunmamaktadır. Modern tarihçiler, Hun, Alan ve Greuthungi süvarileri haricinde Fritigern’in askerlerinin en fazla 12.000-15.000 arasında olduğunu düşünmektedirler. Greuthungi ve Hun süvarileri de hesaba katılırsa Hadrianopolis Savaşı’nda 15.000 ile 25.000 kişilik bir Got ordusundan söz edilebilir.²⁷⁵

Ordularının önemli bir kısmını oluşturan Alatheus ve Safrax liderliğindeki Greuthungi süvarilerinin henüz gelmemiş olmaları, Tervingileri kaygılandırıyordu ve zaman kazanmak adına tekrardan İmparator Valens’e elçiler gönderildiyse de bu elçiler de reddedildiler. Bunun üzerine Fritigern, gönderdiği bir haberciyle yüksek mevkideki birkaç kişinin rehin olarak verilmesi durumunda pazarlık görüşmelerine kendisinin katılacağını ilettiler. Teklif hoş karşılandı ve kabul edildi.²⁷⁶ Tarihi kaynaklarda savaşmak için hevesli görünmesine rağmen İmparator Valens’in barışa yakın olduğu düşünülmektedir. Doğu’da Perslere büyük kayıplar vermesinden sonra yapılacak bir barışla Gotların orduya alınmaları İmparatorluk için daha faydalı olabilirdi. Öte yandan Ağustos sıcağında²⁷⁷ bekleyen imparatorluk ordusu açlık ve susuzluktan dolayı sıkıntı çekiyordu. Gotlar ise İmparatorluk ordularını yenme

²⁷² AM, s. 610.

²⁷³ Wolfram, Goths, s. 124; Hughes, İmparatorluk ordusunun 15.000-20.000 kişiden meydana geldiğini düşünmektedir. Hughes, Adrianople, s. 195; Burns ise bu sayının 60.000 olabileceğini belirtir. Burns, Adrianople, s. 344.

²⁷⁴ AM, s. 610. Ordudaki asker sayısına denk gelecek kadar katarla oluşturulacak bir çemberin yapımının çok uzun zaman alacağı ve bunun yerine aile ve aşiret gruplarına uygun şekilde daha küçük çemberlerin oluşturulduğuyla alakalı Bkz. Hughes, Adrianople, s. 190.

²⁷⁵ Hughes, Adrianople, ss. 192-193. Sayının 20.000-30.000 arasında değişebileceğine dair Bkz. Bury, Barbarların s. 41; Peter Heather da Got ordusunun 20.000 kişiden oluştuğuna işaret etmektedir.

²⁷⁶ AM, ss. 610-611. Fritigern, şüphesiz Greuthungi ve Hun süvarilerinin savaş alanında nasıl bir etki yaratacağını biliyordu. 376 yılındaki Hun mücadelesi, süvarilerin savaş alanındaki etkisini göstermişti. Gerilimi yükseltmeyip çarpışmaları olabildiğince geciktirmesinin temel sebebi buydu. Hun ve Greuthungi süvarilerinin sayıları için Bkz. Hughes, Adrianople, ss. 192-193.

²⁷⁷ Edirne’nin çorak toprakları ve engebeli arazileri, Ağustos ayında ortalama 37°C üzerindedir. Burns, Adrianople, s. 342.

olasılıklarının düşük olduğunu düşünüyorlar ve yapılabilecek bir barışın kendileri adına en iyi çözüm olduğuna inanıyorlardı. Bunun yanında bir savaş olacaksa Greuthungi ve Hun süvarilerinin gelmelerinden sonra gerçekleşmeliydi.²⁷⁸

İmparatorluk tarafında rehin olarak gönderilmek üzere Valens'in de akrabası olan Aequitius seçilmişti fakat bu adam daha önce Gotlara esir düşüp kaçmayı başardığı için Gotların tepkisinden korkuyordu. Bu sebeple Richomeres'i yollama kararı aldılar. Richomeres, Gotlara doğru gitmeye hazırlanıyordu ki İmparatorluk ordusunda bulunan bir grup okçu birliği tahrik olmuş bir şekilde düşmana saldırınca savaş kontrolsüz olarak başladı.²⁷⁹ Savaşın kontrolsüz bir şekilde başlaması, İmparatorluk ordularının savaş düzenini tam olarak oturtamadan mücadeleye girmelerine neden oldu ve bu da savaş sırasında İmparatorluk ordularında bir takım zafiyetler ortaya çıkardı.²⁸⁰

Kısa bir zaman içinde savaş alanına ulaşan Alan birlikleriyle karışık Greuthungi süvarileri, yaptıkları saldırılarla önlerine geleni katlediyorlardı. İmparatorluk ordusunun sol kanadı, Tervingi katarlarına kadar ilerlediler fakat destek bulamadıklarından ve Got süvarileri tarafından fark edildiklerinden dolayı baskına uğradılar. Süvarilerin baskına uğramasıyla İmparatorluk piyadeleri oldukça savunmasız kalmışlardı. Kaçıp bir yere sığınmanın imkânsız olduğunun farkına vardıklarında canlarını umursamadan savaşmaya devam ettiler. Umutsuzluk içinde mücadeleye devam ederken Gotların savaş hattını yarmalarını, kaçmak için son fırsat olarak değerlendirdiler. Mücadeleler hava kararana kadar devam etti ve kaçmaya çalışanlar da havanın karanlığından faydalandılar.²⁸¹

9 Ağustos 378 de gerçekleşen Hadrianopolis Savaşı'nda, İmparator Valens de dahil olmak üzere İmparatorluk ordusunun üçte biri hayatını kaybetti.²⁸² Ammianus Marcellinus, Hadrianopolis savaşını 251 yılında Got lideri Cniva ile Roma İmparatoru Decius arasında gerçeklerşen Abrittus savaşına benzetmektedir ve

²⁷⁸ Hughes, Adrianople, s. 140, 191; Lenski, s. 338.

²⁷⁹ AM, ss. 610-611. Savaşın gerçekleştiği bu arazinin tam yeri bilinmemektedir. Hughes en yakın olasılık olarak Edirne, Muratcalı köyünü göstermektedir. Hughes, Adrianople, s. 189; Lenski ve Burns ise savaşın Edirne'nin 17 kilometre kuzeydoğusunda bulunan Demirhanlı ilçesine denk gelen arazide yapıldığını düşünürler. Lenski, s. 338; Burns, Adrianople, s. 342. Wolfram'a göre Hadrianopolis'deki imparatorluk kampı ile savaş alanı arasındaki mesafe 18 kilometredir. Wolfram, Goths, ss. 126-127.

²⁸⁰ İmparatorluk ordusunun zaafı için Bkz. Burns, Adrianople, ss. 342-343.

²⁸¹ AM, ss. 611-614.

²⁸² AM, ss. 614-615. Üçte bir, oran olarak kabul edilse de sayıya dökülünce araştırmacıların düşünceleri farklılık göstermektedir. Mitchell'e göre kayıp 10.000 kişidir. Mitchell, s. 126. Heather, bu sayıyı 10.000-15.000 ile sınırlandırır. Heather, Gotlar, s. 199.

Cannae Savaşı’ndan bu yana hiçbir savaşın böyle bir katliamla sona ermediğini vurgulamaktadır.²⁸³

Valens’in nasıl öldüğü konusunda kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Ammianus, Valens’in ölümü hakkında iki ayrı olay anlatır. İlk olaya göre İmparator, vücuduna yediği okun etkisiyle ölmüştür. Söylenti olduğunu belirttiği ikinci olayda ise ok yarası alan Valens, götürüldüğü bir evde tedavi edilirken evin Gotlar tarafından yakılması sonucu ölmüştür.²⁸⁴

İmparatorluğun savaşı kaybetmesinin birçok nedeni bulunmaktadır. Valens’in takviye birliklerini beklememesi, Got kuvvetleri hakkında yeterli bilgi toplamadan mücadeleye girişmek istemesi, askerlerini Ağustos sıcağında yaklaşık 17 kilometre yürütmesi, adamları sıcakta kavrulurken birbiri ardına gelen Got elçilerini reddetmesi Valens’in aldığı yanlış kararlardır. Aynı anda batıda Tervingilerle doğuda ise Arap ve Sasanilerle mücadele etmesi iki tarafa da gerekli desteği vermesine engel oldu. 378 yılında askerlerini İsauria’dan (Suriye) çıkarmak, Sasani ve Araplarla barış yapmak ve Gratianus’dan takviye birlikleri talep etmek zorunda kalmıştı.²⁸⁵

Savaşı kazanan Gotlar, ertesi gün kaçaklardan ve hainlerden aldıkları yardımla Valens’in hazinelerinin ve değerli eşyalarının bulunduğu Hadrianopolis’e ilerlediler.²⁸⁶ Kuşatma girişimleri, Hadrianopolis sakinlerinin gösterdiği direnç sayesinde sonuçsuz kaldı.²⁸⁷ Gotlar katarlarıyla çevrili olan kamplarına geri döndüler. Gönderdikleri bir mektupla şehrin teslim edilmesine karşılık hayatlarını

²⁸³ AM, s. 615. Cannae Savaşı, Roma Cumhuriyetiyle Hannibal liderliğindeki Kartacalılar arasında M.Ö. 216 yılında Cannae mevkiinde gerçekleşti. Savaşı kaybeden 86.000 kişilik Roma ordusundan 50.000’i öldü. Roma-Kartaca savaşları için Bkz. Clemens Bosch, **Roma Tarihinin Ana Hatları I. Kısım Cumhuriyet**, çev. Sabahat Atlan, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1940, ss. 40-45. Halil Demircioğlu, sayıları 70.000 ölü, 10.000 esir olarak verir. Sağ kalanlar ise 3000 kişidir. Halil Demircioğlu, **Roma Tarihi 1. Cilt Cumhuriyet**, 6. Baskı, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2015, ss. 244-245.

²⁸⁴ AM, s. 614. Valens’in ölüm sebebinin yangın olduğuyla alakalı Bkz. Zosimus s. 81; Socrates ve Sozemenos, s. 117; Mierow, s. 90; **The Chronicle of Theophanes Confessor**, Çeviri ve Notlar Cyril Mango ve Roger Scott, Clarendon Press, Oxford, 1997, (Theophanes Confessor), s. 100. Valens’in yanarak öleceğine dair kehanetler için Bkz. AM, ss. 581-582. Malalas ise Valens’in cephanelik kurmaya çalışırken öldürüldüğünü aktarır. John Malalas, **Chronicle**, çev. Elizabeth Jeffreys, Michael Jeffreys ve Roger Scott, Australian Association for Byzantine Studies, Melbourne, 1986, s. 186. Aryan inanca sahip olan Valens’in yanarak ölmesi Katolik Hristiyanlar tarafından tanrının hükmü olarak görülmektedir. Mierow, s. 90. Cesedinin bulunamaması, Valens’in şeytan tarafından kaçırıldığına işaret olarak görülmektedir. Wolfram, Goths, s. 128.

²⁸⁵ Lenski, ss. 355-356.

²⁸⁶ Wolfram, Fritigern’in Hadrianopolis’i barışçıl yollarla almayı düşündüğünü fakat şefler arasında yapılan oylamada saldırmak isteyenlerin çoğunluğu nedeniyle kuşatmaya girildiğini belirtir. Wolfram, Goths, s. 127.

²⁸⁷ Gotlar, kuşatma yapmak için ne gerekli aletlere sahiplerdi ne de belli bir tecrübeleri vardı.

başıllama garantisi verseler de Hardianopolis'te bulunanlar teklifi umursamadılar.²⁸⁸

Hadrianopolis'ten umduğunu bulamayan Gotların hedefi devasa hazinelerin bulunduğunu düşündükleri Konstantinopolis şehriydi. Yağma yaparak yollarına devam eden Gotlar, Perinthus (Marmaraereğlisi) yakınlarına kadar gelip burada daha önce para ve ganimet sözüyle yanlarına çektikleri Hun ve Alan topluluklarıyla birleşerek ordugâhlarını kurdular. Hadrianopolis kuşatmasında kazandıkları tecrübeyle, Perinthus'a girmeden, civardaki verimli topraklara ve bu topraklarda yaşayanlara saldırdıktan sonra Konstantinopolis'e doğru ilerleme devam ettiler. Şehre vardıklarında Saracen taburu tarafından karşılandılar. Gerçekleşen mücadelede yenen yoktu ve Gotlar kuzeye, Iulian Alplerine kadar geri çekildiler.²⁸⁹ Fritigern ve ordusunun savaşı kazanmalarına rağmen istedikleri değerli hazinelere ulaşamamaları belirsiz bir durumu beraberinde getirdi. Fritigern'in konumu zayıflıyordu ve ordusunu bir arada tutabilecek bir planı da yoktu. Savaşlardan önceki duruma geri dönüldü. Erzak ve ganimet ihtiyaçlarını daha kolay karşılayabilecekleri yağma hareketlerine geri döndüler.²⁹⁰

İmparatorluk tarafında süvari birlikleri komutanı Victor, İmparator Gratianus'a olan biteni anlatmak amacıyla Makedonya, Teselya, Moesia üzerinden Pannonia'ya ilerledi. Gratianus aralarında gizliden de olsa bir kin bulunduğu için Valens'in ölümüne çok üzülmeydi. İmparatorluğu tek başına yönetemeyeceğini düşündüğü için 19 Ocak 379'da Theodosius'u doğu kanadının imparatoru olarak atadı.²⁹¹

Theodosius'un başa geçtiği dönemde Bizans İmparatorluğu kötü bir dönemden geçiyordu. İmparatorun dahi öldürüldüğü Hadrianopolis Savaşı, Trakya'yı ve Balkanları istilaya açık bir hale getirmişti. Hun, Alan, Got ve diğer topluluklar istila ve yağma faaliyetlerine başlamışlardı. İmparatorluk askerlerin maaşlarının ödenmemesinden kaynaklı olarak ordu zayıflarken, magistratusların açgözlülüğü yüzünden şehir sakinleri zavallı bir yaşam sürmekteydi.²⁹² İmparator Theodosius'a göre Bizans'ın düştüğü ümitsiz durumda, Gotların askeri güçle ortadan kaldırılması mümkün değildi. 379'da Gratianus'un komutanı Vitalianus, Alatheus ve Safrax

²⁸⁸ Kuşatmanın detayları için Bkz. AM, ss. 617-620.

²⁸⁹ AM, ss. 620-622.

²⁹⁰ Wolfram, Goths, s. 129.

²⁹¹ Zosimus, s. 81; Mierow, s. 90.

²⁹² Zosimus, ss. 81-83.

komutasındaki Greuthungi topluluklarını kontrol altına alamayınca, İmparatorlar, Gotların müttefik olarak Pannonia Secunda'ya yerleşmelerine göz yummak zorunda kalmıştı.²⁹³ Makedonya ve Teselya'da yağma yapan Vizigotlar ise Trakya'nın kuzeyine yerleştirildiler. Gotların Pannonia ve Trakya'ya yerleştirilmesi, 382 yılında yapılacak olan feodus'un zeminini hazırladı. 3 Ocak 382 yılında yapılan bu anlaşma, Bizans İmparatorluğu'nun tarihindeki önemli feoduslar arasında gösterilmektedir. 382 feodusuyla birlikte Gotlar, vergi muafiyetine, yüksek savaşçı ücretine sahip olacaklar ve devlete müttefik sıfatıyla yardımda bulunacaklardı. İmparatorluğun Germen dalgaları altında kalmasını engelleyen feodus bir yandan ordunun Germenleşmesine sebep olurken diğer yandan da İmparatorluğa ekonomik olarak ağır bir yük oluştuyordu.²⁹⁴ İmparatorluk için tehlikeli sonuçlar doğuracak olan bu feodusun yapılmasının temel nedeni, Hadrianopolis yenilgisi sonucunda Balkanlarda düzeni tekrardan sağlayamamalarıydı. Balkanlarda bulunan Hun, Alan ve Sarmat topluluklarına karşı güçlü bir savunma sınırı bulunmuyordu. Asker toplamak artık büyük bir sorun haline gelmişti ve İmparatorluğa askerlik hizmetinde bulunanların vergi ödememesi, Gotların asker olarak tercih edilmesinin neden olmuştu.²⁹⁵ Pannonia'ya yerleştirilen bu topluluklar, 388 yılında isyan eden Maximus'a karşı Theodosius'un yanında yer aldılar.²⁹⁶

2.1.3. Avrupa Hun Egemenliği ve Ostrogotlar

Ermanaric'in ölümünden sonraki süreçte, Balamir liderliğindeki Hun egemenliğinden kaçan Ostrogotların bir bölümü Alatheus ve Safrax ile birlikte batıdaki Bizans İmparatorluğu topraklarına doğru ilerlerken; ana kitle Hun egemenliğine girmek zorunda kaldı. Ostrogot toplulukları, Hun egemenliğinde bulunmalarına rağmen Hunimund liderliğinde, Amal ailesi altında toplanmışlardı.²⁹⁷

²⁹³ Ostrogorsky, Bizans, s. 48. Heather, Gotlar, ss. 199-200; Wolfram, Goths, s. 132. Burns, imparator Theodosius döneminde müttefik olarak Pannonia'ya yerleştirilen Got, Alan ve Hun topluluklarından bahsedildiğini fakat bu tanımlamanın içinde Ostrogotların olup olmadığının tartışma konusu olduğunu belirtir. Burns, Ostrogoths, s. 227. Pannonia'ya yerleştirilmiş bu Greuthungilerin akıbeti hakkında Bkz. Heather, Gotlar, ss. 199-200.

²⁹⁴ Mierow, ss. 90-91; Ostrogorsky, Bizans s. 48; Wolfram, Goths, ss. 132-133.

²⁹⁵ Mitchell, s. 129.

²⁹⁶ Zosimus, s. 89.

²⁹⁷ Mierow, s. 121; Burns, Ostrogoths. s. 38; Ahmetbeyoğlu, Avrupa Hun, s. 28.

Hunimund'un bilinen tek faaliyeti, Süev²⁹⁸ topluluklarına karşı giriştiği savaşlardı. Onun ölümünden sonra yerine geçen genç yaştaki oğlu Thorismund, iktidarının ikinci yılında Gepidler üzerine bir saldırı gerçekleştirerek büyük bir zafer kazandı. Thorismund'un sefer sonrası kendi topraklarına dönerken attan düşüp öldüğü düşünülmektedir.²⁹⁹ Jordanes, Thorismund'un ölümünden sonra Ostrogotların derin bir yas tuttuğunu ve kırk yıl boyunca kral çıkartmadıklarını aktarmaktadır.³⁰⁰

Got tarihine yönelik modern yaklaşımlar, Ermanaric'in soyunda eksikliklerin bulunduğunu düşünmektedirler. Amal soyağacında adı geçen ve varlığı başka kaynaklarda doğrulanan tek isim Ermanaric'tir. Bunun yanında Jordanes'in belirttiği "kırk yıllık zamanın" altının tam olarak doldurulması gerekmektedir.³⁰¹

Peter Heather, Jordanes'in kronolojik sırayı oturtmak amacıyla Thorismund ile Valamir dönemleri arasına kırk yıllık bir zaman koyduğunu düşünmektedir.³⁰² Ayrıca Jordanes'in Hun lideri olarak aktardığı Balamer'in, Got kralı olduğu ve adının *V-alam-b-er* olarak telefuz edilmesi gerektiği belirtir.³⁰³ Heather'a göre, Jordanes, Vithimer'in öldürülmesini ve Beremud'un batıya, Vizigotlara olan yolculuğunu anlatarak Valamir'in Ostrogot dünyasında nasıl rakipsiz bir lider haline geldiğini göstermektedir.³⁰⁴

Kırk yıllık lidersiz dönem üzerine bir diğer fikir ise Thorismund ile Valamir arasındaki dönemde Hunların egemenliklerini sağlamlaştırmak amacıyla Ostrogotların krallarını belirleme yoluna gittiği, Ostrogotların ise bunu kabul etmedikleri üzerinedir. Babası Thorismund'dan sonra Ostrogot krallık makamında hak iddia eden Berimud'un Galya'ya gitmesi de aynı sebepten kaynaklanmaktadır.

²⁹⁸ Süevler hakkındaki en eski bilgiler Iulius Caesar'ın Galya seferine (M.Ö. 58-50) dayanmaktadır. Caesar'ın eserine göre Süevler, German kavimlerinin en büyüğü ve en savaşçıdır. 100 farklı kavmin Süev egemenliğinde bulunduğu aktarılmaktadır. Tacitus da Süevlerin farklı farklı kabilelerden oluşmaktadır ve bu kabileler Germania'ya yayılmış haldedirler. Tacitus Quadi, Semnones, Marcomanni topluluklarını Süev olarak göstermektedir. Gaius Julius Caesar, **Gallia Savaşı**, çev. Furkan Akderin, Alfa Yayıncılık, İstanbul, 2006, ss. 103-105; Tacitus, Germania, ss. 32-34.

²⁹⁹ Mierow, ss. 121-122.

³⁰⁰ Mierow, s. 122. Jordanes, Thorismund'un oğlu Beremud'un Hun egemenliğine giren Ostrogotları kükümseyerek Vizigotların yanına gittiğini aktarmaktadır. Beremud, 418 yılında ölen Valia'nın yerine geçmek amacıyla böyle bir faaliyete girişmiştir. Mierow, ss. 99-100; Wolfram, Goths, s. 256.

³⁰¹ Wolfram, Goths, s. 253; Heather, Goths, ss. 172-173.

³⁰² Heather, Goths, s. 172.

³⁰³ Peter Heather, "Cassiodorus and the Rise of the Amals: Genealogy and the Goths Under Hun Domination", The Journal of Roman Studies, Cilt 79, 1989, (Rise of the Amals) ss.106-107. Wolfram, Valamir ve Balamir isimlerinin bozulmaya uğrayarak birbirlerinin yerine kullanılabileceğine değinir fakat kendisine göre Valamir ve Balamir farklı kişilerdir. Wolfram, Goths, s. 254.

³⁰⁴ Heather, Goths, s. 173.

Dolayısıyla ele alınan kırk yıllık dönemde, kralları Ostrogotlar değil Hunlar belirlemektedirler.³⁰⁵ Hun liderleri egemenlikleri altında bulunan toplulukların bölünmelerini teşvik ettiği için Ostrogotlar, Hun egemenliğinde Ermanaric'e denk bir kral çıkaramadılar.³⁰⁶

Amal soy ağacındaki bir diğer problem, Amallı Theoderic'in büyük büyük dedesi olan Videric'in akıbetinin belirsizliğidir. 376 yılında Tuna'yı geçmek için izin istemesinin ardından adına kaynaklarda rastlanmamaktadır. Jordanes'in Ammianus Marcellinus'un Videric'ini Vandalarius olarak belirttiği hesaba katılırsa, 380 yılından sonra Alatheus ve Safrax'ın yerleştirildiği Pannonia'da Vandallara karşı bir zafer kazanıldığı ve Vandalarius unvanı kazandığı sonucu çıkartılabilir.³⁰⁷

2.1.3.1. Avrupa ve Balkanlarda Avrupa Hunları'nın Siyasi Faaliyetleri

376 yılında Karadeniz'in kuzeyindeki toplulukların batıya doğru hareket etmelerine neden olan Hunlar, bu faaliyetlerinin ardından devletlerini teşkilatlandırmaya yöneldiler ve diğer kavimleri rahat bıraktılar. Bu dönemde Hunların ana kitlesi, Güney Rusya'da, Don nehri civarındaki merkezlerinde bulunurken küçük Hun grupları Pannonia'da göründüler. Ostrogotların Pannonia'ya yerleştirilmelerinden sonra gelen bu Hun grupları 427 yılında İmparatorluk kuvvetleri tarafından Tuna'nın ötesine sürülene kadar bu topraklarda yaşadılar.³⁰⁸ Hun devletinin ilk yıllarında henüz siyasi yapıyı oluşturmamış olması, egemenlik altında bulunan toplulukların özgürlüklerine kavuşmalarını kolaylaştırmaktaydı.³⁰⁹

İki ayrı imparatorun bulunmasına rağmen kontrol, doğuda Rufinus ve batıda Stilicho'nun elindeydi. Bu iki adam, tecrübelerini oğullarına aktarmaları amacıyla Theodosius tarafından görevlendirilmişlerdi.³¹⁰ Arcadius döneminde Bizans İmparatorluğu'nundoğu orduları komutanı Gainas isyana kalkıştı. İsyan hareketi, Gainas'ın emriyle Phrygia'daki komutanlarından biri olan Tribigild tarafından

³⁰⁵ Bradley, ss. 47-48.

³⁰⁶ Bury, Barbarların, s. 125.

³⁰⁷ Wolfram, Goths, s. 255.

³⁰⁸ Wolfram, Goths, s. 256; Ahmetbeyoğlu, Avrupa Hun, s. 44. Bölgedeki arkeolojik kanıtlar için Bkz. Peter Váczy, "Hunlar Avrupa'da", **Attila ve Hunları**, 2. Baskı, Ed. Gyula Nemeth, çev. Şerif Baştav, AÜDTCF, Ankara, 1982, s. 62.

³⁰⁹ Mitchell, s. 134.

³¹⁰ Zosimus, s. 99.

başlatıldı. Aralarındaki ilişkiden haberi olmayan Arcadius, Gainas'ı isyanı bastırması amacıyla Tribigild üzerine yolladı. Emrindeki birçok barbar ile birlikte Phrygia'ya giden Gainas, Tribigild'le buluştuktan sonra bölgeyi yağmaladı ve ardından Konstantinopolis'e doğru yola çıktı. İmparator elçiler gönderip sözlü eylemlerle anlaşmaya çalışsa da Gainas uzlaşmaya varmadı ve Konstantinopolis'te büyük bir yıkıma sebep oldu ve daha sonra Trakya'ya kaçtı. Trakya'da Hunlarla girdiği mücadeleyi ve hayatını kaybetti. Kellesi Uldız tarafından İmparator Arcadius'a gönderildi.³¹¹

Hunların Tuna'da görülmeleri bölgede bulunan Hasding Vandalları ve Vizigot topluluklarının batıya doğru hareket etmelerine sebep olmuştur. Alaric liderliğindeki Vizigotların İtalya'daki faaliyetleri Stilicho tarafından engellendi. Stilicho'nun bu başarısının ardından Alaric ile anlaşmalı olduğu düşünülen Radagasius³¹², Roma şehrine yürümekteydi. Radagasius'un ordusu, Hun korkusundan batıya kaçan Vandal, Süevi, Kuad, Burgond, Sakson ve Alamanni topluluklarından oluşmaktaydı. Radagasius, 406 yılında gerçekleşen Feasulae savaşında Hun ve Roma ortak ordusuna yenildi ve idam edildi.³¹³ İmparatorluk, Hunların yardımıyla bir düşmanından daha kurtulmuştu ama önce Alaric'e daha sonra Radagasius'a karşı İtalya'ya yürüyen Ren birliklerinin boşalttığı bölgeye, Balkanlar ve Güney Rusya'da Hun tehdidinden kaçan Vandal, Alan ve Süev toplulukları yerleşti ve istila faaliyetlerine başladılar. 409 yılında Pireneleri geçerek İspanya'ya geldiler ve kendi krallıklarını kurdular. Süevler, İspanya'nın kuzey batısında, Alanlar şimdiki Portekiz topraklarında Vandallar ise yarımadanın diğer kısmına egemen oldular ama bununla yetinmeyip 439 yılında Kuzey Afrika'ya, Kartaca şehrine geçtiler.³¹⁴

Aşağı Tuna bölgesine Hun saldırıları, 408 yılında da devam etti. Aynı yıl Tuna'yı geçen Uldız, Moesia'da Castra Martis garnizonunu ele geçirdikten sonra Trakya'ya ilerleyerek istila hareketlerine girişti. Askeri mücadelelerle Hun liderine karşı koyamayacaklarının farkına varan Bizans komutanları, Uldız'a para teklifinde

³¹¹ Antakyalı Ioannes, Gainas'ın İmparatorluk ordularıyla girdiği mücadele sonucunda öldüğünü aktarmaktadır. Ioannis, ss. 391-395. Gainas ve Tribigild isyanının detayları için Bkz. Zosimus, ss. 105-110.

³¹² Radagasius'un kökeni tam olarak bilinmemekle birlikte Ostrogot olma olasılığından bahsedilmektedir. Bkz. Bury, Barbarların, s. 62; Burns, Ostrogoths, s. 46.

³¹³ Kafesoğlu, s. 74.

³¹⁴ Ahmetbeyoğlu, Avrupa Hun, ss. 47-48.

bulundular. Uldız, bu teklifi güneşin battığı bütün toprakları ele geçebileceğini belirterek reddetti. Bunun üzerine imparatorluk komutanları hedeflerini Uldız'a bağlı liderlere çevirdiler ve gizliden teklifler yolladılar. Yollanan gizli tekliflerin kabul edilip askerlerinin çoğunun firar etmesi üzerine Uldız, güçlkle Tuna'nın kuzeyine çekildi.³¹⁵ 408 yılını Bizans İmparatorluğu için önemli kılan bir diğer olay ise Arcadius'un ölümü üzerine oğlu Theodosius'un (408-450) yedi yaşında imparator olmasıdır.³¹⁶

Uldız'ın 410 civarında ölümünün ardından yerine geçen Karaton ve dönemi hakkında bilinen tek bilgi 412 yılında İmparatorluk elçisi Olympiodoros'un, kendisiyle görüşmüş olduğudur. Karaton'un imparatorluk kayıtlarında yer almaması, devletin doğu kanadındaki faaliyetlere yöneldiğini akıllara getirmektedir. Kaynaklardaki bu belirsizlik 422 yılında son bulmaktadır.³¹⁷ 422 yılında Hunların başında Rua bulunmaktaydı. Kardeşleri Aybars ve Oktar ise kanat eliği konumundalardı. Aybars Doğu kanadında bulunuyorken Oktar batıda görev yapmaktaydı.³¹⁸

421-422 yıllarında İmparator Theodosius II, Doğu'da ortaya çıkan problemler ile ilgilenmekteydi vebu doğrultuda Trakya ordularını Anadolu'ya kaydirttı. Hun lideri Rua, 422 yılında harekete geçerek Makedonya ve Trakya'yı istila etti. Rua'nın gerekçesi, Bizans İmparatorluğu'nun Hun ordusunu işgale teşvik etmesi ve Hunlara bağlı kavimlerin bağımsızlıklarına yönelik faaliyet sergilenmesiydi. Doğudaki mücadelesine ara veren Theodosius II, Hunlarla anlaşma yapmak zorunda kaldı. Yapılan anlaşmayla Hunlar yıllık 350 pound altın aldılar.³¹⁹

423 yılında Batı Romaimparatoru Honorius varis bırakmadan ölünce dönemin önemli şahsiyetlerinden Ioannes tahtı ele geçirme girişiminde bulundu. İmparator Theodosius II ise Valentianus' III u tahta geçirme niyetindeydi ve Ioannes'e karşı bir ordu gönderdi. Ioannes, Hunlardan destek sağlaması amacıyla

³¹⁵ Thompson, Attila, s. 29.

³¹⁶ A. A. Vasiliev, **Bizans İmparatorluğu Tarihi**, Cilt 1, çev. Arif Müfid Mansel, Maarif Vakfı, Ankara, 1943, s. 119.

³¹⁷ Kafesoğlu, ss. 74-75. Uldız döneminde devletin doğu ve batı olarak iki kanattan yönetilmesine nazaran Karaton, büyük Hunların lideri konumundadır. Vaczy, s. 95.

³¹⁸ Rua'nın son kardeşi olan Muncuk, Attila ve Bleda'nın babasıdır ve erken sayılabilecek bir dönemde öldüğü bilinmektedir. Kafesoğlu, s. 75; Ahmetbeyoğlu, Avrupa Hun, s. 53. Kanat eliği için Bkz. 207. dn.

³¹⁹ Ahmetbeyoğlu, Avrupa Hun, s. 54; Kafesoğlu, s. 75. Pound için Bkz. 238. dn. Ödenen miktar için ayrıca Bkz. Priscus, **Fragmenta et Excerpta: Attila ve Bizans Tarihi**, çev ve notlar Turhan Kaçar, Alfa Yayıncılık, İstanbul, Eylül 2020, s. 306.

Aetius'u³²⁰ görevlendirdi fakat Aetius Hunlarla birlikte İtalya'ya döndüğünde Ioannes ölmüştü ve Batı Roma'nın yönetimi, oğlu Valentinianus III adına Galla Placidia'nın eline geçmişti. Aetius ve Hunlar, batıya gönderilen Doğu orduları komutanı Aspar'ın³²¹ kuvvetleriyle mücadeleye giriştiler. İtalya'ya gelen 60.000 kadar Hun askerini geri göndermek için para teklif edildi ve ara buluculuk yapan Aetius ise *comes*³²² rütbesiyle Galya'da bir komutanlık elde etti.³²³

Hunların İtalya'dan geri çekilmeleri, iktidar merkezlerinin yerinin değişmesiyle bağlantılı görülmektedir. Yeni merkezleri, Körös ve Maros nehirlerinin ortasındadır. Hunların bu yeni merkezi, coğrafi açıdan Bizans'ın ve Batı Roma'nın sınırlarına yakın ama savunulması kolay bir konumdadır. Aetius'un Galya'da nüfuz elde etmesi, Hunların bu bölgede daha sık faaliyet göstermelerinde etkili oldu. 425 yılında Arles (Arelate) şehrine saldıran Vizigotları ve 428 yılında Galya'yı yağmalayan Ripurya Franklarını³²⁴ püskürttüler. 429-430 yıllarında Oktar, Burgondlar³²⁵ üzerine bir saldırıda bulundu. Aetius-Hun ilişkisi elbette tek tarafa fayda sağlamamaktaydı. Hun desteğini alan Aetius, rakibi Flavius Felix'e karşı iyice güçlenmişti. 430 yılında Galla Placidia ve etrafındakiler Aetius'un nüfuzundan rahatsızlık duymaya başlamışlardı ve bu doğrultuda *Magister Militum* unvanını

³²⁰ Sarayda büyümüş olan Aetius, bir dönem Vizigot ve Hun toplulukları arasında rehin olarak bulunmuştu ve bu topluluklara yakınlığıyla bilinmekteydi. J. R. Martindale, **The Prosopography of the Later Roman Empire**, Cilt 2, Cambridge University Press, Cambridge, 1980, (Cilt 2) ss. 21-29; Vaczy, s. 75.

³²¹ Theodosius I dönemi ve sonrasında görülmeye başlanan Bizans ordularında Germen, Alan ve Alamanni gibi toplulukların asker olarak kullanılmalarının ve bu askerlerin imparatorlukta yükselerek nüfuz elde etmelerinin tipik bir örneği olan Aspar'ın, Got ya da Alan topluluğuna mensup olduğu düşünülmektedir. 420 yılından beri Konstantinopolis'teki nüfuzu sürekli artan Aspar, Marcianus ve Leo'nun tahta geçişlerinde önemli bir yere sahipti. İki imparator döneminde de Konstantinopolis'teki en güçlü şahsiyetti. Mitchell, s. 160,168; Ostrogotsky, Bizans, s. 48.

³²² Krallın ya da İmparator'un kişisel danışmanıdır. Comes terimi, farklı rütbelere için kullanılmakta ve özel bir anlamı kapsamaktadır. Magister Militum, Quaestor, Comes Rerum Privatarum gibi üst makamlara karşılık geldiği gibi Comes Africae, Comes Aegypti gibi bölgesel yöneticiler de aynı unvanı kullanmışlardır. Comes terimi ve diğer mevkiiler için Bkz. Kazhdan, "Comes", ODB Cilt 1, ss. 484-486.

³²³ **Philostorgius: Church History**, çev ve notlar Philip R. Amidon, S. J., Society of Biblical Literature, Atlanta, 2007, s. 163; Thompson, Attila, s. 35; Mitchell, ss. 163-164.

³²⁴ Marovenj krallığı kurulmadan önce Frankların bilinen iki önemli kolundan biridir. Diğer kolu ise Sal Franklarıdır. Ripurya Frankları, Ren nehri kıyısında, şimdiki Köln şehri topraklarında bulunmaktalardı. Thomas Greenwood, **The First Book of the History of Germans: Barbaric Period**, Longman, Rees, Orme ve Paternoster-Row, London, 1836, ss. 427-428.

³²⁵ 4. yüzyılda merkezi Lion şehri olan bir krallık kuran Burgondların kökenleri hakkında çeşitli fikirler öne sürülmüştür. Aryan olmaları sebebiyle kökenlerinin Gotlara dayandırılması, Doğu Germen toplulukları arasında gösterilmeleri ve Burgondların kendilerini Romalılarla akraba saymaları bu fikirler arasındadır. Krallıkları, 534 yılında Frank Marovenj krallığının egemenliğine girdi. Burgondlar için Bkz. Wolfram, Germenler, ss. 112-114; Todd, ss. 197-201.

olarak bu unvanı rakibi Bonifacius'a verdiler. Bonifacius ile Rimini civarında karşılaşan Aetius mücadeleyi kaybedince Pannonia'ya Rua'nın yanına kaçtı. Galla Placidia ise Vizigotlardan yardım istedi. İki taraf arasında gerçekleşen mücadeleyi kazanan Aetius eski makamını tekrardan elde etti.³²⁶

Kazanılan son zafer, Hunlara tabi olan toplulukların diğer siyasi güçlere güvenerek herhangi bir faaliyete girişmelerinin önünü kapatmış oldu. 434 yılında Rua, Bizans topraklarına sığınmış olan Hun kaçaklarının iadesini istedi. Theodosius anlaşma yapmak için elçilerini gönderiyordu ki Hun lideri 434 baharında öldü. Yerine kardeşi Muncuk'un oğulları Attila ve Bleda geçtiler. Kardeşleri Aybars ve Oktar ise görevlerine devam ediyorlardı. Devletin yönetiminde Bleda 445 yılında ölene kadar arka planda kaldı. Devlet yönetimi, ordu ve dış ilişkilerin düzenlenmesi Attila tarafından idare edildi.³²⁷ Avrupa Hunları'nın dış siyaseti, Attila'nın zamanında, Rua dönemindeki şekliyle devam etti. Attila'nın gençlik dönemini amcası Rua'nın yanında geçirmesi ve yönetimde tecrübe edinmesi, Rua'nın politikasını devam ettirmesinin en önemli nedeniydi.³²⁸ Attila'nın ilk icraatı amcası Rua'ya gönderilen Bizans elçileriyle Margus³²⁹ denilen bölgede buluşup anlaşmaya varmak oldu. Yapılan konuşmalar neticesinde; Bizans İmparatorluğu, Hun kaçaklarını topraklarına kabul etmeyecek, savaşta esir edilenler için kişi başı 8 altın ödenecek, Hunların düşmanı olan barbarlarla ittifak yapmayacaktı. Bunun yanında her iki tarafın eşit haklara sahip olduğu pazarlar kurulacak ve Hunların aldığı yıllık vergi de iki katına çıkarılacaktı.³³⁰ Margus anlaşmasından sonra Attila, Volga kıyılarına ilerleyerek buradaki ayaklanma teşebbüslerini bastırdı. Bu dönemde Avrupa Hun Devleti'nin ağırlık merkezi doğuda Dinyeper batıda ise Tuna ve civarıydı.³³¹ Hun nüfusunun önemli bir kısmı Dinyeper'de bulunmaktaydı. Tuna'da

³²⁶ Ahmetbeyoğlu, Avrupa Hun, ss. 57-58. 430 yılında Hunlardan gördüğü yardımın karşılığı olarak Aetius, Balkanlarda Hunların ve egemenliği altındaki toplulukların bulunmalarına karşı çıkmama kararı aldı. Christopher Kelly, **Attila**, çev. Turhan Kaçar, Alfa Yayıncılık, İstanbul, 2016, ss. 243-244.

³²⁷ Kafesoğlu, ss. 75-76. Jordanes, Theophanes ve Marcellinus Comes Bleda'nın Attila tarafından öldürüldüğünü düşünmektedirler. Mierow, s. 102; Theophanes Confessor, s. 159; MC, s. 18. Bleda'nın ölümüyle alakalı Bkz. Kafesoğlu, s. 76; Ahmetbeyoğlu, s. 67; Kelly, s. 130.

³²⁸ Ahmetbeyoğlu, s. 64.

³²⁹ Illyricum bölgesinde Tuna kenarında bir Moesia kenti. Priscus, s. 45.

³³⁰ Priscus, ss. 45-47.

³³¹ Kafesoğlu, s. 77.

ise Hunların küçük bir bölümü, Pannonia’da Ostrogotlar, doğuda Gepidler ve Germen kökenli diğer topluluklar nüfusun önemli bir bölümünü oluşturmaktaydı.³³²

435 yılında Aetius, Hunları bir kez daha yardıma çağırdı. Burgondlar Ren nehrini geçerek Batı Roma topraklarına saldırıyorlardı. Hunların Galya’da görünmeleriyle birlikte Aetius, Burgondları ağır bir yenilgiye uğrattı.³³³ Takip eden yıllarda Hunlar Galya’ya geri çağırıldılar çünkü Hunların doğuya geri dönmelerinin ardından Vizigot kralı Theoderic, ordularıyla birlikte Narbonne şehrini kuşatmıştı ve Aetius’un komutanlarından Litorius zor bir durumda kalmıştı. Hunların katılımıyla Narbonne kuşatması kaldırılarak Vizigotlar Toulouse’a kadar sürüldü ve bu şehir kuşatıldı. 439 yılında meydana gelen mücadelede Vizigotlar büyük kayıplar verdiler ama esir düşen Litorius öldürüldü.³³⁴

440 yılından itibaren Attila, Bizans İmparatorluğu üzerindeki baskılarını arttırdı. Theodosius II, Margus anlaşmasının kurallarına saygı duymamaktaydı. Hun kaçaklarının idaresini geciktiriyor, bu kaçakları yüksek mevkilere geçiriyordu. İmparatorun, Akatir³³⁵ isyanının tetikleyicisi olması bardağı taşıran son damla oldu. Theodosius’un ordularını Vandallar üzerine göndermesinden faydalanan Hunlar, Margos, Belgrad ve Niş şehirlerine saldırdılar. Silahlı mücadeleler Aetius’un arabuluculuğuyla masaya taşındı.³³⁶ Aetius, İmparator Theodosius’un Margus anlaşması şartlarını yerine getireceğini garanti ederek oğlu Carpilio’yu Attila’nın sarayına rehine olarak gönderdi. 447 yılında Attila Bizans topraklarına tekrar bir saldırıda bulunma kararı aldı. İmparator Theodosius II, yıllık vergiyi ödemedi hala isteksiz davranıyordu ve kaçakların Hunlara teslimi de hızlandırılmamıştı. Bunun yanında 440 yılındaki Hun saldırılarından sonra Balkanlarda Hunlara karşı bir savunma hattı oluşturulmaktaydı.³³⁷ Sınıra yakın toprakları iskân etmek amacıyla rütbesiz askerlerin Tuna boyunca her türlü kiradan ve vergiden muaf olmalarına izin

³³² Ahmetbeyoğlu, Avrupa Hun, s. 63. Avrupa Hun egemenliğinde bulunan diğer topluluklar için Bkz. Kafesoğlu, s. 77.

³³³ Ahmetbeyoğlu, Avrupa Hun, ss. 64-65.

³³⁴ Thompson, Attila, ss. 67-68; Vaczy, s. 74.

³³⁵ Avrupa Hun egemenliğinde bulunan Akatirler’in Hazarların ataları oldukları ya da bir Hazar kolu oldukları düşünülmektedir. Akatirler için Bkz. Kafesoğlu, s. 77.

³³⁶ Kafesoğlu, s. 78.

³³⁷ Ahmetbeyoğlu, Avrupa Hun, s. 70.

verdi. Askerler de yıllık teftişe tabi tutuldular ve devriye gemileriyle askeri kamplar üzerine her sene düzenli raporlar tutuldu.³³⁸

441 yılındaki saldırılarından daha büyük bir organizasyona sahip olan Attila'nın yanında Valamir³³⁹ liderliğinde Ostrogotlar, Ardaric liderliğinde Gepidler ve diğer topluluklar da bulunmaktaydı. Saldırıların hedefi Moesia ve Aşağı İskitya bölgeleriydi. Dacia Ripensis'de bulunan Vid nehri yakınlarında Arnegisclus önderliğindeki ordularla mücadele eden Hunlar büyük kayıplar vermelerine rağmen zafer elde ettiler.³⁴⁰ Bu başarının ardından Attila ordusunun bir kısmını Nikopolis'e, diğerini doğuya Tuna boylarına yolladı. Kendisi ise ordusuyla beraber Serdica (Sofya) ve Philippopolis'i ele geçirerek Hadrianopolis'i kuşattı ve ordularının bir kısmını burada bırakarak Silistre ve Marcianopolis'i ele geçirdikten sonra Konstantinopolis'e yöneldi.³⁴¹ Hunların Konstantinopolis'e doğru ilerleyişini durdurmaya çalışan Bizans kuvvetleri, bu uğurda birçok kayıp verdiler. Durdurmayı başaramayınca, ilerleyişini yavaşlatmak adına Konstantinopolis'e ulaşan yolları tahrip ettiler.³⁴² Konstantinopolis güzergâhında Arcadiapolis (Lüleburgaz), Gelibolu ve Eceabat'ı ele geçiren Attila, arkadan gelebilecek saldırılara karşılık Trakya'dan Teselya'ya geçti. İmparatorluk ordularının ümidini sona erdiren olay Aspar komutasındaki birliklerin 447 yılında Hunlara karşı giriştikleri mücadeleyi kaybetmesidir. Kaybedilen mücadelenin ardından Theodosius II, mecburi bir barış teklifinde bulundu.³⁴³

Tarihte Anatolius barışı olarak bilinen görüşmeler sonucunda; Hunlara ödenen yıllık haraç miktarının üç katına çıkarılması, daha önceden ödenmeyen yıllık vergilerin karşılığı olarak 2000 kilogram altın verilmesi, kaçakların Hunlara teslim edilmesi, Bizans'ın esirler için ödediği fidyenin 12 altına çıkarılması kabul edildi.³⁴⁴ Attila ayrıca Belgrad-Ziştovi arasındaki toprakların boşaltılmasını istiyordu. Bu

³³⁸ Kelly, s. 133.

³³⁹ Ostrogotların kralı Valamer, Attila'nın en sadık ve güvenilir adamları arasındaydı. 40 yıllık kralsız dönemlerinin ardından Attila tarafından Ostrogotların başına getirilmişti. Ahmetbeyoğlu, Avrupa Hun, s. 75.

³⁴⁰ Thompson, Attila, ss. 90-93.

³⁴¹ Ahmetbeyoğlu, Avrupa Hun, s. 71.

³⁴² İmparatorluğun nihai hedefi, 447 yılında meydana gelen depremin etkisiyle tahrip olmuş olan Theodosius surlarının onarılmasının tamamlanmasıydı. Konstantinopolis ancak Theodosius surlarıyla güvenli bir şehir haline gelebilirdi. Attila'nın yavaşlatılmaya çalışılmasının biricik sebebi buydu. Kelly, ss. 131-138.

³⁴³ Ahmetbeyoğlu, Avrupa Hun, ss. 71-72.

³⁴⁴ Priscus, s. 59.

sayede Bizans'ın sınırı artık Tuna olmayacaktı. Oluşturulan bu tampon bölge, Hunları beklenmedik saldırılardan koruyacak ve Hun kaçaklarının İmparatorluk topraklarına kaçması engellenmiş olacaktı. Bizans İmparatorluğu ise doğal savunmadan mahrum kalmış oluyordu. Yapılan sınır değişiklikleriyle Pazar yerleri de değişti. Anlaşma itibariyle pazarlar Tuna kıyılarına değil Niş civarına kurulacaktı.³⁴⁵

2.1.3.2.Catalaunia (Campus Mauriacus) ve Nedao Savaşları

İmparatorluğun Doğu kanadının toprak kayıplarıyla ve ağır vergi yüküyle tehlikesiz bırakılmasından sonra Attila'nın hedefinde Batı Roma toprakları vardı. Egemenliğinin ilk yıllarında İmparatorluğun Batı kanadıyla ılımlı ilişkiler içinde olan Attila, geçen yıllar ve değişen düzenle birlikte batı politikasında değişime gitti.³⁴⁶

Attila'nın ve Aetius özelinde Batı Roma'nın takındığı politik tavırların değişimini görmek için, Aetius'un Attila'dan yardım aldığı 439 yılı ve sonrasına bakmak gerekmektedir.439 yılında Litarius'un öldürülmesinden sonra Attila desteğini kesince İspanya ve Galya'da Vizigot, Burgond, Süev ve Bagaudae³⁴⁷ toplulukları faaliyet göstermeye başladılar. Aetius 442 yılında bir Alan topluluğunu Orleans kentine yerleştirerek Vizigot işbirliğiyle İspanya'ya saldıran Süevleri göz önünde tutmaya çalıştı. İsyancı Bagaudae topluluklarıyla ise kendisi ilgilendi. 448 yılına kadar yürüttüğü mücadelelerle bu toplulukları baskı altında tutmaya çalıştı. 448 yılında kazandığı son mücadeleden sonra isyancıların lideri Eudoxius ve beraberindekiler Attila'ya sığındılar. Attila'nın Eudoxius'u desteklemesi Galya'daki

³⁴⁵ Vaczy, ss. 77-78; Kelly, s. 142; Ahmetbeyoğlu, Avrupa Hun, s. 81.

³⁴⁶ Ahmetbeyoğlu, Avrupa Hun, s. 78. Edward Gibbon, Hunların batıya yönelmesinde eyaletlerin zenginliğin ve toprakların verimliliğine bağlamaktadır. Attila'nın kendisine Aetius'u mu yoksa Valentinianus'u mu rakip aldığını belirlemenin olanaksız olduğunu düşünmektedir. Edward Gibbon, **Roma İmparatorluğunun Gerileyiş ve Çöküş Tarihi**, Cilt 3, çev. Asım Baltacıgil, B/F/S Yayınları, 1988, (Cilt 3) s. 230. Attila'nın Dünya egemenliği düşüncesine sahip olduğu ve faaliyetlerini bu doğrultuda gerçekleştirdiğiyle alakalı Bkz. Ahmetbeyoğlu, Avrupa Hun, s. 84; Kafesoğlu, s. 79.

³⁴⁷ Bagaudae ya da Bacaudae, Batı Roma yönetiminden rahatsızlık duyarak M.S. 3. ile 5. yüzyıllar arası İspanya ve Galya'da faaliyet gösteren topluluklar için kullanılmaktadır. Bu topluluk içinde eşkıyalar, kaçaklar, köylüler, bağımsız aristokratlar ve hatta Hristiyan grupları bulunmaktaydı. Bagaudae için Bkz. Ralph W. Mathisen, "*Bacaudae (Bagaudae)*", **The Oxford Dictionary of Late Antiquity**, Cilt 1, Ed. Oliver Nicholson, Oxford University Press, Oxford, 2018, s. 192.

senatör mülklerinin el değiştirmesine sebep olabilirdi. Attila'nın isyancıları kabul etmesi, Aetius ile arasının açılmasına sebep olan ilk olaydı.³⁴⁸

441 yılında Hunların Sirmium (Sremska Mitrovica) kentini kuşattıkları dönemde yaşanan bir olay Batı Roma ile Attila'nın arasındaki soğukluğu yaratan bir başka sebep oldu. Sirmium kenti Hun kuşatması altındayken kent piskoposu, Batı Roma elçisi olan Constantius'a birkaç kâse verdi. Kâseler, Sirmium'un düşmesi durumunda esir alınırsa piskopos için fidye olarak kullanılacaktı. Eğer piskopos düşman tarafından öldürülürse o zaman fidye kent sakinleri için verilecekti. Kentin düşmesinin ardından Roma'ya giden Constantius, kâseleri Silvanus denilen adama sattı. Hun topraklarına geri dönen Constantius, Attila ve Bleda tarafından çarmlıha gerildi. Attila ve Bleda, kuşatma anında şehirde bulunan bu kâselerin kendilerine ait olduğunu düşünüyorlar ve 449 yılına gelindiğinde hala Batı Roma yöneticilerinden Silvanus'un kendilerine teslim edilmesini istiyorlardı. Valentinianus III ve Aetius ise gönderdikleri elçiler aracılığıyla Silvanus'un kâseleri Constantius'a verdiği borç karşılığı geri vermek üzere aldığını belirttiler. Attila, Silvanus'un tesliminden vazgeçmezse kâselerin karşılığı altın verilecekti ama Silvanus teslim edilmeyecekti.³⁴⁹ Silvanus meselesinin nasıl sona erdiği bilinmemekle birlikte Eudoxiu'un sığınması kadar büyük olmadığı düşünülmektedir.³⁵⁰

450 yılı başında, Bizans elçileri Anatolius ve Nomus'u karşılayan Attila elçilere iyi davrandı ve kararları belirlerken sert bir tavır takınmadı.³⁵¹ Attila'nın Vizigotlara saldırmayı kafasına koyduğundan dolayı böyle bir tavır takındığı düşünülmektedir. Yapmak istediği şey batıda bir mücadeleye girişmeden önce doğu sınır güvenliğini sağlamaya çalışmıyordu. Attila'nın Valentinianus'un dostu olarak Vizigotlara saldırma düşüncesi Bizans'ı mutlu etmiş görülmektedir. Attila, Anatolius ve Nomus ile görüştüğü dönemde Batı Roma İmparatoru Valentinianus'a elçiler aracılığıyla bir mektup gönderdi.³⁵² Mektupta İmparator Valentinianus ile olan dostluğunu ve Vizigot kralı Theodoric ile olan düşmanlığını açıklıyordu.³⁵³

³⁴⁸ Thompson, Attila, ss. 125-130; Kelly, s. 218.

³⁴⁹ Priscus, ss. 101-103.

³⁵⁰ Thompson, Attila, ss. 128-129.

³⁵¹ Priscus, s. 159-161.

³⁵² Thompson, Attila, s. 130.

³⁵³ Mierow, s. 103.

Attila'nın Vizigotlar üzerine yürümesinin sebeplerinden birini Vandal kralı Geiseric'in yürüttüğü Batı Roma ve Vizigot politikası olduğu düşünülmektedir. 439 yılında Kartaca şehrini ele geçiren Geiseric ile Vizigotlar arasında ciddi bir problem³⁵⁴ bulunmaktaydı ve barbarlar arasındaki probleminden faydalanmak isteyen Valentinianus, Vizigotlarla birlikte Kartaca'ya bir sefer düzenleyebilirdi. Olası bir seferi engellemek isteyen Geiseric Attila'ya hediyeler göndererek Vizigotlara karşı kışkırttı. Geiseric'e göre Attila'nın Galya'da yaracağı bir karışıklık, Batı Roma'nın dikkatini Kartaca'dan Avrupa'ya kaydırabilirdi.³⁵⁵

Wolfram ise Hunların Vizigotlara karşı yürüttüğü faaliyetlerde Valamir'in itici güç olma ihtimaline değinmektedir. Ostrogotların Amal ailesiyle Vizigot Balth ailesi arasında geçmişe dayalı problemler bulunmaktaydı. Amallı Beremud'un Vizigot topraklarına gitmesi ve Vizigotların Ostrogotları Hun egemenliğinde kalmalarından dolayı küçük görmeleri iki ailenin arasını açan önemli sebeplerdi.³⁵⁶

450 baharında Attila'nın eline batı politikasında kullanabileceği bir koz geçti. Batı İmparatoru Valentinianus'un kız kardeşi Honoria, annesi Gallia Placidia gibi imparatorluğun yönetiminde söz sahibi olmak istiyordu. Bu isteğini gerçekleştirmesi için evleneceği kişiyi imparatorluk tahtına oturtması gerekliydi. Durumun bilincinde olan Valentinianus kız kardeşini gözetim altında tutmasına rağmen Honoria'nın saray görevlisi olan Eugenius ilişkisi olduğu ortaya çıktı ve adam idam edilirken Honoria Konstantinopolis'e gönderildi.³⁵⁷ Kısa bir süre sonra Ravenna'ya³⁵⁸ geri getirilen Honoria, Herculanus ile nişanlandı. Herculanus'un herhangi bir iktidar hırsı bulunmamaktaydı. Honoria'nın emellerini karşılayamayacak nitelikteydi. Honoria hadım Hyacinthus'u para ve nişan yüzüğünü teslim edip yardım istemesi amacıyla Attila'ya yolladı.³⁵⁹ Danışmanlarıyla fikir alışverişinde bulunan Attila hadıma,

³⁵⁴ Vizigot kralı Theodoric'in kızı Vandal kralı Geiseric'in oğlu Huneric ile evlendirilmişti. Evliliği sırasında eşine ve çocuklarına kötü davranan Huneric, kendisini zehirlemeye çalıştığı iddiasıyla eşinin burnunu ve kulaklarını kesip babası Theodoric'e yollamıştı. Mierow, s. 103.

³⁵⁵ Kelly, s. 217; Kafesoğlu, s. 80; Henri Pirenne, **Hz. Muhammed ve Charlemagne**, çev. Mehmet Ali Kılıçbay, Birey ve Toplum Yayınları, Ankara, 1984, s. 19.

³⁵⁶ Wolfram, Goths, s. 256.

³⁵⁷ Gibbon, Cilt 3, ss. 237-238; Kafesoğlu, s. 81. Kelly, Honoria'nın hamile olduğu için bir süreliğine Konstantinopolis'e gönderildiğini doğum sonrasında Ravenna'ya döndüğünü düşünmektedir. Kelly, s. 227.

³⁵⁸ İmparator Diocletianus döneminde yapılan düzenlemelerle Ravenna şehri İmparatorluğun Batı kanadının merkezi haline geldi. Ravenna şehri için Bkz. Judith Herrin, **Ravenna**, Princeton University Press, Princeton, 2011; **Ravenna**, Ed. Judith Herrin ve Jinty Nelson, Institute of Historical Research, London, 2016.

³⁵⁹ Ioanni, s. 405.

Honorio'ya Herculanus ile evliliğinin gerçekteşmeyeceğini söylemesi talimatını vererek Ravenna'ya dönmesini söyledir. Valentinianus Honorio'nun Attila ile bağlantı kurduğunu öğrenince sert tepki gösterdi. Olayın aslını öğrendikten sonra hadım Hyacinthus'u idam ettirdi. Haberini öğrenen Theodosius ise Honorio'nun Attila'ya teslim edilmemesinin savaş sebebi sayılabileceğini düşünüyordu.³⁶⁰

450 yılını önemli kılan bir diğerk olay 28 Temmuz'da Bizans İmparator'u Theodosius'un ölümü ve yerine Marcianus'un geçmesidir. Attila bu dönem imparatorluğun iki kanadına da elçilerini yolladı. İmparator değışikliğinden haberdar olan Attila, yeni imparatorla Theodosius ile yaptığı anlaşmaların devamını sağlamayı amaçlıyordu. Marcianus, Theodosius'un ödemelerini devam ettirmeyeceğini, aralarındaki barışın devam etmesi halinde hediyeler göndereceğini savaş durumunda ise karşılık verileceğini belirtti. Batıda ise Honorio'yu nişanlısı olarak ilan ettiğini belirtiyor ve yönetim alametlerinden birisini kendisine teslim edilmesini istiyordu. Honorio'nun başka biriyle evlendirildiği ayrıca yönetim hakkının erkeklerin elinde bulunduğı belirtilerek teklifi reddedildi.³⁶¹

Attila, Batı Roma ve Bizans topraklarından hangisine saldıracağını düşündüğü sırada kendisini Franklar arasındaki taht mücadelesinin içinde buldu. Frank kralı, kısa bir süre önce ölmüştü ve kralın iki oğlu arasında çekişme bulunmaktaydı. Kardeşlerden büyük olanı Attila'dan yardım isterken küçüğü Aetius'a sığınmıştı. Galya'ya sefere çıkan Attila, Ravenna'ya tekrardan bir elçilik heyeti gönderdi. Honorio'nun kendisine gönderdiği yüzüğü Valentinianus'a kanıt olarak yollayan Attila, Honorio'nun yönetim hakkını babasından aldığını belirterek prensesin hakkı olan toprakları talep ediyordu. Talebi bir önceki gerekçelerle reddedilince askeri hazırlıklarını daha gayretli bir şekilde tamamlamaya koyuldu.³⁶² Attila, hazırlıklarını sürdürürken, ya da tamamlayıp sefere koyulduğu dönemde, Roma'ya ve Konstantinopolis'e farklı elçilerle aynı mesajı gönderdi: *"Benim ve sizin efendiniz olan Attila, benim aracılığımla sarayınızı onun için hazırlamanızı istiyor."*³⁶³

³⁶⁰ Kelly, ss. 223-228.

³⁶¹ Priscus, ss. 161-163.

³⁶² Priscus, ss 164-165.

³⁶³ Malalas, s. 195. Malalas'ın aktardığı paragraftaki problemler için Bkz. Thompson, Attila, ss. 137-138.

Mesajı alan Batı Roma yöneticileri Attila'ya karşı müttefik arayışına girdi. Valentinianus, Vizigot kralı Theodoric'e mektup yollayarak Attila'ya karşı beraber mücadele etmeyi teklif etti. Teklif Vizigot kralı tarafından hoş bir şekilde karşılandı ve kabul edildi.³⁶⁴

451 yılının Mart ayında Tuna boylarından harekete geçen Attila, ordusunu³⁶⁵ ikiye ayırarak bir kolunu Tuna'nın kuzey kıyılarındaki Bizans kalelerini ele geçirmeye gönderdi. Diğer kolu ise nehrin güney kıyılarında ilerleyerek güzergâhları üzerinde bulunan toplulukları boyunduruk altına alıyordu. İki kol Ren sahillerinde birleşti.³⁶⁶ Ren Nehrinden batıya doğru ilerlemeye başlayan Attila ve ordusu, 150 kilometre aralıklarla konumlanan Metz ve Reims şehirlerine, ardından da Troyes'e saldırdılar. Haziran ayına doğru ise Orleans'a kadar ulaşmışlardı.³⁶⁷

Hunların şehre gelişinden kısa süre sonra Aetius liderliğindeki Batı orduları³⁶⁸ ve Vizigotlar da belirdiler. Savaşın tam olarak nerede ve hangi tarihte gerçekleştiği belli değildir. Yapılan çalışmalar 14-20 Mayıs arasındaki günlere işaret etmektedir. Jordanes'e göre savaş, günün dokuzuncu saatinde *Mauriacia* olarak adlandırılan Catalaunia düzlüklerinde gerçekleşmektedir.³⁶⁹ Kelly, savaşın kabaca Chalons-en-Champagne, Reims ve Troyes üçgeni arasında meydana geldiğini düşünmektedir.

³⁶⁴ Mierow, ss. 103-104.

³⁶⁵ Jordanes, Attila'nın ordusunun 500.000 kişiden oluştuğunu duyduğunu aktarmaktadır. Ordusunda Valamir, Thiudimir ve Vidimir kardeşlerin liderliğinde Ostrogotlar ve kralları Ardaric'le birlikte Gepidler bulunmaktaydı. Mierow, s. 102, 107. Kafesoğlu ise yaklaşık 200.000 sayısını vermekte ve bunların yarısının Türk yarısının Germen olduğunu vurgulamaktadır. Kafesoğlu, s. 81. Ahmetbeyoğlu ise dönemin şartlarına göre Attila'nın ordusunun 20.000 ile 30.000 arasında olduğunu düşünmektedir. Ahmetbeyoğlu, Avrupa Hun, s. 101.

³⁶⁶ Ahmetbeyoğlu, s. 92. Attila, hazırlıklarını tamamlayıp sefere çıktığı dönemde İmparatorluğun iki kanadına farklı elçilerle aynı mesajı gönderdi. "*Benim ve sizin efendiniz olan Attila, benim aracılığım ile sarayınızı onun için hazırlamanızı istiyor.*" Malalas, s. 195. Malalas'ın aktardığı paragraftaki problemler için Bkz. Thompson, Attila, ss. 137-138.

³⁶⁷ Kelly, ss. 240-242. Jordanes, Orleans şehrinin Sangibadus isimli Alan kralı tarafından Attila'ya teslim edileceğini duyan Romalıların Vizigotlar ile birlikte Attila'dan önce bu şehre geldiklerini ve şehrin etrafını hendeklerle doldurduklarını aktarır. Düşmanlarını şehirde gören Attila, ordusunu 60 kilometre doğuya kaydırır. Mierow, s. 105.

³⁶⁸ Aetius'un ordularının önemli bir kısmı Germen topluluklarından oluşmaktaydı. Vizigotlar, Salian Frankları, Aetius ile ittifak kuran Ripurian Frankları, Burgondların bir bölümü, Sakson toplulukları Aetius'un ordusunu oluşturmaktaydı. Vaczy, s. 114. Batı orduları için Bkz. Mierow, s. 105; Thompson, Attila, ss. 139-140.

³⁶⁹ Mierow, s. 105. Jordanes'in belirttiği saat, öğleden sonra 2-3 arasına denk gelmektedir. Turhan Kaçar, "Jordanes'in Catalauni Savaşı Anlatısı Üzerine Bir İnceleme", XI. Milli Türkoloji Kongresi Bildirileri, Cilt 2, Ed. Sinan Çitçi vd., İstanbul, 2015 Ağustos, (Catalauni), s. 611. Savaşın tarihi için Bkz. Thompson, Attila, s. 141.

Jordanes'in Mauriacia olarak verdiği yerin Troyes'in 30 kilometre güneyinde bulunduğunu belirterek bölgenin savaş alanına uzak olduğunu ifade etmektedir.³⁷⁰

Öğleden sonra başlayan savaş akşama kadar devam etti ve akşam iki taraf da ordugâhlarına çekildi. Savaşın sonucu hakkında çeşitli fikirler öne sürülmektedir. Attila'yı savaştaki en yiğit savaşçı olarak gösteren Jordanes'in Hunları kaybeden olarak göstermesinin yanında³⁷¹ savaşın bir kazananı olmadığını düşünenler de yok değildir.³⁷² Savaşın sonucu hakkında söylenebilecek en net durum oldukça kanlı olduğu ve çok sayıda insanın öldüğüdür. Savaşta ölenlerin sayısını hesaplamak kolay değildir ve bu doğrultuda kaynaklar farklı sayılardan bahsetmektedirler.³⁷³

İlk karşılaşmadan bir gün sonra Romalılar ve Gotlar, erzak sıkıntısıyla karşı karşıya kalması için Hunların ordugâhlarını kuşattılar. Aetius, Hunların ortadan kaldırılma ihtimaliyle Avrupa'da oluşacak boşluğun İmparatorluk için daha büyük sıkıntılara sebep olacağını düşünüyordu ve savaşta ölen Vizigot kralı Theodoric'in oğlu Thorismud'u babasından boşalan koltuğa geçmesi için Toulouse'a gönderdi.³⁷⁴

Attila, ajanları aracılığıyla Gotların bölgeyi boşalttığını haber alınca bunun taktiksel bir manevra olduğunu düşünerek herhangi bir harekette bulunmadı. Hem Aetius'un hem de Thorismud'un farklı bölgelere gittiğini doğruladıktan sonra askerlerine Ren Nehri'ne doğru çekilme emri verdi.³⁷⁵

Ordusunu 20 günlük bir süre içerisinde Pannonia'ya götüren Attila, 452 yazına doğru tekrar bir sefere çıktı. Julian Alplerini geçerek Aquileia şehrine ulaştı. Aquileia, Bizans sınırlarını kontrol ettiğinden dolayı savunması kuvvetliydi ve Hun kuşatmasına 3 ay kadar direndi. Aquileia'yı ele geçiren Attila'nın sıradaki hedefi İtalya coğrafyasıydı. İtalya'ya girerek Altinum, Padua, Vicenza, Verona, Brescia,

³⁷⁰ Kelly, s. 244. Vaczy ise Jordanes'i doğru kabul etmektedir. Vaczy, s. 114.

³⁷¹ Jordanes'in savaş anlatısı için Bkz. Mierow, ss. 106-108. Jordanes'in Catalaunia savaş anlatısıyla Herodot'un Maraton savaşının benzerliği üzerine Bkz. Hyun Jin Kim, "Herodotean' Allusions in Late Antiquity: Priscus, Jordanes, and the Huns", Byzantion, Cilt 85, 2015, s. 127; Kaçar, Catalauni, s. 614.

³⁷² Kaçar, Catalauni, s. 613 vd; Ahmetbeyoğlu, Avrupa Hun, ss. 101-102. Kafesoğlu, s. 81.

³⁷³ Jordanes, savaşın ilk gününde iki taraftan da 165.000 kişinin öldüğünü aktarmaktadır. Mierow, s. 112; Hydatius'a göre ölen sayısı 300.000 kişidir. **The Chronicle of Hydatius and the Consularia Constantinopolitana. Two contemporary accounts of the final years of the Roman Empire**, Ed. ve çev. R. W. Burgess. Oxford University Press, Oxford, 1993, s. 101; Prosper ise büyük bir kıyımın yapıldığını ve ölen sayısının hesaplanamayacağını düşünmektedir. Prosper of Aquitaine, "Chronicle", **From Roman To Merovingian Gaul: a Reader**, Ed. ve çev. Alexander Callander Murray, University of Toronto Press, Toronto, 2008, s. 73. Ölü sayısının yaklaşık 33.000 kişi olduğuna dair Bkz. Ahmetbeyoğlu, Avrupa Hun, s. 101.

³⁷⁴ Mierow, ss. 110-112.

³⁷⁵ Kelly, s. 247.

Pergamo ve Milano doğrultusunda Pavia'ya kadar şehirleri ele geçirerek ve tahrip ederek ilerledi.³⁷⁶ Attila, Roma'ya gitmeye kararlıydı. Askerleri Attila'yı Roma üzerine yürüme fikrinden vazgeçirmeye çalışıyorlardı. Vizigot kralı Alaric 410 yılında Roma'yı kuşattıktan sonra çok uzun süre hayatta kalmamıştı. Askerleri Attila'nın başına benzer bir olay gelmesinden korkuyorlardı. Hun tehlikesiyle karşı karşıya kalan İmparator Valentinianus ise Ravenna'dan kaçarak Roma'ya gitti ve hükümeti topladı. Alınan kararla Roma şehrinin valisi Trigetius ve Papa Leo I, Attila'ya elçi olarak gönderildi.³⁷⁷ Attila ile Leo arasındaki konuşma bilinmemekle birlikte Attila'nın Pannonia'ya geri dönmesindeki tek faktör bu görüşme değildir. Attila'nın batı seferini fırsat bilen Bizans, kuzey sınırında hareketliliğe başlamıştı. Ayrıca ordusunda kıtlık ve hastalıklar da boy göstermekteydi.³⁷⁸ Hun lideri, görüşmeler sonrasında ordusuyla beraber Pannonia'ya geri döndü ve 453 yılında öldü.³⁷⁹

Attila'nın sağlığında birden fazla eşi olduğu bilinmektedir. Tarihi kaynaklarda baş hatun olarak Arıkan gösterilmektedir. Attila'nın Arıkan'dan İlek, Dengizik ve İrnek üç çocuğu oldu. Emmetzur, Uzendur ve Gheism adlarında diğer eşlerinden olma üç oğlu daha bulunmaktaydı ama Arıkan'dan olma çocukları hariç diğerleri destan ve söylentilerde yer aldılar.³⁸⁰

Babalarının ölümünün ardından başa İlek geçse de kardeşleri arasında Dengizik ve İrnek arasında taht mücadeleleri başladı. Attila'nın ölmeden önce her birine yönetmeleri için birer halk vermesine rağmen oğulları bu paylaşımın eşit olarak paylaştırıldığını düşünmüyorlardı.³⁸¹

Avrupa Hunlarının içinde meydana gelen taht mücadeleleri bağlı toplulukların isyanını da beraberinde getirdi. Attila'nın yönetimde yaptığı değişiklikler bu isyanların en önemli sebebi olarak gösterilebilir. Balamir'den Attila'ya kadar olan dönemde Avrupa Hunları kabileler konfederasyonuna, kan bağına ve akrabalığa dayanmaktaydı. Attila ile birlikte ise boyların gücü kırıldı, akrabalığı esas alan yapılandırılmaya müsaade edilmemeye başlandı. Egemenlik

³⁷⁶ Ahmetbeyoğlu, Avrupa Hun, ss. 102-103; Kafesoğlu, s. 82.

³⁷⁷ Mierow, ss. 113.

³⁷⁸ Vaczy, s. 115.

³⁷⁹ Kafesoğlu, s. 82.

³⁸⁰ Ali Ahmetbeyoğlu, "Attila'nın Oğlu Dengizik'in Devleti İhya Mücadelesi", Tarih İncelemeleri Dergisi, Cilt XXVII, Sayı 2, 2012 Aralık, (Dengizik), s. 305.

³⁸¹ Mierow, s. 125; Ahmetbeyoğlu, Avrupa Hun, s. 116.

altına alınan topluluklar vergi vermek ve askeri yardımda bulunmak haricinde iç işlerinde serbestlerdi. Benimsenen yönetim anlayışı Attila'nın karizmatik liderliğinde herhangi bir soruna sebep olmadı ama Attila'dan ağırlığını oğulları dolduramayınca isyanlar birbiri ardına patlak verdi.³⁸²

İlk isyan edenler Hunlar tarafından Theiss vadisine yerleştirdiği bazı Ostrogot gruplarıydı. Olayların gelişimine bakıldığında Ostrogot isyanının bir başlangıç ya da hazırlık olduğu ortadaydı.³⁸³ Germen topluluklarının çıkardığı en büyük isyan Gepidlerin kralı Ardaric liderliğinde gelişti. Avrupa Hunlarının içinde bulunduğu durumdan faydalanmak isteyen Ardaric, birçok farklı topluluğu da yanına alarak Pannonia'da Nedao adlı bir nehrin yakınlarında Hunlara tabi çeşitli topluluklarla savaşa başladı. 454 yılında gerçekleşen Nedao savaşında Hunlar, İlek de dahil olmak üzere 30.000 kişiyi kayıp verdiler.³⁸⁴ Savaşı kazanan Gepidler sınırlarını güneye doğru genişletmelerinin yanında Trajan Dacia bölgesinin doğu kısmına da egemen oldular. Bunun yanında Tuna'nın kuzeyinde Aşağı Austria'da Rugiler; Güney Moravia'da Heruliler yaşamaktalardı.³⁸⁵

2.2. AVRUPA HUN EGEMENLİĞİ SONRASI OSTROGOTLARIN DURUMU

Ostrogotların Nedao savaşındaki konumu konusunda farklı fikirler bulunmaktadır. Wolfram, Ostrogotların Nedao Savaşı'nda İlek'in yanında savaştıklarını aktarmaktadır. Ona göre Ostrogotlar, Hunların yanında kaybettikleri bu savaşı unutmaya çalışmaktadırlar.³⁸⁶ Burns ise Ostrogotların savaşta etkili bir rol oynamadıkları düşünmektedir.³⁸⁷

Savaşın ardından Valamir ve kardeşlerini takip etmeyi bırakarak Bizans'la ittifak kuran Ostrogot soyluları bulunmaktadır. Bessas³⁸⁸, 460 yılında Bizans

³⁸² Ahmetbeyoğlu, Dengizik, s. 302.

³⁸³ Thompson, Attila, s. 153.

³⁸⁴ Mierow, ss. 125-126.

³⁸⁵ Wolfram, Goths, s. 258.

³⁸⁶ Wolfram, Goths, s. 258.

³⁸⁷ Burns, Ostrogoths, s. 52.

³⁸⁸ Procopius'un "*enerjik ve yetenekli bir savaşı*" olarak belirttiği Bessas, İtalya'ya giden Theodoric Amal'ı takip etmeyerek Bizans İmparatorluğu'nun hizmetine girdi ve Iustinianus'un İtalya'yı ele geçirme sürecinde Belisarius'un ordusunda önemli görevler üstlendi. Procopios The Wars, s. 261 vd.

İmparatorluğu'na dahil olma talebinde bulunan Bigelis ve Theodoric Strabo³⁸⁹ bu soyluların başında gelmektedir.³⁹⁰

2.2.1. Theodoric Strabo ve Trakya Gotları

378 yılında meydana gelen Hadrianopolis Savaşı'ndan sonra Trakya'yı terketmeyerek buradaki yaşamına devam eden Got toplulukları bulunmaktaydı. Bölgede bulunan Got toplulukları hakkındaki bilgilerimiz, Bizans'la olan ilişkilerinin yok denecek kadar az olmasından dolayı oldukça sınırlıdır.³⁹¹ Sadece 5. yüzyılda zaman zaman Bizans'a askerlik hizmetlerde bulundukları bilinmektedir. Trakya Gotları olarak adlandırılan bu topluluklara Avrupa Hunları'nın son dönemi itibariyle Hun egemenliğinden kaçan Gotların dahil olduğu görülmektedir. Tek bir kişiye dayalı sistemin yerine ayrı ayrı liderlerin bulunması, Trakya Gotlarının erken dönemlerini saptamayı daha da zor bir hale getirmektedir.³⁹²

Elimizdeki kısıtlı bilgiden çıkarabileceğimiz en kesin sonuç, Nedao Savaşı'ndan sonraki dönemde Theodoric Strabo'nun Trakya Gotlarının başında bulunmasıdır. Theodoric Strabo'nun Bizans'la ilişkileri iyi durumdaydı. Aspar'ın eşiyle olan akrabalığı dolayısıyla Bizans'dan bir takım imtiyazlara sahip oldu. Theodoric Strabo'nun yükselişi desteğini aldığı Aspar'ın 471 yılında öldürülmesinden sonra hız kazandı. Aspar'ın öldürülmesinden³⁹³ sonra kuvvetleri Trakya'ya kaçarak Theodoric Strabo'ya sığındılar.³⁹⁴ İmparator Leo, Aspar'ın adamlarını kabul eden Theodoric Strabo'ya bir elçi göndererek barış yapma teklifinde bulundu. İmparator'dan bir takım istekleri bulunan Theodoric Strabo da Konstantinopolis'e gönderdiği elçilerle; Trakya'da yaşamalarına izin verilmesini, Aspar'ın mirasının ve komuta ettiği kuvvetlerin kendisine teslim edilmesini istedi. İmparator barbar elçisine üç istekten ikisini reddederek kendisiyle dost olup tehlike

³⁸⁹ Gözündeki kusurdan dolayı "Şaşı" ya da babası Triarius'un adıyla bilinen Theodoric Strabo'nun Got topluluğuna mensup olduğu iddia edilmekle birlikte Amal hanedanına mensup olup olmadığı tartışmalıdır. Wolfram, Goths, s. 268; Martindale, Cilt 2, s. 1073.

³⁹⁰ Burns, Ostrogoths, s. 52; Heather, Gotlar, s. 188.

³⁹¹ Mert Kozan, "İmparator Zeno Dönemi Doğu Roma İmparatorluğunun İzlediği Got Dış Politikası", Tarih Okulu Dergisi, Yıl 9, Sayı 25, Mart 2016, (Zeno), s. 674.

³⁹² Heather, Gotlar, ss. 189-190. Wolfram Hun egemenliğinde bulunan Gotların Trakya'dakilere 469 yılında katıldıklarını düşünmektedir. Wolfram, Goths, s. 266.

³⁹³ MC, s. 25.

³⁹⁴ Burns, Ostrogoths, s. 55; Heather, ss. 223-224.

yaratmaması şartıyla Theodoric Strabo'nun Aspar'ın askerlerini kontrol edebileceğini söyledi. İmparator Leo'nun cevabını duyan Theodoric Strabo, ordusunun bir kısmını Philippi'ye göndererek kalanıyla Lüleburgaz yakınlarına kamp kurarak bu şehri kuşattı. Lüleburgaz sakinleri erzak sıkıntısından dolayı şehri teslim ettiler. Trakya'da büyük tahribe sebep olan Theodoric Strabo'nun ordularında da erzak sıkıntısı yaşanmaya başlayınca İmparator Leo'ya elçi göndererek barış teklifinde bulundular. Trakya şehirlerini elinde tutmak isteyen İmparator Leo barış teklifini kabul etti.³⁹⁵ Yapılan anlaşmayla Gotlara her yıl 2000 pound altın ödenmesi, Gotların tek liderinin Theodoric Strabo olduğu kabul edilerek İmparator Leo'nun iki ana kuvvetinin komutasının kendisine verilmesi, İmparator Leo'nun topraklarını geçişlere kapatması ve Vandallar dışarıda bırakılarak Theodoric Strabo'nun Bizans'ın düşmanlarıyla savaşmasına karar verildi.³⁹⁶

2.2.2. Pannonia Gotları

Nedao Savaşı'ndan sonra Gepidlerin Hun topraklarına yerleştiklerini, Hunların ise Karadeniz'in kuzeyine ilerlediklerini gören Valamir, herhangi bir yeri zorla ele geçirmenin Ostrogotları tehlikeye atacağını düşündü ve Marcianus'tan Ostrogotların yerleşebileceği bir toprağın kendilerine verilmesini talep etti. Marcianus, Valamir ve Ostrogotlar'ın Pannonia topraklarına yerleşmelerine izin verdi.³⁹⁷ Ostrogotlarla anlaşma yapmak Marcianus'un da işine gelmekteydi. Pannonia'da Bizans egemenliğini sağlamaya çalışırken³⁹⁸ kuzey sınırlarının da kontrolünün sağlanması gerekiyordu. Sirmium-Vindobona (Viyana) arasındaki topraklara yerleşen Valamir ve beraberindekiler, güvenlik amacıyla Margus Vadisi'nden Noricum'a kadar devriye geziyorlardı. Ostrogotların yıllık ödeme

³⁹⁵ Heather, Gotlar, s. 226-227.

³⁹⁶ Malchus, "Text and Translation", **The Fragmentary Classicising Historians of the Later Roman Empire: Eunapius, Olympiodorus, Priscus and Malchus**, Cilt 2, Francis Cairns, Liverpool, 1983, ss.407-409.

³⁹⁷ Mierow, s. 127. Valamir ve takipçilerinin bağımsızlıklarını kazanmalarına rağmen bazı Got grupları Avrupa Hun egemenliğinde kalmaya devam etmişlerdir. Dengizik'in 467 yılında Bizans üzerine gerçekleştirdiği saldırıda ordusunda Got grupları da bulumaktaydı. Heather, Gotlar, s. 186.

³⁹⁸ Ahmetbeyoğlu, Avrupa Hun, s. 118.

aldıkları da hesaba katılırsa Pannonia'ya bir feodus aracılığıyla yerleştirildikleri düşünülmektedir.³⁹⁹

Ostrogotlar Pannonia'ya yerleştiklerinde üç kardeşten Thiudimir, günümüzde Balaton olarak bilenen nehrin yakınlarındaki toprakları; Vidimir Karaşica Nehrine kadar uzanan bölgeyi; yönetimde kardeşlerinden üstün olan Valamir ise Karaşica Nehri'nin güneyinde kalan toprakları yönetmekteydi. 456 yılında Valamir'in toprakları Hunlar tarafından saldırıya uğradı. Hunların hedefi Nedao Savaşı sonrası bağımsız olan toplulukları tekrardan egemenlikleri altına almaktı. Kardeşlerine haber vermeden uzun süre karşı koyan Valamir zaferi elde etti.⁴⁰⁰

457 yılında Bizans İmparatoru Marcianus ölünce aynı yılın Şubat ayında asker kökenli Leo (457-474) imparator ilan edildi.⁴⁰¹ İmparator Leo'nun Ostrogotlara ödenen vergiyi geciktirmesi ve Theodoric Strabo'ya ayrıcalık sağlanması⁴⁰², Valamir ve kardeşlerinin İlyricum'un neredeyse tamamını yağmalamasıyla sonuçlandı. Barış ortamını sağlamak isteyen İmparator Leo Ostrogotlara elçi yolladı. 457/458 yılında yapılan anlaşmayla Ostrogotlar daha önce ödenmemiş olan vergilerin tamamını ve yıllık 300 pound altını almalarına karşılık Pannonia'ya geri döndüler ve anlaşmaya bağlılıklarını göstermek adına Thiudimer'in 7 yaşındaki oğlu Theodoric'i Konstantinopolis'e rehin olarak gönderdiler.⁴⁰³

Bizans'dan aldıkları yıllık vergi Ostrogotlara yetmiyordu ve Valamir ganimet elde ederek iç huzuru sağlamak amacıyla Pannonia'da bulunan Sadagir toplulukları üzerine saldırı düzenledi. Valamir'in Sadagirler ile meşgul olduğunu öğrenen Hun lideri Dengizik, 467/468 yılında Sirmium'un doğusunda kalan Bassianae kentini

³⁹⁹ Wolfram, *Goths*, ss. 260-262; Bury, *Barbarların*, s. 125; J. B. Bury, **History of the Later Roman Empire From The Death of Theodosius I to the Death of Justinian**, Cilt 1, Macmillan & Co., Ltd, New York, 1985, (Cilt 1), s. 411; Edward Gibbon, **Roma İmparatorluğu'nun Gerileyiş ve Çöküş Tarihi**, Cilt IV, çev. Asım Baltacıgil, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 1994, (Cilt 4), s. 6.

⁴⁰⁰ Mierow, s. 128. Jordanes, Valamir'in zafer haberinin Thiudimir'e ulaştığı günü Theodoric'in doğduğu gün olarak aktarmaktadır. Doğduğu tarih 456 olarak kabul edilirse Theodoric henüz 3 yaşındayken Konstantinopolis'e rehin olarak gönderilmiş ve 15 yaşında orduların başına geçmiş olur. Theodoric'in 451 yılında Catalaunia Savaşı zamanında doğduğu, Ostrogotların bu savaşta kaybeden tarafta bulunduğu bilen Jordanes'in Amal hanedanının en büyük kralının doğumunu yüceltmek amacıyla tarihi 456 zaferine kaydırıldığı düşünülmektedir. Wolfram, *Goths*, s. 262.

⁴⁰¹ Mitchell, ss. 168-169.

⁴⁰² Bizans'ın Theodoric Strabo'ya ayrıcalık sağlamanın temel sebebi teyzesinin Aspar ile evli olmasıdır. Martindale, Cilt 2, ss. 164-168.

⁴⁰³ Mierow, s. 129.

kuşattı. Sadagirlere saldırısını yarıda kesen Valamir, Dengizik ile girdiği mücadeleyi kazandı ve Hunları topraklarından çıkardı.⁴⁰⁴

Orta Tuna bölgesinde ekonomisi ağırlıklı olarak savaş ganimetine ve yağmaya dayalı tek topluluk Ostrogotlar değildi. Avrupa Hunları döneminde yaz aylarında düzenlenen askeri faaliyetler sonucunda ekonomik sıkıntı çekmeyen Gepid, Sarmat, Süev, Sciri ve Heruli toplulukları, şimdi Tuna bölgesinde ekonomik sıkıntılarla boğuşuyorlardı. Ortaya çıkan durum belirtilen topluluklar arasında mücadeleleri doğurdu.⁴⁰⁵ Son yaşanan Ostrogot-Hun mücadelesinin ardından Dalmaçya'yı⁴⁰⁶ boydan boya geçen Süevi şefi Hunimund⁴⁰⁷ ile mücadele eden Thiudimir, düşmanı ve adamlarını esir aldıysa da iki topluluk arasında barış yapıldı ve Süevler topraklarına döndüler. Mücadele barışla sonlanmış olsa da Hunimund'un Ostrogot karşıtı faaliyetleri devam etti. Ostrogotlarla barış içinde yaşayan Sciri topluluklarını kışkırtarak Ostrogotlara saldırıda bulunmalarına neden oldular. 468-469 yılları arasında meydana gelen mücadeleler sırasında liderleri Valamir'i kaybetseler de Ostrogotlar zaferi elde ettiler.⁴⁰⁸

Valamir'in ölümü üzerine Ostrogotların idaresi kardeşi Thiudimir'e kaldı. Valamir'in ölümünü değerlendirmek isteyen Hunimund, Ostrogotlar'ın karşısına bu sefer daha büyük bir grupla çıktı. Hunimund'un yanında bir önceki kaybın intikamını almak isteyen Edica ve Hunulf liderliğinde Sciriler, Alaric ve beraberindekiler, Beuca ve Babai liderliğinde Sarmatlar, Gepid ve Rugi grupları⁴⁰⁹ ve İmparator Leo'nun Scirilere yardım için gönderdiği Bizans kuvvetleri bulunmaktaydı.⁴¹⁰ Jordanes'in belirttiğine göre savaş Bolia⁴¹¹ nehri civarında meydana geldi. Thiudimir ve Vidimir'in önderliğinde Ostrogotlar düşmanlarını bertaraf ettiler. Savaşın

⁴⁰⁴ Mierow, s. 130. Ahmetbeyoğlu Sadagirlerin Hunlarla akraba olduğunu ve Dengizik'in bu saldırıyı Sadagirlere yardım etmek amacıyla düzenlediğini düşünmektedir. Ahmetbeyoğlu, Dengizik, s. 308.

⁴⁰⁵ Heather, Gotlar, s. 222.

⁴⁰⁶ Adriyatik Denizi'nin doğu kıyılarında bulunan bir Roma eyaleti olan Dalmaçya'nın merkezi Solin kentidir. Dalmaçya için Bkz. Bariša Krekić, "Dalmatia", ODB Cilt 1, ss. 579-579.

⁴⁰⁷ Süev şefi olan Hunimund, Amal ailesine mensup olan Thorismund'un babası ile karıştırılmamalıdır.

⁴⁰⁸ Mierow, ss. 130-131.

⁴⁰⁹ Mierow, s. 131. Metinde belirtilen Alaric'in Heruli prensi olduğuyla alakalı Bkz. Wolfram, Goths, s. 264.

⁴¹⁰ Priscus, s. 205.

⁴¹¹ Bolia Nehri, İpel Nehri'nin Tuna Nehrine karıştığı yerde bulunmaktadır. Bkz. Üstün, s. 131. Savaş alanıyla alakalı tartışmalar için Bkz. Wolfram, Goths, ss. 264-265.

ardından (469/470) İmparator Leo, genç Theodoric Amal'ı yanında hediyelerle birlikte babası Thiudimir'in yanına gönderdi.⁴¹²

Aspar'a karşı koymayı göze alarak Ostrogotlara karşı Scirileri destekleyen İmparator Leo'nun savaşın ardından Theodoric'i serbest bırakması rastlantı ya da sıradan bir olay olarak görülmemelidir. İmparator Leo'nun, Ostrogotlara iyi niyetini göstererek güvenlerini kazanmak⁴¹³ ve Bizans yönetimi üzerindeki Germen egemenliğini kırma planında Aspar ve Theodoric Strabo'ya karşı bir denge unsuru oluşturacağını hesap ettiği için Theodoric Amal'ı serbest bıraktığı düşünülmektedir.⁴¹⁴

On sekiz yaşında Ostrogot topraklarına dönen Theodoric Amal'ın ilk faaliyeti, Bizans egemenliğinde olan Singidunum (Belgrad) kentini ele geçiren Sarmat kralı Babai'nin üzerine askeri sefer düzenlemek oldu. Babai'yi öldürdükten sonra Singidunum kentini İmparatorluğa teslim etmek istemedi ve kendi idaresinde tuttu. Aynı dönem erzak ve ganimet azlığından sıkıntı çeken askerler Thiudimir'den sefer isteğinde bulununca Ostrogot kralı kardeşi Vidimir'i Glycerius'un (473-474) imparator olduğu Batı Roma topraklarına gönderdi. Kendisi de Bizans topraklarına gitmeyi planlıyordu.⁴¹⁵

Thiudimir'in kafasında Theodoric Strabo'nun Bizans nazarında sahip olduğu ayrıcalıkları gasp etme fikri vardı. 457/458 yılında Bizans'a karşı Ostrogot hareketlerinin temel sebeplerinden biri Valamir ve kardeşlerinin yıllık ödemelerinin gecikmesine rağmen Theodoric Strabo'nun yıllık ödeme almaya devam etmesiydi.⁴¹⁶ 473 yılında Theodoric Strabo, İmparator Leo ile yaptığı anlaşmayla Bizans'ın önemli komutanlarından biri haline geldi ve aldığı yıllık ödeme Thiudimir ve kardeşlerinin 457/458 yılında aldığı ödemenin neredeyse yedi katıydı. Trakya'da askeri ve

⁴¹² Mierow, ss. 131-132.

⁴¹³ Gibbon, Cilt 4, s. 6.

⁴¹⁴ Wolfram, Goths, s. 265; Burns, Ostrogoths, ss. 55-56.

⁴¹⁵ Jordanes, Batı Roma topraklarına giden Vidimer'in kısa bir süre içinde öldüğünü ve adaşı olan oğlunun imparator Glycerius'un isteğiyle Galya'daki Vizigotların yanına gittiğini aktarır. Mierow, s. 133. Wolfram'a göre Vidimir ve oğlunun Batı Roma topraklarına ilerleyişi, Theodoric Amal'ın yükselişinin yarattığı tehlikeyle bağlantılıdır. Wolfram, s. 267. Heather'da benzer bir fikre sahiptir. Heather, Gotlar, ss. 237-238.

⁴¹⁶ Heather, Gotlar, ss. 226-227. Wolfram, Thiudimir'in Bizans topraklarına yönelmesinin Theodoric Strabo'nun yükselişiyle paralellik gösterdiğini düşünmektedir. İmparator Leo, Theodoric Strabo'nun yükselişini durdurmak için Thiudimir'i güneye çağırmış olabilir. Wolfram, s. 268. Denge unsuru olarak Theodoric Amal'ı bıraktığı kabul edilen İmparator Leo'nun böyle bir karar alması çok olası durmaktır.

ekonomik olarak güçlenen Theodoric Strabo ve Gotları, Thiudimir ve oğlu Theodoric Amal'ı kenarda bırakabilirdi. Bütün bu düşüncelerle güneye doğru hareket eden Thiudimir, sayı ve teçhizat bakımından üstün olmadığını düşünüyordu ve doğrudan bir çatışmaya girmekten kaçındı.⁴¹⁷ Niş'e ilerledi ve burada oğlu Theodoric ile buluşarak onu Castrum Herculis (Kurvingrad, Sırbistan) üzerinden Ulpiana'ya (Lipljan, Kosova) gönderdi. Illyricum'un birçok yerine kolayca ulaşan Theodoric Amal ve beraberindekiler yol üzerindeki Teselya şehirleri olan Heraclea (Manastır) ve Larissa'yı ele geçirdiler. Askeri faaliyetlere devam etmek isteyen Thiudimir, Niş'den yola çıkarak Selanik'e kadar geldi ve şehri kuşattı. Şehirdeki Bizans kuvvetleri, kuşatmaya karşı koyamayacaklarını düşünerek Thiudimir'le anlaşmaya karar verdiler. Kyrrhus, Pella, Europus, Methone, Pydna, Beroea ve Dium kentlerini teslim alması karşılığında Thiudimir, Selanik şehrini tahrip etmekten vazgeçti.⁴¹⁸

474 yılında Bizans'da ve Ostrogotlarda yönetici değişikliği yaşandı. İmparator Leo ve Ostrogot lideri Thiudimir aynı yıl içinde öldüler. Thiudimir ölmeden önce oğlu Theodoric Amal'ı Ostrogotların kralı ilan etti. İmparator Leo'nun ölümünden sonra ise yerine 7 yaşındaki torunu Leo II geçtiyse de çocuk imparatorun kısa süre sonra ölümü üzerine kendisini ortak imparator ilan etmiş olan babası Zeno (474-491) 9 Şubat 474'te imparator oldu.⁴¹⁹

2.3. BATI ROMA İMPARATORLUĞU'NUN YIKILIŞI VE ODOACER

Batı Roma'da İmparator Valentinianus'un 455 yılında öldürülmesinden sonraki 20 yılda tahta çıkan imparatorlar ortalama 3-4 yıl görev yaptılar. 455 yılında Valentinianus'un katilleri senatör Petronius Maximus'u tahta çıkarsalar da Maximus aynı yıl Vandalların Roma kuşatması sırasında öldürüldü.⁴²⁰

⁴¹⁷ Wolfram, s. 269.

⁴¹⁸ Mierow, ss. 133-134.

⁴¹⁹ Valesius, s. 49; Mitchell, s. 169. Gerçek adı Tarasikodissa olan Zeno, asker kökenlidir ve magister militum'luğa kadar yükselmiştir. Konstantinopolis'e geldikten sonra Grekçe olan ismini aldı ve imparator Leo'nun kızıyla evlendi. Tahta geçmesindeki en önemli etken Leo döneminde Konstantinopolis'teki Germen egemenliğine karşı Isaurialıların desteklenmesidir. Ostrogorsky, Bizans, s. 56; Martindale, Cilt 2, s. 1200 vd.

⁴²⁰ Tahta geçen Maximus, Valentinianus'un dul kalan eşi Licinia Eudoxia evlendi. Oğluyla da Eudoxia'nın kızı Eudocia'yı evlendirmeye çalıştı fakat Eudocia daha önce Geiseric'in oğlu Huneric ile nişanlanmıştı. Ortaya çıkan evlilik krizleri Geiseric ve Vandalların Roma'yı kuşatmalarının sebepleri arasında gösterilmektedir. Pirenne, s. 20; Mitchell, s. 171.

Maximus'tan sonra imparator olan Galya komutanı Avitus, yönetimine karşı isyan eden Maiorianus ve *magister militum* Ricimer'e⁴²¹ karşı Placentia savaşını kaybedince tahtan indirildi ve yerine Maiorianus (457-461) imparator oldu.⁴²² Maiorianus'un imparator olduğu dönemde Batı Roma, ekonomik olarak kötü bir dönemden geçiyordu. Yolsuzluk ve rüşvet korkunç boyutlardaydı. İmparator Maiorianus, İspanya'nın güneyinde yer alan Carthago Nova kentinde Vandallara karşı aldığı yenilgiden sonra gözden düştü ve hükümdarlığı 461 yılında Roma'da Ricimer tarafından idam edilmesiyle sona erdi.⁴²³

İmparatorsuz geçen kısa bir dönemin ardından Ricimer, desteğiyle Libius Severus'u İmparatorluk tahtına oturttu ve Severus 465 yılındaki ölümüne⁴²⁴ kadar yönetimde kaldı. 465 yılında Roma senatosu, Leo'dan Batı Roma tahtı için bir aday göstermesini istedi. Leo, aday olarak belirlediği Anthemius'u (467-472) Roma'ya yolladı. Anthemius'un Roma şehrine gelerek Batı Roma'nın imparatoru olduğu dönemde Batı Roma, farklı coğrafyalarda birçok düşmanla aynı anda mücadele vermek zorundaydı. Galya'da Frank, Vizigot ve Burgondlar; Kuzey Afrika'da Vandallar imparatorluğun hali hazırda düşmanlarıydı. Sürdürülen mücadelelerde alınan yenilgiler İmparator Anthemius ile damadı Ricimer arasında soğukluk yarattı ve bu soğukluk 472 yılında iç savaşa dönüştü. Roma'nın yerli halkı ve senatörler imparatorun tarafındalardı; İtalya'da yaşayan barbarlar ise Ricimer'i destekliyorlardı. Roma 5 aylık bir kuşatmanın ardından Ricimer'in eline geçti ve Anthemius idam edildi.⁴²⁵

Ricimer, eski imparator Valentinianus'un kızı olan Placidia'nın eşi Olybrius'u imparator ilan ettiyse de aynı yıl hem yeni imparator hem de kendisi öldü. Olybrius'un ölümünden sonra Batı Roma 4 aydan fazla bir süre imparatorsuz kaldı. Gundobad (yak. 474-516) İtalya'yı idare etti. Burgond prensi olan Gundobad 472 yılındaki iç savaşta önemli rol oynamıştı ve İmparator Olybrius tarafından amcası

⁴²¹ Bir zamanlar Aetius'un hizmetinde bulunmuş olan Ricimer'in annesi Vizigot babası ise Suev kökenlidir. 456-457 yıllarında *Magister Militum* oldu; Maiorianus'u tahta çıkardıktan sonra ise *patricius* unvanını kazandı. İmparator Anthemius'un kızıyla evlenerek nüfuzunu arttırdı. Ricimer için Bkz. Martindale, Cilt 2, ss. 942-945.

⁴²² Gibbon, Cilt 3, s. 266, 271.

⁴²³ Micheal Grant, **Roma'dan Bizans'a İ.S. Beşinci Yüzyıl**, çev. Z. Zühre İlkelen, Homer Kitapevi, İstanbul, 2000, s. 39, 151.

⁴²⁴ Severus'un Ricimer tarafından zehirlenmiş olabileceğine dair Bkz. Cassiodorus Senator, **Chronica**, *Chronica Minora* IV. V. VI. VII, Cilt 2, Ed. Theodor Mommsen, Berlin, 1894, s. 144.

⁴²⁵ Mitchell, s. 172.

Ricimer'in yerine atanmıştı. 5 Mart 473'de Gundobad, comes Glycerius'u Ravenna'da imparator ilan etti. İmparator Leo ise Batı Roma tahtına Iulius Nepos'u geçirmek istiyordu ve verdiği talimatla bu adam görev yaptığı Dalmaçya'dan Roma'ya gelmekteydi. Bunun haberini alan Gundobad Burgond topraklarına kaçtı ve tahttan indirilen Glycerius'un yerine Iulius Nepos (473-475) imparator oldu.⁴²⁶

Iulius Nepos'un imparator olması, Batı Roma sakinlerini "kargaşa" döneminin bittiği düşüncesine yönlendirebilirdi. Ricimer'in ölümü, Gundobad'ın Burgond topraklarına kaçması imparatorluğun içindeki barbar ağırlığının zayıflamasıyla sonuçlandı. Üstelik kendi adayını imparator yapmış olan imparator Leo Batı Roma'ya yardımda da bulunabilirdi. Batı Roma halkının tüm bu düşünceleri, Orestes'in⁴²⁷ Iulius Nepos'a saldırısıyla son buldu. Saldırıya uğrayan Iulius Nepos önce Ravenna'ya oradan da Adriyatik üzerinden Salona'ya kaçtı. Roma'ya dönen Orestes, Oğlu Romulus Augustulus'u imparator ilan etti.⁴²⁸ Oğlu adına bir yıl boyunca Batı Roma'yı yöneten Orestes'in egemenliği, askerleriyle yaşadığı sorunlarla sona erdi. Heruli, Rugi, Sciri gibi topluluklar bu dönemde Batı Roma ordularında yer alıyorlardı ve imparatorluğun içinde bulunduğu ekonomik sıkıntılardan dolayı askerlerin maaşları zamanında ödenmiyordu. Bunun üzerine askerler İspanya ve Galya'daki federlere verildiği gibi kendileri için toprak talep ettiler. İstedikleri toprak çok geniş olmamakla birlikte Burgondlara verilen kadardı. Problemleri çözmek amacıyla toprak vermek Roma siyasi pratiğinde kullanılmaktaydı. Galya ve İspanya coğrafyalarındaki topraklar gözden çıkarılıp bağlı topluluklara verilebilirdi fakat Germenler ve Hunlar ile uzun süre birlikte yaşamış olan Orestes, İtalya topraklarını dokunulmaz kılmaya kararlı olacak kadar Romalıydı.⁴²⁹ Orestes tekliflerini reddedince askerler Sciri kökenli Odoacer'in⁴³⁰

⁴²⁶ A. H. M. Jones, **The Later Roman Empire 284-602**, Cilt 1, University of Oklahoma Press, Norman, 1964, (Cilt 1), ss. 243-244; Bury, Cilt 1, ss. 404-405.

⁴²⁷ 448-452 yılları arasında Attila'nın hizmetinde bulunan Orestes, Bizans'ın Attila'ya düzenlediği suikastın açığa çıkarılmasında etkili oldu. Avrupa Hun Devletinin yıkılışından sonra Batı Roma'ya döndü ve 475-476 civarında patricius ve magister militum oldu. Valesius, s. 49; Martindale, Cilt 2, s. 811.

⁴²⁸ Norwich, s. 144.

⁴²⁹ Procopios, **The Wars Of Justinian**, çev. Notlar H. B. Dewing Notlar Anthony Kaldellis, Hackett, Publishing Company, Indiana, 2014, (The Wars) s. 251; Bury, Cilt 1, s. 406;

⁴³⁰ Odoacer, 469/470 yılında Süev kralı Hunimund liderliğinde Ostrogotlar üzerine yürüyen Sciri liderlerinden Edeco'nun oğludur. Babasının Balkanlarda faaliyet göstermesine rağmen Odoacer imparatorluğun Batı kanadında şansını denemek istedi ve Roma'ya geldi ve Orestes'in hizmetine girdi. E. A. Thompson, **Romans and Barbarians: The Decline of the West Empire**, The University of Wisconsin Press, Madison, 1982,(Decline), ss. 63-64.

etrafında toplandılar. Orestes'in üzerine yürüyen Odoacer, Ticinum'u (Pavia) ele geçirdi ve 28 Ağustos 476 yılında Placentia'da (Piacenza) Orestes'i öldürdü. Oğlu Romulus Augustulus'u tahttan indirdi ve kendisine yıllık 6.000 solidi ödeme bağlayarak hayatının geri kalanını sürdürmesi için Campania'ya gönderdi.⁴³¹

2.4. İMPARATOR ZENO'NUN OSTROGOT POLİTİKASI

Zeno'nun imparator olarak benimsenmesi sancılı birkaç senenin ardından gerçekleşti. İsaerialıların Germenlerden farklı olarak imparatorluk tebaasında bulunmaları oldukça rahatsız ediciyken İmparator Leo'dan aldıkları ayrıcalıklarla şimdi küstah ve katlanılamaz davranışlarda bulunuyorlardı. İsaerialıların bu tavrı, okları direk olarak aynı kökenden olan İmparator Zeno'ya çevirdi. İmparatorun sarayında hali hazırda birçok karşıtı bulunmaktaydı.⁴³²

Tahta çıkışının üzerinden bir yıl geçmemişti ki İmparator Zeno'ya Konstantinopolis'te bir komplo düzenlendi. Komplonun arkasında, İmparator Leo'nun dul eşi Verina ve kardeşi Basiliscus, bunların yeğenleri Armatus, Zeno'nun görevlilerinden Illus, eski *magister officiorum*⁴³³ olan Patricius, ve Theodoric Strabo bulunmaktaydı. 475 yılının Ocak ayında kurdukları komployla Zeno'yu Konstantinopolis'ten uzaklaştırarak Basiliscus'u imparator yaptılar.⁴³⁴ İsauria'ya kaçan Zeno iki yıl kadar bu topraklarda kaldıktan sonra tekrar imparator olabildi. Aradan geçen zaman diliminde imparator Basiliscus, Patricius'u öldürdüğü için kardeşi Verina'nın desteğini kaybetmiş, Monofizit fikirleri dayatmasıyla kiliseyi kendisine düşman etmişti. Konstantinopolis'te "Tanrı'nın gazabı" sayılan bir yangın da çıkınca Zeno'nun Ağustos 476'da başkente dönüp tekrar imparator olması zor olmadı.⁴³⁵

⁴³¹ Procopios, The Wars, s. 251; MC, s. 26; Bury, Cilt 1, s. 406; Jones, Cilt 1, s. 244.

⁴³² Norwich, s. 142.

⁴³³ Tarihi kaynaklarda ilk Konstantin I döneminde görülen *magister officiorum*, Praetorian Prefect makamının yetkilerini kısıtlamak amacıyla kuruldu. *Magister officiorum*, Geç Roma İmparatorluğu'nda merkezi sivil idarenin başında bulunmaktaydı. Ayrıntılı bilgi için Bkz. Kazhdan, "Magister Officiorum", ODB Cilt 2, s. 1267.

⁴³⁴ Malalas, s. 209; Mitchell, s. 175; Ostrogorsky, Bizans, s. 57. Zeno ile Theodoric Strabo arasında Leo dönemine dayanan bir düşmanlık vardı. Leo döneminde Konstantinopolis'teki ağırlığın Germenlerden İsaerialılara kaydığı dönemde Zeno önemli bir figürdü ve bu da Aspar ile direk bağlantısı olan Theodoric Strabo ile doğrudan düşman olmaları için yeterli bir sebepti. Wolfram, Goths, s. 270; Burns, Ostrogoths, s. 57.

⁴³⁵ Malalas, s. 210; Norwich, ss. 142-143.

2.4.1. İmparator Zeno-Theodoric Amal-Theodoric Strabo Üçgeni

İmparator Zeno, Theodoric Strabo'ya karşı öncelinden daha farklı bir yaklaşımda bulunuyordu. Leo döneminde zorunlu da olsa Theodoric Strabo'nun yükselişi söz konusuydu. 473 yılındaki anlaşmayla yıllık ödeme ve önemli komutanlıklar elde etmişti. Zeno ise kendisine kurulan komplo içinde bulunan bu adamın Basiliscus döneminde devam eden tüm ayrıcalıklarını iptal etti ve Trakya Gotları üzerine saldırıda bulundu.⁴³⁶

473 yılında babası Thiudimir'in ölümüyle topluluklarının başına geçen Theodoric Amal ise 474-476 arasında Makedonya federe krallığından vazgeçtikten sonra Aşağı Moesia'ya hareket etti ve Novae şehrine ilerledi. 488 yılına kadar bu şehri merkez olarak kullanan Theodoric Amal'ın buraya gelmesinin birçok nedeni bulunmaktaydı. Bizans'ın düşmanı olan Trakya Gotları'nın kaçaklarını yakalaması kendisini İmparatorluğun doğal bir müttefiki haline getiriyordu. Novae şehrinde kendisini kanıtladığı durumda Moesia bölgesindeki Gotların, topraklarına yerleşmesini de sağlayabilirdi.⁴³⁷ Ayrıca Novae şehrinin savunulması da kolaydı. Tuna sınırı boyunca birçok savunma yapısı bulunmaktaydı ve Koca Balkan Dağları'nın doğusundaki geçitler herhangi bir saldırıya karşı kolayca kapatılabilmekteydi.⁴³⁸

Theodoric Amal'ın Zeno ile ilişkileri iyi bir şekilde başladı. 475 yılı ve sonrasında İsaoria'da bulunan Zeno kendisinden yardım isteğinde bulunmuştu. Zeno Konstantinopolis'e girip egemenliğini tekrar kazandığı zaman Theodoric Amal'ı başkente davet etti. Theodoric Amal'ı "evlat edinerek" onun adına sarayının önüne atlı bir heykel diktirdi⁴³⁹ ve yıllık ödeme de vermeyi kabul etti.⁴⁴⁰

477 yılında İmparator Zeno'nun kendisine karşı takındığı tavırdan rahatsız olan Theodoric Strabo, Konstantinopolis'e elçi yolladı. Theodoric Strabo barış talep ediyordu. Kendisi düşman olarak görülmesi rağmen Bizans'ın müttefiki olan Theodoric Amal imparatora daha büyük zararlar veriyordu. Balkanlardaki

⁴³⁶ Wolfram, Goths, s. 270; Burns, Ostrogoths, s. 57.

⁴³⁷ Wolfram, Goths, s. 270.

⁴³⁸ Heather, Gotlar, ss. 230-231.

⁴³⁹ Valesius, s. 53; Mierow, ss. 134-135; Malchus, s. 437.

⁴⁴⁰ Wolfram, ss. 270-271; Bradley, s. 139.

imparatorluk şehirlerini tahrip ediyordu. Senato ve askerlerle görüşen Zeno'ya Theodoric Strabo'nun Basiliscus'un isyanına karıştığı, Trakya'da halka kötü davrandığı hatırlatıldı. Theodoric Strabo, barış için değil komutanlık elde etmek için askerlerini yollamıştı. Tüm bunları duyan Zeno, Theodoric Strabo'nun barış teklifini reddetti⁴⁴¹ ve 477/478 yılında resmi olarak Theodoric Amal ve Gotlarıyla müttefik olarak kaldı.⁴⁴²

Theodoric Strabo'nun zayıf düştüğü için barış teklifinde bulunduğunu düşünen Zeno ordularını Trakya'ya yolladı fakat Theodoric Strabo ve Gotları beklenmedik bir direnç gösterdiler. İmparatorluk ordusunu yendikten sonra başkent Konstantinopolis'e doğru ilerlemeye başladılar. Barış teklif etme sırası şimdi Zeno'ya geldi.⁴⁴³

Theodoric Strabo'ya gönderdiği elçi aracılığıyla Bizans'a düşmanlık beslememesi ve oğlunu Konstantinopolis'e rehin olarak göndermesi şartıyla ele geçirdiği topraklarda istediği gibi yaşayabileceğini belirtti. Theodoric Strabo, başladığı mücadeleyi sonlandırmaya hazırlandığını belirterek Zeno'nun teklifini reddetti. İmparator Zeno, düştüğü güç durumda Theodoric Amal'ın kapısını çalmak zorunda kaldı. Theodoric Amal, Zeno ve bütün senato üyelerinin Theodoric Strabo ile herhangi bir işbirliğine girmeyeceklerine dair yemin etmedikleri takdirde hiçbir anlaşmaya sıcak bakmadığını belirtti. Gerekli sözler verildikten sonra savaş planı oluşturuldu: Marcianopolis'ten yola çıkan Theodoric Amal ve ordusuna, Koca Balkan Dağları'nın geçidinde 6.000 piyade ve 2.000 süvari, Hebrus (Meriç) nehri yakınlarında ise 20.000 piyade ve 10.000 süvari katılacaktı. Ortaya konan bu planın yanında Zeno'nun farklı bir amacı bulunmaktaydı. İki Got kralını birbiriyle savaştırmak aradan çekilmeyi hedefliyordu ve 478'de ordusuyla⁴⁴⁴ birlikte Koca Balkan Dağları'nın geçidinden geçip Hebrus civarına gelen Theodoric Amal'ı karşılayan herhangi bir imparatorluk ordusu bulunmamaktaydı.⁴⁴⁵ Zeno'nun rehberleri Theodoric Amal ve ordusunu farklı bir güzergâhtan Theodoric Strabo'nun

⁴⁴¹ Malchus, ss. 422-423.

⁴⁴² Heather, Gotlar, ss. 231-232.

⁴⁴³ Bradley, s. 140.

⁴⁴⁴ Heather, Theodoric Amal'ın ordusunun 10.000 kişiden oluştuğunu düşünmektedir. Heather, Gotlar, ss. 232-233.

⁴⁴⁵ Malchus, ss. 427-429.

kampının bulunduğu yere getirmişlerdi.⁴⁴⁶ Karşı karşıya gelen iki düşman Ostrogot grubu arasında küçük çatışmalar ve yağmalar yaşandı.⁴⁴⁷ Theodoric Strabo, kendisini duyurabilecek kadar Theodoric Amal'ın kampına yaklaştı ve şunları söyledi:

Onlar [Romalılar] barış içindeyken Gotların birbirlerini yıpratmalarını arzuluyorlar. Hangimiz kaybedersek kaybedelim hiçbir çaba sarfetmeden kazanan olacaklar ve hangimiz karşı tarafı yokederse etsin, az sayıdaki askerle kalarak Roma ihanetiyle yüzleşeceği için (denildiği gibi) bir Kadmos Zaferi'nin⁴⁴⁸ tadını çıkaracak. Şimdi seni çağırıp birlikte mücadele vereceklerini bildirdikten sonrane seninle geçitlerde buluştular ne de buraya geldiler. Seni ihanet ettiğin insanlara düşüncesizliğin yüzünden adil bir ceza ödemen ve en utanç verici şekilde öldürülmen için yalnız bıraktılar.⁴⁴⁹

Theodoric Strabo ertesi gün benzer bir konuşma yaptı ve söylediklerinden etkilenen Theodoric Amal'ın adamları, Theodoric Strabo ile anlaşma yapması gerektiğini, aksi durumda kendisini takip etmeyi bırakacaklarını söylediler. İki lider bir nehir kenarında buluştular ve aralarında anlaşma sağladıktan sonra Konstantinopolis'e ayrı ayrı elçilik heyeti yolladılar. Theodoric Amal, elçiler aracılığıyla, verdiği sözde durmadığı için Zeno'yu ihanetle suçluyor ve Theodoric Strabo ile aralarında bir anlaşmanın bulunduğunu bildiriyordu.⁴⁵⁰ Ayrıca Gotların yerleşiminin Moesia'dan Koca Balkan Dağları'na kadar genişletilmesini ve bir sonraki hasada kadar ordusuna yetecek kadar tahıl ve domestikci olarak bilinen imparator gelirlerinden ödenek istiyordu.⁴⁵¹ İsteklerinin yerine getirilmediği durumda ihtiyaçlarını yağma yoluyla karşılamak isteyen ordusunu durduramayacaktı. Theodoric Strabo ise Leo döneminde yapılan anlaşmaların devam ettirilmesini, geçmişten kalan ödemelerin tamamının yapılmasını ve Konstantinopolis'teki akrabalarının kendisine iade edilmesini istiyordu. İmparator Zeno elçilere, Theodoric Amal'ın kendisine ihanet ettiğini, Bizans ordularıyla buluşmadan önce Theodoric Strabo ile görüşüp anlaşma yaptığını ve bunun haberini alan imparatorluk birliklerinin ortaya çıkmadığını belirtti. Theodoric Amal'a tekrar bir teklifte bulunan

⁴⁴⁶ Heather, Gotlar, s. 233.

⁴⁴⁷ İki Got lideri de kurmak istedikleri Got Krallığı için karşı taraftaki Gotları yanlarına çekme amacı güdüyordu. Bu doğrultuda savaşta ölenlerin iki taraf adına kayıp olduğunu düşündüklerinden büyük bir savaştan kaçınıyorlardı. Wolfram, Goths, s. 271.

⁴⁴⁸ Kadmos Savaşı, M.Ö 275 yılında "Batı Hellen Krallığı" kurma düşüncesine sahip olan Epiros kralı Pyrrhos ile Romalılar arasında gerçekleşti. Savaşı kazanan Pyrrhos, büyük kayıp verdiğinden dolayı zaferin meyvesini toplayamadan Epiros'a döndü. İplikçioğlu, Hellen ve Roma, s. 78. Kadmos Zaferi benzetmesi, kaybedilenlerin, zaferleri gölgelediği durumlar için kullanılmaktadır.

⁴⁴⁹ Malchus, s. 429.

⁴⁵⁰ Malchus, s. 431.

⁴⁵¹ Wolfram, Goths, s. 272.

Zeno, Theodoric Strabo'yla savaşıp kazandığı durumda 1.000 pound altın, 40.000 pound gümüş ve 10.000 nomisma vereceğine söz verdi. Ayrıca Theodoric Amal'ı Konstantinopolis'ten soylu bir kadınla evlendirecekti. Theodoric Amal, verdiği teklifi reddedince askeri mücadeleye başlayan Zeno bu mağlup olunca Theodoric Strabo ile anlaşma yapmak zorunda kaldı.⁴⁵²

Theodoric Strabo'nun şartları açtı. Kendisinin belirlediği 13.000 kişilik birliğin giderlerinin Bizans İmparatorluğu tarafından karşılanması, iki *scholae*⁴⁵³ komutanlığının kendisine verilmesi, önceki topraklarının ve Basiliscus tarafından kendisine tanınan imtiyazların iadesi durumunda barışacağını bildirdi.⁴⁵⁴

Zeno'nun bu durumda fazla seçim şansı bulunmamaktaydı. 478 yılında düzenlenen bir suikast ile generali Illus Isauria'ya kaçmak zorunda kalınca merkez ordularına olan güven sarsılmıştı bu da orduların dağıtılmasını zorunlu kılmıştı.⁴⁵⁵

Anlaşmayı kabul eden Zeno Theodoric Amal'a ait komutanlığı Theodoric Strabo'ya verdi ve vaadlerinin boş olmadığını göstermek adına Gotlara bir miktar para da gönderdi.⁴⁵⁶

Theodoric Strabo ile İmparator Zeno'nun işbirliğini öğrenen Theodoric Amal, Rodop Dağları üzerinden Stobi'ye geldi, şehri yağmaladı ve garnizonunu katletti. Gotların şehirde yarattığı panik ortamı, yerli halkın Zeno'nun eleyhlerine karar aldığını düşünmelerine neden oldu vebölge valisinin sarayını ateşe verdiler. Tehlikenin farkına varan Zeno, Theodoric Amal'a elçileri aracılığıyla barış teklif etti. Barış teklifinin kabul edilmesiyle birlikte alınan kararlar Theodoric Amal ve beraberindekiler yanlarına 200 pound altın verilerek Pautalia'ya (Köstendil) yerleştirildiler.⁴⁵⁷ Böylelikle Zeno, iki Ostrogot liderini de kontrol altında tutmuş oluyordu. Theodoric Strabo'nun herhangi bir sıkıntı çıkartması durumunda yakınına

⁴⁵² Malchus, ss. 431-433.

⁴⁵³ Diocletianus ya da Konstantinus I döneminde kurulduğu düşünülen *scholae*, İmparatorluğun saray muhafız alayıdır. *Magister Officiorum*'a bağlı olan *scholae* alayları 500 kişiden oluşmakta ve Batı Roma'da 5, Bizans'da ise 7 tane bulunmaktadır. Konstantin I döneminde ağırlıklı olarak Frank ve Alemanni toplulukları arasından seçilmekteydi. 5. yüzyıl ortalarında aktif askeri özelliklerini kaybederek seramonilerde kullanılmaya başladılar. *Scholae* hakkında detaylı bilgi için Bkz. Kazhdan, "Scholae Palatinae", ODB Cilt 3, ss. 1851-1852.

⁴⁵⁴ Malchus, s. 435.

⁴⁵⁵ Burns, Ostrogots, s. 58; Heather, Gotlar, ss. 233-234.

⁴⁵⁶ Malchus, s. 435.

⁴⁵⁷ Malchus, Theodoric Amal, Pautalia'ya yerleşme kararının alınmasının ardından Epirus üzerinde bir takım faaliyetlere girdiğini aktarır. Malchus, s. 439. Bradley ise İmparator Zeno'nun Gotlara yerleşmeleri için Epirus'u teklif ettiğini düşünmektedir. Bradley, s. 143.

yerleştirdiği Theodoric Amal'ı adaşına karşı kullanabilirdi. Theodoric Amal ise herhangi bir problem anında Illyricum ve Trakya gleri arasında sıkışacaktı.⁴⁵⁸

İmparator Zeno'nun planı bir kez daha başarısız oldu. Elçilik heyeti Konstantinopolis'te görüşme yaparken Epirus'ta bulunan Sidimund⁴⁵⁹ ile görüşen Theodoric Amal'ın kafasında Adriyatik kıyılarındaki Epidamnus'a (Dures) yerleşmek bulunmaktaydı. Theodoric Amal ile anlaşan Sidimund, şehir sakinlerine barbarların İmparator Zeno tarafından bu bölgeye yerleştirildiklerini ve kendilerinin olabildiğince erken bir zamanda şehri terketmelerinin yararlarına olacağını söyleyerek kandırdı. Theodoric Amal'a karşı koyabilecek askeri gleri de bir bahaneyle uzaklaştırdı. Sidimund'un yolladığı haberi alan Theodoric Amal imparatorluk elçilerini oyalamak için kız kardeşinin hastalığını bahane etti. Batıya doğru yola koyulmadan önce Manastır şehrinde bulunanlardan ordusu için tahıl ve şarap istedi. Talepleri karşılanmayınca da şehri ateşe verdi. Theodoric Amal batıya doğru yaptığı yolculuk sırasında ordusunu üç ana kola ayırdı. Ordunun n kısmını kendisi kontrol ediyordu. Orta kısım Soas adındaki generalin komutasındaydı ve en arkada ise Theodoric Amal'ın kardeşi Theodimund bulunmaktaydı. Theodoric'in batı güzergâhında ilk saldırdığı şehir Lychnidus (Ohri) oldu. şehrin iyi bir konumda bulunması, erzak ve su sıkıntısı çekmemesi Theodoric Amal'a karşı direnç göstermesinde etkili oldu ve şehir sakinleri teslim olmadılar. Yoluna devam eden Theodoric Amal, sakinleri tarafından terkedilmiş olan Scampa⁴⁶⁰ üzerinden yoluna devam ederek Epidamnus'u ele geçirdi.⁴⁶¹

Theodoric Amal'ın Epidamnus politikasıyla Bizans'da Zeno adına Adamantius ilgileniyordu. Aristokrat kökenli olan Adamantius, Konstantinopolis'in eski valilerindendi. Theodoric Amal'ın Epidamnus'a girdiğini Selanik'te haber alan Adamantius, bir haberci göndererek Theodoric Amal'ın anlaşmanın dışına çıktığını, kendisi oraya gelene kadar mevcut durumunu koruması gerektiğini bildirdi. Daha

⁴⁵⁸ Malchus, ss. 435-439.

⁴⁵⁹ Got kökenli olan Sidimund, bir zamanlar Zeno karşıtlarının yanında yer almıştı ve güvenliği için Epirus'a kaçmıştı. Zeno ile arasını düzelten bu adamın Durazzo yakınlarında zengin toprak mülkleri bulunmaktaydı. Malchus, s. 439; Wolfram, Goths, s. 274.

⁴⁶⁰ Scampa/Scampia'nın konumu tam olarak bilinmemekle birlikte Wolfram'a göre Durazzo'ya (Dra) en az 20 mil uzaklıktadır. Wolfram, Goths, s. 274.

⁴⁶¹ Ioannis, s. 431; Malchus, ss. 439-443

sonra Selanik'ten Edessa'ya⁴⁶² (Vodin) geçti, burada Sabinianus'la buluştu ve ona general olarak atandığını söyledi. Sabinianus'un, yanında ordusunun küçük bir kısmı bulunduğu için Theodoric Amal'a hemen saldırmanın güvenli olmadığına karar verildi ve tüm noktalara gönderilecek olan emirlerle askerlerin toplanılması kararlaştırıldı. Theodoric Amal'a tekrar haber yollayan Adamantius, kendisiyle görüşmek istediğini bildirdi. Theodoric Amal ile Lychnidus'da buluşabilirlerdi ya da isterse Soas ve diğer birkaç önemli generalin rehin olarak yollanması karşılığında Adamantius Epidamnus'a gelebilirdi. Ortaya çıkan probleme rağmen (Sabinianus generalleri sağ sağlim teslim edeceğine dair söz vermek istememişti) Adamantius iki yüz adamıyla birlikte Epidamnus'da Theodoric Amal ile buluştu. Ostrogot kralı Adamantius'a şunları söyledi:

Trakya'nın tamamen dışında, İskitya'ya doğru çok uzak bir yerde yaşamayı seçtim. Orada kalarak kimseye rahatsızlık vermemem gerektiğini düşündüm ve yine de imparatorun emrettiği herşeye hazırlıklı olmalıydım. Triarius oğlu Theodoric'e karşı savaşacakmış gibi beni çağırdınız. İlk olarak Trakya generalinin kuvvetleriyle birlikte derhal bana katılacağına dair söz verdiniz. General ortaya çıkmadı. Daha sonra Got ordularının ödemelerinden sorumlu Cladius'un, paralı askerlerin ödemeleriyle geleceğine dair söz vermişsiniz. Onu da asla görmedim. Üçüncüsünde ise yolladığınız rehberler, bizi düşmana doğru giden basit yollardan çevirerek iki tarafında da uçurumların bulunduğu patikadan geçirdiler. Burada süvarilerle, vagonlarla ve bütün ordunun yüküyle yolculuk ettiğimizden dolayı ani bir düşman saldırısında tüm kuvvetlerimizle birlikte tamamiyle bir felakete uzak değildik. Ardından onlarla bir anlaşma yapmak zorunda kaldık ve bunun için teşekkür etmemiz gerekir. Terkettiğin zaman bizi öldürebilirlerdi. Yine de bizi bağışladılar.⁴⁶³

Adamantius ise Theodoric Amal'a imparatorluk tarafından verilen imtiyazları hatırlattı. İmparator'un kendisini evlat edindiğine değinen Adamantius, bir babaya karşı nasıl davranılması gerekirse o şekilde davranması gerektiğini vurguladı. Epidamnus'u boşaltarak Dardania'ya yerleşmesi iki taraf için de daha iyi olurdu. Theodoric Amal teklife sıcak baktı ama hali hazırda bu bölgeye gelen ordusu dinlenmeden yeni bir yolculuğa başlayamazdı. 478/479⁴⁶⁴ kışını Epidamnus'ta atlatması için zaman istedi. Yeni toprakların işgaline girişmeyecekti, anlaşmaya olan güvenini göstermek adına annesini ve kızkardeşini rehine olarak gönderecek ve seçkin 6.000 askeriyle birlikte Trakya'ya dönecekti. Theodoric Amal ve Adamantius

⁴⁶² Edessa ismini taşıyan birden fazla şehir bulunmaktadır. Yunanistan'da bulunanın dışında Türkiye'de bulunan Şanlıurfa şehri de Edessa adıyla bilinmektedir. Colin McEvedy, **Ortaçağ Tarihi Atlası**, çev. Ayşen Anadol, Sabancı Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2010, s. 60.

⁴⁶³ Malchus, ss. 439-445.

⁴⁶⁴ Wolfram, Goths, s. 275.

arasında görüşülen bir diğer mesele ise Theodoric Strabo meselesiydi. Theodoric Amal, adaşının yerine Bizans generali olup imparatorluk içinde rahat bir yaşam sürebilecekse Illyra ordularıyla birlikte Trakya'da bulunan tüm Gotları yokedebileceğinin sözünü verdi. Adamantius, kendisinin anlaşma yetkisinin bulunmadığını konuştuklarını imparatora aktaracağını söyleyerek buluşma yerinden ayrıldı.⁴⁶⁵

Theodoric Amal ile Adamantius'un görüşüp anlaştığı dönemde alınan kararları tamamen değiştirecek bir olay yaşandı. Sabinianus orduları toplayıp Theodimund'un ordularına saldırdı. 2000 vagon ve 5000 Got ele geçirildi. Adamantius'un Theodoric Amal ile olan görüşmesinin ve Sabinianus'un son faaliyetinin haberlerini alan İmparator Zeno, Theodoric Amal ile herhangi bir barışın yapılmamasını emretti.⁴⁶⁶ 480 yılında Theodoric Amal ve Gotlarına karşı Bizans birlikleri saldırılara başladılarsa da Epidamnus surları arkasına geçmiş olan Gotlara karşı bir başarı elde edemediler.⁴⁶⁷

479 yılında İmparator Zeno'nun egemenliğine karşı yeni bir isyan baş gösterdi. Hareketin başında imparator Marcianus'un adını taşıyan torunu Marcianus bulunmaktaydı. Theodoric Strabo da Marcianus'a destek vermekteydi.⁴⁶⁸ Konstantinopolis'teki isyanın haberini duyar duymaz derhal kuvvetlerini toplayarak Bizans İmparatoru'nu ve başkenti korumak istiyormuş gibi şehre geldi. Ama Marcianus'un isyanı kısa zaman önce bastırılmıştı. İmparator Zeno, Theodoric Strabo'nun amacının farkındaydı fakat hali hazırda bir iç mücadeleden çıktığı ve yeni bir tanesine hazır olmadığı için Theodoric Strabo'ya bir miktar altın göndererek Trakya'ya dönmeye ikna etti.⁴⁶⁹

Trakya'ya dönen Thodoric Strabo, 481 yılında saldırılarına devam etti.⁴⁷⁰ Kuvvetleriyle birlikte Konstantinopolis'e ilerledi. Sycae'e (Galata) geçtiyse de girişimleri başarısız kaldı. Bunun üzerine Pros Hestiais ve Losthenium'a (İstinye) yöneldi ve Bitinya'ya geçmeye çalıştı. Gerçekleşen deniz mücadelesini kaybeden Theodoric Strabo, Trakya'ya döndü ve iki kardeşi, oğlu Recitach, karısı ve 30.000

⁴⁶⁵ Malchus, ss. 445-447.

⁴⁶⁶ Malchus, ss. 447-449.

⁴⁶⁷ Heather, Gotlar, ss. 235-238.

⁴⁶⁸ Ioannis, s. 429; Malchus, s. 451.

⁴⁶⁹ Malchus, s. 451.

⁴⁷⁰ Heather, ss. 236-237.

kişilik ordusuyla Yunanistan'a ilerlediği günlerde Stabulum Diomedis (Tirida) denilen yerde öldü.⁴⁷¹

Theodoric Amal ve beraberindekilerise 481-482 arasında Epidamnus'dan çıkarak Larissa'yı yağmaladılar ve Teselya'yı harabeye çevirdiler. Theodoric Amal'ın bu zararlı faaliyetleri İmparator Zeno'yu anlaşma yapmaya zorladı. Dacia Ripensis ve Aşağı Moesia'da yerleşebilecekleri toprağın yanında yıllık ödemeler ve liderleri Theodoric Amal'a magister militum unvanı ve 484 yılı için konsüllük verildi.⁴⁷² Theodoric Amal, 484 yılı için konsül seçildi. Ostrogot kralı, konsül unvanı alan ilk barbar kralı oldu.⁴⁷³

Basiliscus ve Marcianus isyanlarını atlatan İmparator Zeno, 483-484 yıllarında yükselen rakibi Illus'un isyanıyla karşı karşıya kaldı.⁴⁷⁴ Konstantinopolis'te kendisine karşı yapılan bir suikastten sağ kurtulan Illus, olayın arkasında İmparator Zeno'nun olduğunu düşündü ve Antakya'ya kaçtı.⁴⁷⁵ Basiliscus isyanında da aynı tarafta olduğu Verina'yı yanına getirterek Leontius'u imparator ilan ettirdi.⁴⁷⁶ Batıda Theodoric Amal ve Recitach'ın arasındaki problemlerle uğraşan İmparator Zeno ancak 484'un sonuna doğru Illus meselesine yönelebildi.⁴⁷⁷ Dönemin konsülü olan Theodoric Amal'ı Illus üzerine yolladı fakat Ostrogot kralına güvenemediği için⁴⁷⁸ henüz Nikomedia sınırlarındayken geri çağırdı ve yerine Aspar'ın oğlu Armenaric ve beraberindeki Rugileri görevlendirdi.⁴⁷⁹ İki taraf arasında 484 yılında gerçekleşen mücadeleleri kaybeden Illus ve beraberindekiler, Isauria Dağları'ndaki Cherris kalesine sığındılar. Verina birkaç gün içinde öldü. Illus

⁴⁷¹ Ioannis, Theodoric Strabo'nun attan düşerek ya da oğlu Recitach tarafından öldürüldüğünü aktarır. Ioannis, 431-433.

⁴⁷² MC, s. 28; Mierow, ss. 134-135; Heather, Gotlar, ss. 238-240. Patricius ve konsül olan Theodoric Amal Flavius ön adını kullandı. Flavius, M.S. 1. yüzyılda Roma İmparatorluğunu arka arkaya yöneten Vespasianus, Titus ve Domitianus'un kullandığı ön addır. Wolfram, Goths, s. 277.

⁴⁷³ Theodoric Amal, imparatorluğun konsil unvanı verdiği ilk barbar kralıdır. Bkz. Heather, ss. 238-239.

⁴⁷⁴ MC, s. 28.

⁴⁷⁵ Bury, Cilt 1, s. 396.

⁴⁷⁶ Ioannis, s. 435.

⁴⁷⁷ Bury, Cilt 1, s. 396. Theodoric Strabo'nun oğlu Recitach, Theodoric Amal'ı kıskandığı için Balkanlarda ayaklanınca İmparator Zeno, Theodoric Amal'ı adaşının oğlu üzerine gönderdi. Theodoric Amal, Recitach'ı Bonophatiana denilen yerde ziyafete gittiği sırada öldürdü. Ioannis, s. 437.

⁴⁷⁸ İmparator Zeno'nun Theodoric Amal ile Illus'un ittifak yapmasından korktuğu düşüncesi için Bkz. Burns, Ostrogoths, s. 64.

⁴⁷⁹ Ioannis, s. 437.

ve Leontius ise dayandıkları 4 yılın ardından ele geçirildiler ve idam cezasına çarptırıldılar.⁴⁸⁰

2.4.2. Ostrogotların İtalya'ya Göç Süreci

Theodoric 486-487 yılında tekrardan askeri faaliyetlere başladı.⁴⁸¹ Recitach'ın ölümünden sonra Trakya Gotları'nın lidersiz kalması ve önemli bir kısmının Theodoric Amal'a katılması,⁴⁸² Ostrogot kralını Trakya'da rakipsiz kılıyor ve Bizans İmparatorluğu'na karşı elini kuvvetlendiriyordu. Bunun yanında artan nüfus, daha fazla kaynak ve daha fazla alan ihtiyacını da ortaya çıkardı.⁴⁸³

Trakya Gotlarından aldığı gücün yanında Illus ile mücadelesinde İmparator Zeno'nun kendisine güvenmemesi Bizans ile Ostrogotların aralarının açılmasına neden oldu. Illus'un davasını terkederek Isaurialılara yapılan para ödemeleri de Ostrogot Kralı'nın hoşuna gitmeyen bir başka gelişmeydi.⁴⁸⁴

Sebebi her ne olursa olsun Bizans İmparatorluğu'nu baskı altına almaya çalışan Theodoric Amal, Trakya'yı talan etti. İmparator Zeno'nun yardım aldığı Bulgarlar⁴⁸⁵ bile Ostrogotları durduramadı ve Konstantinopolis'e ilerlemeye devam ettiler.⁴⁸⁶ Başkente 14 mil uzaklıkta bulunan Melantias'ı⁴⁸⁷ ele geçirdiler ve güzergâhı üzerindeki şehirleri ateşe vererek Novae'ye geri döndüler. İmparator Zeno, barış teklifinde bulundu ve arayı yumuşatmak adına sarayında rehine olarak bulunan Theodoric Amal'ın kız kardeşini serbest bıraktı. İmparator Zeno on yılı geçen zamandır batıda Gotlarla uğraşmaktaydı ve artık bu sorunu tamamen bitirmeyi düşünmekteydi. Görüşmeler sonucunda Ostrogotların İtalya'ya gitmelerine karar verildi.⁴⁸⁸

⁴⁸⁰ Bury, Cilt 1, s. 398.

⁴⁸¹ MC, s. 29.

⁴⁸² Heather, s. 239.

⁴⁸³ Burns, Ostrogoths, s. 65.

⁴⁸⁴ Jones, Cilt 1, s. 229; Thomas Hodgkin, **Italy and Her Invaders 476-535**, Cilt 3, Clerandon Press, Oxford, 1896, (Cilt 3) s. 117.

⁴⁸⁵ Tarihi kaynaklarda isimleri ilk kez bu olayla geçen Bulgarların kökenlerinin Ural, Fin, Slav ve Tatar gibi milletlere dayandığı iddia edilmiştir fakat yapılan araştırmalarla Türk kökenli oldukları tanıtlanmıştır. Kafesoğlu, s. 197.

⁴⁸⁶ Heather, Gotlar, s. 239; Wolfram, Goths, s. 277.

⁴⁸⁷ Melantias'ın yeri tam olarak saptanamamakla birlikte İstanbul Yarımburgaz olduğuyla alakalı Bkz. Richard J. A. Talbert (Ed.), **Barrington Atlas of the Greek and Roman World**, Princeton University Press, Princeton, 2000, s. 790.

⁴⁸⁸ Ioannis, s. 445; Valesius, s. 53; Procopios, The Wars, s. 251; Mierow, ss. 135-136.

İmparator Zeno ve Theodoric Amal'ın böyle bir karar almasında birden fazla sebep bulunmaktaydı. Herşeyin başında İtalya'da tahtı elinde tutan Odoacer bir gaspçıydı. 476 yılında Romulus Augustulus'u tahtan indirerek yönetimi eline geçirmişti. İmparator Zeno'ya göre Batı Roma'nın yöneticisi hala Iulius Nepos idi.⁴⁸⁹ Üstelik şimdi gözünü Balkan topraklarına dikmiş ve Ostrogotların boşalttığı Epidamnus ve civarına yöneldikten sonra İmparator Zeno'nu gönderdiği Rugileri yenilgiye uğratmıştı.⁴⁹⁰

Ostrogotların İtalya'ya gitmelerinin/gönderilmelerinin planlama aşamasında kaynaklar farklı tutuma sahiptirler. Anlaşmanın yazılı bir metnin bulunmaması gelecekte Bizans İmparatorluğu ve İtalya Ostrogot Krallığı yöneticileri arasında İtalya coğrafyasının sahipliği üzerine tartışmalara sebep olacaktı.⁴⁹¹

Jordanes'e göre Ostrogotların İtalya'ya gitme fikri, Theodoric Amal tarafından İmparator Zeno'ya sunuldu. Batı Roma'nın bir gaspçı tarafından yönetildiğini vurgulayan Theodoric Amal, İmparator Zeno'nun izin vermesi halinde İtalya'ya gidip Odoacer'i yendikten sonra İmparator'dan bir armağan olarak bu toprakları yönetecekti.⁴⁹² İmparator Zeno'nun İtalya'da bulunan gaspçının yerine yerine yenisini yerleştirmesi mantıksız görülmektedir. Böyle bir işe kalkışmasının nedenlerinden biri de Balkanlarda nefes almak ve en azından rakiplerinin birinden kurtulmak da olabilir. İtalya'daki mücadelenin kazananı her kim olursa olsun durum Bizans İmparatorluğu'nun yararına olacaktı. Ostrogotların İtalya'ya göçüyle hali hazırda bir düşmanından kurtulmuş olan imparatorluk Theodoric Amal'ın kazanması durumunda ise İtalya'yı tekrardan imparatorluğa bağlama fırsatını elde ediyordu.⁴⁹³

⁴⁸⁹ Batı Roma tahtını ele geçiren Odoacer'in konumuyla alakalı farklı görüşler bulunmaktadır. Bury Odoacer'in İmparator Zeno'ya saygı duyduğunu ve kendisini bir imparatorluk memurlu olarak görerek kafasında Bizans İmparatorluğu'ndan ayrılma fikrinin bulunmadığını düşünmektedir. Batı egemenliğini eline alan Odoacer hali hazırda imparatorluk sembollerini de Konstantinopolis'e yollamıştı. Bury, *Barbarların*, s. 120. Thompson ise 476-489 yılları arasında Odoacer'in hukuken tanımlanabilecek bir konumu olmadığını düşünmektedir. Zeno-Odoacer arasındaki ilişkiyi, Valentinus III-Aetius ilişkisine benzeten bir görüşün bulunmasının yanında; Odoacer'in Afrika kralı Geiseric kadar özgür ve bağımsız bir kral olduğuna dair farklı bir fikir de orta atılmıştır. Odoacer'e dair görüşler için Bkz. Thompson, *Decline*, ss. 65-69.

⁴⁹⁰ Burns, *Ostrogoths*, s. 64; Bury, *Cilt 1*, s. 422.

⁴⁹¹ Procopius, *The Wars*, s. 332.

⁴⁹² Mierow, s. 135. Wolfram, Theodoric Amal'ı İtalya'ya yönlendiren sebeplerden birinin de Odoacer tarafından yenilgiye uğratılan ve İtalya'dan kovulan Rugilerin kendisinden yardım istemesi olduğunu düşünmektedir. Wolfram, *Goths*, s. 279.

⁴⁹³ Thomson, *Decline*, 74.

Döneme ışık tutan yazarı anonim bir kaynağa göre Theodoric Amal, Odoacer'i yenmesi halinde, İmparator Zeno'nun gelişine kadar İtalya topraklarına egemen olacaktı.⁴⁹⁴ Theodoric Amal'ın Zeno'nun gelişine kadar İtalya'da egemenlik süreceğinin belirtilmesi, İtalya'nın hala Bizans İmparatorluğuna ait olduğunu göstermektedir.⁴⁹⁵

Procopius'un aktarımına göre ise Gotlar hem imparator hem de kendileri adına İtalya'ya giderler: *"Ancak herhangi bir durumu kendi yararına nasıl çözeceğini kavrayan İmparator Zenon, Theoderic'i İtalya'ya yürümesi, Odoacer'e saldırması ve batı egemenliğini kendisi ve Gotlar adına kazanması için cesaretlendirdi."* Senatör rütbesinde olmasından dolayı Odoacer'in yerine geçip İtalya'da yaşayanlar üzerinde egemenlik kurması Balkanlarda İmparator Zeno'ya rakip olmasından iyiydi.⁴⁹⁶

Theodoric Amal'ın 487 anlaşması öncesi kafasında İtalya'ya gitme fikrinin bulunduğu ihtimaller arasındadır. 479 yılında Epidamnus'a ilerlerken bir sonraki hamlesi Adriyatik kıyılarından karşıya geçmek olabilirdi. Bunun yanında Adamantius ile yaptığı görüşmede İmparator'un isteği durumunda Iulius Nepos'u Odoacer'in yerine tahta geçirebileceğini söylemişti.⁴⁹⁷ Fakat Gotları Adriyatik kıyılarından uzak tutmak isteyen Adamantius bu teklifi reddetmişti.⁴⁹⁸

Kaynaklara bakılarak Theodoric Amal'ın Balkanlardan İtalya'ya gidişinin kimin tarafından ortaya atıldığını saptamak görüldüğü gibi oldukça zor görülmektedir. Kararın karşılıklı olarak oluşturulduğu dahi söylenebilir çünkü Theodoric Amal'ın İtalya'ya gidişi iki tarafa da çıkar sağlamaktadır.⁴⁹⁹ İmparator Zeno'nun Theodoric Amal'ı başından atmak için birçok sebebi vardı. Bunun yanında Ostrogot Kralı'nın da kendisi ve topluluğu için önemli kararlar verme zamanı gelmişti. Bizans İmparatorluğu ile girişeceği uzun süreli bir mücadeleden kazanan olarak çıkacağını düşünmemekteydi. İmparatorluktan aldığı ödemeler de halkının

⁴⁹⁴ Valesius, s. 53. Theodoric Amal'ın İtalya'ya kral olarak değil de bir general bir soylu olarak gönderildiğine dair Bkz. Heather, Gotlar, s. 310. Valesius, İmparator Zeno'nun gözünü İtalya'ya diktiğini göstermektedir. Hali hazırda Odoacer'i tanımayan İmparator'un anlaşılmaya göre istediği zaman Theodoric'i görevden hakkı bulunmaktaydı. Bu maddenin konulmasının bir diğer sebebi de, haliyle, İmparator Zeno'nun kurtulduğu bir gaspçının yerini yenisinin almamasını istemesiydi. Burns, Barbarların, ss. 126-127.

⁴⁹⁵ Bury, Cilt 1, s. 422.

⁴⁹⁶ Procopios, The Wars, s. 251.

⁴⁹⁷ Malchus, s. 447.

⁴⁹⁸ Wolfram, Goths, s. 276.

⁴⁹⁹ Hodgkin fikrin Theodoric Amal tarafından ortaya atıldığını düşünmektedir. Hodgkin, Cilt 3, s. 120.

ekonomik ihtiyaçlarını tam olarak karşılayamamaktaydı ve bunu takipçilerine yansıtmak istemiyordu. İmparatorluğun verdiği farklı topraklarda geçici olarak yaşamaktansa artık kalıcı bir krallık kurma düşüncesine sahipti.⁵⁰⁰

Yola çıkmak için hasat zamanını bekleyen Theodoric Amal ve Gotları tahminen 488 yılının Eylül-Kasım ayları arasında Tuna kıyılarındaki merkezleri Novae'den yola çıktılar.⁵⁰¹ Theodoric Amal'la birlikte yola çıkan topluluğun büyüklüğü hakkında farklı sayılar öne sürülmektedir.⁵⁰²

Theodoric Amal ve beraberindekilerin Adriyatik Denizi'ni geçecek gemileri bulunmadığı için hedefleri Tuna boyunca ilerleyerek İtalya'ya kuzeyden girmekti.⁵⁰³ Bu doğrultuda Tuna'nın güney kıyılarındaki yollarına devam ettiler ve sırasıyla Viminacium ve Singidunum üzerinden Sirmium kentine doğru yaklaşık 482 kilometre yol katettiler.⁵⁰⁴ Sirmium yakınlarına geldiklerinde yolun uzaktan akrabaları olan Gepidler tarafından kapatıldığını gördüler. Erzak kıtlığıyla da yüzyüze olan Ostrogotların şimdi kış şartlarında şehre girip açlık sıkıntılarını çözmeleri de engellenmişti. Ostrogotlar, kendilerine engel olan Gepidlerle savaşmak zorunda kaldılar. Akşama kadar süren kanlı mücadeleleri kazanan Theodoric Amal ve Ostrogotları ganimet olarak aldıklarıyla erzak sıkıntılarını da bir süreliğine çözmüş oldular.⁵⁰⁵ Topladıkları erzaklarla birlikte 488-489 kışı boyunca Drava Nehri'ne

⁵⁰⁰ Wolfram, *Goths*, s. 279.

⁵⁰¹ Wolfram, *Goths*, s. 279; Hodgkin, *Cilt 3*, s. 180.

⁵⁰² Wolfram, Theodoric Amal'ın olabildiğince çok kişiyi davasına ortak etmeye çalıştığını belirtmektedir. Bu doğrultuda Ostrogot lideri Kırım'da bulunan Gotlara dahi haber gönderdi fakat istediği cevabı alamadı. Wolfram'a göre Theodoric'in yanında 20.000'i savaşçı olan 100.000 kişi bulunmaktaydı. Wolfram, *Goths*, 279; Bury ve Mitchell de aynı fikre sahiplerdir. Bury, *Cilt 1*, s. 422; Mitchell, s. 320. Bradley ise bu sayının en az 250.000 olduğunu düşünmektedir. Bradley, s. 145; Hodgkin ise Ostrogotların İtalya'ya gelmelerinden 50 yıl sonra Roma kuşatmasında 150.000 savaşçının olduğunu dolayısıyla İtalya yolculuğu sayısında 200.000 kişiden fazla olduklarını düşünmektedir. 250.000-300.000 kişi arası diğer tahminler için Bkz. Hodgkin, *Cilt 3*, ss. 182-183. Hodgkin, bir yandan rakamlarını Procopius'a dayandırırken bir yandan da Bizanslı tarihçinin verdiği rakamları abartı bulmaktadır. Bkz. 719. dn.

⁵⁰³ Procopius, *The Wars*, s. 252.

⁵⁰⁴ Bury, *Cilt 1*, s. 422; Hodgkin, *Cilt 3*, ss. 184-185. Ennodius, Ostrogotların Sirmium'a yaklaştıkları dönemde görülen kar ve soğuğa vurgu yapmaktadır. Barbara S. Haase, **Ennodius'Panegyric to Theodoric the Great: A Translation and Commentary**, University of Ottawa, Ottawa, 1991, s. 23. Eylül-Kasım arasında yola çıktığı düşünülen Ostrogotların mevsim şartlarına göre en geç 489 Şubat ayında Sirmium'da olması beklenmektedir. Bu da Novae-Sirmium arasındaki yaklaşık 520 kilometrenin 3-4 ayda yüründüğünü gösterir.

⁵⁰⁵ Haase, ss. 24-25.

kadar ilerleyen Ostrogotlar nehri geçtikten sonra Laibach üzerinden Hrušica'ya buradan da Vipava'ya ilerlediler.⁵⁰⁶

2.4.3. Theodoric Amal-Odoacer Mücadelesi

Odoacar, Vipava'dan kuzeye doğru ilerleyen Ostrogot topluluklarını Sontius (Isonzo) nehri kıyısında karşıladı ve 489 yılının 28 Ağustos günü⁵⁰⁷ iki lider arasında ilk çarpışma gerçekleşti. Mücadeleyi kaybeden Odoacer, Verona'ya kaçtı. Düşmanını takip eden Theodoric Amal, peşinden İtalya topraklarına girdi. 27 Eylül'de Verona kenti önüne kamp kurmuş olan Odoacar, 30 Eylül'de Theodoric Amal'a karşı bir yenilgi daha alınca, savunması kuvvetli olan başkenti Ravenna'ya sığındı.⁵⁰⁸

Theodoric Amal'ın bir sonraki durağı Milano şehri oldu. Şehirde bulunan soylular ve Odoacer'in komutanı Tufa onu hoşgörüyle karşıladılar ve taraf değiştirdiklerini bildirdiler. Theodoric Amal, Tufa'nın bağlılığını ölçüp tartmadan bir ordunun komutasında Odoacer'e karşı Ravenna'ya gönderdi. Faventia'da (Faenza) Odoacer ile buluşan Tufa, tekrardan eski efendisinin tarafına geçti, beraberinde getirdiği Theodoric Amal'ın askerlerinin bir kısmını öldürdü ve kalanlar da esir olarak Ravenna'ya götürüldü.⁵⁰⁹ Ostrogot kralı böylelikle İtalya'daki ilk önemli yenilgisini almış oluyordu ve kendisi Pavia'ya çekilirken düşmanı, Cremona'yı ele geçirdikten sonra Milano'yu Ostrogot Kralı'na olan yaklaşımından dolayı cezalandırmakla meşguldü. Milano'nun ardından Pavia'ya yönelen Odoacer'in Theodoric Amal'ın yenilgisini tam anlamıyla değerlendiremediği görülmektedir. Durumun başlıca sebebi ordusunun paralı askerlerden oluşmasıydı. Theodoric Amal'ın ordusunda olduğu gibi bir bağlılık bir aidiyet hissetmiyorlardı. Buna bir de

⁵⁰⁶ Burns, Ostrogoths, s. 66; Wolfram, Goths, ss. 280-281. Ennodius'un aktardığı bir pasaj, Ostrogotların, Sirmium kenti ve Julian Alpleri arasında muhtemelen Sarmatlar tarafından saldırıya uğradıklarını göstermektedir. Haase, s. 26. İddia ile alakalı Bkz. Hodgkin, Cilt 3, s. 184; Wolfram, Goths, s. 280; Heather, Gotlar, s. 311.

⁵⁰⁷ Wolfram, Goths, s. 281; Bradley, s. 147; Hodgkin, Cilt 3, s. 190.

⁵⁰⁸ Valesius, s. 53; MC, s. 30; Mierow, s. 136. Adriyatik kıyılarına konumlanmış olan Ravenna şehri hakkında Procopius, Po Nehri'nin varlığı ve bataklıklarla kaplı olduğundan dolayı kara orduları tarafından saldırılmasının zor olduğunu ve denizin sığ olmasından dolayı gemilerin de karaya yaklaşmadığını vurgulamaktadır. Procopios, The Wars, s. 252. Theodoric Amal'ın savaşa hazırlığının tasviri için Bkz. Hodgkin, Cilt 3, ss. 193-194; Bradley, s. 147.

⁵⁰⁹ Valesius, s. 55.

generaller arasındaki mücadeleler eklenince bir süre sonra asker kaçakları tespit edilmeye başlandı.⁵¹⁰

490 yılında Vizigot kralı Alaric II tarafından Ostrogotlar'a yardım amacıyla gönderilen ordu Theodoric Amal ile Odoacer arasındaki dengelerin değişmesinde önemli rol oynadı. Vizigot ordularının gelişiyle Odoacer Pavia kuşatmasını kaldırdı.⁵¹¹ 11 Ağustos 490'da Addua (Adda) Nehri yakınlarında yapılan savaşta kaybeden Odoacer, Ravenna'ya kaçtı.⁵¹² Theodoric Amal ise Odoacer'in bulunduğu Ravenna ve güneyindeki Cesena haricindeki tüm yerleşimleri zorla ya da anlaşma yoluyla ele geçirdi ve ardından Ravenna'yı kuşattı.⁵¹³

Theodoric Amal, sadece magister militum ve patrici unvanlarıyla anılmaktan rahatsızdı.⁵¹⁴ Ravenna kuşatmasının ilk yılında Odoacer'in zamanında Bizans başkentine gönderdiği Roma imparatorluk sembollerini istemek ve İtalya'da yarattığı etkiye karşı tutumu öğrenmek amacıyla Roma Senato sözcüsü Festus'u Konstantinopolis'e yolladı.⁵¹⁵ Theodoric Amal'ın isteklerine Konstantinopolis'ten bir yanıt gelmedi. İmparator Zeno'nun Ostrogot liderinin isteklerine karşı sessiz kalması iki ihtimali akıllara getirmektedir. Bunlardan ilkinde göre Festus'un Bizans başkentine ulaştığı dönemde İmparator Zeno'nun İtalya'daki gelişmeleri gözardı ettiği'dir. Hali hazırda Henetiklerle ve sebep oldukları *Akakian Shizması*'nın problemleriyle uğraşan Bizans imparatorunun, "kral" unvanının resmi onayını görmezden gelmek istediği akla gelmektedir.⁵¹⁶ İkinci ihtimal ise İmparator Zeno'nun Theodoric Amal'ın isteklerini duyacak ve cevap verecek kadar yaşamamış olmasıdır. Festus'un geldiği dönemde ölüm döşeginde olan imparator son nefesini vermek üzeredir.⁵¹⁷

⁵¹⁰ Bradley, s. 148; Wolfram, Goths, s. 282.

⁵¹¹ Burns, Barbarların, ss. 128-129.

⁵¹² Valesius, s. 55.

⁵¹³ Procopius, The Wars, s. 252.

⁵¹⁴ Jones, Cilt 1, s. 247.

⁵¹⁵ Valesius, 55. Theodoric Amal'ın gücünün farkında olan Roma Senato üyeleri geleceğe yatırım yaparak Ostrogot kralıyla aralarını iyi tutmaya çalışıyordu. Bradley, s. 149. Theodoric Amal da senatoyla arasına mesafe koymaktan kaçındı. İtalya'da resmi olarak kabul edilmesinin yolu Roma Senatosu'ndan geçmekteydi. Wolfram, Goths, s. 287.

⁵¹⁶ Burns, Ostrogots, s. 86. Heneticon, İmparator Zeno'nun Hz. İsa'nın tanrısal kökeni üzerine yapılan tartışmaları çözmek amacıyla 482 yılında Konstantinopolis patriği Akakios'a yaptırdığı çalışmadır. Akakios'un çalışmaları iki tarafı (Monofizitler ve Chalcedon taraftarları) ve Papa Felix III'i tatmin etmeyince Konstantinopolis Kilisesiyle Papalık arasında dini bir ayrılık meydana geldi. 484-519 yılları arasında görülen bu ayrılık Akakius Şizması olarak bilinmektedir. Heneticon ve Akakius Şizması için Bkz. Timothy E. Gregory, "Heneticon", ODB Cilt 2, ss. 912-913; Timothy E. Gregory, "Akakian Schism", ODB Cilt 1, ss. 42-43.

⁵¹⁷ Bradley, s. 149.

Theodoric Amal'ın Ravenna kuşatması 3 yıl sürdü.⁵¹⁸ Aradan geçen bu uzun zaman diliminde hem kuşatmayı sürdüren Ostrogot güçleri hem de şehirde kısıp kalan Odoacer taraftarları oldukça yıpranmışlardı.⁵¹⁹ Ravenna rahibi Ioannes'in arabuluculuğuyla anlaşmaya varıldı. Odoacer, Caesar ilan ettiği oğlu Thelanes'i Theodoric Amal'a rehin vermek zorunda kaldı. Anlaşmaya göre Ostrogot lideri ve Odoacer İtalya'da eşit haklara sahip olacaklardı. Aradan geçen kısa zamanın ardından Theodoric Amal, kendisine komplo kuran, ya da komplo kurduğunu düşündüğü, Odoacer'i 493 yılının 15 Mart gününde Laretum Sarayı'nda düzenlediği bir ziyafet sırasında öldürdü.⁵²⁰

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

OSTROGOT KRALLIĞI BİZANS İMPARATORLUĞU ASKERİ-SİYASİ İLİŞKİLERİ

⁵¹⁸ Valesius, s. 55; Procopios, s. 253.

⁵¹⁹ Procopius, s. 253; Mierow, s. 136. Kuşatma döneminde buğday fiyatının 1 altına kadar çıktığını dair Bkz. Valesius, s. 55.

⁵²⁰ Procopios, s. 253; Valesius, s. 57. MC, s. 30; Malalas, s. 212. Bury, Barbarların, s. 130. Theodoric ile Odoacer arasındaki son diyalog için Bkz. Ioannis, 445.

3.1. İTALYA OSTROGOT KRALLIĞI'NIN KURULUŞU

Theodoric Amal'ın Odoacer'i öldürdüğü 493 yılında Bizans İmparatoru Zeno da çoktan ölmüştü ve dul kalan eşi Ariadne, Anastasius⁵²¹ (491-518) ile evlenerek onun tahta geçip imparator olmasını sağlamıştı.⁵²²

Ostrogot kralı, İmparator Zeno ile yapmış olduğu anlaşmanın yeni imparatoru bağlayıp bağlamayacağını henüz bilmiyordu. İlk kez 492 yılında Konstantinopolis'e yolladığı elçilerle İmparator Anastasius'un kendisini "kral" olarak tanımasını istedi. 492-493 yılları arası devam eden görüşmelerin sonucunda Anastasius teklifini reddedince Ostrogot kralı, 490 yılında olduğu gibi, bir kez daha Konstantinopolis'ten istediği cevabı alamamış oldu.⁵²³ Bunun en önemli sebebi İmparator Anastasius ile Papa Gelasius (492-496) arasındaki anlaşmazlık durumunda Theodoric Amal'ın tarafsızlığını korumasıydı.⁵²⁴ 493 yılında Ravenna kuşatmasının sona ermesi ve Odoacer'in öldürülmesinden sonra Theodoric Amal askerleri tarafından kral ilan edildi. Görünüşe göre Ostrogot ordusu için Konstantinopolis'ten gelecek haber pek de önemli değildi.⁵²⁵

Askerleri tarafından kral ilan edilen Theodoric Amal'ın unvanının resmîyet kazanması 497 yılını buldu. İmparator Anastasius, saray nişanlarını ancak Papa Gelasius'un ölümünden sonragönderdi.⁵²⁶

3.1.1. Theodoric Amal'ın Yönetimi

Theodoric Amal, İmparator Anastasius tarafından "kral" olarak kabul edilmesine rağmen unvanının kapsamı ve iki lider arasında kurulan ilişkinin içeriği hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.⁵²⁷

⁵²¹ Dıraç kökenli olan Anastasius, tahta çıkışından önce imparatorluk sarayında düzeni sağlamakla görevli silentarius mevkiindeydi. İmparator ilan edildiğinde 61 yaşındaydı. Martindale, Cilt 2, ss. 78-79.

⁵²² Mitchell, ss. 178-179.

⁵²³ Heather, Gotlar, ss. 312-313.

⁵²⁴ Wolfram, Goths, s. 284. İmparator, Doğu ve Batı kiliseleri arasında meydana gelen tartışmalarda Ostrogot liderini taraf olarak yanına çekmeye çalışmaktaydı. Hristiyanlığın Aryan inancına sahip olan Theodoric Amal, Roma aristokrasisinin aksine Henetikon tarafından ötekileştirilmemeşti. Burns, Ostrogoths, s. 87.

⁵²⁵ Procopios, The Wars, ss. 253-254. Valesius Seçkileri'nde bu durum, Theodoric Amal'ın hali hazırda kral sondan gelmesine dayandırılmaktadır. Valesius, s. 57.

⁵²⁶ Valesius, s. 61.

Hodgkin, Bizans İmparatoru ile Ostrogot Kralı arasındaki ilişkinin teori ve pratikte farklılık gösterdiğinin farkında olduğu için bu duruma bilinçli olarak mercek tutulmadığını ve Theodoric Amal'ın Anastasius'a bağlı olup olmadığını açıklayamamanın normal olduğunu düşünmektedir.⁵²⁸

Theodoric Amal'dan imparator Anastasius'a gönderilen ve Cassiodorus'un kayıtlarına düşen bir mektup, imparator ile kral arasındaki ilişki hakkında önemli ipuçları vermektedir: “Yönetimimiz sizinkinin bir taklitidir, segilenen tek iyi imparatorluğun örnek şeklini oluşturmaktadır: sizi takip ettiğimiz sürece diğer milletleri aşıyoruz.”⁵²⁹ Theodoric Amal'ın mektuptaki samimiyeti tartışılabilir çünkü mektup, 508 yılında Bizans donanmalarının Adriyatik kıyılarını yağmalamasından sonra Ravenna'dan Konstantinopolis'e gönderilmiştir ve mektup Ostrogot Kralı'nın barış isteğiyle başlamaktadır.

Theodoric Amal'ın İtalya'da resmi olarak egemenlik sürdüğü 29 yıl⁵³⁰ boyunca uygulamalarında Konstantinopolis'i taklit ettiği ve kendisinde imparator izlenimi bıraktığı görülmektedir. Cassiodorus'un kaydettiği bir mektup⁵³¹ haricinde Ostrogot Kralı'nın “imparator” unvanını kullandığına rastlanmamaktadır. Procopius da Theodoric Amal'ın, imparatorun kıyafetini ve ismini almayı reddettiğini aktarmaktadır.⁵³² Theodoric Amal'ın Gotlarla Romalıları beraber yönettiğine ve İtalya'nın yerlileri tarafından sevildiğine dair atıflar yapılsa da⁵³³ resmi belgelerde sadece “kral” unvanını kullanmıştır.⁵³⁴ Bastırdığı paralarda bile Theodoric Amal'ın imparatorluk iddiasının olmadığı görülmektedir.⁵³⁵

Ostrogot Kralı'nın tutumuna rağmen tarihi kaynaklar onu imparatora benzetmekten uzak kalmamışlardır:

⁵²⁷ Hodgkin, Cilt 3, s. 393; Thompson, Decline, s. 72.

⁵²⁸ Hodgkin, Cilt 3, s. 393.

⁵²⁹ Cassiodorus, **The Variae**, çev. M. Shane Bjornlie, University of California Press, California, 2019, s. 35.

⁵³⁰ Procopius, Theodoric Amal'ın İtalya egemenliğinin başlangıcı olarak Odoacer'e karşı kazandığı ilk zaferin tarihi olan 489'u kabul etmektedir. Procopios, The Wars, s. 254. Valesius Seçkileri'nde ise Odoacer'in öldürüldüğü 493 yılı kabul edilir. Valesius, s. 57.

⁵³¹ Mektubun başında Theodoric Amal, “Efendimiz, aziz ve tanınmış kral Theodoric, muzaffer ve utkulu ebedi imparator (Augustus), toplumun yararı için doğmuş olan, özgürlüğün koruyucusu ve Roma adının yücelticişi [...]” olarak gösterilmektedir. **Selected Variae of Magnus Aurelius Cassiodorus Senator**, çev. ve Notlar S. J. B. Barnish, Liverpool University Press, Liverpool, 2006, (Selected), s. 36.

⁵³² Procopios, The Wars, 253-254.

⁵³³ Bkz. 537. dn.

⁵³⁴ Thompson, Decline, s. 72.

⁵³⁵ Burns, Cilt 1, s. 247.

*Hayatının geri kalanında rex⁵³⁶ olarak anıldı (çünkü barbarlar liderlerini böyle çağırırlardı), yine de kendi tebasını yönetirken doğası gereği bir imparatora uygun olan bütün niteliklere sahipti. Adaleti gözetmek, yasaları sağlam bir temelde korumak, toprakları komşu barbarlardan savunmak ve mümkün olan en yüksek seviyede bilgelik ve cesaret elde etmek için çok dikkatliydi. Ne hâkimiyeti altındakilere karşı adaletsiz ufacak bir suç işledi ne de, Gotların, Odoacer'in kendi isyancılarına verdiği toprakları aralarında paylaşmaları dışında, başkasının bunu denemesine izin verdi. Theodoric tahtı zorla ele geçirmişti ama aslında kendilerini bu mevkide seçkin sayanlardan daha çok imparatordu. Hem Gotlar hem de İtalyalılar arasında ona olan sevgi çok büyüktü [...] Öldüğü zaman kendisini sadece düşmanlarına karşı bir terör nesnesi yapmamıştı ayrıca egemenliği altında bulunanlarda şiddetli bir yas duyusunu da bırakmıştı.*⁵³⁷

*Onun zamanında İtalya otuz yıl boyunca öyle huzurlu bir saltanat sürdü ki, ardılları da onun sağladığı barıştan faydalandı. Çünkü Theodoricus hiçbir şeyi yanlış yapmadı. İki halkı, yani Romalıları ve Gotları bir arada öyle yönetti ki, kendisi Ariusçu mezhebe mensup olduğu halde, Katolik inanç mensuplarına hiçbir kötülük yapmadı. Arenalar ve amfiteyatrolarda oyunlar düzenlediği için Romalılar tarafından bir Traianus veya bir Valentinianus gibi anıldı ki, Theodoricus da kendisine onları örnek almıştı. Adaleti tesis eden fermanından sonra da Gotlar tarafından tüm zamanların en cesur kralı ilan edildi. Romalıları için askerlik hizmetini imparatorlar dönemindeki şekliyle muhafaza etti. Armağanlar ve gıda dağıtımında cömertti, kamu hazinesinde kuru samandan başka bir şey bulamadığı halde, hazineyi kendi çabasıyla düzeltti ve zenginleştirdi.*⁵³⁸

Theodoric Amal, özellikle Roma imparatorları Traianus ve Valentinianus'a benzetilmektedir. İmparator Traianus'a benzetilmesinin birçok sebebi bulunmaktadır. Özellikle İmparator Traianus iyi bir yöneticiydi,⁵³⁹ imar faaliyetlerine önem verirdi ve Theodoric Amal da onun yolundan gitti.⁵⁴⁰ İmparator Valentinianus'a benzetilmesi ise imparatorun barbar fatihi olarak görülmesiyle alakalıdır.⁵⁴¹ Ostrogot Kralı bilinçli ya da bilinçsiz olarak Valentinianus'u örnek aldı. Bunun temel sebebi iki liderin farklı dönemde ama benzer dünyada egemenlik sürmeleridir. İkisinin döneminde de Roma senato ve aristokrasisinin varlığı dikkat çekmektedir. Theodoric Amal dönemindeki soylu ailelerin varlığı, Valentinianus dönemine kadar uzanmaktaydı. Yönetim kademelerinde üst seviyelerde yer alan bu ailelerin güçlü

⁵³⁶ Latince'de kral anlamına gelmektedir. Sina Kabağaç ve Erdal Alova, "rex", **Latince/Türkçe Sözlük**, Sosyal Yayınlar, İstanbul, 1995, s. 527.

⁵³⁷ Procopios, The Wars, s. 254.

⁵³⁸ Valesius, ss. 57-59.

⁵³⁹ Wolfram, Goths, s. 307.

⁵⁴⁰ Valesius, ss. 63-65.

⁵⁴¹ Wolfram, Goths, s. 307.

askeri bir komutaya ihtiyacı vardı ve bunu da dönemin asker kökenli liderleri olan Valentinianus ve Theodoric Amal sağladı.⁵⁴²

Alıntı yapılan iki kaynak da, Theodoric Amal'ın Gotları ve Romalıları beraber yönettiğini belirtmektedir. Theodoric Amal'ın İtalya'nın yerli halkıyla arasının bu kadar iyi olmasını destekleyen faktörler arasında 10 yılını Konstantinopolis'te geçirmesi bulunmaktadır. Romalıların içinde onlar gibi büyümüş ve aralarında bir bağ oluşmuştur. Theodoric Amal'ın Romalı karakteriyle alakalı Wolfram'ın yorumu oldukça dikkat çekicidir: *“Barbar Teodoric ve Romalı Teodoric, aynı adamın hayatında birbirini izleyen iki aşama değildir, ancak çocukluğundan beri tek bir kişiliğin iki yönü olmuştur.”*⁵⁴³

3.1.2. İtalya Ostrogot Kralı Theodoric Amal Döneminde Ostrogot-Bizans

Askeri ve Siyasi İlişkileri

Theodoric Amal, İtalya'da kendisine başkent olarak Ravenna şehrini seçmişti. Ostrogotların İtalya coğrafyasındaki fiziki yerleşimi ise Samnium, Picenum, Liguria ve Venedik civarında yoğunlaşmaktaydı. Bunun yanında arkeolojik buluntulara ve yazılı kaynaklara dayanarak Güney İtalya'da, Napoli'de, Sicilya'da ve Adriyatik'in karşısında Dalmatia'da da Got yerleşimlerinin bulunduğunu söylemek mümkündür.⁵⁴⁴ Ostrogotların İtalya'daki yerleşim planları, stratejik kaygılarını da ortaya koymaktadır. Konstantinopolis'ten gelebilecek saldırı tehditleri göz önünde bulundurularak ağırlıklı olarak Alp Dağları'nın yakınlarına ve Adriyatik kıyılarına yerleşmişlerdir.⁵⁴⁵

Ostrogot Krallığı'nın dış siyasetinin temelini, barbar toplulukları arasındaki dengeyi sağlamak ve Batı Roma İmparatorluğu'nun topraklarını geri kazanmak oluşturmaktadır.⁵⁴⁶ Theodoric Amal'ın barbar topluluklar arasındaki dengeyi sağlaması siyasetinin önemli bir ayağını Frank Krallığı'nın yayılımını engellemek oluşturmaktaydı. Bu doğrultuda da diğer krallıklarla ittifak kurmaktan çekinmedi.⁵⁴⁷

⁵⁴² Burns, Theodoric The Great, s. 100.

⁵⁴³ Wolfram, Goths, s. 277.

⁵⁴⁴ Burns, Ostrogoths, s. 81; Mitchell, s. 320; Heather, Gotlar, s. 344.

⁵⁴⁵ Heather, Gotlar, s. 335.

⁵⁴⁶ Wolfram, ss. 306-308.

⁵⁴⁷ Heather, Gotlar, s. 326.

İttifaklarını evlilikler ile bağlama yoluna giderek sağlam bir temele oturtmaya çalıştı. Kendisi, Frank kralının kız kardeşi Audefleda ile evlendi.⁵⁴⁸ Kızlarından Theodegotha'yı Vizigot kralı Alaric II'yle; Ostrogotha'yı ise Burgond kralı Gundobad'ın oğlu Sigismund'la; Amalasuntha'yı da Eutharic ile evlendirdi evlendirdi.⁵⁴⁹ Eutharic, Jordanes'in belirttiğine göre Amal hanedanından Veteric'in oğluydu ve dolayısıyla Theodoric Amal bir yerde Gotların "şanlı" kralı olan Ermanaric'in soyuyla akrabalık kurmuş oluyordu. Ostrogotlar ile Vizigotlar tekrar bir ailenin altında birleşiyorlardı.⁵⁵⁰

Ostrogot Kralı'nın kurduğu evlilik bağları bunlarla da sınırlı değildi. Kız kardeşlerinden Amalafrida'yı Vandalların kralı Thrasamund'la; Amalabirga'yı ise Turingi⁵⁵¹ kralı Herminifredus'la evlendirdi.⁵⁵²

Theodoric Amal, Batı Roma topraklarını geri kazanma siyasetine uygun olarak ise mirası olarak gördüğü Noricum'da yaşayan Gepidler üzerine 504 yılında bir saldırı düzenlemeye karar verdi. Dış politikasındaki prensiplerinden bağımsız olarak Theodoric Amal'ın birçok sebeple Gepidler üzerine saldırı planladığını söyleyebiliriz. Şüphesiz 488 yılında Ulca Nehri kıyılarında yediği soğuğu unutmamıştı,⁵⁵³ anlaşma teklifleri Gepidler tarafından defalarca reddedilmişti ve uzak akrabaları olan bu topluluk Sava Nehri civarına akınlar gerçekleştiriyorlardı.⁵⁵⁴ Theodoric Amal'ın Gepidler üzerine gönderdiği ordunun başında dük⁵⁵⁵ Pitzia bulunmaktaydı. Pitzia ve ordusu, Gepidlere boyun eğdirdikten

⁵⁴⁸ Jordanes, Theodoric Amal'ın evlendiği kişinin Frank kralının kızı olduğunu aktarır. Mierow, s. 136; Valesius, s. 61.

⁵⁴⁹ Jordanes, Ostrogotha'nın evlendiği Sigismund'u kral olarak göstermektedir. Evliliklerin Theodoric Amal'ın ilk yıllarında yapıldığı kabul edilirse Burgondların kralının Sigismund değil babası Gundobad olduğu kabul edilir. Mierow, s. 137. Valesius Seçkilerinde Theodoric Amal'ın kızlarının adları Areaagni ve Theodegotha olarak verilmektedir. Valesius, s. 61.

⁵⁵⁰ Heather, Gotlar, ss. 330-331.

⁵⁵¹ Turingler, Main ve Elbe Nehirleri arasında yaşayan Germen topluluğudur. Bulundukları yer adlarına ithafe Turingiya olarak bilinmektedir. Hodgkin, Cilt 3, ss. 354-355.

⁵⁵² Valesius, s. 63; Theophanes Confessor, s. 287. Jordanes, Amalabirga'yı Amalafrida'nın kızkardeşi olarak kabul eder. Mierow, s. 137.

⁵⁵³ Hodgkin, Cilt 3, s. 394.

⁵⁵⁴ Kozan, Theodoricus, s. 276.

⁵⁵⁵ Theodoric Amal, Ravenna'yı ele geçirip kral olmasından sonra imparatorluk modelini örnek alıp savaflara katılmamaya başladı. Dük olarak bilinen kişiler kendisinin yerine orduyu komuta ediyorlardı. Wolfram, Goths, s. 291.

sonra Sirmium'a girdiler.⁵⁵⁶ Şehirde tahribat eğilimi sert bir şekilde kontrol edildi ve şehir, geri kazanılmış bir ödül gibi sahiplenildi.⁵⁵⁷

Ostrogotların İtalya'ya göç etmelerinden sonra Balkan topraklarında oluşan boşluğu değerlendiren Bulgar ve Hun grupları Bizans İmparatorluğu'nun topraklarını tahrip ediyorlardı. İmparator Anastasius, bu barbarların en azından başkent ve çevresine ulaşmalarını engellemek amacıyla Marmara Denizi'nden Karadeniz'e uzanan bir sur yaptırdı.⁵⁵⁸

505 yılında Attila'nın soyundan gelen Mundo, Gepidlerden kaçarak Tuna kıyısındaki İmparatorluk topraklarında faaliyet göstermeye başladı. İmparator Anastasius bu adamın üzerine Illyricum magister militum'u olan Sabinianus'u gönderdi. 10.000 askerle yola koyulan Sabinianus, Margus Nehri yakınlarında bulunan Horreum Margi⁵⁵⁹ (Stalać) yakınlarında Mundo ve kuvvetleriyle mücadeleye başladı. Bizans ve Hunlar arasındaki mücadeleye, Gepidleri yenilgiye uğrattıktan sonra İtalya'ya dönmeyen Pitzia'yla 2000 piyade ve 500 süvariden oluşan ordusu da katıldı. Pitzia'nın Mundo tarafında yer alması, mücadelenin seyrini değiştirdi ve büyük kayıplar veren Sabinianus savaş alanından kaçmak zorunda kaldı.⁵⁶⁰

Ostrogotların yaptığı bu hamleye karşılık Bizans'ın cevabı sert oldu. 508 yılında yola çıkan 200 parçalık donanma ve 8000 askerle birlikte, Puglia kıyılarını yağmaladıktan sonra Tarentum'a (Taranto) kadar ilerlediler ve başkente geri döndüler.⁵⁶¹ Theodoric Amal, barış talebinde bulunmak zorunda kaldı. Bir yandan döneminin en güçlü devleti olan Bizans ile karşı karşıya kalmak istemiyordu⁵⁶² diğer yandan ise aynı dönem barbarlar arasında güç dengesini sağlama politikasını

⁵⁵⁶ Mierow, s. 137; Haase, ss. 32-33.

⁵⁵⁷ Hodgkin, Cilt 3, s. 396.

⁵⁵⁸ Bury, Cilt 1, ss. 433-435.

⁵⁵⁹ MC, s. 34. Jordanes, savaşın Tuna ile Margus nehirlerinin birleşiminde kalan Margoplanum'da gerçekleştiğini düşünmektedir. Üstün, s. 137.

⁵⁶⁰ Mierow, ss. 137-138.

⁵⁶¹ Romanus ve Rusticus isimli iki adamın komuta ettiği bu saldırıları "korsanlık" olarak niteleyen Marcellinus Comes, bu saldırıların İmparator Anastasius adına utanç verici olduğunu yazar. MC, ss. 34-36.

⁵⁶² Heather, Gotlar, ss. 331 – 333.

yürütüyordu.⁵⁶³ Ostrogot kralı,508 yılında gönderilmiş olan bir mektup ile İmparator Anastasius'a barış isteğini bildirdi.⁵⁶⁴

Bizans donanmalarının Adriyatik kıyılarına saldırımlarının en önemli sonucu, Theodoric Amal'ın Frank Krallığı ile mücadele eden Vizigot Kralı Alaric'e yardım gönderememesi oldu.⁵⁶⁵ Frank topluluklarını egemenliği altına alan Clovis, Galya'nın tamamını ele geçirmek istemekteydi. Bunun yanında Frank ve Vizigot Krallıkları arasında din temelli problemler de bulunmaktaydı. İtalya'da egemenlik kuran Aryanist Ostrogotların, Doğu-Batı kiliseleri arasındaki mücadelenin içine girmeyip Katolik İtalya halkına iyi davranmasına⁵⁶⁶ rağmen Vizigotlar ve özellikle kralları Euric'in (466-484) Katoliklere karşı davranışları çok sertti. Galya, İtalya ve İspanya'daki Katoliklerin savunucusu olarak görülen Frank kralı Clovis(481-511), Ortodoks piskoposların kendisine karşı düzenlenen komploda yer almalarından rahatsızlık duydu.⁵⁶⁷

Alaric II ve Clovis, aralarındaki gerginliği biraz olsun giderebilmek adına Loire Nehri'ndeki bir adada görüşme ayarladılar. İki liderin beraber yemek yiyip sohbet ettikleri görüşme sorunsuz bir şekilde gerçekleşiyse de yarattığı barışın etkisi çok uzun sürmedi. Vizigotlar, Frank ajanlığından şüphelendikleri piskopos Rodos'lu Quintianus'u krallıktan uzaklaştırınca Clovis beklediği bahaneyi elde etmiş oldu.⁵⁶⁸

Barbarlar arasındaki dengeyi sağlamayı amaçlayan Theodoric Amal, Vizigot-Frank gerginliğinde arabuluculuk yapmak istiyordu ve bu doğrultuda ilgili siyasi liderlere bir dizi mektup gönderdi. Ostrogot Kralı'nın ilk mektubu, Vizigot Kralı Alaric'e ulaştırıldı. Mektupta Franklarla savaşmak için ortada önemli bir durumun olmadığını, Frank Krallığı ile aralarını bozabilecek her türlü davranıştan kaçınması gerektiğini ve silahlı mücadele durumunda Frankların, Gotların ortak düşmanları olduğunu belirtti. Arabuluculuk konusunda yanına katılmasını istediği Burgond kralı Gundobad da mektup gönderilenler arasındaydı.⁵⁶⁹ Theodoric Amal'ın bir sonraki

⁵⁶³ Theodoric Amal'ın Barbar arasında güç dengesi sağlama politikası için Bkz. Wolfram, Goths, ss. 306-324.

⁵⁶⁴ Cassiodorus, The Variae, s. 35

⁵⁶⁵ Heather, Theodoric Amal'ın Vizigotlara bilinçli olarak yardım göndermediğini düşünmektedir. Bkz. Heather, Gotlar, s. 328.

⁵⁶⁶ Theodoric Amal, Konstantinopolis tarafından tanındıktan 3 yıl sonra Roma şehrine gitmişti ve bir Katolikmiş gibi ağırlandı. Valesius, ss. 61-63.

⁵⁶⁷ Greenwood, ss. 515-516.

⁵⁶⁸ Greenwood, ss. 517-518.

⁵⁶⁹ Cassiodorus, The Variae, ss. 119-120.

mektup dizisi, Heruli, Turingi ve Warni'lere⁵⁷⁰ gönderildi. İçeriği aynı olan mektuplarda Theodoric Amal, Vizigot kralı Euric'in geçmişte yaptığı yardımları hatırlattıktan sonra Frankların olası silahlı mücadeleyi kazanması durumunda herkese problem yaratacaklarını belirtiyor ve ilgili güçler arasında bir birleşme teklif ediyordu.⁵⁷¹ Ostrogot kralının mektup dizisini bitiren son mektup Frank kralı Clovis'e ulaştı. Theodoric Amal gönderdiği mektupta; Frank Kralı'na Vizigotlarla aralarında savaşacak kadar büyük problemlerin bulunmadığını hatırlatarak ortaya çıkacak bir silahlı mücadelede hem krallığının hem halkının zarar göreceğini ve Vizigotlarla aralarının bulunmasına izin vermesi gerektiğini, aksi durumda karşı karşıya kalacaklarını belirtti.⁵⁷²

Theodoric Amal'ın mektubunu gözardı eden Clovis ordularıyla birlikte Loire Nehrini geçtikten sonra batıya doğru ilerledi. Bu arada Vizigot orduları da yola çıkmışlardı ve iki ordu Fransa'nın Poitiers kentine yaklaşık 17 kilometre uzaklıkta olan Campus Vogladensis'de karşılaştı. Alaric II bir süre İtalya'dan Theodoric Amal'ın mektubunda belirttiği yardımı göndereceğini düşünerek bekledi.⁵⁷³ Tüm planını Theodoric Amal'dan gelecek olan yardım üzerine kurmuştu fakat bir süre sonra düşman ordularıyla gücünün aynı olduğunu düşünerek yardımı beklemeden savaşa başlamaya karar verdi. 507 Vouille Savaşı olarak bilinen mücadelede Vizigot kralı hem mücadeleyi hem de hayatını kaybetti.⁵⁷⁴

Clovis'in zaferi, Konstantinopolis'in de dikkatini çekti ve İmparator Anastasius, Clovis'i konsül yaptı. İmparatorun verdiği karar, Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkılmasına ve toprakların yabancılaştırılmasına rağmen Bizans imparatorlarının kendilerini eski imparatorluk sınırlarını sahibi saydıklarını göstermektedir.⁵⁷⁵

Theodoric Amal'ın 508 yılında yolladığı mektupta belirttiği bir diğer konu Frank-Bizans yakınlaşmasıdır. Ostrogot kralı iki siyasi güç arasındaki işbirliğine

⁵⁷⁰ Kuzey Avrupa topluluklarından olan Warniler, Turingilerin güneyinde, günümüzde Fransa'nın Lille kenti yakınlarında yaşamaktalardı. Greenwood, s. 517.

⁵⁷¹ Cassiodorus, *The Variae*, ss. 121-122.

⁵⁷² Cassiodorus, *The Variae*, ss. 122-123.

⁵⁷³ Hodgkin, *Cilt 3*, s. 357.

⁵⁷⁴ Wolfram, *Goths*, s. 309; Hodgkin, *Cilt 3*, s. 357.

⁵⁷⁵ Greenwood, s. 520.

karşı çıkmaktadır. Mektupta belirttiği üzere kendisi Bizans'ın bir kopyasıdır ve Konstantinopolis'i takip ettiği sürece Avrupa'daki en büyük güç Ostrogotlardır.⁵⁷⁶

Theodoric Amal'ın İmparator Anastasius'tan 508 yılındaki istekleri, 513 yılında, Trakya'da çıkan bir isyan dolayısıyla gerçekleştirildi.⁵⁷⁷ İsyan, Konstantinopolis ile Roma kiliseleri arasındaki rekabetin etkilerinin gödüldeği Aşağı Moesia ve çevresinde ortaya çıktı.⁵⁷⁸ Moesia'nın bilinmeyen bir köyünde yaşayan Zaldaba isimli bir adamın oğlu olan Vitalian,⁵⁷⁹ Traya'da imparatorluğun federe Kontluğunu yürütmekteydi. İmparator Anastasius'un dini ve ekonomik politikalarını bahane ederek 513 yılında isyana kalkıştı.⁵⁸⁰

Vitalian'ın isyan etmesi için elinde birden fazla sebep vardı ve bu sebepler, farklı grupların kendisine katılmasına önayak oldu. Federal ekin tedariki olarak aldıkları ödemelerin geciktirilmesi, Moesia'da görev yapan magister militum Hypatius'un işini düzgün bir şekilde yerine getirmemesi Vitalian'ın isyanının başlıca sebebiydi.⁵⁸¹ İskityalı rahiplerle arasında samimi bir ilişki bulunan Vitalian ayrıca Kalkedon (Kadıköy) Konsili'nin kararlarını benimsemiş olan piskoposların görevlerinden alınmalarından da rahatsızlık duyuyordu.⁵⁸² Vitalian'ın amacı dini çatışmalara son vererek Konstantinopolis ile Roma kiliselerini birleştirmekti ve bu yolda İmparator Anastasius'un iradesine bile karşı koymaya hazırды.⁵⁸³

Kötü muamele gören Trakya sakinlerinin Vitalian'ın davasına katılmaları çok da zor olmadı ve ilk faaliyetleri, Hypatius'un memurlarından Constantine, Celer ve Maxentius'u öldürmek oldu. Hypatius'un güvenilir bir dostu olan Carinus'u esir alan

⁵⁷⁶ Heather, Gotlar, s. 325.

⁵⁷⁷ Heather, Gotlar, ss. 353-355.

⁵⁷⁸ Peter Charanis, **Church and State in the Later Roman Empire, The Religious Policy of Anastasius the First, 491-518**, Kentron Byzantinon Ereyon, Selanik, 1974, s. 80.

⁵⁷⁹ Vitalian'ın kökeni kesin olarak saptanamamış olmakla beraber Ostrogot kökenli olduğu düşünülmektedir. Wolfram, Theodoric Amal ile Vitalian'ın geçmişte arkadaş olduklarını düşünülmektedir. Wolfram, Goths, s. 328; Marcellinus Comes ise İskit kökenli olduğunu aktarmaktadır. MC, s. 37. Theodoric Amal'ı takip etmeyi reddeden ve Balkanlarda kalan Ostrogotların varlığı bilinmektedir. Burns, Ostrogoths, s. 168. Ioannis Vitalian'ın uzun süre Hunlarla birlikte yaşadığını aktarır. Ioannis, s. 453. Vitalian'ın Hunlarla uzun süre vakit geçirmesi Ostrogot olduğu iddiasını desteklemektedir.

⁵⁸⁰ Ioannis, s. 453; Bury, Cilt 1, s. 447.

⁵⁸¹ Malalas, s. 225; Ioannes, 453; MC, ss. 37-39.

⁵⁸² Charanis, s. 81. 451 yılının Ekim ayında toplanan ve dördüncü ekümenik konsil olarak kabul edilen Kalkedon konsilinde Hz. İsa'nın iki tabiatının olduğu kesin bir şekilde kabul edildi. Kalkedon konsili ve kararları için Bkz. Aristeides Papadakis, "Chalcedon, Council of", ODB Cilt 1, s. 404.

⁵⁸³ Wolfram, Goths, s. 328; Heather, Gotlar, s. 355.

Vitalian kendisini Odysus'a (Varna) götürmesi şartıyla hayatını bağışladı.⁵⁸⁴ Odysus'a geçen Vitalian, kısa bir zamanda Hun ve Bulgarların katılımıyla 50.000'den fazla kişiden oluşan ordusuyla, başkentte bulunan Ortodoksların kendisine katılacağını umarak, Konstantinopolis'e ilerlemeye başladı.⁵⁸⁵

İsyancılar başkente yaklaştıklarında İmparator Anastasius, sorunlarını öğrenip anlaşma yapmak amacıyla magister Patricius gönderildi. Vitalian ve ardındakiler, Trakya Magister Militum'unun sebep olduğu adaletsizlikten rahatsız olduklarını bildirdiler. Ayrıca Kalkedon Konsili'nin kararlarını benimsediklerinden dolayı görevden alınan piskoposların görevlerine dönmelerini istiyorlardı.⁵⁸⁶ Vitalian'ın temel hedefi Akakius Şizması olarak bilinen Konstantinopolis ve Roma kiliselerinin ayrılığını sonlandırmaktı.⁵⁸⁷

Vitalian ve isyanı yöneten diğer liderler ertesi gün başkente davet edildiler. Şehre girmeye cesaret edemeyen Vitalian haricindekiler daveti kabul edip Patricius ile birlikte Konstantinopolis'e girdiler. İmparator Anastasius, isyancılara bir yandanhakaretler yağdırırken diğer yandan hediyeler vererek ve Roma ile olan problemleri çözmek için bağlantıya geçeceğini belirterek onları kendi tarafına çekmek istiyordu. Görünüşe göre imparator zaman kazanmaya çalışıyordu çünkü bir sonraki hamlesi, askeri kabiliyetine güvendiği Cyril'i Trakya magister militumu olarak Vitalian'ın üzerine göndermek oldu.⁵⁸⁸ Moesia'ya giden Cyril, Vitalian'a komplo kurmaya hazırlandığı sırada öldürülünce imparator Anastasius, Vitalian'ı senato kararıyla imparatorluğun düşmanı ilan etti ve hazırlattığı 80.000 kişilik ordunun başına yeğeni Hypatius'u geçirdi.⁵⁸⁹

Hypatius ve ordusu Odysus'un kuzeyinde bulunan Akris'de kampını kurdu. Hunlarla anlaşan Vitalian, onları Hypatius'un kampına yönlendirdi. Hun güçlerinin Hypatius'un kampına saldırımları sonucunda 60.000'den fazla kişi öldü ve Hypatius'un da içlerinde bulunduğu birçok komutan esir alındı. Vitalian, Hypatius'un pazarlık için güçlü bir koz olacağını farkındaydı ve 200 gemi ile

⁵⁸⁴ Bury, Cilt 1, s. 448.

⁵⁸⁵ Charanis, s. 82. Bury, Cilt 1, s. 448.

⁵⁸⁶ Ioannes, s. 455; MC, ss. 37-39.

⁵⁸⁷ Heather, Gotlar, s. 355; Wolfram, Goths, s. 328.

⁵⁸⁸ İmparator ile görüşmelerinden sonra isyanın liderleri yaptıkları oylama sonucu Aşağı Moesia'ya dönmüşlerdi. Bury, Cilt 1, s. 449.

⁵⁸⁹ Ioannis, ss. 455-457; Malalas, s. 226. Trakya'da görev yapan Hypatius ile karıştırılmamalıdır. Martindale, Cilt 2, ss. 577. Bury, Cilt 1, s. 449. Verilen iki Hypatius'un aynı kişi olduğuyla alakalı iddia için Bkz. Charanis, s. 81.

birlikte Karadeniz üzerinden Konstantinopolis' doğru yola çıktı. Ordularının uğradığı yenilginin haberini alan imparator Anastasius, yeğeni Hypatius'u esirlikten kurtarmak ve isyancılarla uzlaşmak adına magister militum Uranius, elçilik görevinde bulunan Polychronius ve Martyrius'u yüzlerce kilo altınla birlikte Vitalian'a gönderdi. Elçilik heyeti Sozopolis'de (Süzebolu) Vitalian tarafından tuzağa düşürüldüler ve esir alındılar.⁵⁹⁰

Konstantinopolis'te bulunan Vitalian taraftarları, isyanın sivil ayağını oluşturuyorlardı. Vitalian'ın Akris'deki başarılarının haberini alınca başkentte isyan faaliyetlerine giriştiler. Konstantinopolis halkının içinde bulunduğu durumu kullanmak isteyen Vitalian başkente hem karadan hem de denizden saldırmaya karar verdi.⁵⁹¹

İsyancıların ilerlemesiyle başkentinin tehlike altında olduğunu düşünen imparator Anastasius, magister militum John'u anlaşma yapmak için Vitalian'a gönderdi. Losthenium'da alınan kararlarla Vitalian'a magister militum unvanı verildi ve elinde tuttuğu esirlere karşılık 5000 pound⁵⁹² ödendi. Kalkedon Konsili'nin fikirlerini benimseyen piskoposlara da görevleri iade edildi.⁵⁹³ İmparator Anastasius, Konstantinopolis-Roma kiliselerinin birliğini sağlamak amacıyla Trakya, Heraclea'da bir sinod toplamayı kabul etti.⁵⁹⁴

İmparator Anastasius, Konstantinopolis-Roma arasındaki ayrılığa son vermek ve Vitalian'ın yarattığı yıkımı düzeltmek amacıyla kurulacak konseyin başına geçmesi için Papa Hormisdas'a (514-523) iki ayrı mektup gönderdi. Mektuplar benzer içeriğe sahipti; imparator Anastasius, Papa Hormisdas'ı, Vitalian'la anlaştığı üzere, 1 Temmuz 515'de Heraclea'daki sinoda başkanlık yapması için davet etti.⁵⁹⁵

⁵⁹⁰ Ioannis, ss. 457-459. Malalas, önce Hypatius'un görevlendirildiğini, onun esir alınmasının ardından Cyril'in Moesia'ya gönderildiğini düşünmektedir. Malalas, s. 226.

⁵⁹¹ Charanis, s. 84.

⁵⁹² İmparatorluğun ödediği fidye miktarı için ayrıca Bkz. MC, ss. 38-39; Hodgkin, Cilt 3, s. 417; Charanis, s. 85. Bury, Cilt 1, s. 450.

⁵⁹³ Ioannis, s. 459.

⁵⁹⁴ Charanis, s. 87.

⁵⁹⁵ İmparator Anastasius aynı amaca hizmet eden iki mektup yolladı. Mektuplar'dan ilki, 28 Aralık 514'de gönderildi ve 14 Mayıs 515'de İtalya'ya ulaştırıldı; 12 Ocak 515'de Konstantinopolis'ten çıkan ikinci mektup, ilkinden önce, 28 Mart 515'de Papa'ya teslim edildi. Mektupların zamanlaması için Bkz. Hodgkin, Cilt 3, s. 418; Charanis, s. 87.

İmparator Anastasius'un teklifine sıcak bakmayan Papa Hormisdas, Theodoric Amal'ın görevlendirdiği Agapetus'un da içinde bulunduğu⁵⁹⁶ bir konseyi Konstantinopolis'e yolladı. Papa, İmparator Anastasius'a kabul ettirmek istediklerini maddeler halinde yazdırarak konseyle birlikte Konstantinopolis'e göndermişti. İmparator Anastasius'un kiliselerin birleşimi ve Vitalian isyanının kontrolüne karşılık olarak Papa Hormisdas; Kalkedon Konsili kararlarının halk tarafından benimsenmesi, Akakius Şizması'na sebep olan Nestorius, Eutyces ve benzerlerinin afroz edilmeleri, görevden alınan piskoposların geri getirilmesi ve herhangi bir suç dolayısıyla uzaklaştırılan piskoposların tekrar yargılanmak üzere Roma'ya gönderilmesini istiyordu.⁵⁹⁷

İmparator Anastasius, Kalkedon konsilinin kararlarını kabul etti fakat Akakius Şizması'nı ve taraftarlarını afroz etmeye pek parlak bakmıyordu. Onun için imparatorluğunun iç huzuru, Papa'nın kararlarından daha önemsiz değildi. Papa ile iletişime geçmesinin temel sebebi Vitalian'ın yarattığı iç karışıklıktı ve halk arasında kalabalık bir kitle tarafından temsil edilen Akakius Şizması'nın afroz edilmesi ikinci bir karışıklığa davetiye çıkarırdı. İmparator Anastasius, Vitalian tehlikesine rağmen Papa'nın teklifini reddetti.⁵⁹⁸

Vitalian ile imparator Anastasius'un arasındaki barış ortamı kalıcı olmadı.⁵⁹⁹ İmparator Anastasius, 516 yılında Rufinus'u Vitalian yerine magister militumluğa getirdi. Sebebi net olarak bilinmese de Theodoric Amal'ın isyancı liderle irtibat halinde olduğu ve onu desteklediğinden haberdardı.⁶⁰⁰

Magister militumluğunun elinden alınmasının yanında Anthemius'un konsül yapılması ve 514 yılındaki anlaşmanın dini maddelerinin yerine getirilmemiş olması üzerine Marinus'un İmparator tarafından üzerine gönderdiğinin de haberini alan Vitalian, bulabildiği bütün gemilere Hun ve Got askerlerini doldurduktan

⁵⁹⁶ Papa'nın Konstantinopolis'e gönderdiği konseyde Theodoric Amal'ın elçisinin bulunması, Papa'nın Ostrogot kralıyla etkileşim halinde olduğunu göstermektedir. Heather, Gotlar, s. 355. Theodoric Amal'ın Konstantinopolis'e göndermek için belirlediği Agapetus'a yaptığı hatırlatmalar için Bkz. Cassiodorus, The Variae, s. 85.

⁵⁹⁷ Hodgkin, Cilt 3, ss. 418-423; Charanis, s. 89.

⁵⁹⁸ Hodgkin, Cilt 3, s. 424; Charanis, s. 91.

⁵⁹⁹ İmparator Anastasius'un Vitalian ile yaptığı anlaşmaya dayanarak Papa Hormisdas'ı sinod başkanlığına çağırdığı mektubun 28 Aralık 514 yılında gönderildiği bilinmektedir. İmparator Anastasius'un Vitalian yerine Rufinus'u magister militumluğa getirdiği tarih ise en erken 516'ya denk gelir. MC, s. 38.

⁶⁰⁰ Wolfram, Goths, s. 328. Vitalian'ın görevden alınması üzerine fikirler için Bkz. Charanis, s. 92.

sonra Konstantinopolis'e yelken açtı.⁶⁰¹ İki düşman donanması, boğazın Galata yakınlarındaki sularda karşı karşıya geldiler. Vitalian'ın gemileri Bizans donanmalarının kullandığı ateşli silahlara karşı çaresiz kaldı ve birçok gemisini ve adamını kaybeden isyancı lider, Anchialos'a (Ahyolu) sığındı.⁶⁰²

Vitalian karşısında önemli bir zafer elde eden imparator Anastasius, İtalya'ya iki yüksek saray memuruyla birlikte biri Papa'ya diğeri Senato'ya olmak üzere iki mektup gönderdi.⁶⁰³ Papa'ya gönderilen mektup kiliselerin birleşmesindeki gecikmeden dolayı özür mahiyetindeydi. Senato'ya yazdığı mektupta ise barış çağrısını sürdürmeye devam eden imparator Anastasius, Papa ve Senato'nun yanında Theodoric Amal'a da hitap etmekteydi.⁶⁰⁴ Papa ile Ostrogot Kralı arasındaki ilişkinin farkında olan imparator Anastasius'un Theodoric Amal'a olan yaklaşımında değişikliğe gittiği görülmektedir.⁶⁰⁵

İmparator Anastasius'un 491 yılından itibaren 27 yıl süren hükümdarlığı, 518 yılında ölümüyle sona erdi. Yerine senato kararıyla Iustinus (518-527) imparator ilan edildi.⁶⁰⁶ Iustinus'un imparator olduğu dönemde Theodoric Amal, krallığının geleceğini inşa etmekle meşguldü. Ostrogot Kralı'nın erkek çocuğu bulunmamaktaydı ve varis bırakmadan öldüğü durumda krallık için farklı rakipler ortaya çıkabilirdi.⁶⁰⁷ Kendisine Eutharic'i varis olarak seçti. Ermanaric'in soyundan gelen Eutharic'in Vizigotlar arasında bulunması Theodoric Amal'ın Vizigot Krallığı'na egemen olmapolitikasında⁶⁰⁸ elini kuvvetlendirecekti ve kızı Amalasuntha

⁶⁰¹ Malalas, ss. 226-227. Ioannis, Bizans adına kazanan komutanın Marinus değil Iustin olduğunu belirtmektedir. Ioannis, s. 461. Ioannis, s. 459.

⁶⁰² Malalas, s. 227; Theophanes Confessor, s. 244, Hodgkin, Cilt 3, s. 418. Bizans donanmasının kullandığı ateşli silah teknolojisi için Bkz. Ali Doruk Kahraman, **Tarihte Rum Ateşi: Kökenleri, Bileşimi Gelişimi ve Kullanımı**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2019, ss. 80-81. Gibbon'un geçmişten referansı için Bkz. Gibbon, Cilt 4, s. 78.

⁶⁰³ Guido Clemente, "The Roman Senate and the Politics of Religion in the Collectio Avellana (IV-VI Century AD), Scripta Classica Israelica, Cilt XXXVI, 2017, s. 138; Hodgkin, Cilt 3, s. 424.

⁶⁰⁴ Hodgkin, Cilt 3, s. 425.

⁶⁰⁵ Heather, Gotlar, s. 355.

⁶⁰⁶ MC, ss. 517-519. Iustinus'un imparator olmasıyla alakalı Bkz. Valesius, 67-69.

⁶⁰⁷ Heather, Gotlar, ss. 356.

⁶⁰⁸ Vizigot kralı Alaric II'nin Vouille Savaşı'nda ölümünün ardından yerine geçebilecek tek kişi Alaric II Amalasuntha evlilinden doğan Amalaric idi. Torununun tahta geçemeyecek kadar küçük olmasından faydalanan Theodoric Amal, Amalaric'i himayesi altına alarak 511 yılına kadar süren mücadelelerin ardından 523 yılına kadar Vizigot krallığına egemen oldu. Mierow, s. 137; Wolfram, Goths, s. 309; Bradley, s. 180.

ile evli olmasıyla İtalya Ostrogot tahtını sağlama almada önemli bir rol oynayacaktı.⁶⁰⁹

519 yılında Thedooric Amal, Eutharic'i konsil olarak belirledi.⁶¹⁰ İmparator Iustinus, Eutharic'in konsül olmasına destek verdi. İmparatorun bu tutumu, isteyerek ya da istemeden, İtalya Ostrogot Krallığı'nda Amal hanedan sistemini onayladığını göstermektedir.⁶¹¹

İmparator Iustinus'un Eutharic'in nüfusunun yükseltilmesine göz yummasına rağmen İtalya Ostrogot Krallığı'nın batıdaki egemenliğini tamamen kabul ettiği söylenemez.⁶¹² Konsül olan Eutharic'in Katoliklere düşmanlığına⁶¹³ karşılık Konstantinopolis'te İznik Konsili karşıtı Gotlar öldürülmeye başlandı. 522 yılında Thodoric Amal'ın da yeğeni olan oğlu Segeric'i idam ettiren Burgond Kralı Sigismund ve 523 yılı sonrası Theodoric Amal'ın Kartaca Vandal Krallığı'na gelin gitmiş olan kardeşi Amalafrida'yı ve yanındaki askerleri öldüren Vandal Kralı Hilderic Iustinus ile anlaşma yoluna gittiler.⁶¹⁴ Theodoric Amal, öldürülen yeğenin intikamını almak üzere Tuluin liderliğindeki bir orduyu Burgondlar üzerine yolladı. Ostrogot orduları Lyon'a vardığında Burgond Kralı Sigismund Franklarla girdiği mücadelede esir düşüp ölmüştü ve yerine geçen oğlu Godomer de içinde bulunduğu durumdan dolayı barış teklifinde bulunmak zorunda kaldı.⁶¹⁵

Theodoric Amal'ın 523 yılından ölümüne dek Bizans İmparatorluğu ile yürüttüğü ilişkiler iki temel unsuradayanmaktaydı. Bunlardan ilki kendisinden sonra İtalya Ostrogot Krallığı'nın başına geçip Amal hanedanlığını devam ettirecek kişinin Bizans İmparatorluğu tarafından tanınmasıydı. Eutharic iyi bir adaydı ve nüfuzunu arttırmak için belli bir yol katedilmişti fakat onun 523 yılındaki ölümü Theodoric Amal'ı yeni bir aday belirlemeye sevk etti.⁶¹⁶ Ostrogot Kralı'nın varis olarak belirleyebileceği tek erkek Eutharic ve Amalasuntha'nın evliliğinden doğan ve o sıralarda çocuk yaşta olan torunu Athalaric idi. Taht adaylığında torununun yanında

⁶⁰⁹ Wolfram, ss. 310-311. Eutharic ile Amalasuntha 515 yılında evlenmişlerdi. Martindale, Cilt 2, s. 438.

⁶¹⁰ MC, s. 41; Valesius, s. 69.

⁶¹¹ Burns, Theodoric The Great, s. 99; Heather, Gotlar, s. 356.

⁶¹² Heather, Gotlar, s. 350.

⁶¹³ Valesius, s. 69.

⁶¹⁴ Wolfram, Goths, s. 308; Heather, Gotlar, ss. 349-350.

⁶¹⁵ Bradley, 181.

⁶¹⁶ Burns, Ostrogoths, s. 100.

yüksek mevideki kişiler tarafından desteklenen yeğeni Theodahad da bulunmaktaydı ama ilk aday Athalaric idi.⁶¹⁷

Ostrogot Kralı'nın çözmeye çalıştığı ikinci mesele ise Konstantinopolis'teki Aryanist Gotların öldürülmesiydi. Eutharic'in konsilliği döneminde başlayan Ravenna ve Konstantinopolis'teki karşılıklı kısımlar durdurulamaz hale gelmişti. İtalya'daki problemler, Hristiyan mezhepleri arasındaki çatışmalarla sınırlı değildi. Yahudilerle Katolikler arasında da zaman zaman problemler boy gösteriyordu.⁶¹⁸

Ortaya çıkan kargaşadöneminde Theodoric Amal da İtalya egemenliğinin ilk yıllarındaki kadar sakin kalamadı.⁶¹⁹ Doğru ya da yanlış kulağına gelen ilk suçlamayla direk cezalandırma yoluna gidiyordu.⁶²⁰ Theodoric Amal, Bizans İmparatoru'nun kendisinden korktuğunu düşünüyordu ve Hormistas'ın yerine geçen Papa Ioannes'i (523-526) Katolik kilisesiyle uzlaşanların ve Katolik inanca yönelenlerin iadesi için Konstantinopolis'e gönderdi. İmparator Papa'yı saygıdeğer bir şekilde karşıladıysa da eliboş bir şekile Ravenna'ya gönderdi.⁶²¹

İmparator Iustinus'un teklifini reddetmesi üzerine Theodoric Amal, İtalya'daki Katolik kiliselerini ele geçirmeye hazırlanıyordu ki 30 Ağustos 526 yılında yakalandığı bir hastalık sebebiyle öldü. Ölmeden önce torunu Athalaric'i varisi ilan etti.⁶²²

3.2.İTALYA SAVAŞLARI'NA KADAR BİZANS-OSTROGOT SİYASİ İLİŞKİLERİ

⁶¹⁷ Heather, Theodahad'ı destekleyenlerin başında Boethius ve Symmachus'u göstermektedir. Kuzey İrlandalı tarihçi, iki adamın, Athalaric'in yolunu kapatmak için kurdukları komplolar dolayısıyla Theodoric Amal tarafından öldürülme ihtimallerinin bulunduğu değinir. Bkz. Heather, Gotlar, ss. 356-357.

⁶¹⁸ Valesius, s. 71.

⁶¹⁹ Sonrasında gelişen olaylara dayanarak Bradley, Theodoric Amal'ın 523 yılında ölmüş olması durumunda mutlu bir kral olarak hatırlanacağını düşünmektedir. Bradley, s. 182.

⁶²⁰ Boethius ve kayınpederi Symmachus'un ortaya çıkan bu karışıklık döneminde öldürüldüğüne dair Bkz. Valesius, ss. 71-75.

⁶²¹ Valesius, ss. 73-75. Heather, Theodoric Amal'ın Papa Ioannes'i Konstantinopolis'e, İmparator Iustinus'un Athanaric'i tanıması için gönderdiğini düşünmektedir. Heather, s. 362.

⁶²² Theodoric Amal ölmeden önce Vandallar üzerine gidecek bir donanmayı da hazır etmişti fakat ölümüyle hareket iptal edildi. Wolfram, Goths, s. 308. Theodoric Amal'ın hastalığı ve ölümü için Bkz. Valesius, ss. 75-77; Procopios, s. 254; Mierow, ss. 138-139.

İtalya Ostrogot Krallığı'nın “Büyük”⁶²³ kralının ölümü ile Bizans İmparatorluğu'nun İtalya'yı ele geçirmeye yönelik faaliyetlerinin başladığı döneme kadar ki 9 yıllık süre zarfında Ostrogot Krallığı'nın yönetiminde belirsizlik egemendi. Theodoric Amal'ın ölümünden sonra, torunu Athalaric Ostrogot tahtına geçti. Athalaric'in çocuk yaşlarında olması, annesi Amalasuntha'nın yönetime katılmasına önayak oldu.⁶²⁴ Athalaric'in genç yaşta ölümünden sonra, barbar geleneklerine aykırı olduğu üzere Ostrogotlar, Amalasuntha'nın tek başına yönetimde kalmasını kabul etmediler. Amalasuntha bu doğrultuda Theodoric Amal'ın en büyük varisi olan kuzeni Theodahad'ı yönetime ortak etti.⁶²⁵

İtalya'da Theodoric Amal'ın ölümünden bir yıl sonra Bizans İmparatorluğu'nun yönetiminde de değişiklik yaşandı. 527 yılında İmparator Iustinus'dan boşalan koltuğa yeğeni Iustinianus (527-565) geçti.⁶²⁶

3.2.1. İtalya Ostrogot Krallığı'nda Çöküşün Başlangıcı: Athalaric ve Amalasuntha

Ostrogot tahtını oğlu Athalaric'in adına yöneten Amalasuntha, bir yandan babasının ilk yıllarında benimsediği politikalara dayanarak İtalya'daki Romalılarla arasını iyi tutmaya çalışırken diğer yandan da Konstantinopolis'e, babasının son yıllarda benimsediği saldırgan politikadan uzaklaştığını gösteriyordu. Babasının ölüm emrini verdiği Symmachus'un ve Boethius'un ailelerine yardımda bulunarak hala seçkin olduklarını ve krallık tarafından saygı gördüklerini göstermeye çalışıyordu.⁶²⁷

Theodoric Amal'ın ölümü ve Amalasuntha'nın vasiliğinde Athalaric'in Ostrogot Krallığı tahtına geçmesi, fırsat kovalayan komşu krallıklarda da politika değişikliğine neden oldu. İlk ayrılık Got Krallıkları arasında oldu. Vizigot Krallığı'nın hazineleri Ravenna'dan İspanya'ya gönderildi ve Theodoric Amal'ın torunu Amalaric, bağımsız bir şekilde Vizigot Krallığı'nı yönetmeye başladı.

⁶²³ MC, s. 34.

⁶²⁴ Mierow, s. 139; Procopios, The Wars, s. 255.

⁶²⁵ Burns, Ostrogoths, s. 203.

⁶²⁶ Procopius, **Bizans'ın Gizli Tarihi**, çev. Emrah Peksoy, Say Yayınları, İstanbul, 2018, (Gizli Tarih), s. 44.

⁶²⁷ Wolfram, Goths, s. 334.

Gotların iki ayrı krallık şeklinde yönetilmeleri, ordularının sayıca zayıflamasına sebep oldu çünkü askerler sadece bir krallığa hizmet edebilirlerdi. 530 yılına gelindiğinde ise Ostrogotların egemen olduğu Pannonia'yı ele geçirmek isteyen Gepidler ve Heruliler Vitigis⁶²⁸ önderliğindeki Ostrogot kuvvetleri tarafından geri püskürtüldüler. Karşı saldırıya geçen Ostrogotlar, Bizans'ın Yukarı Moesia'da bulunan Gratiana kentini ele geçirdilerse de doğuda Sasanilerle mücadele halinde olan imparator Iustinianus bir tepki göstermedi.⁶²⁹

Avrupa'da ise Frank Krallığı düşmanca faaliyetlerini sürdürmekteydi. 531-534 yılları arasında Ostrogotların müttefiki olan Turingi Krallığı'nı yıktılar⁶³⁰ ve Burgond topraklarını ele geçirdiler.⁶³¹

Amalasuntha, oğlu Athalaric'in iyi bir eğitim almasını istiyordu. Kendisini Romalıların da kralı olarak gören Theodoric Amal⁶³², kızının Romalılar gibi eğitim almasını sağlamıştı. Şimdi Amalasuntha aynı düşünceyle oğluna gramer hocası tuttu ve üç akil ihtiyarı tecrübelerini aktarmaları için Athalaric'in yanına yerleştirdi. Amalasuntha ile Ostrogot teba arasındaki ilk problem bu noktada orta çıktı. Oğlu Athanaric'in adına da olsa bir kadın tarafından yönetilmek istemiyorlardı ve Theodoric Amal'ın yeğeni olan Theodahad'ı ya da Burgond'lar üzerindeki zaferiyle nüfuzu yükselen Tuluin'i⁶³³ yönetimde görmek istiyorlardı. Bu isteklerini direk söylemeye cesaret edemediklerinden dolayı ilk bahaneleri Athanaric ve aldığı eğitim üzerine oldu. Bir Romalı gibi eğitim alan Athanaric'in yaşlılarıyla beraber barbar adetlerine göre yetiştirilmesini istiyorlardı. Amalasuntha, Athanaric'in eğitiminin doğru bir şekilde verildiğini düşünmesine rağmen komplolardan korktuğu için oğlunun eğitimlerine son verirdi.⁶³⁴ Amalasuntha bir yandan komplolardan korkup

⁶²⁸ 500 yılı civarında doğduğu düşünülen Ostrogot kökenli olmamakla birlikte askeri başarılarıyla ön plana çıkmış biriydi. Athalaric döneminde kralın danışmanlarından biri haline getirildi. Vitigis için Bkz. J. R. Martindale, **The Prosopography of the Later Roman Empire**, Cilt 3B, Cambridge University Press, Cambridge, 1992, (Cilt 3B), ss. 1382-1386; Wolfram, Goths, s. 344.

⁶²⁹ Procopios, The Wars, s. 258; Wolfram, Goths, ss. 334-335.

⁶³⁰ Heather, Gotlar, s. 369.

⁶³¹ Bury, Barbarların, s. 146.

⁶³² Theodoric Amal'ın okuma yazma bilmediği aktarılmaktadır. Fermanlarını kendisi için hazırlanan altın bir levha ile yapıyordu. Bkz Valesius, s. 69. Procopius, benzer cümleleri Iustinus için kurar. Procopius, Gizli Tarih, s. 44.

⁶³³ Athalaric'in küçük yaşta olması sadece kral olmasını değil orduların başına geçmesine de engeldi. Bu durumdan faydalanan Tuluin, Ostrogot ordularının başına geçirilmişti. Wolfram, Goths, s. 335.

⁶³⁴ Procopios, s. The Wars, s. 255. Heather'a göre Ostrogot seçkinleri, Amalasuntha'nın başkasıyla evlenerek kendilerini yönetimin dışarısında bırakacaklarından korkmaktadırlar. Heather, Gotlar, s. 367.

aradaki ilişkiyi yumuşatmaya çalışırken diğer yandan da üç önemli rakibini saraydan uzaklaştırarak general rütbesiyle sınır komutanlıklarına atadı.⁶³⁵

Eğitimi sona erdirdiği oğlunun israf ve eğlenceli bir yaşamı seçerek yönetimden uzaklaşmasıyla güvenliğinden kaygı duyan Amalasuntha, Konstantinopolis'e sığınma isteğinde bulunduğunu belirttiği bir mektup gönderdi. İmparator Iustinianus, Amalasuntha'ya Epidamnus'a gidecek bir gemi yollattı ve o bölgedeki imparatorluk konaklarından birini kendisi için hazırlattı. Konstantinopolis'e gelmeden önce Amalasuntha Epidamnus'ta istediği kadar kalabilirdi.⁶³⁶ Amalasuntha bütün hazinesini ve hizmetkârlarını bir gemiye yükleterek Epidamnus'a gönderdi. Kendisi, Ravenna'dan uzaklaştırdığı üç adamın ölüm emrini vermişti ve emrinin gerçekleşmesi durumunda İtalya'da sıkıntı yaşamayacağını düşünüyordu ve İtalya'da kaldı. Karşılaşacağı herhangi bir güç durumunda ise Epidamnus'a geçecekti.⁶³⁷

Amalasuntha'nın karşılaştığı en büyük kriz, oğlu Athalaric'in 534 yılında ölümünden⁶³⁸ sonra meydana geldi. İtalya Ostrogot Krallığı'nda sona ermemiş olan yönetim tartışmaları tekrardan alevlendi. Oğlunun yanında bulunması bile problemlere sebep olan Amalasuntha'nın *"kılıçla yönetilen erkek egemen bir toplumda"*⁶³⁹ kadın olarak tek başına yönetimde kalması kabul edilemezdi.⁶⁴⁰

3.2.2. Iustinianus'un İmparatorluğu ve Dış Siyaseti

38 yıl Bizans İmparatorluğu'nun tahtında bulunan Iustinianus, 452 yılında Dardania'ya bağlı, Bederiana (Tauresium) Köyü'nde doğdu.⁶⁴¹ İmparator Iustinus'un yeğeni kabul etmesinden önce babasının adına ithafen Sabbatius olarak bilinirdi. 521 yılında comes domesticorum, patricious ve konsül yapıldı. Iustinus'un ölümünden

⁶³⁵ Heather bu kişilerin içinde Tuluin, Osuin olabileceğini düşünmektedir. Heather, ss. 367-368.

⁶³⁶ Procopios, The Wars, s. 258.

⁶³⁷ Procopios, The Wars, s. 256.

⁶³⁸ Procopios Athalaric'in genç yaşında eğlenceye düşkün zayıf bir karakterinin olduğundan bahsetmekte olup ölümünü alkol bağımlılığına dayandırmaktadır. Procopios, The Wars, s. 257.

⁶³⁹ Burns, Ostrgoths, s. 203.

⁶⁴⁰ Mierow, s. 139.

⁶⁴¹ Martindale, Cilt 2, s. 645; Bury, Cilt 2, s. 18.

birkaç ay önce de eş imparatorluğa getirildi. 521'den sonra İmparatorlukta yükselen İustinianus imparator olmaya hazırlanıyordu.⁶⁴²

İmparator İustinianus'un dış siyasetinin temelinde Roma İmparatorluğu'nun M.S. 1. – 2. yüzyıllarda sahip olduğu sınırlara ulaşma fikri bulunmaktaydı. Önceki imparatorlar gibi kendisini Roma İmparatorluğu'nun varisi olarak gören İmparator İustinianus'un ana dili Latinceydi; halkı ve yöneticileri kendilerini “Romalı” olarak tanıtıyorlardı ama imparatorluğun, ismini aldığı şehirden yoksun olması akla uygun gelmiyordu.⁶⁴³

Toprak kayıpları sadece Roma şehri ve İtalya ile de sınırlı değildi. Aradan geçen 400 yılın ardından Tuna'nın kuzeyinde Gepidler; Galya ve Aquitania'da Franklar ve Burgondlar; İspanya'da Vizigotlar; Britanya'da Anglo-Saxonlar; Kartaca'da Vandallar; Armenia, Isauria ve Mezapotamya'nın bir bölümünde Sasaniler egemendi.⁶⁴⁴

Roma İmparatorluğu'nun topraklarını geri kazanma fikri, sadece İmparator İustinianus tarafından benimsenmedi. Aryanistlerin egemenliğinde bulunan topraklarda yaşayan Romalılar, özellikle Theodoric Amal'ın son 3 yılından itibaren İtalya'da, İmparator İustinianus'u kurtarıcıları olarak görüyorlardı.⁶⁴⁵

İustinianus'un imparator olduğu dönemde İtalya'daki Ostrogotlarla hali hazırda dini problemler bulunmaktaydı. Theodoric Amal'ın ölmeden önceki son planı İtalya'daki Katolik kiliselere saldırmaktı.⁶⁴⁶ Konstantinopolis'te benzer faaliyetler devam etmekteydi. İmparator İustinianus da başkentte titiz ve sistematik bir şekilde zulümlere devam ediyordu. İmparator, Theodoric Amal'ın son yıllarındaki gibi şüpheliydi, en yakınındakilere atılacak iftiraları dinlemeye hazırды.⁶⁴⁷

Roma İmparatorluğu topraklarını geri kazanmak isteyen İmparator İustinianus, yönünü batıya ancak 532 sonrası çevirebildi. O döneme kadar Bizans

⁶⁴² Mitchell, s. 188.

⁶⁴³ Vasiliev, s. 169; J. B. Bury, **History of the Later Roman Empire: From the Death of Theodosius I. to the Death of Justinian**, Cilt 2, Dover Publications, New York, 1958, (Cilt 2), s. 26. İmparator İustinianus ile Theodoric Amal'ın dış politikalarının benzerliği hakkında Bkz. 546. dn.

⁶⁴⁴ Mitchell, s. 189; Halsall, s. 289; Colin McEvedy, **The Penguin Atlas of Ancient History**, Penguin Books, New York, 1979, s. 83.

⁶⁴⁵ Vasiliev, s. 170. İmparator İustinianus'un Roma İmparatorluğu'nun topraklarını geri kazanma düşüncesinin Hristiyanlık temeliyle alakalı Bkz. Norwich, ss. 170-176; Jones, Cilt 1, s. 270.

⁶⁴⁶ Valesius, s. 75.

⁶⁴⁷ Bury, Cilt 2, s. 27.

İmparatorluğu'nun odak noktasındadoğuda Sasani mücadelesi ve Konstantinopolis'te Nika olarak anılan halk isyanı bulunuyordu. İustinianus'un Sasanilerle ilişkileri Iustinus dönemine dayanıyordu.⁶⁴⁸ Iustinus'un ardılı olarak İustinianus, Bizans egemenliğinin ilk döneminde, Mindious tahkimatını engellemeye çalışan Sasaniler üzerine o sıralar Mezapotamya'da görev yapan komutanı Belisarius'u, Nisibis'in (Nusaybin) kontrolünü ele geçirmesi talimatıyla gönderdi. 529 yılında Dara surları dışında büyük çaplı bir savaş yapıldı ve galip gelen Belisarius Konstantinopolis'e çağrıldı ve doğu ordularının komutanlığına Mundus getirildi. 531 yılında babası Kavad'ın ölümünden sonra Sasani tahtına Hüsrev I (531-579) geçti. Yeni imparator, ilk yılınımeydana gelen iç savaşla mücadele ederek geçirdi. İmparator Iustinianus ise 532 yılında Nika isyanıyla karşı karşıyaydı. İmparatorların iç meselelerle müşgul olmaları, aralarındaki çatışmayı sona erdirmelerinin temel sebebi oldu. 532 yılında yapılan anlaşmayla Dara istihkâmlarını elinde tutan Bizans, Persarmenia'da işgal ettiği kaleleri iade etmenin yanında Mindous'tan da vazgeçti ve Kafkasya'daki garnizonların giderlerini karşılamak için 11.000 altını kefalet olarak ödemeyi kabul etti. Sasaniler ise Lazica'daki egemenlik iddialarından vazgeçtiler.⁶⁴⁹

Sasanilere ödeme yapmayı kabul edip bir yerde barışı parayla satın almış olan Iustinianus için bu anlaşma karlıdır denilebilir. Anlaşma sonrasında doğu sınır güvenliğini, en azından bir süreliğine, sağlayan imparator Iustinianus batı siyasetini rahat bir şekilde planlayabilirdi.⁶⁵⁰

532 yılında Sasanilerle yaptığı "Sonsuz Barış'ın" ardından imparator Iustinianus'un hedefinde Kuzey Afrika'daki Vandal Krallığı bulunmaktaydı. 532 yılına gelene kadarki süreçte; 439 yılında Kartacaya yerleşen Vandallar, 441'de Theodosius II'yle; 468'de Leo-Anthemius ortaklığıyla deniz savaşına girişmişler ve iki mücadeleden de zafer ile çıkmışlardı.⁶⁵¹ 455 yılında Roma'yı kuşatan

⁶⁴⁸ Mitchell, ss. 198-201. Sasani İmparatoru Kavad I (488-531), tahta geçirmek istediği oğlu Hüsrev'in öldürülme tehlikesine karşılık imparator Iustinus tarafından evlat edinilmesini istiyordu. (İki imparatorluk arasında ilk kez görülen bir durum değildi. 5. Yüzyılda aynı amaçla Theodoric II, Yezdicerd'in korumasına girmişti.) Hüsrev'in evlat edinilmesi durumunda Sasanilerin Bizans tahtında hak iddia edilerek Kavad'ın teklifi reddedilince iki imparatorluk arasında çatışmalar başladı. Bury, Cilt 2, s. 79.

⁶⁴⁹ Mitchell, ss. 199-201.

⁶⁵⁰ Levchenko, ss. 72-73; Ostrogorsky, Bizans, s. 66. Jones, Iustinianus'un batı ile girişeceği mücadelede ayak bağı olmamaları için Sasanileri askeri baskı altında tutmayı amaçladığını düşünmektedir. Jones, Cilt 1, s. 271.

⁶⁵¹ Mitchell, s. 167, 174.

Vandallar,⁶⁵² 490 yılında ise Theodoric Amal-Odoacer mücadelesinden faydalanarak Sicilya'ya saldırmışlardı. Vandalların eline geçmiş olan Kartaca'daki Katolik nüfusun varlığı, bölgenin Bizans İmparatorluğu ile bağının kopmamasını sağlamıştı. Vandal krallarının Katolik yerlilere uyguladığı baskılar, Bizans imparatorları tarafından zaman zaman protesto ediliyordu.⁶⁵³

531 yılında imparator Iustinianus'un eline ordularını Kartaca'ya, Vandallar üzerin göndermesi için bir bahane geçti. Thrasamund'un (496-523) ölümünün ardından Vandal tahtına geçen Geiseric'in torunu Hilderic (523-531), nazik, durağan ve barış yanlısı bir karakterde olmasından dolayı savaşçı ruha sahip olan Vandallar tarafından pek sevilmemektedir. Byzacium'da (Tunus) Mağribîlere karşı Vandalların mücadeleyi kaybetmesi de Hilderic'in suçu olarak görülmektedir. Egemenliğinin 7. yılında kuzeni Gelimer, gücü eline geçirerek Hilderic'i tahttan indirdi.⁶⁵⁴

Babasının soyundan Geiseric'e bağlı olan Hilderic'in annesi ise imparator Valentinianus III'ün kızı Eudocia idi. Soyunun Batı Roma'ya dayanması ve topraklarındaki Katolıklara baskı uygulamayı reddetmesi Hilderic'in Konstantinopolis'le ve özellikle imparator Iustinianus'la iyi ilişkiler kurmasını sağlamıştı.⁶⁵⁵ Vandal krallığındaki zorbalığın haberini alan imparator Iustinianus, Gelimer'e, kendisinin kralın yetkilerini kullanabileceğini fakat tahtını Hilderic'e iade etmesi gerektiğini belirttiği bir mektup gönderdi. Gelimer, imparator Iustinianus'un gönderdiği mesajı alınca Hilderic'in egemenliğinde etkili olan Hoamer'in gözlerine mil çektirdi ve Hilderic'in kendisini Konstantinopolis'e kaçma suçundan hapse attırdı. Bunun üzerine imparator Iustinianus, elçileriyle tekrar bir mektup gönderdi ve bu kez mesajının dili daha sertti. İsteği, Hoamer ve Hilderic'in başkentine gönderilmesiydi ve yerine getirilmemesi durumunda gereğini yapacağını belirtiyordu.⁶⁵⁶

Gelimer, imparator Iustinianus'un planlarının bilincindeydi ve savaşın kapıda olduğunu görüyordu. Kendisinin geri adım atması savaşı erteleyecekti fakat

⁶⁵² R. H. C. Davis, **Ortaçağ Avrupa Tarihi**, çev. Rümeyza Şişman, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2020, s. 42.

⁶⁵³ Bury, Cilt 2, ss. 124-125.

⁶⁵⁴ Procopius, *The Wars*, ss. 164-165.

⁶⁵⁵ Hodgkin, Cilt 3, s. 196. Procopius, Hilderic ile Iustinianus'un karşılıklı hediye yolladıklarından bahsetmektedir. Procopius, *The Wars*, s. 164.

⁶⁵⁶ Procopius, *The Wars*, s. 165; Theophanes Confessor, s. 287

engelleyemeyecekti.⁶⁵⁷ İmparator İustinianus'a, başa güç kullanarak geçmediğini, krallığı felakete sürüklemekte olan Hilderic'in Vandallar tarafından tahttan indirildiğini ve Bizans İmparatoru'nun kendi işine bakması gerektiğini belirttiği bir mektup gönderdi.⁶⁵⁸

İmparator Iustinianus, varisi olarak kabul ettiği toprakları elde etme politikasında bir adım atarak Vandal Krallığı üzerine bir sefer düzenleme kararı aldı. Askeri ve idari görevlilere bu fikrini açtığı zaman memurları, geçmişte Vandallar'a karşı yaşanan faciaları hatırlatarak sefer karşıtı bir tutum takındılar.⁶⁵⁹ Orduyu yönetecek olan generaller de karada ve denizde yaşayacakları coğrafi zorluklardan çekiniyorlardı. Ayrıca yeni sefer yeni ekonomik kaynak demekti ve Bizans İmparatorluğu'nun askeri ve ekonomik kaynakları içinde bulunulan dönemde yeterli değildi. Kısa süre önce doğuda barış, para ile satın alınmıştı. İçerde ise ekonomik kaynaklı Nika isyanının bastırılması 1 yılını doldurmamıştı.⁶⁶⁰

Kendisine sunulan tüm gerekçelere rağmen imparator Iustinianus ordu ve donanmayı⁶⁶¹ hazırlatarak başına Belisarius'u geçirdi. Belisarius'un kontrol ettiği imparatorluğun ana ordusu, 533 bahar başında başkentten hareket ettiler. Yolculuklarının 16. gününde Sicilya'ya geldiler. İmparator Iustinianus'un oğlunun yanında yönetime egemen olan Ostrogot Amalasuntha ile anlaşması üzerine, İtalya'da Ostrogotlar Bizans ordularının erzak ihtiyaçlarını kurdukları pazarlar yoluyla karşılayacaklardı.⁶⁶² İmparator ayrıca Ostrogotlara gönderdiği memurla beraber Gelimer'in elçilerini reddetmesini ve tahtı gaspettiğinden dolayı krallığını tanımamalarını istedi.⁶⁶³

Bizans ordularının görevi, Gelimer'i devirip Hilderic'i tekrar tahta oturtmaktı fakat Vandalların imparatorluk kuvvetlerinin gelişinden habersiz olarak Sardinya ve Libya'daki isyanlarla ilgilenmeleri, Afrika'nın yeniden ele geçirilebilmesinin mümkün olabileceğini akıllara getirdi. Belisarius'un orduları Vandallarla ilk kez Kartaca yakınlarında karşılaştı ve zaferi elde ettiler. Bizans ordularının elde ettiği zaferin haberini alan Gelimer, bir dağ kalesine sığınarak açlıktan teslim olacağı 534

⁶⁵⁷ Bury, Cilt 2, s. 126.

⁶⁵⁸ Procopios, The Wars, s. 166.

⁶⁵⁹ Theophanes Confessor, ss. 287-288.

⁶⁶⁰ Procopios The Wars, s. 166.

⁶⁶¹ Vandallar üzerine gönderilen Bizans askeri gücü için Bkz. Procopios, The Wars, ss. 169-170.

⁶⁶² Procopios, The Wars, ss. 169-175.

⁶⁶³ Malalas, s. 269.

yılına kadar orada kaldı. Teslim olan Gelimer, Belisarius tarafından Konstantinopolis'e götürüldü ve bir imparatorluk malikânesinde yaşamasına izin verildi. Vandal Krallığı topraklarının Bizans İmparatorluğu'na katılmasını sağlayan Belisarius ise konsül ilan edildi.⁶⁶⁴

3.2.3. İtalya Savaşlarını Hazırlayan Nedenler

Bizans İmparatoru Iustinianus'un Roma İmparatorluğu'nun topraklarını tekrardan ele etme siyasetini ne zaman oluşturduğu kesin olarak bilinmemekle birlikte⁶⁶⁵ Roma İmparatorluğu'nun kurulduğu coğrafya olan İtalya'nın Ostrogotların elinden kurtarılmasıyla alakalı fikrin Vandallar üzerine yapılacak saldırının planlanması sırasında ortaya atıldığı düşünülmektedir.⁶⁶⁶

Fikir, Kapadokyalı Ioannes'e aitti. Kartaca ile Konstantinopolis arasındaki uzaklığa dikkat çeken Ioannes, Iustinianus'a Vandal seferinin sonuçlarını ancak bir yıl sonra öğrenebileceğini belirtti. Vandallar üzerinde zafer elde etse bile Sicilya ve İtalya Ostrogotların elindeyken Kuzey Afrika'da tam anlamıyla egemenlik sağlanamayacağını düşünüyordu.⁶⁶⁷

İmparator Iustinianus'un fikre o dönemki yaklaşımı hakkında kaynaklar sessizdir. Vandalların ve Ostrogotların imparatorluğa yaklaşımı birbirlerinden farklıdır. Aradığı fırsatı Gelimer kendisine vermişti ama⁶⁶⁸ hem oğlu Athanaric hem de krallığı için endişelenen Amalasuntha, imparator Iustinianus ile arasını iyi tutmaya çalışıyordu. Vandallar üzerine düzenlediği seferde ordularının erzak ihtiyacını karşılama teklifini tereddütsüz kabul etti.⁶⁶⁹

Ravenna ile Konstantinopolis arasında savaş sebebi sayılacak bir olayın yaşanmamasına rağmen tam anlamıyla bir dostluğun olduğu da söylenememektedir. 530'da Gepid ve Heruli saldırısını püskürten Ostrogot birlikleri Bizans'a ait olan bir

⁶⁶⁴ Mitchell, ss. 210-211.

⁶⁶⁵ Bury, Cilt 2, s. 124. Norwich'e göre bu fikir, Iustinianus'un imparator olmadan önceki dönemine dayanır. Norwich, s. 176.

⁶⁶⁶ Gibbon, Cilt 4, ss. 109-110; Norwich, s. 171.

⁶⁶⁷ Procopios, The Wars, s. 167.

⁶⁶⁸ Norwich, s. 176.

⁶⁶⁹ Procopios, The Wars, s. 175. Wolfram, Amalasuntha'nın Vandallara karşı Bizans İmparatorluğu'na yardım etmesinin en büyük gerekçesinin halası Amalafrida'nın Vandallar tarafından öldürülmesi olduğunu düşünmektedir. Wolfram Goths, s. 338.

kenti ele geçirdiler.⁶⁷⁰ 533 yılında ise geçici olarak da olsa erzak teğmini için Bizans ordularının Sicilya'ya çıkmaları bölgede bulunan Got gruplarını rahatsız etmekteydi. Belisarius'un ordusundaki kaçaklar Gotlara sığınmışlardı ve Napoli comes'i bu askerlerin teslimini reddetti. Ayrıca Vandal kralıyla evlenen Amalafrida'nın çeyizi olan Lilybaeum, Gotlar tarafından ele geçirilmişti. Tüm bu olayları görüşmek amacıyla imparator Iustinianus, Alexandros, Hypatios ve Demetrios ile birlikte bir mektup gönderdi.⁶⁷¹ *"Bizim olan Lilybaeum kalesini zorla aldınız ve şimdi elinizde tutuyorsunuz; benden kaçan barbarları kabul etmenize rağmen bana geri getirmediniz; ayrıca size ait olmamasına rağmen Gratiana şehrine çok çirkin bir şekilde davrandınız. Böylelikle sizin için tüm bunların nasıl biteceğini düşünmenin zamanı geldi."*⁶⁷² Ostrogotların Vandallardan intikam almak için saldırıda bulundukları Lilybaeum, son gelişmelerle Bizans İmparatorluğu'nun eline geçmişti ve bölgeyi kendi hakları olarak görüyorlardı.⁶⁷³

İmparator Iustinianus'un mektubuna karşılık Amalasuntha Konstantinopolis'e, Vandal savaşlarında Bizans ordularına sağladıkları yardım dolayısıyla İmparatorun gözünde güvenilir olduklarını kanıtladıklarını ve yaptıkları yardım karşılığında Lilybaeum'u hediye etmesi gerektiğini belirttiği bir mektup yolladı.⁶⁷⁴

Ostrogot Krallığı'yla Bizans İmparatorluğu arasındaki ipleri kopartan olay Athalaric'in ölümünden sonra meydana geldi. Amalasuntha, oğlu Athalaric'in ölümünün ardından kuzeni Theodahad'ı yönetimine ortak etmek zorunda kaldı. Amalasuntha ile kuzeni Theodahad arasında geçmişteki olaylara dayanan bir düşmanlık bulunmaktaydı. Procopius'un anlatımına göre Theodahad aktif yaşamda pek bulunmayan birisiydi. Toskana'daki toprakların çoğunu ele geçirmişti ve bölgedeki toprak sahiplerine baskı uygulamaktaydı. Theodahad'ın kraliyet hazinesine ait olan topraklara el koyması, Amalasuntha'nın kuzenini Ravenna'ya çağırarak soruşturma başlatmasıyla sonuçlandı. Theodahad zorla ele geçirdiği tüm toprakları geri vermek zorunda kaldı. Tüm bu yaşananlara rağmen oğlunun ölümünden sonra üzerindeki baskıyı kaldıracak olan isim yine düşman gördüğü

⁶⁷⁰ Bkz. 629. dn.

⁶⁷¹ Procopios, The Wars, ss. 258; Wolfram, Goths, s. 338.

⁶⁷² Procopios, The Wars, ss. 258.

⁶⁷³ Gibbon, Cilt 4, s. 140.

⁶⁷⁴ Procopius, Amalasuntha'nın bu mektubun yanında gizli bir mektup yolladığını ve mektubun İtalya'nın Bizans tarafından ele geçirilmesiyle alakalı olduğunu aktarmaktadır. Procopios, The Wars, ss. 258-259.

kuzeni Theodahad idi.⁶⁷⁵ Amalasuntha yönetime ortak etmek istediği kuzenine hiçbir şekilde güvenmiyordu ve Theodahad'a, sadece krallığın askeri kanadının başı olarak görev yapacağına ve kendisini Ostrogot Krallığı'nın yöneticisi olarak kabul edeceğine dair yemin ettirdi. Amal hanedanına mensup olduğu için Theodahad'ın kendi adına para bastırmasına ve kral unvanını taşımasına izin verdi fakat Amalasuntha'ya bağlılığı devam edecekti.⁶⁷⁶

Theodahad, verdiği sözlerin hiç birini tutmadı. Amalasuntha tarafından Ravenna'dan uzaklaştırıldıktan sonra öldürtürülen Got ileri gelenlerinin yakınlarıyla birleşerek kuzenini 534 yılı sonunda Bolsena Gölü üzerinde bulunan adadaki bir kaleye hapsedtirdi ve Ostrogot prensesi, kısa süre sonra öldürüldü.⁶⁷⁷

Amalasuntha'yı hapseden Theodahad, kendini haklı göstermek için, Amalasuntha'nın kendisine karşı saldırgan bir tutum sergilediğini belirttiği bir mektubu Liberius ve Opilio ile birlikte Konstantinopolis'e gönderdi. Ama Iustinianus'un Lilybaeum meselelerini araştırmak ve Ostrogot liderleriyle İtalya üzerine gizlice anlaşma yapmak üzerine Konstantinopolis'ten gönderilen Petros, durumu önceden imparatora haber vermişti. Haberi alan Iustinianus, Amalasuntha'ya her türlü desteğini vereceğini belirttiği bir mektup yollamıştı.⁶⁷⁸

534 yılı sonuna doğru hapsedilen Amalasuntha 535 baharında öldürüldü.⁶⁷⁹ Amalasuntha'nın ölüm emrinin kim tarafından verildiği tam olarak net değildir. Jordanes'e göre Amalasuntha kendisini hapsedtiren kuzeni Theodahad'ın emriyle banyoda boğdurulmuştur.⁶⁸⁰ Procopius, *Iustinianus'un Savaşları* adlı eserinde Jordanes'e katılarak, Amalasuntha'nın düşmanlarının baskılarına dayanamayan Theodahad'ın ölüm emrini verdiğini aktarsa da⁶⁸¹ *Gizli Tarih*'te Amalasuntha'nın eğitilmiş ve güzel olmasını kıskanan İmparator Iustinianus'un eşi Theodora'nın Petros ile gizli bir anlaşma yaparak Ostrogot kraliçesini öldürttüğünü aktarır. Eserlerindeki farklılığı ise Theodora'dan korkmasına bağlamaktadır.⁶⁸²

⁶⁷⁵ Procopios, *The Wars*, ss. 265-260.

⁶⁷⁶ Wolfram, *Goths*, s. 338.

⁶⁷⁷ Mierow, s. 139; Procopios, *The Wars*, ss. 260-261.

⁶⁷⁸ Procopios, *The Wars*, ss. 260-261.

⁶⁷⁹ Wolfram, *Goths*, s. 339. Timothy Venning 5 Nisan olarak belirtmektedir. Timothy Venning (Ed.), **A Chronology of the Byzantine Empire**, Palgrave Macmillan, New York, 2006, s. 102.

⁶⁸⁰ Mierow, s. 139.

⁶⁸¹ Procopios, ss. 261-262.

⁶⁸² Procopius, *Gizli Tarih*, s. 89.

3.3.İTALYA'DA OSTROGOT-BİZANS MÜCADELESİ

Amalasuntha'nın ölüm emrini kimin verdiğiinden bağımsız olarak İmparator Iustinianus'un eline İtalya'yı topraklarına katmak için bir savaş sebebi geçmiş oldu. "*Silahlarından hala Vandal kanı damlayan ordusunu*"⁶⁸³ İtalya'ya göndermek üzere hazırlamaya başlayan imparator Iustinianus, 535 yazında Illyricum magister militum'u olan Mundus'u⁶⁸⁴ Salona'ya saldırması emriyle Dalmaçya'ya gönderdi. Belisarius ise 4000 kişilik düzenli birim ve feoderati,⁶⁸⁵ Ennes liderliğinde 3000 Isaurialı, 200 Hun ve 300 Mağribi'yle birlikte Sicilya'ya gönderildi. İmparator Iustinianus, İtalya'ya sahip olma arzusunda askeri adımların yanında siyasi bağlantılar da kurmaya çalıştı. Ordularını sefere yolladığı dönemde Frank liderlerine⁶⁸⁶ de mektupla haber gönderdi:

*İtalya'mızı zorbalıkla ele geçiren Gotlar, geri vermeyi reddetmekle birlikte bize karşı katlanılamayacak ve kabul edilemeyecek derecede adaletsiz eylemler gerçekleştirdiler. Bu nedenle onlara karşı yürümek zorunda kaldık ve sadece Aryanizm'i reddeden Ortodoks inancıyla değil, Gotlara karşı da hissettiğimiz düşmanlıktan dolayı bu savaşa yanımızda katılmanız akıllıca olur.*⁶⁸⁷

Görüldüğü gibi Bizans imparatoru, siyasi politikalarını din ile desteklemeye çalışmaktadır. Frankleri yanına çekmek için Ostrogotların Aryan inancına vurgu yapmaktadır.

Dalmaçya'ya ilerleyen Mundus, kendisine karşı koyan Gotları yendikten sonra Salona'ya girdi. Belisarius ise Sicilya'ya çıkarak Palermo dışındaki şehirleri ele geçirdi.⁶⁸⁸

⁶⁸³ Mierow, ss. 139-140.

⁶⁸⁴ Gepid kökenli olan Mundus, Gepid kralı Trapstila'nın yeğenidir. Babasının ölümünün ardından Sirmium'da amcasıyla birlikte yaşamaya başlayan Mundus, Theodoric Amal'ın daveti üzerine İtalya'ya gitti. Ostrogot kralı ölene kadar hizmetinde bulundu. 526 yılında Tuna'ya döndü ve 529 yılında İmparator Iustinianus'a elçiler göndererek Bizans İmparatorluğu'na katılma teklifinde bulundu. Teklifi kabul edildi ve Illyricum Magister militumu oldu. Mundus için Bkz. J. R. Martindale, Cilt 3B, s. 903.

⁶⁸⁵ Belisarius'un ordularındaki federe askerlerinin Tuna kıyılarında bulunan Töton ve Slav halklarından oluştuğuna dair Bkz. Thomas Hodgkin, **Italy and Her Invaders 535-553**, Cilt 4, Clarendon Press, Oxford, 1896, (Cilt 4), s. 5. Belisarius'un ordusunda zamanında Theodoric Amal ile İtalya'yı gitmeyi reddeden Bessas da komutan olarak görev yapmaktaydı. Procopios, The Wars, ss. 261-262.

⁶⁸⁶ Frank kralı Clovis'in 511 yılında ölümünün ardından krallığı üç bölüme ayrılarak yönetilmeye devam etti. Childebert Paris'i; Chlodomer Orleans'ı; Chlothar Soissons'u kendisine merkez belirlemişti. Clovis sonrası Frank tarihi için Bkz. Greenwood, ss. 525-538.

⁶⁸⁷ Procopios, The Wars, s. 263.

⁶⁸⁸ Sicilya'da bulunan Romalılar kapıları açarak şehirleri herhangi bir çatışma yaşanmadan teslim ettiler. Wolfram, s. 339.

Frank liderleriyle iletişime geçen tek kişi imparator Iustinianus değildi. Belisarius'un Sicilya'ya çıktığı haberini alır almaz Theodahad, Frank liderlerine gönderdiği mektupla Bizans İmparatorluğu'na karşı mücadelede yanında yer almaları karşılığında Galya'daki topraklarını devredeceğini ve 2000⁶⁸⁹ pound altın vereceğini söyledi.⁶⁹⁰

Palermo, Gotlar tarafından iyi bir şekilde savunuluyordu ve şehri karadan ele geçiremeyeceğini anlayan Belisarius, küçük teknelere bindirdiği adamlarını Palermo limanına yolladı ve denizden gelen saldırıya karşı koyamayan Gotlar şehri teslim etmek zorunda kaldılar. Belisarius, konsüllüğünün son günü olan 31 Aralık 535'de Sirakuza'da zaferini kutladı. Vandal Gelimer'in durumuna düşmek istemeyen Theodahad, imparator Iustinianus'un görevlisi Petrus'un da baskılarıyla uzlaşmaya gitmek zorunda kaldı. Yapılan anlaşmayla Ostrogotlar Sicilya'daki egemenliklerinden vazgeçecekler, her yıl 300 pound altın değerinde tacı imparator Iustinianus'a hediye edecekler,⁶⁹¹ imparator Iustinianus'un isteğine göre 3000 Got askeri Bizans İmparatorluğu'nun hizmetine verilecek, Ostrogot kralı kendi isteğine göre hiçbir şekilde rahip ya da senatörü idam edemeyecek, tiyatro ve hipodrom gibi topluma açık yerlerde ilahiler önce imparator Iustinianus sonra Theodahad adına okunacak ve imparator Iustinianus ile birlikte yapılması haricinde Theodahad'ın hiçbir türlü heykeli dikilmeyecekti.⁶⁹²

Petrus ile belirlediği anlaşma maddelerinin imparator Iustinianus'u tatmin etmeyeceğinden korkan Theodahad, yıllık geliri en az 12.000 pound⁶⁹³ olan bir arazinin kendisine verilmesi halinde Ostrogot Krallığı'nı Bizans İmparatorluğu'na teslim edeceğini belirttiği bir mektubu Petrus ile Konstantinopolis'e gönderdi. Aldığı haberden mutlu olan imparator Iustinianus, Belisarius'u anlaşmanın uygulanması için Ravenna'ya gönderdi.⁶⁹⁴

Ostrogot kralı Theodahad, Bizans ile pazarlık yaparken Salona'da bulunan Got lordlarından olan Asinarius ve Gripas, Ravenna'ya danışmadan Bizans

⁶⁸⁹ Wolfram, Goths, s. 343.

⁶⁹⁰ Procopius, Theodahad'ın Frankların cevabını öğrenmeden öldüğünü söyler. Procopios, The Wars, s. 285. Greenwood ise Erken davranan Bizans İmparatorunun teklifini kabul eden Frankların, Theodahad'ın teklifiyle ilgilenmediklerini düşünmektedir. Greenwood, ss. 546-547.

⁶⁹¹ Wolfram, s. 340.

⁶⁹² Procopios, The Wars, ss. 263-264.

⁶⁹³ Bkz. Wolfram, Goths, s. 340; Hodgkin, Cilt 4, s. 16.

⁶⁹⁴ Procopios, The Wars, s. 264-266.

ordularına saldırıda bulundular. Mundus'u ve oğlunu öldürdüler. Salona'yı ele geçirdilerse de düşmana karşı kenti savunamadılar ve Ravenna'ya kaçtılar.⁶⁹⁵

3.3.1. Belisarius'un Napoli Kuşatması

536 yılının Paskalya döneminin ardından Afrika'da patlak veren isyanı bastıran Belisarius, askerlerinin bir kısmını Messina ve Palermo'da bırakarak geri kalanlarla Messina üzerinden Reggio'ya geçti. Kara ordusu ve donanmalarıyla birlikte ilerlemeye devam ederek Bruuttium (Kalabriya) ve Luciana'yı geçip Napoli'ye kadar ilerlediler. Şehrin doğal konumu savunmaya elverişliydi. Deniz kenarında bulunuyordu ve içinde bir Got garnizonunu barındırmaktaydı. Belisarius şehrin durumunu görüşmek için şehir ileri gelenlerinden birkaç kişiyi göndermelerini istedi. Gönderilen kişiler arasında bulunan Stephanos, yakınlarının Theodahad'ın elinde bulunduğunu, şehrin teslim edilmesi durumunda akrabalarının tehlikeye gireceğini, Roma'ya bağlı olduklarını ve Roma'nın ele geçirilmesi durumunda kendilerinin de Bizans egemenliğini kabul edeceklerini söyledi. Eğer Roma'da başarısız olurlarsa Napoli'yi ele geçirmek için harcayacakları zaman ve çaba da boşa gidecekti. Belisarius ise şehri teslim etmeleri ve zarar görmemeleri üzerine dayatmalarına devam etti. Bunun yanında Stephanos'a şehir sakinlerini ikna etmesi için gizli sözler de verdi. Şehre döndüğü zaman Stephanos, anlaşmaya uygun olarak, şehrin Bizans güçlerine teslim edilmesinin kendileri için en iyi tercih olduğuna dair etkili bir konuşma yaptı.⁶⁹⁶ Şehirde bulunan Postor ve Asclepiodotus isimli iki adam Got yanlısı bir tutum izliyorlardı ve şehrin Belisarius'a teslim edilmemesini istiyorlardı. Şehir sakinlerinin taleplerini, Belisarius'un kabul etmeyeceği şekilde, arttırmalarını sağladılar ve Napoli sakinleri, Stephanos'u tekrardan Bizans generaliyle görüşmesi için gönderdiler. Belisarius, Sicilyalıları kanıt olarak göstererek hayatlarının hiçbir şekilde tehlikede olmadığını belirterek Napolilerin tüm isteklerini kabul etti. Napoli sakinleri kapıları açıp Bizans ordularını şehre almaya hazırlanıyorlardı ki Postor ve Asclepiodotus'un sözleriyle bir anlık duraksadılar. İki

⁶⁹⁵ Burns, Ostrogoths, s. 205. Çok büyük olmasa da Salona'da Got lordlarının kazanmış olduğu başarılar Theodahad'ı cesaretlendirdi ve dokunulmazlığı bulunan Bizans elçisi Petrus'u tutuklattı. Wolfram, Goths, s. 341.

⁶⁹⁶ Procopios, The Wars, ss. 269-270.

adam, Gotların Bizans'a karşı üstün gelmesi durumunda şehri teslim ettiklerinden dolayı suçlu durumuna düşeceklerini, Belisarius'a karşı kazanmaları durumunda ise Ostrogotlar tarafından ödüllendirileceklerini belirttiler. Ayrıca Belisarius'un şehri ele geçirecek durumunun olmadığını düşünüyorlardı çünkü böyle bir güce sahip olsaydı Napoli sakinleriyle anlaşmaya çalışmazdı. Postor ve Asclepiodotus istediklerini elde ettiler, şehir Bizans ordularına karşı savunulacaktı ve Belisarius'a bölgeyi terketmesi gerektiği iletilti. Bunun üzerine Bizans orduları çevresindeki kaleleri daha önceden ele geçirdikleri Napoli şehrini kuşattılar. Şehrin doğal savunmasının farkında olan Belisarius, içeridekilerin teslim olmasını sağlamak amacıyla şehrin su kemerlerini tahrip etti fakat şehrin içinde su kuyuları bulunmaktaydı.⁶⁹⁷

Napoli'nin kuşatmasının uzun sürmesi Belisarius'u umutsuzluğa sevk ediyordu. Kurduğu plana göre kış gelmeden Roma'yı alıp kışı bu şehirde geçirecekti fakat kuşatma uzadıkça Roma'nın ele geçirilmesi de gecikiyordu ve Belisarius kuşatmayı kaldırıp kışı geçirebileceği bir yer bakınmayı düşünüyordu. Aynı dönemde askerlerinden gelen bir haberle Napoli şehrini ele geçirebilme umutları yeşerdi. Napoli su kemerlerini tahrip ettiği yerde şehre girebilecekleri bir geçit bulunmaktaydı. Belisarius ordularının başına gelecek tehlikeleri en aza indirmek için önce Stephanos'u çağırarak şehrin ele geçirilmesinden sonra karşı karşıya kalacakları durumu geçmişteki kuşatmaları hatırlatarak anlattı ve teslim olmaları için son bir şans verdi. Daha sonra belirlediği 400 kişilik bir kuvveti Magnos ve Ennes liderliğinde gece su kemerinden şehre girmeleri için yolladı. İçeri giren askerler farkedilene kadar iki garnizonu katlettiler. Bu garnizonlar dışarıda Belisarius ve Bessas'ın bulunduğu taraftaki kuleleri koruyorlardı ve şimdi surlar hazırlanan merdivenlerle tırmanılmaya elverişli hale gelmişti. Bu arada şehrin kapısı açıldı ve tüm Bizans ordusu şehrin içine girdi ve Belisarius'un toplanma emrine kadar şehirde yağma ve katliam yapıldı, kadınlarla çocuklar esir alındı. 20 gün süren kuşatma sonrası Belisarius Napoli'ye egemen oldu.⁶⁹⁸

⁶⁹⁷ Procopios, The Wars, ss. 270-272.

⁶⁹⁸ Procopios, The Wars, ss. 274-276. Napoli'nin Belisarius'un eline geçişi Haziran sonuna denk gelmektedir. Venning, s. 104; Hodgkin, Cilt 4, s. 54.

3.3.2. Vitigis ve Ostrogotların Direnci

Napoli’de bunlar yaşanırken Rome ve civarında bulunan Ostrogotlar düşmanın kapıda değil içeride olmasına rağmen kralları Theodahad’ın sessizliğini korumasına şaşırıyorlardı. İskandinavya’dan İtalya’ya gelene kadar savaş hayatlarının her döneminde vardı ve mevcut kralları ise içinde bulundukları durumu görmezden geliyordu. Theodahad’ın Ostrogot Krallığı’na ihanet ederek imparator Iustinianus ile anlaşma yaptığından şüpheleniyorlardı. 536 yılının Kasım ayında, ortak fikirde birleşen Ostrogotlar, Roma’nın yaklaşık 100 kilometre güneyinde bulunan Terracina yakınlarında toplandılar. Aldıkları kararla Amali ya da Ostrogot olmayan Vitigis’i geleneklerine uygun olarak kalkanları üzerine çıkartarak⁶⁹⁹ kralları ilan ettiler. Olanların haberini alan Theodahad Ravenna’ya doğru kaçmaya başladıysa da yolda yakalanıp öldürüldü.⁷⁰⁰

Askerler ve ileri gelenler tarafından kral ilan edilen Vitigis krallığını duyurmak ve gelecekte girişeceği mücadelelerde desteklerini almak için halkına bir elçiyle birlikte mektubunu⁷⁰¹ yolladı. Vitigis kral ilan edilmesinden kısa bir süre sonra Ravenna’ya giderek⁷⁰² Amalasuntha’nın kızı Mathasuntha ile evlenerek dolaylı yoldan da olsa Amal hanedanlığıyla bağ kurmuş oldu.⁷⁰³ Vitigis’in Ravenna’ya gitmesinin bir diğer önemli sebebi, Kasım’ın sonuna doğru Alperi aşan Frank güçlerinin başlattığı saldırılardı.⁷⁰⁴ Franklar ile barış yapılmadan Bizans İmparatorluğu’na karşı tam olarak karşı konulamayacağını düşünüyordu. Ravenna’ya gelen Vitigis, Galya sınırında görev yapanlar haricinde bütün Gotları toplarlardı ve

⁶⁹⁹ Cassiodorus, *The Variae*, ss. 419-420. Vitigis’in kalkanlar üzerinde yükselen ilk Got kralı olduğuna dair Bkz. Wolfram, *Goths*, s. 343. Germen kavimlerinde yaygın olan bu gelenekten ilk kez Tacitus bahsetmektedir. Kalkanlar üzerinde ilk yükselen kişi Cananefate kralı Brinno olmuştur. Tacitus, **The Histories**, çev. Kenneth Wellesley, Penguin Classics, London, 2009, (*The Histories*), s. 187. Gelenek zamanla Roma ve Bizans İmparatorları tarafından da kullanılmıştır. Ammianus Marcellinus, Iulianus’un kalkanlar üzerinde kaldırıldığını aktarmaktadır. AM, s. 244. Kalkanlarla taşınma geleneği için Bkz. Hans Teitler, “Raising on a Shield: Origin and Afterlife of a Coronation Ceremony”, *International Journal of the Classical Tradition*, Cilt 8, No 4, Bahar 2002, ss. 501-521.

⁷⁰⁰ Procopios, *The Wars*, ss. 277-278; Mierow, s. 140; MC, s. 46.

⁷⁰¹ Cassiodorus, *The Variae*, ss. 419-420.

⁷⁰² Vitigis’in Roma’da asker bırakıp Ravenna’ya geçişini büyük bir hata olarak gören Bradley, Roma’yi zorla ele geçirmesi durumunda, yeteri kadar askere sahip olmayan Belisarius’un şehri kuşatmaya cesaret edemeyeceğini düşünmektedir. Bradley, s. 222.

⁷⁰³ Procopios, *The Wars*, s. 279; Mierow, s. 140. Jordanes, evliliğin, Belisarius’un Roma kuşatmasından kısa bir süre önce gerçekleştiğini belirtir. Belisarius’un Roma kuşatması ise 9 Aralık’a denk gelmektedir. Venning, s. 104. Dolayısıyla evlilik, Kasım sonu ya da Aralık’ın ilk günlerinde gerçekleşmiştir.

⁷⁰⁴ Procopios, *The Wars*, s. 279; Venning, s. 104.

silahlandırdı.⁷⁰⁵ Frank krallarına Theodahad'ın sunduğu şartların aynısını kendisi de sundu. Frank kralları anlaşmaya sıcak bakıyorlardı fakat daha önce imparator Iustinianus'un teklifini kabul ettiklerinden dolayı yardımı elaltından yapacaklarını ve askerleri de Franklar arasından değil bağlı topluluklardan yollayacaklarını bildirdiler.⁷⁰⁶

Vitigis bir yandan savaş hazırlıklarını sürdürürken diğer yandan imparator Iustinianus'a bir mektup gönderdi.⁷⁰⁷ Mektupta Vitigis, imparator Iustinianus'un savaş sebebi olarak gördüğü Amalasuntha'nın öldürülmesi meselesinde Ostrogot prensesinin katili olan Theodahad'ı öldürdüğünü ve Bizans ile Ostrogotlar arasında barış yapılması gerektiğini belirtiyordu. Vitigis, ikinci mektubunu imparator ile aralarını düzeltmelerini istediği Konstantinopolis'te magister officiorumuna gönderdi.⁷⁰⁸

İmparator Iustinianus'un Vitigis'e bir cevap yazıp yazmadığı belli değildir ancak Bizans İmparatoru'nun isteği İtalya egemenliğidir ve mektubu gözardı ettiği düşünülmektedir.⁷⁰⁹

Roma kenti sakinleri Napoliden sonra sıranın kendilerine geldiğinin bilincindelerdi ve Napolilerin başına geleni bildiklerinden dolayı Bizans ordularını mücadele vermeden şehre kabul etmeye karar verdiler. Gönderdikleri bir elçi aracılığıyla Belisarius'u ve ordularını Roma'ya davet ettiler. Napoli ve Cumae kalelerine savunabilecek kadar garnizon yerleştiren Belisarius, Roma'ya hareket etti ve 9 Aralık 536'da⁷¹⁰ Asinaria Kapısı'ndan⁷¹¹ Roma'ya girdi. Şehrin anahtarlarını Konstantinopolis'e yolladı ve Roma'nın tahrip olan dış surlarının onarılmasını emretti. Siperlere yeni eklemeler yaparak savaş durumunda karşıdan gelebilecek ok, taş gibi materyallerin isabet oranını en aza indirmeye çalıştı ve surların dibini hendeklerle çevirttirdi. Şehrin denizle bağlantısı bulunmamaktaydı ve kuşatma

⁷⁰⁵ Procopios, The Wars, ss. 279-280.

⁷⁰⁶ Procopios, The Wars, ss. 285-286.

⁷⁰⁷ Mektubun Vitigis'in Roma kuşatması öncesinde gönderildiği düşünülmektedir. Hodgkin, Cilt 4, ss. 70-71; Wolfram, Goths, s. 345.

⁷⁰⁸ Konstantinopolis Magister Officiorum görevinde Peter'in bulunduğu düşünülmektedir. Cassiodorus, The Variae, ss. 420-422.

⁷⁰⁹ Hodgkin, Cilt 4, s. 70-71.

⁷¹⁰ Norwich, ss. 179-180; Bury Cilt 2, s. 180; Wolfram 9 ya da 10 Aralık olduğunu belirtir. Wolfram, Goths, s. 344.

⁷¹¹ Roma şehrinin kapıları için Bkz. Procopios, The Wars, s. xviii.

anında Ostia Limanı'nın açık kalıp kalmayacağı da belirsiz olduğundan⁷¹² erzak sıkıntısı çekme ihtimali çok yüksekti. Bu doğrultuda Belisarius, tüm Roma sakinlerine İtalya'nın dört bir köşesinden şehre erzak getirmelerini emretti.⁷¹³

Belisarius bir yandan Roma şehrinin güvenliğini sağlamaya yönelik hazırlıklarını sürdürürken diğer yandan da bölgenin güvenliğini sağlamaya çalışıyordu. Konstantinos'un emrine bir grup Masaget askerini vererek Toskana'daki kasabaları ele geçirmeye gönderdi. Bessas ise beraberindekilerle Toskana'nın Narni şehrini ele geçirme emri aldı. Samnium'da bulunan Got kökenli Pitza askerleriyle birlikte Belisarius'un hizmetine girerek bölgesini Bizans generaline teslim etti.⁷¹⁴ Askerlerinin başarısıyla birlikte Spoletium, Perusia ve Narnia'yi eline geçiren Belisarius, Roma'ya ulaşan yolların güvenliğini kontrol altına aldı. Ostrogotların olası ilerleyişini yavaşlatmak amacıyla Milvius Köprüsü'ne bir kule inşa ettirdi ve buraya bir garnizon yerleştirdi.⁷¹⁵

3.3.2.1. Vitigis'in Roma Kuşatması

Vitigis, Belisarius'un komutanları Bessas ve Konstantinos'un Toskana'da kazandığı başarıların⁷¹⁶ ve Roma kenti sakinlerinin düştüğü umutsuz durumun haberini alınca⁷¹⁷ ordularıyla birlikte Roma'ya doğru yola çıktı.⁷¹⁸ Düşmanın kendisine doğru geldiğini öğrenen Belisarius, bir yandan askerlerinin savaş için sayıca yetersiz olduğunu bildiği için Toskana'ya gönderdiği askerlerinden

⁷¹² Norwich, s. 180.

⁷¹³ Procopios, The Wars, ss. 286-288. Bury, Belisarius'un elindeki az sayıdaki asker ile izleyebileceği en iyi stratejinin saldırı durumunda şehri içerden savunmak olduğunu düşünmektedir. Bury, Cilt 2, s. 180.

⁷¹⁴ Procopios, The Wars, ss. 288-291. Hodgkin, Belisarius'a katılan Pitza ile 504 yılında Sirmium'da mücadele eden Pitzia'nın aynı kişi olduğunu düşünmektedir. Hodgkin, Cilt 4, s. 76.

⁷¹⁵ Ian Hughes, **Belisarius**, Westholme, South Yorkshire, 2009, s. 135.

⁷¹⁶ Bradley, s. 126.

⁷¹⁷ Bury, Cilt 2, s. 181.

⁷¹⁸ Procopius'un aktarımına göre Vitigis'in ordusu en az 150.000 kişiden oluşmaktadır. Belisarius'un ordusu ise Roma şehri dışında görev yapanlar haricinde 5000 kişiden oluşmaktadır. Procopios, The Wars, s. 291, 306. Bury, Vitigis'in ordusunun, Procopius'un belirttiği kadar kalabalık olması durumunda kamp kurduğu cephede, Roma'nın her bir kapısına 10.000 asker koyabileceğini belirtir. Bury, Cilt 2, ss. 183-184. Belisarius'un zaferini arttırmak düşüncesiyle Procopius'un rakamları abarttığı düşünülmekle birlikte Vitigis'in ordusunun Belisarius'un ordusundan daha kalabalık olduğu düşünülmektedir. Hodgkin, Cilt 4, s. 116. Thompson rakamın 20.000 civarında olduğunu düşünmektedir. Thompson, Decline, s. 80. Hughes ise Vitigis'in ordusu için Roy Boss'un öne sürdüğü 40.000 sayısını kabul etmektedir. Rakamlar hakkında tartışmalar için Bkz. Hughes, Belisarius, ss. 126-127.

vazgeçmek istemiyorken diğer yandan Toskana'daki kalelerin kendisine karşı düşman tarafından kullanılmamasını istiyordu. Kararsızlığını, Bessas ve Konstantinos'u Toskana'da yeteri kadar adam bırakarak Roma'ya gelmelerini emrederek çözdü.⁷¹⁹ Bizans generalinin düşüncesine karşın Vitigis'in hedefinde Roma vardı ve ordularıyla birlikte Toskana'daki şehirler ve kaleler üzerinde herhangi bir faaliyette bulunmadan ilerlemesine devam edip Aniene Nehri üzerinden Milvius Köprüsü'ne vardı.⁷²⁰ Belisarius'un Vitigis'in ilerleyişini yavaşlatmak amacıyla inşa ettirdiği kulenin garnizonundaki askerler Ostrogot kralı ve ordularını görünce şaşkınlığa düşerek kaçmaya başladılar. Olaylardan haberi olmayan Belisarius, kontrol etmek için 1000 süvariyle birlikte Milvius Köprüsü'ne gelince düşman ile karşılaştı ve gün boyu süren mücadeleler sonunda Belisarius Roma şehrine Gotlar ise kamplarına çekildi.⁷²¹

Vitigis ve ordularıyla fiziki mücadelelerin başlayacağını düşünen Belisarius, şehrin her bir kapısının başına yerinden ayrılmamaları talimatıyla birer komutan yerleştirdi. Ostrogotlar ise şehrin dışında etrafını hendeklerle çevirdikleri kamplarını 7 ayrı birim olarak, Roma'nın kuzeyinde bulunan Flaminia Kapısı'yla güneydoğusunda bulunan Praenestina Kapısı arasında kalan surlara saldırabilecekleri şekilde kurdular. Her ufak kampın başında ayrı bir komutan bulunmaktaydı.⁷²²

Belisarius, Napoli'deki tecrübelerine dayanarak Roma'nın su kemerlerini korumaya çalışsa da Ostrogotların ilk faaliyetleri şehrin su bağlantısını kesmek oldu.⁷²³ Su, değirmenlerin de çalışmasını sağladığından dolayı bir yerde Roma şehrini kıtlığa götüren sebepler arasında görülmekteydi. Roma sakinlerinin kuşatma ortamının yarattığı baskıdan ve su, yiyecek gibi ihtiyaçlarını karşılayamadıklarının haberini alan Vitigis, kente yolladığı elçiyle şehrin teslim edilmesi durumunda kimseye zarar verilmeyeceğini bildirdi. Belisarius ise elçiye, savaşı kazanamadan

⁷¹⁹ Procopios, *The Wars*, s. 292.

⁷²⁰ Gibbon, *Cilt 4*, s. 153. Vitigis ve ordularının Aniene Nehri'ne 21 Şubat 537'de vardıkları düşünülmektedir. Thompson, *Decline*, s. 77; Wolfram, *Goths*, s.344. Milvius Köprüsü'nde, 312 yılında Konstantinun ile Maxentius arasında yapılan savaş için Bkz. Mitchell, s. 90.

⁷²¹ Procopios, *The Wars*, ss. 293-295.

⁷²² Procopios, *The Wars*, ss. 295-297.

⁷²³ Belisarius'un su sorununu çözmek için uyguladığı yöntemler için Bkz. Procopios, *The Wars*, ss. 297-298.

Roma'ya giremeyeceklerini ve bu savaşın zamanını Bizanslıların belirleyeceğini söyledi.⁷²⁴

Vitigis'in Roma kuşatması tam bir tahmin oyununa dönüşmüştü. Tarafların ne zaman ve nereden saldıracakları belirsizdi.⁷²⁵

Vitigis ve kuvvetlerinin Roma surlarına ilk ciddi saldırıları, Mart ayının 10'u ile 12'si arasına denk gelmektedir.⁷²⁶ Sabahın erken saatlerinde harekete geçen Vitigis'in kuvvetleri Salaria, Praenestina, Pancratia, Aurelia kapılarına yakın olan surlara saldırdılar. En etkili mücadele Vitigis'in kendisinin de katıldığı Praenestina'da⁷²⁷ meydana geldi. Vitigis duvarın zayıflatılması için askerlerine kazı çalışması yaptırmaya başladı. Bölgenin savunmasını üstlenen Bessas ve Peranios, Belisarius'u müdahalede bulunması için Praenestina'ya çağırdılar. Kuşatmacıların kazı faaliyetlerini gören Belisarius, duvarın savunulmasından vazgeçti ve ufak bir birliği siperde bırakarak düşmanın içerde karşılanmasına karar verdi. Kyprianos liderliğinde bir grup askeri surlarda gedik açan düşmanı karşılamaları için bıraktı, Vitigis'in kuvvetleri gedikten içeri girmeye başladığında surların kapısını açtırıp tüm ordusunu üzerlerine gönderdi. Düşmanın iki kuvveti arasında kalan Ostrogot kuvvetleri kaçmaya başladılar. Bizans orduları düşmanı kamplarına kadar kovaladı ve geride bıraktıkları savaş aletlerini⁷²⁸ imha ettiler. Procopius, sabahın erken saatlerinde başlayıp akşama kadar süren mücadelelerin sonunda 30.000 Ostrogot askerinin öldüğünü aktarmaktadır.⁷²⁹

Vitigis'in gerçekleştirdiği bu büyük saldırıyı püskürten Belisarius, öncelikle imparator İustinianus'a İtalya'daki gelişmeleri anlattığı ve mücadelesini devam ettirebilmesi için askeri yardım istediği bir mektup gönderdi.⁷³⁰ Mektupta ifade ettiği kadarıyla Belisarius, Roma şehri sakinlerinin kuşatmaya karşı yaklaşımlarından korkuyordu. Roma şehri sakinlerinin kuşatma şartlarına daha ne kadar dayanabileceğini kestiremiyordu ve en sonunda güçlülere değil zenginlere

⁷²⁴ Procopios, The Wars, ss. 298-300.

⁷²⁵ Burns, Ostrogoths, s. 206.

⁷²⁶ Procopius, saldırının kuşatmanın 18. Gününde gerçekleştirildiğini aktarır. Procopios, The Wars, s. 301.

⁷²⁷ Şehrin bu bölümü, gösterilerde kullanılan vahşi hayvanların tutulduğu yerdı bununla bağlantılı olarak iç surlarının diğer taraflara göre alçak olması, kuşatmacıları Praenestina'ya çeken en önemli etkendi. Procopios, The Wars, s. 304.

⁷²⁸ Procopius, Ostrogotların Roma kuşatmasında kuşatma kulesi, koçbaşı ve merdiven kullandıklarını aktarır. Bkz. Procopios, The Wars, s. 300.

⁷²⁹ Procopios, The Wars, ss. 301-305.

⁷³⁰ MC, s. 47; Procopios, The Wars, s. 306.

güveneceklerinden korkuyordu.⁷³¹ İmparator İustinianus, 536 yılının sonuna doğru İtalya'ya Valerianus ve Martinus liderliğinde bir ordu yollamıştı fakat kışın yolculuk yapmak tehlikeli görüldüğü için Yunanistan'ın Aetolia kıyılarına demir atmışlardı. Belisarius'un mektubunu alan imparator Iustinianus, Aetolia'daki ordularının acele etmelerini emretti.⁷³²

Bizans generalinin bir sonraki adımı, Vitigis ile bağlantısı olan Roma şehri rahiplerinden Silverius'u görevden alarak yerine Vigilius'u getirmek oldu.⁷³³

Belisarius imparator'a yazdığı mektupta belirttiği gibi tam olarak güvenemediği Roma sakinlerinin kadınları ve çocuklarını çok sayıda hizmetçileriyle birlikte Napoli kentine yollattı.⁷³⁴ Şehirde bulunan işsizleri de belirli bir ücret karşılığında ordusuna katarak bir yerde bu adamların problemlerini çözmüş oldu ve şehri savunmak adına yeni askerler kazandı.⁷³⁵

Karşılaştığı Bizans direncine karşılık şaşkınlığa uğrayan Vitigis ise özel muhafızlarından oluşturduğu bir birliği Romalı senatörleri öldürmeleri emriyle Ravenna'ya gönderdi. Sonraki hamlesi ise Roma Şehri'nin denizle bağlantısını sağlayan Ostia Limanı'nı ele geçirmek oldu. Ostia'nın kaybedilmesinin ardından Roma kenti denizle bağlantılarını Ostia'nın kuzeyinde bulunan Anzio limanı ile sağlıyorlardı.⁷³⁶

Ostia Limanı'nın Ostrogotların eline geçmesinden 20 gün sonra Valerianus ve Martinus liderliğindeki 1600 süvari İtalya'ya vardı. Yeni askerlerin katılımıyla eli kuvvetlenen Belisarius, savunmadan saldırıya geçmeye karar verdi.⁷³⁷ 537 yılı boyunca kuşatma baskısı altında kalan Roma savunmacıları, düzenledikleri küçük çaplı saldırılarla nefes alıyorlardı. Yine de kıtlık ve hastalıklar oldukça şiddetli bir hal almıştı. Savunmacılar artık girişecekleri tek bir savaşla bu işi bitirmek istiyorlardı. Belisarius ise ordusunun düştüğü bu manevi yılgınlığı Konstantinopolis'ten Campania'ya gelen donanmanın müjdesiyle biraz olsun

⁷³¹ MC, s. 47; Procopios, The Wars, ss. 306-307.

⁷³² Hodgkin, Cilt 4, s. 185.

⁷³³ MC, s. 47; Procopios, The Wars, s. 309.

⁷³⁴ Böylelikle şehrin savunmasına katkıda bulunmayan boğazlardan kurtulmuş oluyordu. Wolfram, Goths, s. 345; Hodgkin, Cilt 4, s. 185.

⁷³⁵ Procopios, The Wars, ss. 308-309.

⁷³⁶ Procopios, The Wars, s. 311.

⁷³⁷ Procopios, The Wars, s. 313-315.

engellemeye çalıştı.⁷³⁸ Gemiler Napoli'ye demirledi ve Belisarius, Procopius'u,⁷³⁹ gemilere doldurabildiği kadar tahıl yüklemesi ve Konstantinopolis'ten yollananların haricinde civar bölgelerden bulabildiği askeri toplaması için görevlendirdi. Procopius, Konstantinopolis'ten gönderilen 3000 İsaüralı, 800 Trakyalı, 1000 süvari ve Campania'da topladığı 500'den fazla adamla birlikte Roma'ya ilerledi. Yüklerinin bir kısmı gemilerle birlikte Ostia Limanı'na⁷⁴⁰ gönderildi, kalanıysa katarlarla taşındı.⁷⁴¹

Konstantinopolis'ten Belisarius'a yardım gönderildiğini öğrenen Vitigis ve kuvvetleri, barış tekliflerini Belisarius'a iletmek amacıyla Roma'ya elçilik heyeti yolladılar. Aldıkları yenilgilerle, yaşadıkları kıtlık ve hastalıklarla kuşatmayı zaferle sonuçlandıracaklarına dair umutları sona ermek üzereydi. Kuşatma yapan kendileriydi ama kuşatılan durumuna düşmüşlerdi. Belisarius'un huzuruna gelen Ostrogot elçileri, savaşı bitirme isteklerinin yanında İtalya'da istilacı olmadıklarını, Theodoric Amal'ın Odoacer'i tahtan indirmesi amacıyla bu coğrafyaya gönderildiğini ve İtalya'ya egemen olmasının yasal olduğunu belirttiler. Belisarius ise imparatorun bir gaspçı yerine ötekini tercih etmesinin mantıklı olmadığını ve Theodoric Amal'ın İtalya'yı yönetmek için gönderilmediğini söyledi.⁷⁴² Belisarius'un saldırgan tutumunu gören Ostrogot elçileri, Kartaca'nın güvenliğini sağlayabilmeleri adına Sicilya topraklarını Bizans İmparatorluğu'na devretmeyi teklif ettiler. Belisarius ise isterlerse Bizans'ın sahip olmadığı Britanya topraklarına yerleşebileceklerini⁷⁴³, imparator Iustinianus'un sahip olduğu topraklarda kendisinin karar vermeye yetkili olmadığını ve imparatorun topraklarını başkasına kaptırmayacağını belirtti.⁷⁴⁴

⁷³⁸ Mitchell, ss. 215-216.

⁷³⁹ Tarihçi Procopius.

⁷⁴⁰ Ostia limanına egemen olan Ostrogotlar, limanı ellerinde uzun süre tutamamış görülmektedir. Mitchell, s. 216.

⁷⁴¹ Procopios, *The Wars*, ss. 326-329. Gönderilen askerler arasında dikkat çeken en önemli isim 513 yılında Balkanlarda Anastasius'a karşı isyan etmiş olan Vitalian'ın yeğeni olan Ioannestir. Bury, *Cilt 2*, s. 188.

⁷⁴² Theodoric Amal, Zeno tarafından İtalya'ya gönderilmesine rağmen ömrü yetmediğinden dolayı İtalya ve Ostrogot politikalarıyla ilgilenmek ardılı İmparator Anastasius'a kalmıştı. Belisarius Anastasius'un 497 yılında Theodoric Amal'ı tanımasını görmezden gelmektedir. Bury, *Cilt 2*, s. 190.

⁷⁴³ Belisarius'un iması, İmparatorluğun sahip olmadığı Britanya'nın Ostrogotlara verilmesiyle, Ostrogotların teklif ettiği Sicilya'nın aynı durumda olmasıdır. Mitchell, s. 217.

⁷⁴⁴ Procopios, *The Wars*, ss. 330-333.

Ateşkes ve barış için oldukça istekli olan Vitigis'in ordusuyla Roma surları önünden tamamen çekilmesini sağlayan olay, 538 yılının ilk aylarında Belisarius'un Ioannes liderliğinde 2000 süvariye Ostrogotların elinde bulunan Picenium şehrine yollamasının ardından gerçekleşti. Picenium'u yerle bir eden Ioannes ve askerleri, Roma kuşatmasını sürdüren Ostrogot kuvvetlerinin eşlerini ve çocuklarını köle durumuna düşürdükten sonra Rimini'ye ilerlediler. Düşmanın Ravenna'ya sadece 50 kilometre mesafede olduğunu öğrenen Vitigis, Mart sonuna doğru kuşatmayı kaldırmak zorunda kaldı ve başkentine hareket etti.⁷⁴⁵

3.3.2.2. Ravenna'ya Giden Yol

Roma kuşatmasını kaldıran Vitigis, yol üzerindeki kaleleri takviyelerle güçlendirmeye çalıştı. Toskana'daki Chiusi, Orvieto, Todi, Petra, Osimo, Urbino bu kaleler arasındaydı. Cesena ve Monteferretta'da iki ayrı garnizon kurdu.⁷⁴⁶ Daha sonra Rimini'ye hareket etti.⁷⁴⁷ Şehri ele geçirmek için savunma kuleleri inşa etti. Vitigis'in şehri kuşatma planına karşılık Ioannes, yanına aldığı bir grup Isaurialı askerle birlikte kuşatma kulelerinin ilerlemelerini engellemek amacıyla şehrin surların önüne hendekler kazdı. Ertesi gün hendeklerin etkisiyle kulelerini surlara yanaştıramayan Ostrogotlar, erzak sıkıntısıyla kentin teslim edileceğini düşünüp beklemeye başladılar.⁷⁴⁸

Rimini'de Ioannes'in düştüğü durumu öğrenen Belisarius, Haziran ayının sonuna doğru şehre hareket etti. Yol üzerinde Vitigis'in garnizon bıraktığı Todi ve Chiusi kalelerini, içeridekilere zarar vermeyeceği şartıyla mücadele etmeden kontrolü altına aldı. Adriyatik kıyılarındaki Fermo'ya geldiğinde Belisarius'un yanında Konstantinopolis'ten hali hazırda yollanan Aratios liderliğinde 2000 Heruli ve Ioustinos ve Narses komutasında 5000 asker de bulunmaktaydı. Bizans orduları bir sonraki hamlelerine karar vermekte zorlanıyorlardı. Ioannes, Belisarius'a gönderdiği mektupta erzak sıkıntısı çektiklerini ve şehri 1 hafta içindeteslim edeceklerini belirtiyordu. Belisarius'un hedefi, Rimini'yi kuşatmacıların elinden

⁷⁴⁵ Norwich, ss. 180-181; Wolfram, Goths, s. 345.

⁷⁴⁶ Vitigis'in amacı kendisi Rimini'ye saldırırken Belisarius'u oyalamaktır. Heather, Gotlar, s. 373.

⁷⁴⁷ Mierow, s. 141; MC, ss. 47-48.

⁷⁴⁸ Procopios, The Wars, ss. 340-343.

kurtarmaktı fakat arkalarından bulunan Osimo'dan gelebilecek bir Ostrogot saldırısı bütün planlarını altüst edebilirdi. Bu doğrultuda komutanlar farklı fikirleri savunuyorlardı. Narses⁷⁴⁹, Rimini'dekilerin erzak sıkıntısı çektiklerinden dolayı Osimo saldırısının ertelenmesini istiyordu. Rimini kaybedilirse Bizans orduları ikiye ayrılmak zorunda kalacaktı.⁷⁵⁰ Kararsız kalan Belisarius, Aratios'u 1000 askerle birlikte Osimo'yu kontrol altında tutması için gönderdi. Hildiger komutasında hatırısayılır bir ordu da fazla açılmadan deniz yoluyla Rimini'ye ilerleme emri aldı. Martinos ise beraberindekilerle birlikte Hildiger'i karadan takip edecekti. Belisarius, Narses ile birlikte yanındaki askerlerle farklı bir rotadan, Urbisaglia üzerinden geçerek Rimini'ye yürüyecekti.⁷⁵¹

Ostrogotların sayıca üstünlüğünün bilincinde olan Belisarius, büyük bir savaşa girmekten çekiniyordu. Ordusunu aynı sebeple 3 bölüme ayırdı. Stratejisini etkili kılan olay ise Rimini yolculuğunda karşılaştıkları Ostrogot grupları üzerinde zafer elde edip sağ kalanların Vitigis'e kaçmalarıydı. Rimini'deki panik ortamını kaçan askerler oluşturdular. Ertesi günün sabahında hem karadaki hem de denizdeki düşman manzaralarını gören Ostrogotlar eşyalarını toparlayıp Ravenna'ya kaçtılar ve kuşatma kaldırıldı.⁷⁵²

Rimini kuşatmasının kaldırılmasının ardından Bizans komutanları arasında tekrardan fikir ayrılıkları ortaya çıktı. Ordudaki Belisarius karşıtları, Narses'in İtalya'ya gönderilmesiyle seslerini daha net çıkarıyorlardı ve İtalya'nın Bizans İmparatorluğu'na kazandırılmasını sadece Belisarius'a mal etmek istemiyorlardı. Narses'e askerlerin yönetimini ele geçirmek istemesi durumunda destek vereceklerini söylediler. Teklife sıcak bakan Narses Belisarius'un ortaya attığı fikirleri bir bahane bulup reddetmeye başladı. Belisarius, Rimini'nin ardından ordunun bir kısmının Milano'ya kalanının ise Osimo'ya gönderilmesi taraftarıydı. Narses ise Aemilia'yı ele geçirip Ravenna'ya saldırmak istiyordu. Gerekçesi ise Ravenna'da bekleyen Vitigis'in Bizans ordusunun Osimo'yu kuşatması durumunda

⁷⁴⁹ Ermeni kökenli olan Narses, imparator Iustinianus'un sarayında cubicularius görevinde bulunuyordu. İmparatorluğun iç dinamiklerinde oldukça etkili biriydi. Nika İsyanı'nın bastırılmasında önemli rol oynamıştı. Narses için Bkz. Martindale, Cilt 3B, ss. 912-928.

⁷⁵⁰ Hodgkin, Narses'in İtalya'ya yollanmasından sonra Bizans'ın Ostrogotlar karşısında kazandığı başarılarla Belisarius'un bileğinden çok Narses'in aklının ön planda olduğunu vurgulamaktadır. Hodgkin, Cilt 4, s. 283.

⁷⁵¹ Procopios, The Wars, ss. 344-353.

⁷⁵² Hughes, Belisarius, ss. 164-165.

arkadan saldırabilme ihtimaliydi. Belisarius, ortaya çıkan tartışmaları imparator Iustinianus'un ağzından yazılmış bir mektubu düzenleyerek sonlandırmaya çalıştı. Mektup Narses'in Konstantinopolis'ten orduların kontrolünü ele geçirmek için yollanmadığını ve Belisarius'un Bizans İmparatorluğu'nun çıkarlarına uygun olarak en doğru kararları vereceğini belirtiyordu. Narses, buna da bir kulp bularak Belisarius'un kararlarının Bizans İmparatorluğu'nun çıkarlarına hizmet etmediğini söyledi. Ortaya çıkan tartışmalar neticesinde son kararı yine Belisarius verdi. Peranios'u büyük bir orduyla Orvieto'yu kuşatması için gönderdi. Kendisi ise Narses, Ioannes ve diğerleriyle birlikte Urbino'ya ilerledi. Şehir sakinlerinin korkuyla şehri teslim edeceklerini düşünen Belisarius'un ilk hamlesi elçilerini yollamak oldu. Şehrin konumuna ve erzaklarının bolluğuna güvenen şehir sakinleri teslim olmayı reddettiler. Bunun üzerine Belisarius, surları aşmak adına girişimlere başladı. Narses ve Ioannes, Belisarius'un kalmalarını istemesine rağmen kuşatmanın yarısında Rimini'ye döndüler. Belisarius ise bir yıldırım harekâtıyla şehri ele geçirmeyi planlıyordu fakat buna gerek kalmadı. Belisarius'un hazırlıklarını sürdürdüğü dönemde şehrin içinde bulunan su kaynağı kurumaya başladı ve susuzluğun etkisiyle şehri daha fazla savunamayacaklarını düşünen şehir sakinleri, Belisarius'a teslim oldular.⁷⁵³

Rimini'ye geri dönen Narses ise Ioannes ve ordusunu Cesena'ya⁷⁵⁴ gönderdi. Kuvvetli bir savunmayla karşı karşıya kalan Ioannes şehri ele geçiremeyeceğine karar verdi ve gerçekleştirdiği ani bir saldırıyla Imola'yı ele geçirdi. Düşmanın mücadele vermeden sürekli geri çekilmesiyle birlikte Aemilia'yı kolayca kontrol altına aldı.⁷⁵⁵

538 yılı sonunda Urbino'yu ele geçiren Belisarius'un önünde daha önce aldığı kararla bağlantılı bir problem bulunmaktaydı. Rimini'yi kuşatan Ostrogotların üzerine yürümeden önce, kolayca ele geçirebileceğini düşündüğü Milano'ya Mundila liderliğinde Trakyalı ve Isaurialılardan oluşan 1000 kişilik bir kuvvet göndermişti.⁷⁵⁶ Ostia limanından yelken açan Bizans ordusu, İtalya'nın batı kıyılarından Cenova'ya

⁷⁵³ Procopios, The Wars, ss. 354-357; MC, s. 48.

⁷⁵⁴ Casena, Aemilia'nın ele geçirilmesi adına ilk hedefti ve bölgeye yaklaşık 32 kilometre uzaklıktaydı. Hodgkin, Cilt 4, s. 290.

⁷⁵⁵ Procopios, The Wars, s. 358.

⁷⁵⁶ Milano'yu ele geçirme isteği, 537-538 kışında Milano rahibi Datius ve birkaç soylu tarafından Belisarius'a bildirilmişti fakat kuşatmayla meşgul olan Belisarius kuşatmayı ertelemişti. Procopios, The Wars, s. 335; MC, s. 48.

vardılar. Kara yoluyla devam ederek Milano'yu ve Liguria'nın tamamını ele geçirmişlerdi. Milano'da olanların haberini alan Vitigis ise yeğeni Urais komutanlığında büyük bir ordu hazırlatarak Milano'yu geri alması için göndermiş ve Milano'ya vardıklarında bu kuvvete Frank kralı Theudebert'in el altından gönderdiği 10.000 Burgond da katılmıştı.⁷⁵⁷ Milano'daki gelişmelerin haberini alan Belisarius,⁷⁵⁸ Martinos ve Viliarit önderliğinde bir orduyu Milano'ya gönderdi. Po Nehri'ne kadar gelip kamplarını kuran Martinos ve Viliarit, Belisarius'a Gotların yanında Burgondların da bulunduğunu ve Aemilia yakınlarında bulunan Ioannes ve Ioustinos'u yardıma göndermesi gerektiğini belirttikleri bir mektup gönderdiler. Belisarius aldığı mektup doğrultusunda Ioannes ve Ioustinos'a Milano'ya gitmelerini emretti fakat bu adamlar sadece Narses'in emrine göre hareket ettiklerini söylediler. Bunun üzerine Belisarius Narses'e Ioannes ve Ioustinos'u Milano'ya yönlendirmesi gerektiğini belirttiği bir mektup yolladı. Narses Milano'ya gitmelerini emretse de şehir uzun süre kuşatma altında kalmıştı ve erzakları tükenmişti. Belisarius şehrin kuşatıldığının haberini aldıktan sonra Urbino ve Orvieto'yu ele geçirmişti ve üzerine müdahale yapılana kadar mektup trafiği yaşanmıştı. Milano savunmacılarının erzak sıkıntısı çektiğinin farkında olan Ostrogot kuvvetleri, şehrin teslim edilmesi durumunda savunana zarar verilmeyeceğine dair bir teklif yaptılar. Şehir teslim edilince Mundila ve askerlerini dışarıda tutarak şehri yerle bir ettiler, yaşlarına bakmadan erkeklerin hepsini öldürdüler ve kadınları köle olarak aldılar. Martinos ve Viliarit ise olaylara karışmadan Roma'ya döndüler.⁷⁵⁹

Milano'daki olayların haberini alan Belisarius, İtalya'daki genel durumu ve Narses ile aralarındaki anlaşmazlığı imparator Iustinianus'a bildirdi. Mektubu alan İmparator, Narses'i Konstantinopolis'e çağırarak Belisarius'u İtalya'daki tüm Bizans ordularının başına atadı.⁷⁶⁰

Ordunun içindeki muhalefetle mücadele etmek zorunda kalmayan Belisarius'un sonraki hedefi, Ravenna'nın son dayanağı olan Osimo ve Fiesole'nin

⁷⁵⁷ Procopios, The Wars, ss. 343-344.

⁷⁵⁸ Belisarius Milano'nun kuşatıldığı haberini Rimini kuşatmasından sonra almıştı. Bkz. Procopios, The Wars, s. 355.

⁷⁵⁹ MC, s. 48. Procopios, şehirde yaşanan katliamda 300.000 kişinin öldüğünü belirtir. Procopios, The Wars, ss. 360-363. Norwich ise sayının abartı olduğunu düşünmektedir. Norwich, s. 184.

⁷⁶⁰ Procopios, The Wars, s. 363; MC, s. 48.

ele geçirilmesi idi.⁷⁶¹ Belisarius 11.000 kişilik ordusuyla Osimo üzerine yürüdü.⁷⁶² Vitigis, Ravenna'nın kaderini Osimo'ya bağlıyordu. Ona göre Osimo düşman eline geçmedikçe Ravenna'nın düşmesi olanaksızdı. Konumu ve garnizonu sağlam olan bu şehrin saldırıyla ele geçirilmesi oldukça zor görülüyordu ve İtalya savaşlarında elde ettiği tecrübelerle dayanarak Belisarius şehrin uzun bir kuşatma sonucunda ele geçirilebileceğini düşünüyordu. Bu doğrultuda şehre gelen su ve erzak kaynaklarını kesti.⁷⁶³

Osimo ve Fiesole kuşatmalarını etkileyen en önemli olay, Frank kralı Theudebert'in büyük bir orduyla⁷⁶⁴ İtalya üzerine yürümesi oldu. İki tarafla da gizlice anlaşma yapan Franklar ortaya çıkan mevcut durumdan faydalanarak İtalya'nın önemli bir kısmını kolayca ele geçirebileceklerini düşünüyorlardı. Bizans ve Ostrogot kuvvetleri ise yaptıkları anlaşmaya dayanarak Frankların kendilerine yardıma geldiklerini düşünüyorlardı fakat Franklar önce Ostrogotlar sonra da Osimo ve Fiesole kuşatmalarını sürdüren Bizans ordularına saldırıda bulundular. Daha sonra ordularında çıkan salgın dolayısıyla Galya topraklarına geri döndüler.⁷⁶⁵

539 yılı baharında başlayan ve Frank saldırılarıyla sekteye uğrayan Osimove Fiesole kuşatmaları, 7 ayın sonunda, erzak kıtlığı yaşayan savunmacıların kendilerine zarar verilmemesi karşılığında şehirleri birbiri ardına Bizans kuvvetlerine teslim etmeleriyle sona erdi.⁷⁶⁶

3.3.2.3. Ravenna'nın Düşüşü

Bizans ordularının Ravenna'ya yaklaştıklarının bilincinde olan Vitigis müttefik arayışına girdi. Vitigis'in ilk teklifi Lombardlar'agönderildi. İmparator Iustinianus ile müttefik olan Lombardlar teklifi reddettiler. Vitigis'in bağlantı kurmayı planladığı ikinci kişi ise Sasani kralı Hüsrev I idi. Amacını ortaya çıkarmamak için Liguria kökenli iki rahibi elçisi olarak yolladı. Gönderdiği mektupta imparator Iustinianus'un Sasanilerle yaptığı barış sonrası Vandalları ele geçirdiğini

⁷⁶¹ Norwich, ss. 184-185.

⁷⁶² Wolfram, Goths, s. 345.

⁷⁶³ Procopius, The Wars, s. 365.

⁷⁶⁴ Procopius ordunun 100.000 kişiden oluştuğunu aktarmaktadır. Procopius, The Wars, s. 369.

⁷⁶⁵ Procopius, The Wars, ss. 369-370.

⁷⁶⁶ Wolfram, Goths, s 345; Procopius, The Wars, ss. 371-374; MC, s. 48.

ve Ostrogotların da sona yakın olduğunu, batıdaki işini bitiren Bizans İmparatoru'nun tekrardan doğuya yöneleceğini belirterek Sasanilerin harekete geçmesini sağladı.⁷⁶⁷ İki cephede birden mücadele vermek Bizans tarihinde daha öncede yaşanan bir durumdu. Theodoric Amal'ın İtalya'da egemenliğini kuvvetlendirdiği ve Anastasius tarafından tanındığı dönemde Bizans, Sasanilerle mücadele halindeydi. Vitalian meselesinde yine Anastasius iki güç arasında kalmıştı.⁷⁶⁸ Vitigis, Sasanilere yolladığı mektupla Bizans İmparatorluğu'nun batıdaki baskısını biraz olsun azaltmayı amaçlıyordu. Doğuda açılacak yeni bir cepheyle Ostrogotlar imparatorlukla anlaşma yoluna gidebilirlerdi.

Osimo ve Fiesole kentlerini ele geçiren Belisarius, kentlerdeki savunmaları da ordusuna kattı. Ravenna'yı ele geçirip İtalya mücadelesini sonlandırmak istiyordu. Öncelikle Po Nehri'nin iki kıyısına birer grup asker yerleştirerek Ravenna'ya erzak girişini engelledi. Belisarius hazırlıklarını tamamlarken Vitigis, Franklardan ve Belisarius'tan ayrı ayrı elçi kabul etti. Franklar, İtalya'yı ortak yönetme şartıyla Vitigis'in davasına ortak olmak istiyordu. Belisarius'un elçisi ise geçmişte Franklarla müttefik olanların (Turungiler ve Burgundlar) başlarına ne geldiğini açıkladı. Ostrogotlar Franklarla anlaşma yapmışlardı fakat kısa bir süre önce Alpleri aşan Frank orduları Ostrogotlara saldırıda bulunmuşlardı. Vitigis Frankların teklifini reddetti. Ravenna'ya sıkışmış olan Ostrogot kralı bu dönemde Bizans ile barış girişimlerinde bulunuyordu ama Belisarius aldığı önlemlerden ödün vermiyordu. Belisarius'un amacı Ravenna'daki durumu en kötü hale getirmek ve bir anlaşma yapılacaksa bunu en ağır şartlarda düşmana imzalatmaktı. Doğu sınırında Sasanilerle problem yaşayan imparator Iustinianus, Domnikos ve Maximinos'u Ravenna'ya barış görüşmelerini başlatmaları için gönderdi. Belli ki imparator iki cephede birden mücadele etmeyi göze alamıyordu ve batıdaki mücadeleyi sonlandırıp döneminin en başarılı generali olan Belisarius'u doğu cephesinde kullanmayı amaçlıyordu. İmparator Iustinianus, Vitigis'e kraliyet hazinesinin yarısını ve Po Nehri'nin kuzeyinde kalan toprakların yönetimini teklif etti. Nehrin güneyi ve hazinenin geri kalanı Bizans İmparatorluğu'na ait olacaktı. Teklif Ravenna'da mutlulukla karşılandı. Anlaşmanın önündeki tek kişi yaklaşık 4 yıldır İtalya'daki mücadeleyi yöneten Belisariustu. Sürdürdüğü bu uzun ve zorlu mücadelenin barışla değil zaferle

⁷⁶⁷ Procopios, The Wars, ss. 74-75.

⁷⁶⁸ John Moorhead, **Justinian**, Routledge, New York, 1994, s. 84

son bulmasını ve Ostrogot kralı Vitigis'in Konstantinopolis'e bir savaş esiri olarak götürülmesini istiyordu. Bizans İmparatorluğu adına anlaşmanın temsilcisi olmasına rağmen anlaşmayı imzalamadı.⁷⁶⁹ Ravenna'da ise farklı bir sorun ortaya çıktı. İmparator Iustinianus ile yapılacak herhangi bir anlaşmada Ravenna'dan Bizans İmparatorluğu'nun başka bir toprağına sürülmekten korkuyorlardı. Bu problemi Belisarius'a Batı İmparatorluğu teklif ederek çözme kararı aldılar.⁷⁷⁰ Belisarius'u ayartarak imparator Iustinianus'a olan bağlılığından vazgeçirmeye çalışırlar.⁷⁷¹

Nika İsyanı'nın bastırılmasında önemli rol oynamış olan Belisarius, imparator Iustinianus'un egemenliğine karşı herhangi isyan girişimine katılmayı düşünmüyordu ama Ostrogotlara cevabını hemen iletmedi. Barışı zafere dönüştürmeye niyetliydi. Önce Konstantinopolis'ten gönderilen elçilerin ve komutanlarının katıldığı bir toplantıda Ravenna'yı ele geçirme kararını belirtti ve fikirlerini aldı. Daha sonra Ostrogotlara gönderdiği mesajla verdikleri sözleri yerine getirmelerini istedi. Ostrogotların isteğı üzerine anlaşmaları imzalayacağına dair yemin etti ve erzak sıkıntısı çeken Ravenna'nın problemlerini çözmek için komutanlarını görevlendirdi. Batı imparatoru olarak gördükleri Belisarius'u Ravenna'ya almaya karar veren Ostrogotlar 540 Mart-Nisan arasında şehrin kapılarını açtılar ve içeri giren Bizans kuvvetleri tarafından esir alındılar. Şehirde herhangi bir yağma yapılmadı. İtalya'daki şehirlerde bulunan Ostrogot güçleri Ravenna'yı ele geçiren Belisarius'a mektup gönderip bulundukları yerleri teslim edeceklerini belirttiler. Konstantinopolis'e çağırılan Belisarius İtalya'dan ayrıldı ve bölgenin sorumluluğı Bessas, Ioannes ve Konstantianos'a verildi.⁷⁷² Belisarius, Vitigis ve eşi Mathasuntha'yı da beraberinde Konstantinopolis'e götürdü. Patricius unvanı verilen Vitigis Konstantinopolis'te geçirdiğı iki yılın ardından öldü.⁷⁷³

⁷⁶⁹ Mitchell, Belisarius'un Vitigis'i Konstantinopolis'e esir olarak götürmek istemesini keyifçi bir davranış olarak görmekte ve seferinin elde ettiğı başarıları baltaladığını düşünmektedir. İmparatorun yollayıp Ostrogotların da kabul edildiğı teklif geçerli olsaydı, Ostrogotlar Po Nehri'nin kuzeyinde Frank krallığıyla Bizans İmparatorluğu arasında tampon bölge olacaktı. Görüşlerin devamı için Bkz. Mitchell, s. 219; Bury, Cilt 2, s. 226.

⁷⁷⁰ Procopios, The Wars, ss. 375-379.

⁷⁷¹ Heather, Gotlar, ss. 374-375.

⁷⁷² Procopius Belisarius'un Sasaniler üzerine gönderilmek amacıyla çağırıldığını aktarmaktadır. Procopios, The Wars, ss. 379-380. Belisarius ile Narses arasındaki rekabetin farkında olan İmparator Iustinianus, Belisarius'un ardından İtalya'ya gönderdiği askerlerinin her birine ayrı ordunun komutasını vermiştir. Konstantianos Ravenna'da, Bessas ise Spolegium'da görev yapmaktaydı. Böylelikle komutanlar arasındaki problemin kökeni rekabet değil bencillik oldu. Bkz. Bury, ss. 226-227.

⁷⁷³ Mierow, s. 141; Malalas, s. 285; MC, ss. 48-49.

3.3.3. Hildebad ve Eraric

Belisarius'un İtalya'dan ayrılması üzerine Po Nehri civarında ve Ravenna'nın kuzeyinde yaşayan Ostrogot soyluları, Pavia'da bulunan Vitigis'in yeğeni Urais'in yanına giderek kralları olmasını istediler. Kendisinin krallığa uygun olmadığını düşünen Urais, aday olarak Vizigot kralı Theudis'in yeğeni olan Hildebad'ı gösterdi. Bu sayede Vizigotların da desteğini alabilirlerdi. Egemen olduğu Verona şehrinden çağırılan Hildebad Ostrogotların yeni kralı ilan edildi.⁷⁷⁴ Hildebad'ın ilk faaliyeti İtalya'da bulunan Belisarius karşıtlarını biraraya toplamak oldu. Kral olduğunda elinde sadece Pavia bulunmaktaydı fakat zaman geçtikçe Liguria ve Venetia'dan da insanlar etrafında toplanmaya başladılar.⁷⁷⁵

Ostrogotların örgütlenmesinden rahatsız olan Vitalios, Terviso şehri yakınlarında Hildebad ile bir savaş yaptı. Mücadeleyi kaybeden Vitalios az sayıda askeriyle kaçmayı başardı. Bu zafer Hildebad'ın tanınmasını sağlamıştı fakat Ostrogotların çiçeği burnunda kralı katıldığı bir eğlence sırasında Vela isimli muhafızı tarafından öldürüldü.⁷⁷⁶

Hildebad'ın cinayetinin yarattığı kargaşa döneminde asker kökenli olan Eraric kral ilan edildi.⁷⁷⁷ Eraric'in soyu Rugiilere⁷⁷⁸ dayanmaktaydı. Eraric, bir konsil toplayarak İmparator Iustinianus'un Vitigis'e sunduğu anlaşmanın kabul edilmesiyle alakalı Konstantinopolis'e elçi gönderilmesini istedi. Eraric Hildebad gibi savaş yanlısı bir kişiliğe sahip değildi ve bu da Ostrogot soylularını rahatsız etmekteydi.⁷⁷⁹ Eraric'e bir komplo kurup öldürdüler ve yerine Hildebad'ın yeğeni olan Totila'yı geçirdiler.⁷⁸⁰

⁷⁷⁴ Procopios, *The Wars*, ss. 380-383. Wolfram, Hildebad'ın çocuklarının Belisarius'un elinde olduğunu ve bu durumun Hildebad'ın kral olmasını desteklediğini vurgulamaktadır. Wolfram, *Goths*, s. 350.

⁷⁷⁵ Procopios, *The Wars*, ss. 384-385.

⁷⁷⁶ Procopios, iki adam arasındaki düşmanlığı Hildebad'ın Vela'nın sevdiği kadını başkasıyla evlendirmesiyle açıklamaktadır. Procopios, *The Wars*, s. 386.

⁷⁷⁷ MC, s. 49.

⁷⁷⁸ Odocer'e bağlı olan Rugiiler, Theodoric Amal'a bağlı bir şekilde Kuzey İtalya'ya yerleşmişlerdi ve Got topluluklarıyla karışmadan varlıklarını devam ettirmişlerdi. Bury, *Cilt 2*, s. 228.

⁷⁷⁹ Bury, *Cilt 2*, s. 229.

⁷⁸⁰ Procopius'un Totila olarak belirtmesine rağmen diğer kaynaklarda ve paralarda adı Baduila olarak geçmektedir. Procopios, *The Wars*, 387; Gizli Tarih, s. 37; Bury, *Cilt 2*, s. 229; Wolfram, *Goths*, s. 353.

3.3.4. Ostrogotların Yeni Umudu: Totila

İmparator Iustinianus, Eraric'in öldürölüp yerine Totila'nın kral yapıldığını öğrenince İtalya'ya gönderdiği komutanlarına ateş püskürdü.⁷⁸¹ Toplanıp bir çözüm yolu arayan komutanlar Verona üzerinden Totila'nın bulunduğu Pavia'ya hareket etme kararı aldılar. 12.000 kişilik bir ordu toplayarak Verona'ya ilerlediler.⁷⁸² Totila'nın stratejisi, karşısındaki kalabalık ordulara karşı büyük çatışmalara girmekten kaçınmak ve hızlı hareketlerle düşmanı yıpratmaktı.⁷⁸³ İzlediğı yöntemle Totila, 5000 kişilik ordusuyla ve Po Nehri'nin güneyinde Faenza'da yapılan mücadelede büyük bir zafer kazandı.⁷⁸⁴

Kazandığı zafer sonucunda cesaretlenen Totila, 542 yazında Floransa'ya bir ordu yolladı. Şehrin kıyılarına kadar gelen ordu, kamp kurup şehri kuşatmaya başladı.

Floransa'daki gelişmeler Ravenna'ya ulaşır ulaşmaz Bessas, Kyprianos, Ioannes liderliğinde bir ordu Floransa'ya doğru yola çıktı. Düşmanın üzerine geldiğinin haberini alan Ostrogot kuvvetleri Floransa'dan Mugello'ya hareket ettiler. İki tarafında kuvvetlerine bakılınca Bizans ordusunun kazanması içten değildi fakat komutanların arasındaki çekişmeler bütün ordunun değil sadece Ioannes ve birliklerinin düşmana saldırmasına sebep oldu.⁷⁸⁵ Mücadele ateşli bir şekilde başladı. Ioannes'in öldürölüğüne dair yayılan asılsız bir haber, ibrenin Ostrogotlara dönmesine neden oldu. Komutanlarının öldürölüğü haberini alan Bizans askerleri ordunun kalanının bulunduğu kampa kaçtılar. Düşmanı kovalayan Ostrogotlar çoğunu esir olarak aldılar. Esirler, kendilerini hoş bir şekilde karşılayan Totila'nın hizmetine girdiler.⁷⁸⁶

Belisarius sonrası İtalya coğrafyasındaki gelişmeler, Totila'nın stratejisini belirlemede önemli ölçüt oldu. Özellikle Konstantinopolis'ten gönderilen

⁷⁸¹ Eraric'in İmparator Iustinianus ile gizli bir anlaşmasının olduğı ve Kuzey İtalya'yı Bizans İmparatorluğu'na bağlamaya çalıştığıyla alakalı Bkz. Bury, Cilt 2, s. 229; Norwich, ss. 194-195.

⁷⁸² Procopios, The Wars, ss. 387-388.

⁷⁸³ Halsall, s. 504.

⁷⁸⁴ Heather, Gotlar, ss. 377-378.

⁷⁸⁵ Procopios, The Wars, ss. 391-392.

⁷⁸⁶ MC, s. 49; Bury, Cilt 2, s. 230.

*logothetes*⁷⁸⁷ Alexander'ın düzenlemeleri, İtalya sakinlerinin ve buradaki askerlerin büyük ölçüde Bizans İmparatorluğu'na sırtlarını dönmelerine sebep oldu. Alexander, hazineyi nasıl dolduracağını çok iyi biliyordu. Ravenna'ya gelir gelmez bütün İtalya sakinlerini Theodoric Amal'a ve diğer Ostrogot krallarına karşı adaletsizlikle suçlayarak elde ettiklerini geri ödemelerini istedi. Aldığı ikinci kararlar, savaşta yaralanan askerlerin tedavilerinin tamamı imparatorluğun hazinesinden karşılanmayacaktı. Alınan karardan memnun olmayan askerler daha fazla bu görevi sürdürmek istemediler.⁷⁸⁸

Yapılan düzenlemelerden faydalanmak isteyen Totila, yüzünü şehirli işçilere, köylülere ve orduyu terkeden Bizans askerlerine döndü.⁷⁸⁹

Güneye doğru ilerlemeye başlayan Totila, yol üzerindeki Cesena ve Petra kalelerini ele geçirdikten sonra Campania ve Samnium'a yürüdü. Benevento'yu ele geçirdi ve ordusunun önemli bir kısmıyla Napoli'yi kuşattırken kalanları bölgedeki kaleleri ele geçirmeleri için yolladı. Bu sayede Cumae, Bruttium, Lucania, Calabria ve Apulia'yu ele geçirdi. Kamu vergilerine ve toprak gelirlerine el koydu ve bunun sonucunda hizmetlerinin karşılığını alamayan Bizans askerlerinin Konstantinopolis'le araları iyice açıldı. İtalya'daki gelişmeleri öğrenen imparator Iustinianus, Maximinos'u praetorian prefect olarak atadı ve Trakya ve Ermeni kökenli askerlerle birlikte İtalya'ya yolladı. Maximinos'un görevi, İtalya'daki komutanların ihtiyaçlarını karşılamaktı.⁷⁹⁰

Maximinos'un ardından İmparator Iustinianus, zamanında Belisarius'un ordusunda görev yapmış bir komutan olan Demetrios'u da İtalya'ya yolladı. Demetrios, İtalya'da Totila ile gireceği mücadeleye karşı yerel askeri birlikleri ordusuna katmaya çalıştıysa da başarısız oldu ve Napoli'yi kuşatan Totila üzerine tam anlamıyla etkili bir saldırı gerçekleştiremedi. Totila, erzak sıkıntısı çektiğini bildiği Napoli sakinlerine şehri teslim ettikleri durumda canlarına ve mallarına dokunmayacağını bildirdi. Kış mevsimine girmişlerdi ve kuşatma şartları oldukça

⁷⁸⁷ Logothetes için Bkz. Kazhdan, "Logothetes", ODB Cilt 2, s. 1247.

⁷⁸⁸ Procopios, The Wars, s. 385.

⁷⁸⁹ Norwich, s. 195; Bury, Cilt 2, s. 230. Pirenne, Totila'nın başarılarının esas nedenini, mutsuz ve sefil İtalya halkına olan yaklaşımıyla açıklamaktadır. Pirenne, s. 71. Totila'nın egemenlik döneminde İtalya sakinlerine ve askerlere yaklaşımı için Bkz. John Moorhead, "Totila the Revolutionary", Historia: Zeitschrift für Alte Geschichte, Cilt 49, Sayı 3, 2000, ss. 382-386. Totila'nın stratejileri için Bkz. Thompson, Decline, ss. 81-82.

⁷⁹⁰ Procopios, The Wars, ss. 393-394.

zorlayıcıydı. Şehirdekiler Totila'nın teklifini kabul ettiler ama imparator Iustinianus'a olan sadakatlerini korumak ve kendilerine gönderilebilecek bir yardım umuduyla şehri Totila'ya 1 ay sonra teslim edeceklerini bildirdiler. Totila ise Konstantinopolis'ten bir yardımın gelmeyeceğine emindi ve imparator Iustinianus'a olan güvenlerinin tamamen kabolması için Napoli sakinlerine 3 aylık bir zaman verdi. Ancak açlık sadakate baskın geldi ve Napoli sakinleri kısa süre sonra şehri Totila'ya teslim ettiler.⁷⁹¹

Napoli'yi ele geçiren Totila, Benevento'da yaptığı gibi şehrin kuşatılmasını ve kontrol edilmesini engellemek adına surlarını yıktırdı. Şehirlerin kaderini kuşatmalara değil meydan savaşlarına bırakmak istiyordu.⁷⁹²

3.3.4.1. Totila'nın Roma Kuşatması

Napoli'nin ardından Totila'nın hedefinde Roma şehri bulunmaktaydı. Roma'yı ele geçirmesi durumunda imparator Iustinianus ile pazarlık girişiminde bulunabilmesi için eline sağlam bir koz geçmiş olacaktı. Totila, Roma'yı kuşatmadan önce gönderdiği mektuplarla şehrin teslim edilmesi durumunda içeridekilerin zarar görmeyeceğini bildirdi fakat bir cevap alamadı. Totila'nın Roma üzerine yürüdüğü haberini alan İmparator Iustinianus, doğuda Sasanilerle mücadelesi devam etmesine rağmen Belisarius'u Konstantinopolis'e çağırıp İtalya'ya yollamaya karar verdi.⁷⁹³ Belisarius'a Vitalios ve topladığı 4000 askerle İtalya yolculuğuna çıkacaktı. Calabria ve Campania'da Totila'nın kuvvetlerinin varlığı Belisarius'un direk olarak Roma'ya yelken açmasını engelliyordu. İtalya'ya düşmanın haberi olmadan varmalıydı. Önce kara üzerinden Solona'ya oradan da Adriyatik kıyılarında Ravenna'nın karşısında bulunan Pola'ya hareket etti ve nihayet Ravenna'ya vardı.⁷⁹⁴ Belisarius'un ilk faaliyeti İtalya'da dağılmakta olan Bizans ordularını bir araya toplamaya çalışmak oldu. İtalyalıları ve Gotları Totila'yı terketmeyi bırakarak imparator Iustinianus'un

⁷⁹¹ Procopios, The Wars, ss. 393-396.

⁷⁹² Procopios, The Wars, s. 397

⁷⁹³ Procopius'un Gizli Tarih'te bahsettiğine göre İmparator Iustinianus, Belisarius'un kendisine karşı isyan edip yerine geçmeye çalışacağını düşünmekteydi. Belisarius'un İtalya'dan uzak tutmasının bir nedeni de Vitigis'in kendisine yaptığı Batı İmparatorluğu teklifiydi. Generalini ikinci kez İtalya'ya gönderen Bizans İmparatoru, İtalya'daki tüm masrafları kendi cebinden karşılamasını emretti. Procopius, Gizli Tarih, ss. 31-35. İmparator Iustinianus'un Belisarius'a karşı takındığı tavrın İtalya politikalarına yansımaları için Bkz. Norwich, s. 197.

⁷⁹⁴ Procopios, The Wars, ss. 399-401.

lks altında toplanmaya çağırdı.⁷⁹⁵ İtalya’da içinde bulunduğu durumu Konstantinopolis’e gönderdiği bir mektupla açıkladı. İllyria’dan topladığı adamlar tecrbesizlerdi ve savaşmak için silahları bile yoktu. İtalya’daki askerler iste yaşadıkları birçok yenilgi sonrası bitkin bir ruh haline sahiplerdi. Belisarius, asker, silah ve binek olmadan savaşın kazanılamayacağını düşünüyordu ve imparator Iustinianus tarafından gereğinin yapılmasını istiyordu.⁷⁹⁶

Bu arada Totila ise Fermo, Ascoli, Spoleto, Assisi, Clasium ve Osimo’yu ele geçirdi. Böylelikle Roma ile Ravenna arasındaki bağlantı kesilmiş oluyordu ve 545 Aralık ayında Totila Roma’yı kuşattı.⁷⁹⁷ Roma’nın denizle bağlantısını daha önceden Napoli’ye ve Eolie adasına yerleştirdiği gemilerle kesmişti.⁷⁹⁸ Ordusunun bir kısmını da Tiber Nehri kıyılarına yerleştirmişti. şehrin içinde bulunan Bessas ise erzak problemine bir çözüm aramak yerine elde kalan son erzağı yüksek fiyattan satıp cebini doldurmayı seti.⁷⁹⁹ Dahası Belisarius’un Tiber Nehri zerindeki limanlara yolladığı asker gruplarının yardım taleplerini reddetti. Limanı ele geçirmeye yönelik iki faaliyetin sonunda Belisarius’un askerlerinin çoğu öldürüldü.⁸⁰⁰

Roma’nın düştüğü bu sıkıntılı durumda acıların az da olsa hafiflemesi adına Diyakoz Pelagius, Totila ile anlaşma yoluna gitti. Roma sakinleri Totila’dan birak günlük ateşkes isteyeceklerdi ve bu süre zarfında Konstantinopolis’ten herhangi bir yardım gönderilmezse şehri Totila’ya teslim edeceklerdi. Totila, Pelagius’un teklifini reddetti.⁸⁰¹

Belisarius’a göre Roma şehri’nin kurtuluşu Tiber Boğazı’na yapılacak bir saldırıya bağlıydı. Totila’nın Tiber’de etkinliği kırılırsa gemilerle askerler karaya çıkartılabilir ve düşman Roma kuşatmasını kaldırmaya zorlanabilirdi. Belisarius’un planının önüne, geçmişte olduğu gibi, Ioannes geçti. Belisarius’un emirlerini reddederek düşmana karşı yetersiz olan Bizans ordularının ikiye bölünmesine sebep

⁷⁹⁵ Askerlerin çoğuna 1 yıldır ödeme yapılmamıştı ve arada geçen dört yılda sadece Gotlar değil İtalya’daki tüm nüfus Bizans İmparatorluğu’na düşman olmuştu. Norwich, s. 197.

⁷⁹⁶ Procopios, *The Wars*, s. 404. İmparator Iustinianus, generalinin isteğini ancak 547 yılının sonlarına doğru parça parça gönderdiği yaklaşık 2500 kişiyle gerçekleştirebilirdi. Procopios, *The Wars*, s. 433.

⁷⁹⁷ Wolfram, *Goths*, s. 355.

⁷⁹⁸ Bury, *Cilt 2*, s. 236.

⁷⁹⁹ Norwich, s. 198; Mitchell, s. 572.

⁸⁰⁰ Procopios, *The Wars*, s. 410.

⁸⁰¹ Procopios, *The Wars*, ss. 411-413.

oldu. Belisarius, umutlarını Bessas'a bağlayıp planını sürdürmeye çalışsa da Bessas da herhangi bir katkıda bulunmadı.⁸⁰²

Totila'nın Roma'yı ele geçirmesi ise erzakları biten şehir sakinlerinin teslim olmasıyla değil, 4 Isauria askerinin ihanet edip 17 Aralık 546 gecesini Asinaria kapısını Ostrogotlara açmalarıyla gerçekleşti.⁸⁰³ Düşmanı şehirde gören Bizans askerleri, kendilerine en yakın olan kapıdan şehirleri terkettiler. Şehir sakinleri ise kutsal alanlara sığındılar. Totila kimsenin öldürülmesine izin vermedi.⁸⁰⁴ Askerlerine savaşın Bizanslılara karşı yürütüldüğünü Romalılarla herhangi bir sorunları olmadıklarını belirtti. Romalılara Ostrogotların İtalya egemenliğindeki refahlarını ve sahip oldukları onuru hatırlattı. Daha sonra Totila, Konstantinopolis'e bir mektup göndererek Anastasius ile Theodoric Amal arasındaki barış dönemine dönülmesini ve Bizans İmparatorluğu'nun düşmanlarına karşı ortak hareket etme teklifinde bulundu.⁸⁰⁵ Totila'nın amacı Galya ve İspanya'daki bağımsız krallıklar şeklinde bir güç olmak değildi. Bizans İmparatorluğu'nu üst otorite olarak tanıyacak, Theodoric Amal ve Athalaric dönemledeki anayasal sistemi yeniden kuracaktı.⁸⁰⁶

İmparator Iustinianus, Totila'nın elçilerini makamından kovarak muhataplarının Belisarius olduğunu belirtti.⁸⁰⁷ Konstantinopolis'ten istediğini alamamış olması ve Lucania'da Ioannes'in faaliyetleri, Totila'nın Roma'yı yerlebir etmesiyle sonuçlandı.⁸⁰⁸ Yaptığı yıkımın ardından şehirde uzun süre ne insana ne de hayvana rastlandı. Roma senato üyelerini de Campania'ya görürerek gözetim altında tuttu.⁸⁰⁹

Totila, Roma'ya gerçekleştirdiği saldırıları Belisarius'tan aldığı bir mektup sonrasında durdurdu. Belisarius Roma şehrinin bugünlere uzun bir birikim sonucu geldiğini belirtiyor ve şehrin güzelliğini vurguluyordu.⁸¹⁰ Roma şehri ile bir işi

⁸⁰² Norwich, s. 198-199.

⁸⁰³ MC, s. 51; Procopios, The Wars, s. 421. Roma'nın ele geçirmesinin önemli nedenlerinden biri Bizans İmparatorluğu'nun İtalya'nın haricinde doğuda Sasanilerle ve Kuzey Afrika'da Berberilerle mücadele vermesiydi. 3 cephede uzun süre devam eden mücadeleler sonucunda hem halk hem ordu hem de Bizans hazinesi yıpranmıştı. Emine Akkaya, **Bizans İmparatoru Iustinianus'un Dış Politikası**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2016, ss. 91-92.

⁸⁰⁴ Procopios, The Wars, s. 422.

⁸⁰⁵ Procopios, The Wars, s. 424; Burns, Ostrogoths, s. 210; Norwich, s. 199.

⁸⁰⁶ Bury, Cilt 2, s. 243.

⁸⁰⁷ Procopios, The Wars, s. 424.

⁸⁰⁸ Bury, Cilt 2, s. 243.

⁸⁰⁹ MC, s. 51.

⁸¹⁰ Procopios, The Wars, s. 425.

kalmadığını düşünen Totila şehrin surlarını yıktıktan sonra ordularının büyük bir kısmıyla güneye doğru ilerleyerek Lucania, Apulia, Calabriayı ve kuzeyde Spoletium'u geri kazandı.⁸¹¹ Belisarius ise 547 Nisan'ında Totila'nın terkettiği Roma'ya geldi ve surlarını tekrar inşa ettirdi. Farklı bölgelerden Roma'ya erzak takviyesi yaptı. Bu sayede civar bölgelerden birçok grup, şehre akın etmeye başladı. Belisarius'un Roma'ya gelerek inşa faaliyetlerine başladığının haberini alan Totila, hızla şehre döndü fakat Belisarius her ihtimale karşılık en seçkin askerlerini surların önüne konumlandırmıştı. Zafere kesin gözüyle bakan Totila saldırıya başlasa da güçlü bir dirençle karşılaştı. Mücadele günün sonuna kadar devam etti. İlerleyen günlerde birkaç girişimde daha bulunan Totila istediğini elde edemedi.⁸¹² Tiber Nehri üzerindeki tüm köprüleri yıktıktan sonra Tivoli'ye çekildi. Totila'nın Roma kuşatmasıyla meşguliyetinden faydalanan Ioannes ise Acerenza'yı kuşattı. Campania'ya geldi ve Totila'nın elinde tuttuğu Roma senatörlerinin bir kısmını kurtardı.⁸¹³

Roma'yı Bizans İmparatorluğu'na bir kez daha geri kazandıran ve şehri büyük ölçüde yenileyip Totila'ya karşı savunan Belisarius, 548 yılı sonunda Konstantinopolis'e geri çağırıldı.⁸¹⁴ Başkente geri çağırılmasında eşi Antonina'nın parmağı vardı. İtalya'da yaşanacak bir yenilgiden Belisarius'un sorumlu tutulmamasını istiyordu.⁸¹⁵ Procopius, Belisarius'un İtalya'ya ikinci kez gönderilmesinin sonuçlarını tamamen başarısızlık olarak aktarmaktadır:

*İkinci İtalya seferinin sonunda Belisarius hüsrana uğradı ve görevinden çekilmek zorunda kaldı. Daha önce de belirttiğim gibi, beş yıl boyunca tek bir kale bile zapt edemedi ve tüm zamanını kıyılarda dolaşarak geçirdi. Totila, onunla bir meydan savaşına girmeye çok istekliydi ama bir türlü fırsat olmadı. Çünkü hem generalin hem de tüm ordunun savaşıma cesareti kalmamıştı. Bu yüzden, kaybedilenlerin hiçbirini geri alamadığı gibi Roma'yı da kaybederek eli boş dönüyordu. Sefer boyunca, aşırı derecede paragöz ve açgözlü hale gelmişti. İmparator'dan hiçbir maddi yardım alamadığından, Ravenna ve Sicilya'daki İtalyan halkın mallarını acımadan talan ederek bir nevi geçmişte yaptıklarının öcünü alıyordu.*⁸¹⁶

⁸¹¹ Bury, Cilt 2, s. 245.

⁸¹² Procopios, The Wars, ss. 427-429; Norwich, ss. 205-205.

⁸¹³ Procopios, The Wars, ss. 429-431.

⁸¹⁴ Procopios, The Wars, s. 449; Wolfram, s. 357.

⁸¹⁵ Norwich, s. 200.

⁸¹⁶ Procopius, Gizli Tarih, s. 37. Procopius'un benzer değerlendirmesi için Bkz. Procopios, The Wars, s. 449.

Procopius'un taraflı yorumunun yanında Belisarius'un 546 yılında İtalya'ya hangi şartlarla gönderildiği unutulmamalıdır. 540 yılında Ostrogotların Batı imparatorluğu teklifinden sonra imparator Iustinianus ile araları artık eskisi gibi değildi. İtalya'ya ikinci kez gönderilirken Iustinianus, tüm masrafların Belisarius'un kendisi tarafından karşılanacağını söyleyerek emrine sadece bir grup asker vermişti fakat Belisarius'un İtalya'da elde ettiği tüm mal varlığına kendisi Sasaniler ile savaştayken İmparatoriçe Theodora el koydurmuştu.⁸¹⁷ Üstelik Logothetes Alexander'ın uygulamaları İtalya sakinlerinin ve askerlerin Bizans İmparatorluğu'na sırt çevirmelerine neden olmuştu ve 540 yılında bıraktığı İtalya onu 546 yılında çok farklı bir şekilde karşılamıştı. Karşısında İtalya'yı sakinlerini ve Bizans karşıtlarını askasına almış Vitigis'ten daha genç ve dinamik olan Totila bulunmaktaydı.

3.3.4.2. Sena Gallica ve Taginae (Busta Gallorum) Savaşları

Belisarius'un İtalya'yı terketmesinin ardından Totila, ordusunun bir kısmını yağmalamaları için Dalmaçya'yı yolladı. Dalmaçya'da işlerini bitiren ordularının yanına dönmelerinin ardından Roma üzerine yürüdü ve şehri bir kez daha kuşattı. Belisarius, şehrin geleceğini düşünerek muhafızlarından Diogenes'in liderliğinde 3000 askeri Roma'da bırakmıştı. Diogenes'in birlikleri görevlerini iyi bir şekilde yerine getiriyor ve düşmanı surlardan uzak tutuyorlardı. Askerlik tecrübesine dayanarak Diogenes, kuşatmanın uzun sürme ihtimaline karşılık şehrin içine tahıl ektirmişti. Roma kuşatması savunmacılar için iyi bir şekilde devam ederken Totila, şehrin içindeki İsaerialılarla kendilerini içeri almaları için anlaşma yollarına gitti. Yapılan planla birlikte İsaerialıların gece nöbette yalnız kaldıkları bir anda Totila ve ordusu şehre girdi. İçerde büyük bir kıyım yaşandı. Totila, şehirden kaçanların gidebilecekleri tek yer olan Centumcella yolu da adamlarını yerleştirmişti ve bu yöne kaçanlar da pusuya düşürüldüler. Esir alınıp Totila'nın ordusuna katılmak isteyenlere kalmaları için izin verildi. Totila'nın şehri ele geçirmekteki amacı bu kez tahrip etmek değildi. Kısa süre sonra Frank⁸¹⁸ kralına yazdığı mektupla kızıyla

⁸¹⁷ Procopius, Gizli Tarih, s. 32.

⁸¹⁸ Franklar, Ostrogotların iki cephede birden savaşamamaları ve Bizans'ın da karşı koymamasından dolayı kısa bir süre önce Venetia'nın büyük bir bölümüne egemen olmuşlardı. Bkz. Procopios, The Wars, ss. 443-444.

evlenmek istediğini belirtti. Kendisinin hiçbir zaman gerçek bir İtalya kralı olamayacağı ve Roma'yı uzun süreliğine elinde tutamayacağı cevabıyla isteği reddedildi. Totila ise şehre gerekli malzemeleri getirterek daha önce yakıp yıktığı herşeyi tamir ettirtmeye başladı. Campania'da gözetim altında tuttuğu senato üyelerini şehre çağırdı. Hipodromdaki faaliyetlerin başlatılmasını emretti.⁸¹⁹

Daha sonra Sicilya'ya sefer yapma niyetiyle 400'den fazla parçadan oluşan bir donanma kurdu. Bizans İmparatorluğu'na ait olan Sicilya'yı yağmaladı. Daha sonra imparator Iustinianus'a bir elçi yolladı. Aradaki düşmanlığı bitirme ve Bizans İmparatorluğu'nun düşmanlarına karşı ortak mücadele etmeyi teklif etti. Iustinianus elçiyi huzuruna bile kabul etmedi. Totila'nın Roma'da yaptığı faaliyetler ve Sicilya'yı yağmalaması bardağı taşıran son darbe olmuştu. Kuzeni Germanos'a büyük bir ordu toplaması için para yardımı sağladı. Ioannes'i ve Heruli kökenli Filimuth'u da İtalya yolculuğunda Germanos'un yanına verdi.⁸²⁰ Germanos, Vitigis'in ölümünün ardından eşi Mathasuntha ile evlenmişti.⁸²¹ Amalasuntha'nın kızını Germanos'un yanlarında gören Ostrogotlar, sembolik olarak da olsa Amal hanedanlığına karşı savaş yapacaklarını anlayabilirlerdi. Germanos, imparator Iustinianus'un kendisine verdiği parayla ve Amal hanedanına olan bağıyla Balkanlarda kısa sürede büyük bir ordu topladı. İtalya'da Totila'nın emrine girmiş Bizans askerleri de Germanos'un ordusuna katılacaklarına dair gizli haberler gönderiyorlardı. İtalya'da umutsuzluklarından kendilerini ve bulundukları şehirleri Totila'ya teslim etmeyi düşünen Bizans askerleri şimdi heyecanla Germanos'u bekliyorlardı. Tüm bu beklentilere karşın Germanos İtalya yolculuğunun hazırlıklarını tamamladığı dönemde öldü.⁸²² Iustinianus, ordunun komutasını devrettiği Ioannes ve Ioustinianos kışı geçirmek için orduyla birlikte Solona'ya ilerledi. 551 baharında Solona'dan Ravenna'ya doğru yola çıkmaya hazırlanan Ioannes, Konstantinopolis'ten gelen bir haberle İtalya'ya gidecek olan ordunun başına atanan Narses'in gelmesini beklemeye başladı. Procopius, duyduğu söylentilere göre Iustinianus'un, ordudaki askerlerin Ioannes'e saygı duymayıp

⁸¹⁹ Procopios, The Wars, s. 451-454.

⁸²⁰ Procopios, The Wars, ss. 454-458. Iustinianus'un batıda bu kadar rahat hareket etmesinde 550 Nisan'ında Sasanilerle yaptığı barış etkilidir. Venning, s. 113.

⁸²¹ Mierow, s. 141; Procopios, The Wars, s. 458.

⁸²² Procopios, The Wars, ss. 458-460.

emirlerine uymamasından korktuğu için Narses'i komutanlığa getirdiğini aktarmaktadır.⁸²³

Iustinianus'un elçisini kabul etmediğini öğrendikten sonra Centumcellae ve Reggio'yu ele geçiren ve Sicilya'yı yağmalayan Totila,⁸²⁴Narses'in büyük bir orduyla üzerine geleceğini öğrenmesinin ardından seçtiği bir grup askerini 47 gemiyle birlikte Picenium'a, Ancona'yı ele geçirmeye gönderdi. Totila'nın diğer hamlesi ise elinde kalan 300 gemiyi yağma yapmaları amacıyla Yunanistan'a yollamak oldu.⁸²⁵

Ancona'nın kuşatıldığını haber alan Valerianos, kendisi Ravenna'dan herhangi bir yardımda bulunamayacağını düşündüğü için Ioannes'e mektup yazarak Ancona'yı kurtarmasını istedi. Ioannes, seçtiği adamlarla ve 38 gemiyle birlikte Solona'dan yola çıktı. Ancona'ya varmadan Valerianos da 12 gemiyle yardıma geldi ve güçleri birleştirdikten sonra Senigallia denen yere demir attılar. Düşmanın geldiğini haber alan Ostrogotlar küçük bir grubu Ancona kuşatmasını sürdürmeleri için bıraktıktan sonra Bizans ordularının üzerine yürüdüler. Mücadele denizde gemilerin üzerinde gerçekleşti. İki tarafın gemileri birbirleriyle yakından mücadele edebilecekleri kadar yanaştı. Procopius, mücadeleyi Bizans ordularının kazandığını aktarır ve gerekçesi de Ostrogotların deniz mücadelesindeki tecrübesizlikleridir. Gemilerini düzgün bir şekilde savaş düzeninde tutamamışlardır. Bizans kuvvetleri ise gemilerini uyumlu şekilde bir bütün halinde hareket ettirmişlerdir. Mücadeleden sağ kurtulan Ostrogotlar, Osimo şehrine kadar kaçtılar. Kazananlar ise Ancona kuşatmasını kaldırdılar ve Valerianos Ravenna'ya; Ioannes ise Salona'ya döndü.⁸²⁶

Sena Gallica mağlubiyeti, Ostrogotların moral olarak çökmelerinde sebep oldu. Narses'in ordusuna karşı başarısız olacaklarını ve İtalya'da tutunamayacaklarını düşünmeye başladılar. Totila'da umutsuzluğa kapılanların arasındaydı ve çözümü imparatorla yapabileceği bir anlaşmada görüyordu. Konstantinopolis'e tekrar bir elçilik heyeti yolladı. Elinde tuttuğu Dalmaçya ve Sicilya topraklarını Bizans İmparatorluğu'na teslim etme, yıllık vergi ödeme ve Iustinianus'a bağlı olarak düşmanlarına karşı ortak hareket etme teklifinde bulundu.

⁸²³ Procopios, The Wars, s. 510.

⁸²⁴ Procopios, The Wars, ss. 454-457.

⁸²⁵ Procopios, The Wars, ss. 512-514.

⁸²⁶ Procopios, The Wars, ss. 514-517.

Iustinianus'un Ostrogotlara bakışı değişmemişti ve elçiler Bizans başkentinden eli boş döndüler. Düşmanı ile anlaşamayan Totila kaçınılmaz mücadelesinde müttefik arayışına girdi ve Franklarla⁸²⁷ bir anlaşma yaptı. Ostrogot Bizans mücadelesinde Franklar, Ostrogotlar aleyhinde faaliyetlerine son vereceklerdi ve Totila Iustinianus'un ordularını altetme fırsatını yakalarsa Franklar yardımı geleceklerdi. Bunun yanında Frank Krallığı'yla anlaşma yoluna giden tek kişi Totila değildi. Iustinianus da Frank Kralı Theudebald'a bir elçilik heyeti gönderdi ve babasıyla 536 yılında yaptıkları anlaşmayı hatırlatarak Ostrogotlar'a karşı mücadelesinde yanında yer almalarını istedi. Theudebald ise Totila ile bir anlaşmaları olduğunu belirterek Iustinianus'un teklifini reddetti.⁸²⁸

Frankler ile anlaşma sağlayan Totila, dikkat dağıtmak için 551 yazında Sardinya ve Korsika'ya saldırdı.⁸²⁹ Narses, 552 Nisan'ında beraberindeki orduyla birlikte İtalya'ya gitmek üzere Solona'dan yola çıktı. Narses'in büyük ordusu, Germanos'un topladığı ve şimdi Ioannes'in emrinde olan ordu, Trakya ve Illrya'dan toplanan askerler, Lombard Kralı Audoin'in Iustinianus ile yaptığı anlaşmaya bağlı olarak yolladığı 2500 asker ve bunların yardımcıları⁸³⁰, Heruli ve Hunlardan oluşan 3000'den fazla süvari, 400 Gepid ve farklı grupların birleşiminden oluşmaktaydı.⁸³¹ Bunun yanında Narses, İtalya'daki mevcut durumdan haberdar olduğu için Bizans İmparatorluğu'na sırtını dönen askerlerle barışmak adına yanına yüklü miktarda para almıştı. Salona'dan yola çıkan Narses ve ordusu, Venetia'ya yaklaştıklarında bölgedeki kaleleri kontrol altında tutan Frankların kralı Theudebald'a bir haberci gönderip geçiş izni istedi. Theudebald Totila ile anlaşma yapmıştı ve üstelik Narses'in ordusunda baş düşmanları Lombardlar da bulunmaktaydı. Frank kralı, Bizans ordularının Venetia'dan geçme isteklerini reddetti. İtalya'da birçok kez görev yapmış olan Ioannes, Narses'e orduyu deniz kıyısından ilerletmesini teklif etti.

⁸²⁷ Frank Krallığı'nda 547 yılında Theudebert ölünce yerine oğlu Theudebald (547-555) geçmişti. Bkz. Greenwood, s. 577.

⁸²⁸ Procopios, *The Wars*, ss. 517-519.

⁸²⁹ Wolfram, *Goths*, s. 359.

⁸³⁰ Hodgkin, Lombard askerlerinin yanında yardımcılarının bulundurulmasını, Ortaçağ'ın karakteristik askeri sistemi olan şövalyelikle ilişkilendirmektedir. Hodgkin, *Cilt 4*, s. 624.

⁸³¹ Narses'in ordusunu hakkında detaylı bilgi için Bkz. Procopios, *The Wars*, ss. 522-523. Wolfram, Narses'in ordusunun yaklaşık 30.000 kişiden oluştuğunu düşünmektedir. Wolfram, *Goths*, s. 359. Norwich ise sayının 35.000'den fazla olduğunu düşünmektedir. Norwich, s. 206. Philip Rance ise sayının 20.000 ile 25.000 arasında olduğunu düşünmektedir. Philip Rance, "Narses and the Battle of Taginae (Busta Gallorum) 552: Procopius and Sixth-Century Warfare, *Historia: Zeitschrift für Alte Geschichte*, Cilt 54, Sayı 4, 2005, s. 447.

Narses teklifi kabul etti ve Bizans ordusu, Haziran'ın ilk günlerinde Adriyatik kıyılarından ilerlemeye başladı.⁸³² Narses'in ordularını Adriyatik kıyılarından ilerletmesinin nedenlerinden biri de Totila'nın ordusunu Verona'ya yerleştirdiğini öğrenmesiydi. Teia liderliğinde Verona'ya yerleşen Ostrogotlar, hendek, çalılık ve bataklıkları kullanarak yolları kapatmışlardı.⁸³³

Adriyatik kıyılarından ilerleyerek 6 Haziran'da⁸³⁴ Ravenna'ya varan Narses, Valerianos ve askerlerini de ordusuna kattıktan sonra güneye doğru ilerlemeye devam etti. Rimini'yi geçtikten sonra batıya doğru yöneldi. Bizans ordularının İtalya'ya geldiğini haber alan Totila, Teia ve ordularının Roma'ya gelip kendisine katılmasından sonra Rimini'yi geçen Bizans ordularının üzerine yürümeye başladı. Kuzeye doğru yürüyüşe geçerek Gualdo Tadino'nun kuzeydoğusunda bulunan Taginae'da kamp kurdu. Totila'nın kampına fazla uzak olmayan bir mevkiye kamp kuran Narses, düşmanına elçilerini yolladı. Ostrogotların Bizans ordularına karşı uzun süre direnemeyeceğini belirterek barış teklif ediyordu. Totilasavaşmaya kararlıysa elçilere kesin bir savaş günü söylemeliydi. Savaşma taraftarı olan Totila, sekiz gün sonrası için söz verdi. Narses ise Totila'nın bir komplo planladığını düşünerek ertesi güne yönelik savaş planı yaptı. Narses'in düşüncesinde haklı olduğu ortaya çıktı ve ertesi gün iki ordu da savaş düzenini aldı.⁸³⁵

Bizans ordusunun sol kanadında Narses ve Ioannes ile birlikte cesaretlerine göre seçilmiş askerler ayrıca savaşın gidişatına göre takviye için bekletilen 500 süvari ve düşmanın piyadelerinin arkasına sarkma görevi alan 1000 süvari; sağ kanadında ise Valerianos önderliğindeki birlikler bulunmaktaydı.⁸³⁶ Her iki kanada da 4000 okçu piyade yerleştirilmişti. Lombard, Heruli ve geri kalanlar da Bizans ordusunun merkezini oluşturunlardı.⁸³⁷ Totila, güçsüz olduğunu düşündüğü piyadelerini süvarilerinin arkasına konumlandırmıştı. Sadece kargı ile savaşma emri

⁸³² Procopios, The Wars, ss. 523-524.

⁸³³ Procopios, The Wars, s. 524.

⁸³⁴ Wolfram, Goths, s. 359.

⁸³⁵ Procopios, The Wars, ss. 526-530. Savaş, 522 yılının Haziran sonu, Temmuz başına denk gelmektedir. Venning, s. 115.

⁸³⁶ Narses'in kurmuş olduğu bu karma yapılı ordu, 12. yüzyıla kadar Bizans ordularının en belirgin özelliği haline geldi. Bizans ordularının gelişimi için Bkz. Matthew Bennett vd., **Dünya Savaş Tarihi: Ortaçağ 500-1500**, çev. Özgür Kolçak, Timaş Yayınları, İstanbul, 2011, s. 8 vd.

⁸³⁷ Procopios, The Wars, ss. 533-534.

alan Ostrogot süvarilerinin Bizans ordularının merkezine yapacağı başarılı saldırılar, Totila'nın savaşı kazanabilmesi için tek dayanağıydı.⁸³⁸

Mücadelenin ilk bölümünde hedef, savaş alanında bulunan bir tepenin ele geçirilmesiydi. Totila, tepenin ele geçirilmesi durumunda düşmana yukarıdan yapılan menzilli saldırıyla üstünlük sağlanacağını düşünüyordu. Narses de aynı düşüncedeydi ve askerlerini geceden tepeye yerleştirmişti. Totila, tepeyi Bizans ordularından geri almak için birkaç girişimde bulundu fakat başarılı olamadı.⁸³⁹ Daha sonra süvarilerini harekete geçirerek Bizans ordularının merkezine doğru saldırılarını emretti. Ostrogot süvarileri, Bizans ordularının merkezine ulaşana kadar kanatlara yerleştirilmiş olan okçuların saldırılarına mağruz kaldılar. Bizans ordusunun merkezine ulaştıklarında ise büyük bir dirençle karşılaştılar ve kaçmaya başladılar. Düşmanın panik halinde olduğunu gören Bizans orduları önlerine gelen herkesi katlederek Ostrogotları kovalamaya başladılar. Mücadele akşama kadar sürdü. Ostrogot ordusu 6000 kayıp verdi ve birçoğu da Bizans ordularına esir düştü. Bunun yanında başta Totila olmak üzere kaçıp hayatını kurtaranlar da bulunmaktaydı. Bir süre boyunca kaçmaya devam eden Totila, peşindeki Bizans askerleri tarafından saldırıya uğradı ve yaralandı. Yanındakilerle beraber kaçmaya devam etse de Caprae⁸⁴⁰ denilen yerde öldü.⁸⁴¹ Procopius ayrıca, kendisi kabul etmese de, etraftan duyduğunu belirterek Totila'nın Ostrogotların geri çekilme anında vücuduna yediği bir okun etkisiyle yaralandığını ve Caprae de öldüğünü belirtir.⁸⁴² Malalas ise Totila'yı öldüren Narses'in Ostrogot Kralı'nın kanlı pelerini Konstantinopolis'e götürdüğünü aktarır.⁸⁴³

3.3.5. Teia ve İtalya Ostrogot Egemenliğinin Sonu

Teginae savaşından kaçıp canlarını kurtaran Ostrogotlar, Po Nehri'nin kuzeyine çekildiler ve Teia'yı yöneticileri olarak belirlediler. Pavia ve civarını ele

⁸³⁸ Bennett vd., s. 8. Procopius, Totila'nın Narses'e göre daha küçük bir orduya sahip olduğunu belirtir. Procopius, *The Wars*, s. 531. Rance, Totila'nın ordularının 15.000-18.000 kadar olduğunu düşünmektedir. Rance, s. 447.

⁸³⁹ Procopius, *The Wars*, ss. 528-529.

⁸⁴⁰ Caprae için Bkz. Wolfram, s. 360.

⁸⁴¹ Procopius, *The Wars*, ss. 534-536.

⁸⁴² Procopius, *The Wars*, ss. 536-537.

⁸⁴³ Malalas, s. 293.

geçiren ve etrafında bulunan askerleri örgütlemeye başlayan Teia'nın amacı, Bizans İmparatorluğu'na karşı Frankler ile işbirliğine gitmekti. Teia'nın Ostrogotların başına geçtiğini ve İtalya'nın kuzeyinde örgütlendiğini haber alan Narses, o sırada Roma'ya ilerliyordu, Valerianos'u emrindeki askerlerle birlikte Ostrogotların örgütlenmelerini engellemesi amacıyla Po Nehri'ne yolladı. Roma'ya yürüyen Narses, Ostrogot birliklerinin gösterdiği direnişe rağmen şehri ele geçirdi. Teia ise Frankların kapısından eli boş dönmüştü. Frank kralı, Bizans-Ostrogot mücadelesinden faydalanarak İtalya'yı ele geçirmek istiyordu ve işbirliği teklifini reddetmişti. Ordularını toplayan Teia, Adriyatik kıyılarından güneye doğru ilerlemeye başladı. Düşman ordularının ilerlediğini haber alan Narses, Po Nehri'ne gönderdiği Valerianos da dahil olmak üzere İtalya'daki tüm komutanlarını çağırdı ve Campania'ya giderek savaş hazırlıklarına başladı. Campania bölgesine gelen Narses ve Teia'nın orduları, Nocera yakınlarındaki Draco Gölü'nün⁸⁴⁴ iki kıyısına kamplarını kurdular. Taraflar iki ay boyunca mevcut konumlarını korudular. Nehir iki tarafın sıcak çatışmaya girmelerine engel oluyordu. Bu zaman aralığında sadece ok ve yay kullanarak uzaktan taciz atışlarında bulundular. Nehir kıyısındaki iki aylık dönem, Narses'in Ostrogotların erzak sağlamak için kullandığı gemileri ele geçirmesi ve nehir kıyısına kuleler inşa ettirmesiyle sona erdi. Tedirginliğe kapılan Teia ve orduları, yakınlardaki Süt Dağı'na(Mons Lactarius)sığındılar.⁸⁴⁵

Kısa süre sonra erzak sıkıntısı çekmeye başladılar ve savaşta ölmeyi açlıktan ölmeye tercih ederek düşman üzerine bir saldırı başlattılar. Sabahın erken saatlerinde başlayan savaş, aralıklarla iki sürdü. Ostrogotlar hem kralları Teia'yı hem de mücadeleyi kaybettiler.⁸⁴⁶

Savaşın ardından hayatta kalan Ostrogot birlikleri, daha fazla savaşmak istemediklerini Narses'e bildirdiler. Iustinianus'un egemenliği altında kalmadan diğer barbarlarla birlikte bağımsız olarak yaşamak istiyorlardı. Narses teklifi komutanlarıyla değerlendirdi ve kabul etti.⁸⁴⁷Yapılan anlaşmayla birlikte Ostrogot birlikleri, Toskana, Liguria, Venetia gibi İtalya'nın farklı yerlerine dağıldılar.⁸⁴⁸

⁸⁴⁴ Sarno Bkz. Hodgkin, Cilt 4, s. 653.

⁸⁴⁵ Procopios, The Wars, ss. 537-542.

⁸⁴⁶ Procopios, The Wars, s. 543; Agathias, s. 9.

⁸⁴⁷ Procopios, The Wars, s. 543.

⁸⁴⁸ Agathias, s. 9.

Narses ile Ostrogotların anlaşma yaptığı dönemde Indulf komutasında 1000 kadar Ostrogot askeri Pavia'ya hareket etti.⁸⁴⁹ Bu Ostrogot topluluğu, Theudobald'a bir elçi yolladılar. Vitigis'in Sasani kralı Hüsrev I'i harekete geçirmek için kurduğu cümlelerin⁸⁵⁰ benzerleri şimdi Frank krallarına söyleniyordu. İtalya'da Ostrogotların boyun eğdirilmesinden sonra sıra Franklara gelecekti. Frank kralından belirlediği bir komutanı yeterli sayıda askerle yardıma göndermesini istiyorlardı. Theudobald, Alamanni kökenli Butilinus önderliğinde bir orduyu İtalya'ya yolladı. Ostrogotlar Frankların işbirliği görüşmeleri yaptığı dönemde Narses, Cumae'ye karşı başarısız bir kuşatma girişiminde bulundu. Butilinus önderliğinde bir ordunun Po Nehri'ni geçtiğini öğrenince ordusunun büyük bir kısmını onların üzerine yönlendirdi.⁸⁵¹ Düşmanın ilerleyişini yavaşlatmak isteyen Bizans kuvvetleri, Toskana ve Aemilia bölgeleri arasındaki kaleleri ele geçirdiler. Bölgede yaşayan Ostrogotlar, Narses'in yaptıkları anlaşmayı bozduğunu görerek Butilinus'un kuvvetlerine katıldılar.⁸⁵²

Ostrogotlarla desteklenen Butilinus'un orduları, 554 yılında yenilgiye uğratıldılar. Butilinus'un ordusundan geri kalanlar Campania'da Ragnaris'in komutanlığında toplanmışlardı ve nihai olarak 555 yılında Narses'in ordularına teslim oldular. Teia'nın kardeşi Aligern, uzun süre savunduğu Cumae şehrini ve kraliyet nişanını imparatorluk güçlerine teslim etti.⁸⁵³

⁸⁴⁹ Procopios, The Wars, s. 544.

⁸⁵⁰ Bkz. 767. dn.

⁸⁵¹ Agathias, ss. 13-19.

⁸⁵² Agathias, ss. 22-23.

⁸⁵³ Heather, Gotlar, s. 382, Wolfram, Goths, ss. 361-362.

SONUÇ

Tarihi kaynaklar ve modern çalışmaların ışığında Gotların anavatanlarının İskandinav Yarımadası olduğu sonucuna varılmaktadır. Günümüzde İskandinavya’da Gotların yaşamış olduğu yerler Ostrogotl nd, V stergotland ve Gotland Adası adlarıyla anılmaktadır. Gotların Berig önderliğinden anavatanlarını terketmelerinin nedeni tam olarak bilinmemekle birlikte sosyal, siyasi, ekonomik ve coğrafi etmenlerden biri ya da birden fazlası etkili olduğu düşünülebilir.

Gotların kökenleri hakkında dönemin tarihçileri ve modern araştırmacılar çeşitli çıkarımlarda bulunmuşlardır. Ortaya atılan fikirlerin birbirleriyle  elişmelerinden ve desteklenememelerinden dolayı kesin bir çıkarım yapılamamasının yanında Gotların, Germen toplulukları arasında gösterildiği kabul edilmektedir.

Anavatanlarını terketmelerinin ardından önce Baltık kıyılarına daha sonra Karadeniz’in kuzeyine yerleşen Got topluluklarının ikiye ayrılmaları bu coğrafyada meydana geldi. Dönemin tarihçileri, çeşitli atıflar yapsalar da Got ayrımına sebep olan bir olay varsa bunun hangi olaya dayandığı ve ayrımın coğrafi sınırlarıyla alakalı elimizde net bir kanıt olmamasından dolayı çıkarım yapılamamaktadır.

Kavimler Göçü’n n yarattığı nüfus hareketleri sonucunda başlayan Ostrogot-Bizans ilişkilerinin ilk safhası, Vizigotların ve Avrupa Hunları’nın imparatorlukla kurdukları ilişkilere bağlı bir şekilde ilerlemiştir. Dolayısıyla bu dönemde bağımsız bir Bizans Ostrogot ilişkisinden söz edemeyiz. Avrupa Hun egemenliğine giren Ostrogotların Amal hanedanlığı altında toplandığını fakat bir krallarının olmadığı

görülmektedir. Bunun temel nedeni mevcut Hunların bünyesine kattıkları toplumlar arasında birleşmeyi değil ayrışmayı hedeflemesidir.

Attila'nın ölümünden sonraki süreçte Avrupa Hunları'nın egemenliğinin zayıflamasıyla birlikte Ostrogotlar Hun egemenliğinden çıkarak Bizans İmparatorluğu'ndan yerleşmeleri için toprak talep ettiler. Balkanlardaki sınırlarından endişe duyan İmparator Marcianus, sınırlarını korumaları şartıyla Ostrogotların bu isteğini kabul etti. Amal hanedanlığı altında toplanan Ostrogotlar Pannonia'da yaşıyorlarken, bir başka Ostrogot komutanı Theodoric Strabo liderliğinde bir başka grup Trakya'ya yerleşmişlerdi. Sonuç olarak Ostrogotların Balkanlarda bulundukları süre içerisinde taraflar arasındaki ilişkilerin karşılıklı fayda üzerine kurulduğunu söyleyebiliriz.

Ostrogotların bağımsızlıklarını elde edip Balkanlar'a yerleşmelerinden kısa süre sonra Bizans ile ilişkileri siyasi çatışmaların seyrine göre ilerledi. Bu çatışmaların güç odakları, Bizans İmparatorları, Theodoric Amal ve Theodoric Strabo'ydu. İmparator Marcianus ve Leo tarafından Theodoric Strabo'nun liderliğindeki Got grubuna daha fazla ayrıcalık gösterilmekteydi. Bu da Pannonia'daki Ostrogot topluluğunun Bizans İmparatorluğu'na ve Theodoric Strabo'ya tavır almalarına neden oldu. Ancak İmparator Zeno'nun Bizans tahtına çıkışıyla imparatorluk siyaseti her iki gruptan da kurtulmak üzerine evrildi. İmparator Zeno bu amacına ulaşmak için birbirlerine rakip olan Ostrogot liderinin her ikisini de zaman zaman yanına çekti ve birine karşı diğerini destekledi. Bu mücadeleden daha da güçlenerek çıkan Theodoric Amal'dan kurtulmaya çalışan İmparator Zeno, onu ve Ostrogotlarını İtalya'da Batı Roma İmparatorluğu'na sona erdirmiş olan Odoacer üzerine yönlendirdi. Bu yönlendirme hakkında çeşitli fikirler bulunsa da kanaatimiz, Ostrogot liderinin İmparator Zeno'nun gelişine kadar İtalya'yı yönetmesidir. İmparator Zeno'nun İtalya'ya egemen olan bir zorba yerine yenisini kabul etmesi Bizans İmparatorluğu'nun siyasi politikalarına uygun görülmemektedir. Anlaşmanın resmi bir belgesinin olmaması ve Zeno'nun kısa bir süre içinde ölümü İtalya Ostrogot Krallığı'nın meşruiyetinin sorgulanmasına neden oldu.

İtalya'da Ostrogot Krallığı'nın kuruluşuyla Bizans-Ostrogot ilişkileri yeni bir safhaya girdi. Balkanlarda feodus ile bağlı olan ve Bizans İmparatorluğu'nun topraklarını koruyan Ostrogotlar, artık kendi topraklarına sahiplerdi. Batı Roma

İmparatorluğu'nun merkezine kurulmuş olan Ostrogot Krallığı, yönetim olarak Konstantinopolis'i örnek alıyordu ve kendilerinin Bizans'ın kopyası olduğunu belirtiyorlardı. Theodoric Amal, yürüttüğü politikalarla İtalya halkının gözünde bir Roma İmparatoruydu. Avrupa'daki krallıklar arasında Ostrogotların en büyük olduğunu kabul ettirmek Theodoric Amal'ın temel politikalarından biriydi.

Iustinianus'a kadar Bizans İmparatorları, İtalya'ya tam anlamıyla müdahale edecek zamanı ve fırsatı bulamadılar. Bu durumun birden fazla sebebi bulunmaktadır. İlk olarak Iustinianus'a kadar Bizans İmparatorları'nın, doğu politikalarına ve dini problemlere ağırlık verdikleri görülmektedir. İçeride barış ve refah ortamını tam anlamıyla sağlamadan dış siyasete ağırlık veremediler. İkincisi Theodoric Amal'ın batıda kurduğu yönetimin sağlamlığıydı. Aryanist olan Ostrogotlarla diğer Hristiyanları hatta Yahudileri uyum içinde yönetmeyi başarmıştı. Avrupa'daki birçok krallıkla anlaşmalar yapmış ve bu anlaşmaları evliliklerle sağlamlaştırmıştı. Iustinianus'un başa geçtiği dönemde Ostrogotların bu büyük kralı ölmüş ve krallığın sonuna kadar devam edecek olan yönetim tartışmaları ortaya çıkmıştı. Iustinianus'un İtalya'yı ele geçirmesi için herşeye sahipti. Batı Roma İmparatorluğu'nun varisliği, yetenekli ve sadık yönetim kadrosu, savaşı tasarlayabileceği ekonomik güç.

İhtiyacı olan savaş sebebi Ostrogotlar tarafından kendisine verilince Iustinianus 536 yılında İtalya seferini başlattı. İtalya'daki Ostrogot-Bizans askeri mücadelelerinden en çok bölgenin yerlileri etkilendiler. İtalya'daki mücadeleler, kuşatmalarla devam etti. Uzun süreli kuşatmalar, şehir sakinlerinin savaşın baskısının yanında açlık ve hastalıklarla mücadele etmelerine sebep oldu. 10 yıla yakın süren mücadelenin ardından Bizans İmparatorluğu, İtalya'yı bünyesine kattı ve bölgedeki Ostrogot egemenliği sona erdi.

Aralarında geçen uzun soluklu mücaleler süresince Gotlar, Balkanlarda Bizans İmparatorluğu'nun Batı'yla bağlantısını keserek faaliyetlerini Doğu'da yürütmesini zorunlu kıldı ve doğu imparatorluğuna dönüşmesinde önemli rol oynadı.

KAYNAKÇA

Ana Kaynaklar

A Select Library of Nicene and Post-Nicene Fathers of The Christian Church, Vol II: Socrates, Sozomenus Church Histories, çev. ve Notlar Philip Schaff, Henry Wace, The Christian Literature Company, New York, Oxford, Londra, 1890.

AGATHİAS, **The Histories**, çev. Joseph D. Frendo, Walter De Gruyter, Berlin, 1975.

AQUITAİNE Prosper of, “Chronicle”, **From Roman To Merovingian Gaul: a Reader**, ed. ve çev. Alexander Callander Murray, University of Toronto Press, Toronto, 2008, ss. 62-76.

BLOCKLEY R.C., **The Fragmentary classicising historians of the later Roman empire: Eunapius, Olympiodorus, Priscus and Malchus Vol. 2**, Francis Cairns, Liverpool, 1983.

CAESAR Gaius Julius, **Gallia Savaşı**, çev. Furkan Akderin, Alfa Yayıncılık, İstanbul, 2006.

CASSIODORUS Senator, “Chronica”, **Chronica Minora IV. V. VI. VII**, Cilt 2, ed. Theodor Mommsen, Berlin, 1894, ss. 120-161.

CASSIODORUS, **Variae**, çev. S.J.B Barnish, Liverpool University Press, İlk Basım 1992, Liverpool, 2006.

COMES Marcellinus, **The Chronicle of Marcellinus**, çev. Brian Croke, Australian Association for Byzantine Studies, Sidney, 1995.

EUNAPIUS, “Text and Translation”, **The Fragmentary classicising historians of the later Roman empire: Eunapius, Olympiodorus, Priscus and Malchus**, Cilt 2, Francis Cairns, Liverpool, 1983, ss. 1-127.

In Praise of Later Roman Emperors; The Panegyrici Latini, çev. C.E.V. Nixon and Barbara Saylor Rodgers, University of California Press, , California, 1994.

Ioannis Antiocheni Fragmenta quae Supersunt Omnia, çev. Sergei Mariev, Walter De Gruyter, New York, 2008.

Isidore of Seville’s History of Goths, Vandals and Suevi, çev. Guido Donini ve Gordon B. Ford Jr., E.J. Brill, Leiden, Hollanda, 1970.

MALALAS John, **Chronicle**, çev. Elizabeth Jeffreys, Michael Jeffreys ve Roger Scott, Australian Association for Byzantine Studies, Melbourne, 1986.

MALCHUS, “Text and Translation”, **The Fragmentary Classicising Historians of the Later Roman Empire: Eunapius, Olympiodorus, Priscus and Malchus**, Cilt 2, Francis Cairns, Liverpool, 1983, ss. 401-455.

MARCELLINUS Ammianus, **Roma Tarihi MS 353-378**, çev. Samet Özgüler, Historia Yayınları, İstanbul, 2019.

MARİEV Sergei, **Ioannis Antiocheni Fragmenta Quae Supersunt Omnia**, Walter De Gruyter, Berlin, 2008.

MİEROW Charles Christopher, **The Gothic History of Jordanes**, Oxford University Press, Londra, 1915.

Philostorgius: Church History, çev. ve Notlar Philip R. Amidon, S. J., Society of Biblical Literature, Atlanta, 2007.

Priscus, **Fragmenta et Excerpta: Attila ve Bizans Tarihi**, Çeviri ve Notlar Turhan Kaçar, Alfa Yayıncılık, İstanbul, Eylül 2020.

PROCOPIUS, **Bizans'ın Gizli Tarihi**, çev. Emrah Peksoy, Say Yayınları, İstanbul, 2018.

PROCOPIUS, **Buildings**, çev. H. B. Dewing, Harvard University Press, Londra, 1971.

PROCOPIOS, **The Wars Of Justinian**, çev. H. B. Dewing Notlar Anthony Kaldellis, Hackett, Publishing Company, Indiana, 2014.

PTOLEMY Claudius, **The Geography**, çev. ve Ed. Edward Luther Stevenson, Dover Publications, New York, 1991.

Strategikon: Bizans Kültüründe Strateji Sanatı, Haz. George T Dennis, çev. Volkan Atmaca, Kırmızı Kedi Yayınevi, İstanbul, 2010.

TACİTUS, **Germania**, çev. Hamit Dereli, Maarif Vakfı, Ankara, 1944.

TACİTUS, **The Agricola and Germania**, çev. R. B. Townshend, Methuen & CO, Londra, 1894.

TACİTUS, **The Annals**, çev. A. J. Woodman, Hackett Publishing Company, Indianapolis, 2004.

TACİTUS, **The Histories**, çev. Kenneth Wellesley, Penguin Classics, London, 2009.

The Chronicle of Hydatius and the Consularia Constantinopolitana. Two contemporary accounts of the final years of the Roman Empire, çev. ve ed. R. W. Burgess. Oxford University Press, Oxford, 1993.

The Chronicle of Theophanes Confessor, çev. ve Notlar Cyril Mango ve Roger Scott, Clarendon Press, Oxford, 1997.

The Etymologies of Isidore of Seville, çev. ve Notlar Stephen A. Barney, W. J. Lewis, J.A Beach, Oliver Berghof, Cambridge University Press, Cambridge, 2006.

Valesius Seçkileri, çev. ve Notlar Turhan Kaçar, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2008.

ZOSİMUS, **New History**, çev. Ronald T. Ridley, Australian Association for Byzantine Studies, Sidney, 2006.

Araştırma Eserler

AHMETBEYOĞLU Ali, **Avrupa Hun İmparatorluğu**, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 2001.

BACHRACH S. Bernard, **A History of Alans in the West**, University of Minnesota Printing Department, Minneapolis, 1973.

BENNETT Matthew vd., **Dünya Savaş Tarihi: Ortaçağ 500-1500**, çev. Özgür Kolçak, Timaş Yayınları, İstanbul, Şubat 2011.

BOEFT J. Den, J.W. Drijvers, D. den Hengst ve H.C. Teitler, **Philological and Historical Commentary on Ammianus Marcellinus XXVII**, Brill, Leiden ve Boston, 2009.

BOEFT J. Den, J.W. Drijvers, D. den Hengst ve H.C. Teitler, **Philological and Historical Commentary on Ammianus Marcellinus XXXI**, Brill, Leiden ve Boston, 2018.

BORCHARDT L. Frank, **German Antiquity in Renaissance Myth**, The Johns Hopkins Press, Baltimore, 1971.

BOSCH Clemens, **Roma Tarihinin Ana Hatları I. Kısım Cumhuriyet**, çev. Sabahat Atlan, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1940.

BRADLEY Henry, **The Goths**, T. Fisher Unwin, Londra, 1898.

BROWN Peter, **Geç Antikçağ Dünyası**, çev. Turhan Kaçar, Alfa Yayınları, İstanbul, 2017.

BURNS S. Thomas, **A History Of the Ostrogoths**, Indiana Univesity Press, Bloomington, 1984.

BURNS S. Thomas, **Roma and the Barbarians, 100 B.C. - A.D. 400**, The Johns Hopkins University Press, Baltimore, 2003.

BURY J. B., **History of the Later Roman Empire From The Death of Theodosius I to the Death of Justinian**, Cilt 1, Macmillan & Co., Ltd, New York, 1923.

BURY J. B., **History of the Later Roman Empire: From the Death of Thodosius I. to the Death of Justinian**, Cilt 2, Dover Publications, New York, 1958.

BURY John B., **Barbarların Avrupa'yı İstilas**, çev. İslam Kavas, Yusuf Akbaba, Kronik Yayınları, İstanbul, 2020.

CHARANİS Peter, **Church and State in the Later Roman Empire, The Religious Policy of Anastasius the First, 491-518**, Kentron Byzantinon Ereynon, Selanik, 1974.

DAVIS R. H. C., **Ortaçağ Avrupa Tarihi**, çev. Rûmeysa Şişman, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2020.

DEMİRCİOĞLU Halil, **Roma Tarihi 1. Cilt Cumhuriyet**, 6. Baskı, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2015.

ELTON Hugh, **The Roman Empire In Late Antiquity**, Cambridge University Press, Cambridge, 2018.

FENNA Donald, **A Dictionary of Weights, Measures, and Units**, Oxford University Press, New York, 2002.

GIBBON Edward, **Roma İmparatorluğunun Gerileyiş ve Çöküş Tarihi**, Cilt 3, çev. Asım Baltacıgil, B/F/S Yayınları, 1988.

GIBBON Edward, **Roma İmparatorluğu'nun Gerileyiş ve Çöküş Tarihi**, Cilt 4, çev. Asım Baltacıgil, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 1994.

GRANT Micheal, **Roma'dan Bizans'a İ.S Beşinci Yüzyıl**, çev. Z. Zühre İlkelen, Homer Kitapevi, İstanbul, 2000.

GREENWOOD Thomas, **The First Book of the History of Germans: Barbaric Period**, Longman, Rees, Orme ve Paternoster-Row, London, 1836.

HALSALL Guy, **Barbarian Migrations and the Roman West, 376-568**, Cambridge University Press, New York, 2007.

HEATHER Peter, **Goths and Romans 332-489**, Oxford University Press, New York, 1995.

HEATHER Peter, **Gotlar**, çev. Erkan Avcı, Phoenix Yayınevi, Ankara, 2012.

HERRIN Judith, **Ravenna**, Princeton University Press, Princeton, 2011.

HERRIN Judith ve Jinty Nelson (Ed.), **Ravenna**, Institute of Historical Research, London, 2016.

HODGKIN Thomas, **Italy and Her Invaders 476-535**, Cilt 3, Clerandon Press, Oxford, 1896.

HODGKIN Thomas, **Italy and Her Invaders 535-553**, Cilt 4, Clerandon Press, Oxford, 1896.

HUGHES Ian, **Belisarius**, Westholme, South Yorkshire, 2009.

HUGHES Ian, **İmperial Brothers Valentinian, Valens and the Disaster at Adrianople**, Pen&Sword Military, South Yorkshire, 2013.

İPLİKÇİOĞLU Bülent, **Eskibatı Tarihi I**, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 2015.

İPLİKÇİOĞLU Bülent, **Helen ve Roma Tarihinin Anahatları**, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2007.

JAMES Edward, **Europe's Barbarians, AD 200-600**, (2. Basım), Routledge, New York, 2014.

JONES A. H. M., **The Later Roman Empire 284-602**, Cilt 1, University of Oklahoma Press, Norman, 1964.

JONES A. H. M., **The Later Roman Empire 284-602**, Cilt 2, Basil Blackwell, Oxford, 1964.

JOTİSCHKY Andrew, Caroline Hull, **Historical Atlas of the Medieval World**, Penguin Books, New York, 2005

KAÇAR Turhan, **Geç Antikçağ'da Hristiyanlık**, (2. Basım), Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2015.

KAFESOĞLU İbrahim, **Türk Milli Kültürü**, 16. Basım, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 1998.

KAZHDAN Alexander, "Comes", **The Oxford Dictionary of Byzantium**, Ed. Alexander P. Kazhdan, Cilt 1, Oxford University Press, New York, 1991, ss. 484-485.

KAZHDAN Alexander, "Consul", **The Oxford Dictionary of Byzantium**, Ed. Alexander P. Kazhdan, Cilt 1, Oxford University Press, New York, 1991, ss. 525-526.

KAZHDAN Alexander, "Logothetes", **The Oxford Dictionary of Byzantium**, Ed. Alexander P. Kazhdan, Cilt 2, Oxford University Press, New York, 1991, s. 1247.

KAZHDAN Alexander, "Magister Officiorum", **The Oxford Dictionary of Byzantium**, Ed. Alexander P. Kazhdan, Cilt 2, Oxford University Press, New York, 1991, s. 1267.

KAZHDAN Alexander, “Praefectus Praetorio”, **The Oxford Dictionary of Byzantium**, Ed. Alexander P. Kazhdan, Cilt 3, Oxford University Press, New York, 1991, ss. 1710-1711.

KAZHDAN Alexander, “Scholae Palatinae”, **The Oxford Dictionary of Byzantium**, Ed. Alexander P. Kazhdan, Cilt 3, Oxford University Press, New York, 1991, ss. 1851-1852.

KAZHDAN Alexander ve Anthony Cutler, “Magister Militum”, **The Oxford Dictionary of Byzantium**, Ed. Alexander P. Kazhdan, Cilt 2, Oxford University Press, New York, 1991, ss.1266-1267.

KELLY Christopher, **Attila**, çev. Turhan Kaçar, Alfa Yayıncılık, İstanbul, 2016.

KORKKANEN Irma, **The Peoples of Hermanaric Jordanes, Getica 116**, Academia Scientiarum Fennica, Helsinki, 1975.

KREKIĆ Bariša, “Dalmatia”, **The Oxford Dictionary of Byzantium**, Ed. Alexander P. Kazhdan, Cilt 1, Oxford University Press, New York, 1991, ss. 579-579.

LENSKİ Noel, **Failure of Empire: Valens and the Roman State in the Fourth Century A.D**, University of California Press, Berkeley, Los Angeles, London, 2002.

LEVTCHENKO M.V, **Kuruluşundan Yıkılışına Kadar Bizans Tarihi**, çev. Maide Selen, Özne Yayınları, İstanbul, 1999.

LİGETİ Lajos, “Atilla Hunlarının Menşei”, **Attila ve Hunları**, (2. Baskı), Ed. Gyula Nemeth, çev. Şerif Baştav, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara, 1982, 9-24.

LONG Jacqueline, **Claudian's In Eutropium Or, How, When, and Why to Slander a Eunuch**, The University of North Carolina Press, Chapel Hill, 1996.

MARTINDALE J. R., **The Prosopography of the Later Roman Empire**, Cilt 2, Cambridge University Press, Cambridge, 1980.

MARTINDALE J. R., **The Prosopography of the Later Roman Empire**, Cilt 3B, Cambridge University Press, Cambridge, 1992.

MATHİSEN W. Ralph, "*Bacaudae (Bagaudae)*", **The Oxford Dictionary of Late Antiquity**, Cilt 1, Ed. Oliver Nicholson, Oxford University Press, Oxford, 2018, s. 192.

McEVEDY Colin, **Ortaçağ Tarihi Atlası**, çev. Ayşen Anadol, Sabancı Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2010.

McEVEDY Colin, **The Penguin Atlas of Ancient History**, Penguin Books, New York, 1979.

MITCHELL Stephen, **Geç Roma İmparatorluğu Tarihi M.S. 284 – 641**, çev. Turhan Kaçar, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 2016.

MÓCSY András, **Pannonia and Upper Moesia**, çev. Sheppard Frere, Routledge & Kegan Paul Ltd, Londra, 2014.

MOORHEAD John, **Justinian**, Routledge, New York, 1994.

NORWICH John Julius, **Bizans: Erken Dönem (MS 323-802)**, çev. Hamide Koyukan, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2013.

OSTROGORSKY Georg, **Bizans Devleti Tarihi**, çev. Fikret Işıltan, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 2015.

PAPADAKİS Aristeides, “Chalcedon, Council of”, **The Oxford Dictionary of Byzantium**, Cilt 1, Ed. Alexander P. Kazhdan, Oxford University Press, New York, 1991, s. 404.

PENELLA J. Robert, **The Private Oration of Themistius**, University of California Press, Londra, 2000.

PIRENNE Henri, **Hız. Muhammed ve Charlemagne**, çev. Mehmet Ali Kılıçbay, Birey ve Toplum Yayınları, Ankara, 1984.

PRİTSAK Omeljan, “Illyricum”, **The Oxford Dictionary of Byzantium**, Ed. Alexander P. Kazhdan, Cilt 2, Oxford University Press, New York, 1991, s. 987.

ROUX Jean-Paul, **Türklerin Tarihi-Pasifikten Akdeniz’e 2000 Yıl**, 3. Basım, çev. Aykut Kazancıgil-Lale Arslan-Özcan, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, Temmuz 2007.

SOUTHERN Pat, **The Roman Empire From Severus To Constantine**, Routledge, (First published 2001), Londra, 2004.

SWEET Henry, “Groot”, **The Students Dictionary of Anglo-Saxon**, Clarendon Press, Oxford, 1897, s. 77.

TALBERT Richard J. A. (Ed.), **Barrington Atlas of the Greek and Roman World**, Princeton University Press, Princeton, 2000.

THOMPSON E. A., **A History of Attila and the Huns**, Clarendon Press, Oxford, 1984.

THOMPSON E. A., **Romans and Barbarians: The Decline of the West Empire**, The University of Wisconsin Press, Madison, 1982.

TODD Malcolm, **The Early Germans**, Blackwell Publishing, Second Edition, İngiltere, 2004.

UHRİ Ahmet, **Anadolu'da Ölümün Tarih Öncesi**, Ege Yayınları, İstanbul, 2010.

VACZY Peter, “Hunlar Avrupa’da”, **Attila ve Hunları**, (2. Basım) Ed. Gyula Nemeth, çev. Şerif Baştav, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara, 1982, ss. 51-122.

VASILIEV A. A., **Bizans İmparatorluğu Tarihi**, Cilt 1, çev. Arif Müfid Mansel, Maarif Vakfı, Ankara, 1943.

VENNING Timothy (Ed.), **A Chronology of the Byzantine Empire**, Palgrave Macmillan, New York, 2006.

WOLFRAM Herwig, **Germenler; Kökenleri ve Roma Dünyasıyla İlişkileri**, çev. Tuğba İsmailoğlu Kacı, Kronik Kitap, İstanbul, 2020.

WOLFRAM Herwig, **History of the Goths**, çev. Thomas J. Dunlap, University of California Press, Londra, 1988.

Makaleler

AHMETBEYOĞLU Ali, “Attila’nın Oğlu Dengizik’in Devleti İhya Mücadelesi”, Tarih İncelemeleri Dergisi, Cilt XXVII, Sayı 2, 2012 Aralık, ss. 301-314.

BURNS S. Thomas, “The Battle of Adrianople: A Reconsideration”, *Historia: Zeitschrift für Alte Geschichte*, Bd. 22, H. 2, 2nd Qtr. 1973, ss. 336-345.

BURNS S. Thomas, “The Early Gothic Migrations”, *History in Africa*, Cilt 9, 1982, ss. 1-20.

BURNS S. Thomas, “Theodoric The Great and the Concepts of Power In Late Antiquity”, *Acta Classica*, Cilt 25, 1982, ss. 99-118.

CLEMENTE Guido, “The Roman Senate and the Politics of Religion in the Collectio Avellana (IV-VI Century AD), Scripta Classica Israelica, Cilt XXXVI, 2017, ss. 123-139.

DOBROCHNA Jankowska, “Settlement in the Baltic Coastal Zone in prehistory and the Middle Ages” Journal of Coastal Research, Sonbahar 1995, ss. 73-79.

HEATHER Peter, “Cassiodorus and the Rise of the Amals: Genealogy and the Goths Under Hun Domination, The Journal of Roman Studies, Cilt 79, 1989, ss.103-128.

KAÇAR Turhan, “Ebioniteler’den Arius’a: Eskiçağ Doğu Hristiyanlığında İsa Teolojisi Tartışmaları”, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Cilt XLIV, Sayı 2, 2003, ss. 187-206.

KAÇAR Turhan, “Geç Antikçağ Tartışmaları ve Bir Revizyon Önerisi Olarak “Birinci Bin Yıl”, Cedrus, Sayı 4, 2018, ss. 519-534.

KAÇAR Turhan, “İordanes’in Catalauni Savaşı Anlatısı Üzerine Bir İnceleme”, XI. Milli Türkoloji Kongresi Bildirileri, Cilt 2, Ed. Sinan Çitçi vd., İstanbul, 2015 Ağustos, ss. 607-620.

KİM Hyun Jin, “ ‘Herodotean’ Allusions in Late Antiquity: Priscus, Jordanes, and the Huns”, Byzantion, Cilt 85, 2015, ss. 127-142.

KONTNY Bartosz, “Przeworsk Culture Society and its Long-Distance Contacts, AD 1–350”, **The Past Societies 4 (500 BC-500 AD)**, Ed. Przemysław Urbańczyk, Aleksandra Rzeszotarska-Nowakiewicz, Institute of Archaeology and Ethnology, Polish Academy of Sciences, Varşova, 2016.

KORTLANDT Frederik, “The Origin of the Goths”, 2000.

KOZAN Mert, “Gotların Anayurdu ve Kökeni”, Tarih Araştırmaları Dergisi Sayı 55, Ankara, 2014, ss. 72 – 90.

KOZAN Mert, “Hadrianapolis Savaşı Öncesi Durum ve Savaşa Giden Süreç”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt 10, Sayı 54, 2017, ss. 302-307.

KOZAN Mert, “İmparator Zeno Dönemi Doğu Roma İmparatorluğu’nun İzlediği Got Dış Politikası”, Tarih Okulu Dergisi, S. 25, Mart 2016, ss. 669–681.

MALONE Kemp, “An Anglo-Latin Version of the Hjaðningavíg”, The University of Chicago Press on behalf of the Medieval Academy of America, Speculum, Cilt 39, Sayı 1, 1964, ss. 35-44.

MOORHEAD John, “Totila the Revolutionary”, Historia: Zeitschrift für Alte Geschichte, Cilt 49, Sayı 3, 2000, ss. 382-386.

OSTROGORSKY George, “Byzantine Cities in the Early Middle Ages”, Dumbarton Oaks Papers, Cilt 13, 1959, pp. 45-66.

ÖZÜR Nazan Karataş, “Strabo’nun Coğraftası” İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü Coğrafya Dergisi, Sayı 30, İstanbul 2015, ss. 79–90.

RANCE Philip, “Narses and the Battle of Taginae (Busta Gallorum) 552: Procopius and Sixth-Century Warfare”, Historia: Zeitschrift für Alte Geschichte, Cilt 54, Sayı 4, 2005, ss. 424-472.

TEITLER Hans, “Raising on a Shield: Origin and Afterlife of a Coronation Ceremony”, International Journal of the Classical Tradition, Cilt 8, No 4, Bahar 2002, ss. 501-521.

URBANCZYK Przemyslaw, “Goths Between the Baltic and Black Seas”, **Ancient Europe 8000 B.C.-A.D. 1000**, Cilt 2, Ed. Peter Bogucki, Pam J. Crabtree, Charles Scribner’s Sons, New York, 2004, ss. 388-391.

URBANCZYK Przemyslaw, “The Goths in Poland – Where Did They Come From and When Did They Leave?”, Institute of Archaeology and Ethnology, *PAN, Varşova*, Cilt 1, ss. 397–415.

VERNADSKİJ George, “The Spali of Jordanis and The Spoli of Procopius”, *Byzantion*, Cilt 13, Sayı. 1, 1938, ss. 263-266.

ZAROFF Roman, 'The Origins of the Goths', *Proceedings of The University of Queensland History Research Group*, Sayı 11, 2000, ss. 1-11.

Tezler

AKKAYA Emine, **Bizans İmparatoru Iustinianus’un Dış Politikası**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2016.

HAASE Barbara S., **Ennodius’Panegyric to Theodoric the Great: A Translation and Commentary**, University of Ottawa, Ottawa, 1991.

KAHRAMAN Ali Doruk, **Tarihte Rum Ateşi: Kökenleri, Bileşimi Gelişimi ve Kullanımı**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2019.

KOZAN Mert, **Ostrogotlar ve Büyük Theodoricus Dönemi**, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2014.

ÜSTÜN Abdullah, **Türk Tarihinin Bir Kaynağı: De Origine Actibusque
Getarum**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Balıkesir Üniversitesi Sosyal
Bilimler Enstitüsü, Balıkesir, 2007.

(John Haldon, **Bizans Tarih Atlası**, çev. Ali Özdamar, Kitap Yayınevi, İstanbul, 2006, s. 40.)

Ek 2. Balkanlar Haritası.

(Procopius, The Wars, s. xxi.)

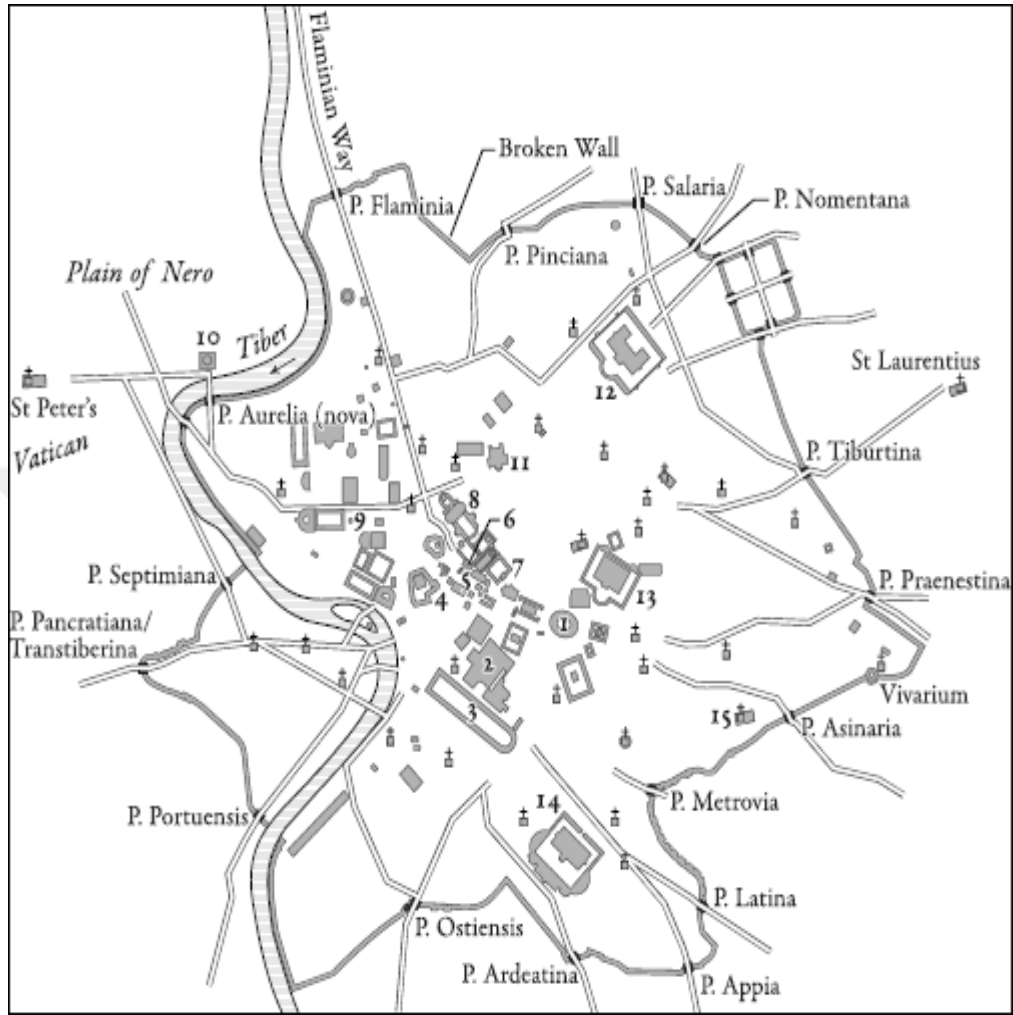
Ek 3. Konstantinopolis ve Çevresi.

(Procopius, The Wars, s. xx.)

(Andrew Jotischky, Caroline Hull, **Historical Atlas of the Medieval World**, Penguin Books, New York, 2005, s. 20.)

Ek 5. Roma şehri ve kapıları.
(Procopios, The Wars, s. xviii.)

Ek 6. Kuzey İtalya Haritası.
(Procopios, The Wars,s. xxxi.)

Ek 7. Güney İtalya Haritası
(Procopios, The Wars, s. xxxii.)

